

ภาคผนวก

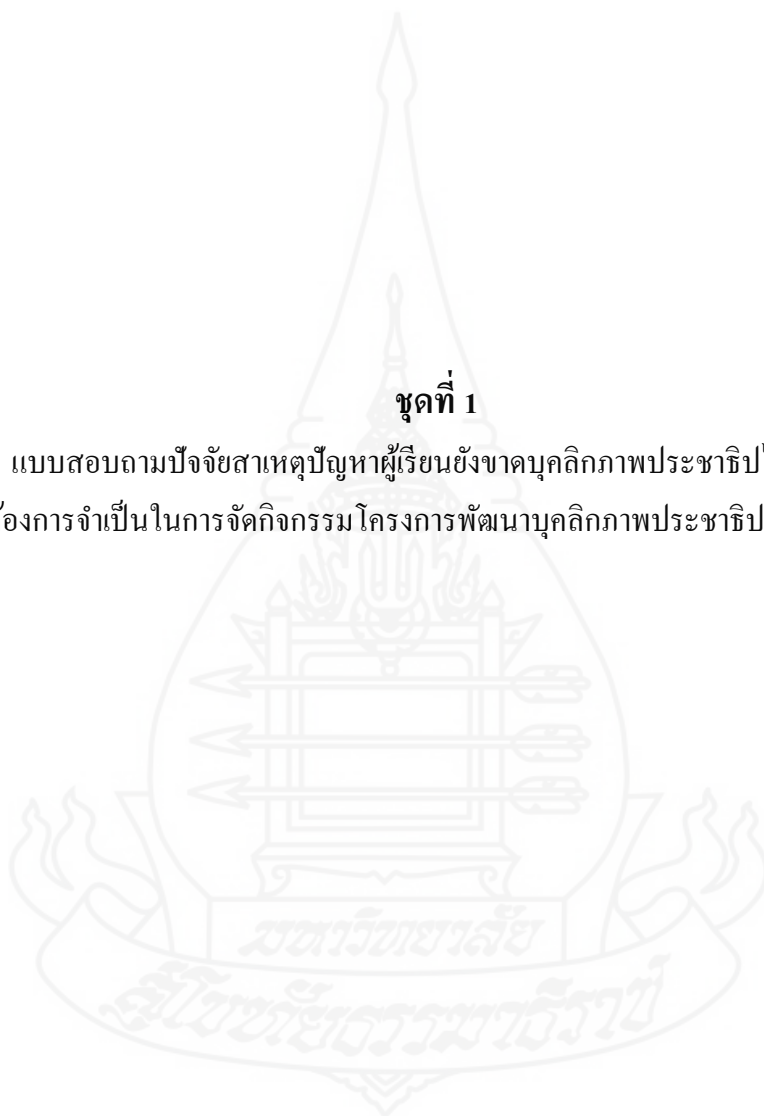

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามในการวิจัย

ชุดที่ 1

แบบสอบถามปัจจัยสาเหตุปัญหาผู้เรียนยังขาดคุณลักษณะประชาธิปไตย และ
ความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียน

**แบบสอบถามปัจจัยสาเหตุปัญหาผู้เรียนยังขาดพฤติกรรม/บุคลิกภาพประชาธิปไตย และ
ความต้องการจำเป็นในการจัดโครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน**

สำหรับ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมฯ อาจารย์ประจำชั้น และผู้ปกครองนักเรียน
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ความคิดเห็นนี้ ไม่มี
ผลกระทบใดๆ กับท่านผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้นำข้อมูลไปจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ของ
นักเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
- อายุ ☐ 26-35 ปี ☐ 36-45 ปี ☐ 46-55 ปี
☐ 56-65 ปี ☐ 66 ปีขึ้นไป
- การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ ปวส./อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ท่านเข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน ในฐานะใด
☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน ☐ อาจารย์ประจำชั้น
☐ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมฯ ☐ ผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุปัญหาผู้เรียนยังขาดพฤติกรรม/บุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ว่านักเรียนส่วนใหญ่

มีพฤติกรรมข้างล่างนี้ มากน้อยเพียงใด และ

1. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

2. นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

3. นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

4. นักเรียนมีความกตัญญู ตอบแทนบุญคุณ ช่วยเหลือต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ มากน้อย

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

5. นักเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ/เพื่อนฝูง มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

6. นักเรียนมีความเคารพต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

7. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

8. นักเรียนมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

9. นักเรียนมีความอดทนต่อการรอคอย อดกลั้นในความขัดแย้ง มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

10. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบตนเอง มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด ☐ มีน้อย
☐ มีมาก ☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง

สาเหตุของปัญหา คือ.....

11. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อครอบครัว มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด	☐ มีน้อย
☐ มีมาก	☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง	

สาเหตุของปัญหา คือ.....

12. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด	☐ มีน้อย
☐ มีมาก	☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง	

สาเหตุของปัญหา คือ.....

13. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด	☐ มีน้อย
☐ มีมาก	☐ ไม่มีเลย
☐ มีปานกลาง	

สาเหตุของปัญหา คือ.....

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่ต้องการให้นักเรียนมีพฤติกรรม/บุคลิก
ประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ เรื่องที่ตรงกับความต้องการจำเป็นที่ท่านต้องการให้นักเรียนมี
พฤติกรรม/บุคลิกภาพประชาธิปไตย

1. ต้องการให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

2. ต้องการให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

3. ต้องการให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

4. ต้องการให้นักเรียนมีความกตัญญู ตอบแทนบุญคุณ ช่วยเหลือต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

5. ต้องการให้นักเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ/เพื่อนฝูง มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

6. ต้องการให้นักเรียนมีความเคารพต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

7. ต้องการให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

8. ต้องการให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

9. ต้องการให้นักเรียนมีความอดทนต่อการรอคอย อดกลั้นในความขัดแย้ง มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

10. ต้องการให้นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบตนเอง มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

11. ต้องการให้นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อครอบครัว มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

12. ต้องการให้นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

13. ต้องการให้นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม มากน้อยเพียงใด

☐ ต้องการมากที่สุด	☐ ต้องการน้อย
☐ ต้องการมาก	☐ ไม่ต้องการ
☐ ต้องการปานกลาง	

ตอนที่ 4 วิธีการเรียนรู้ของนักเรียน

1.
2.
3.
4.
5.

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพประจำปีโดย

1.
2.
3.
4.
5.

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ชุดที่ 2

แบบทดสอบความรู้การเรียนรู้กิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตย

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 1 ดีคนละอย่าง (การยอมรับความแตกต่างของบุคคล)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. เพศชายส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมลักษณะอย่างไร
 - ก. ชอบความท้าทาย ผจญภัย ได้แก่ การปีนเขา ยิงปืน แข่งรถ
 - ข. ชอบความสวยงาม ชอบเสริมสวย ชอบแต่งหน้า
 - ค. ชอบทำอาหาร ชอบเลี้ยงเด็ก ชอบนอนหลับ
 - ง. ชอบเดิน ชอบของสวยๆ งามๆ
2. เพศหญิงมีลักษณะที่สำคัญ อะไรบ้าง
 - ก. ชอบปีนเขา ยิงปืน แข่งรถ
 - ข. ชอบทำอาหาร ชอบเลี้ยงเด็ก
 - ค. ชอบผจญภัย เช่น แข่งจักรยาน แข่งรถ
 - ง. ชอบความสวยงาม ชอบดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น มีความละเอียดอ่อน
3. เพศชายมีลักษณะที่สำคัญ อะไรบ้าง
 - ก. ยึดหยุ่นได้ดี อ่อนโยน
 - ข. มีความเป็นผู้ตามที่ดีในครอบครัว
 - ค. แข็งแรง กล้าหาญ ชอบปกป้องคุ้มครองผู้อ่อนแอ
 - ง. กล้าหาญ ยึดหยุ่นได้ดี ชอบความสวยงาม ชอบผจญภัย
4. ประเพณีอะไรของชาวคริสต์ที่ส่วนใหญ่กระทำกันที่โบสถ์
 - ก. ประเพณีดำหัวผู้ใหญ่
 - ข. ประเพณีแต่งงาน
 - ค. ประเพณีสงกรานต์
 - ง. ประเพณีไหว้ผีปอบ
5. เด็กผู้ชายชาวมุสลิมทุกคนในศาสนาอิสลามต้องเข้าในพิธีอะไรตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก
 - ก. พิธีโกนผมจุก
 - ข. พิธีแต่งงาน
 - ค. พิธีสูหนัด (ขลิบปลายอวัยวะเพศ)
 - ง. พิธีไว้ศีลบรรพบุรุษ

คำตอบ

ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ค

แบบทดสอบความรู้
กิจกรรมที่ 2 เพื่อนเกลอเพื่อนกัน (ไอ้เดีย-กัลยาณมิตร)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย **X** บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือประโยชน์ของความเป็นเพื่อน
 - ก. สามารถฟังปัญหา รับฟังปัญหา และดักเตือนกันได้เวลาทำผิด
 - ข. สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน โดยไม่ต้องพูดคุยตกลงกัน
 - ค. สามารถเล่นเหมือนกันได้ทั้งผู้หญิงผู้ชาย
 - ง. สามารถด่ากันได้เวลาทำผิด
2. การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน จะสร้างได้อย่างไร
 - ก. เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังปัญหาของเพื่อนอย่างตั้งใจ รวมทั้งรู้จักเคารพความคิดเห็นของเพื่อน ไม่เพิกเฉยหรือละเลยต่อความคิดเห็นเพื่อน
 - ข. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ยืมซึ่งกันและกัน
 - ค. มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อเพื่อน และไม่นินทาเพื่อน
 - ง. ข้อ ก ข และ ค ถูก
3. ข้อใดเป็นการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - ก. ด.ช.ดำให้เพื่อนลอกการบ้าน
 - ข. ด.ช.ขาวให้เพื่อนยืมยางลบ
 - ค. ด.ช.แดงต้อย ด.ช.เขียว
 - ง. ด.ญ.ดีด่า ด.ญ.มีทุกวัน
4. ข้อใดไม่ใช่การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - ก. นักเรียนชั้น ป.4/1 ไม่ทะเลาะกัน
 - ข. นักเรียนชั้น ป.4/2 ช่วยกันทำเวรจนเสร็จ
 - ค. ด.ช.ดำดีชอบนินทาเพื่อนๆ ทุกๆ วันอยู่เสมอ
 - ง. ด.ญ.ดี ชอบแบ่งขนมให้เพื่อนๆ ทานอยู่เป็นประจำ
5. เมื่อเพื่อนได้ดูแลเอาใจใส่ แบ่งปันอาหารให้รับประทาน คนที่มีน้ำใจเช่นนี้ จะได้ประโยชน์อะไร
 - ก. จะได้รับความช่วยเหลือในการเรียนและการทำงานจากเพื่อน
 - ข. เพื่อนคนอื่นที่ไม่ได้รับของแบ่งปันจะอิจฉา
 - ค. เพื่อนๆ ในห้องเรียน จะนินทา
 - ง. เพื่อนๆ ในโรงเรียน ไม่คบ

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบ

กิจกรรมที่ 3 เรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตนเอง)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. วินัย คือ อะไร
 - ก. สิ่งที่น่ายวินัยต้องการทำตามใจตนเอง
 - ข. สิ่งที่ตั้งคมต้องการเท่านั้น เราไม่เกี่ยวข้องด้วย
 - ค. สิ่งที่เราทำตามใจเรา เพื่อบรรลุเป้าหมายที่เราวางไว้
 - ง. สิ่งที่เราต้องปฏิบัติทุกวันไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ตนเองและสังคมต้องการ
2. ความสำคัญของวินัยคืออะไร
 - ก. เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม ให้เป็นระเบียบ ซึ่งช่วยให้ประเทศพัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว
 - ข. เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้เราเรียนหนังสือได้ดี
 - ค. เป็นคุณธรรมขั้นสูงที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้ออื่นๆ
 - ง. เป็นเครื่องมือให้เราทำงานได้ตามที่เราชอบ
3. ข้อใดได้ประโยชน์จากการมีวินัย
 - ก. นาย ข ได้รับรางวัลดีเด่นเรื่องการเรียน เพราะนาย ข เอาแต่เรียนคนเดียว
 - ข. ชุมชนของนาย ก. มีความสามัคคี อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่ทะเลาะกัน
 - ค. เด็กชายดวงดี และเด็กหญิงดวงสมศรี เก่งกันทุกวันเรื่อง เด็กชายดวงดีไม่ทำเวร
 - ง. นายคำเป็นคนขี้เกียจทำงาน จึงทำให้คนในหมู่บ้านไม่มีใครรักใครชอบ และไม่ให้ความเชื่อถือ
4. ข้อใดที่เป็นคนมีวินัยในตัวเอง
 - ก. เด็กหญิงบีให้แม่เก็บที่นอนให้
 - ข. เด็กชายดีให้พี่จัดกระเป๋าหนังสือให้
 - ค. เด็กชายเออ่านหนังสือแล้ว เก็บหนังสือเข้าที่เดิม
 - ง. เด็กชายเบนซัดเสื้อผ้างบนเตียงนอน
5. ข้อใดเป็นคุณลักษณะของคนที่มีวินัย
 - ก. เด็กชายชอบทำงานของตนเองอย่างเดียว และชอบเถลไถล
 - ข. เด็กชายขาวเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่โกหก
 - ค. เด็กชายสมมีความอดทนในการทำงาน แต่ชอบทำงานตามใจตนเอง
 - ง. เด็กชายเขียวตั้งใจเรียน แต่ไม่ชอบไม่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 4 เวลาอันมีค่า (การตรงต่อเวลา - วินัยในตัวเอง)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นคนตรงต่อเวลา

- ก. เด็กชายแดงมีนัดกับครูแขกในวันเสาร์ เวลา 8.00 น. เด็กชายแดงไปพบครูแขก 8.15 น.
- ข. เด็กชายดำมีนัดทำเวรกับเพื่อน เวลา 10.00 น. เด็กชายดำไปถึงที่นัดหมาย 09.55 น.
- ค. เด็กหญิงเขียวมีนัดกับเด็กหญิงมาติ เวลา 15.00 น. เด็กหญิงศรีมาพบเพื่อน เวลา 15.30 น.
- ง. เด็กหญิงศรีมีนัดกับเด็กหญิงมารวย เวลา 13.00 น. เด็กหญิงเอมาพบเด็กหญิงศรี 13.05 น.

2. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

- ก. ช่วยให้เด็กชายดวงดีเป็นคนขยันขันแข็ง สอบได้ที่ 1 เสมอ
- ข. ช่วยให้เด็กชายเบิร์ตเป็นคนชอบทำงานง่ายๆ สบายๆ
- ค. ช่วยให้เด็กชายขยันเป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง
- ง. ช่วยให้เด็กชายเอ็มเป็นคนชอบนินทาผู้อื่น

3. ข้อใดเป็นโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

- ก. เด็กชายสมชายมีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ
- ข. เด็กชายสมศักดิ์จัดกระเป๋าใส่หนังสือเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ค. เด็กชายบอยชอบทำงานและช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานเสมอ
- ง. เด็กชายดวงดีไม่เป็นที่ไวใจเชื่อถือของเพื่อน ๆ

4. หากมีประชุมในที่ทำงาน หรือมีนัดสัมภาษณ์งาน หรือมีนัดกับใครก็ตาม นักเรียนจะทำตัวให้ตรงต่อเวลาได้อย่างไร

- ก. วางแผนการเดินทาง
- ข. ตั้งนาฬิกาปลุกล่วงหน้า
- ค. ให้เพื่อนโทรเตือน
- ง. ข้อ ก, ข, และ ค ถูก

5. ข้อใดเป็นการรักษาน้ำใจเพื่อน และทำให้การเรียนดี ประสบความสำเร็จ

- ก. เด็กชายเบนซ์บอกเพื่อนว่า “อย่าเข้าห้องเรียนสายเลย เดี่ยวครูทำโทษเอา แล้วเรียนไม่รู้เรื่อง”
- ข. เด็กชายสมใจบอกเพื่อนว่า “ไม่เป็นไรหรอก เข้าห้องเรียนช้าแค่ 10 นาที กินขนมก่อน”
- ค. เด็กชายตุนบอกเพื่อนว่า “เราไม่ต้องเข้าเรียนหรอก ไม่ต้องเรียนมาก อ่านเองก็รู้เรื่องแล้ว”
- ง. เด็กชายเอกบอกเพื่อนว่า “ฉันรักเธอนะ เชื้อฉันสิ เล่นเกมออนไลน์ก่อนเข้าเรียน ช้านิดเดียวเอง”

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบ

กิจกรรมที่ 5 มันไม่ใช่ของฉัน (ความซื่อสัตย์) (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน – เคารพสิทธิผู้อื่น)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. ความซื่อสัตย์คืออะไร
 - ก. การช่วยเหลือเพื่อน และขอความช่วยเหลือจากเพื่อน
 - ข. การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ
 - ค. คุณลักษณะที่ช่วยให้สามารถหาเงินได้มาก
 - ง. การพูดความจริงบางเรื่อง โกหกบ้าง
2. ข้อใดใครเป็นผู้มีความซื่อสัตย์
 - ก. เด็กชายเอกให้เพื่อนลอกการบ้านของตัวเอง
 - ข. เด็กชายเจียวชอบใส่ร้ายความผิดให้กับผู้อื่น
 - ค. เด็กหญิงดีขึ้นรถประจำทาง โดยไม่เสียเงินค่าบริการ
 - ง. เด็กชายดำไม่หยิบฉวยสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. ถ้าขาดความซื่อสัตย์ จะกลายเป็นคนเช่นไร
 - ก. เป็นคนไม่น่าคบ เพื่อนๆ ระวังแคลงใจ
 - ข. เป็นคนธรรมดา ไม่มีอะไรเกิดขึ้น
 - ค. เป็นคนพูดเก่ง ไม่เกรงกลัวใคร
 - ง. เป็นคนน่ารัก แต่เพื่อนไม่ชอบคบ
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์
 - ก. ไม่หน้าไหว้หลังหลอก เพื่อนๆ จะอยู่ห่างไกล
 - ข. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด เพื่อนๆ จะไม่ใส่ร้ายความผิด
 - ค. มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านการเรียน และการทำงาน
 - ง. ของที่เก็บได้จะเป็นของตนเอง เพราะเจ้าของไม่มาติดตาม
5. ถ้าหากเราเก็บกระเป๋าสตางค์ได้ แล้วเราเอาไปประกาศติดตามหาเจ้าของ เราจะได้รับอะไร
 - ก. จะได้รับเงินตอบแทน เพราะในกระเป๋าสตางค์มีเงิน
 - ข. จะได้รับการยกย่อง ชมเชยให้คนอื่นได้รับรู้
 - ค. จะได้รับใบประกาศนียบัตรจบการศึกษา
 - ง. จะได้ออกรายการทางทีวี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

แบบทดสอบ

กิจกรรมที่ 6 ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (วินัยในครอบครัว)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. บ้านมีความสำคัญกับตัวเรา พ่อแม่เราอย่างไร
 - ก. เป็นที่สำหรับให้เพื่อนๆ มาเล่นด้วยกัน
 - ข. เป็นสถานที่เล่นเกมทางอินเทอร์เน็ตอย่างเดียว
 - ค. เป็นที่ที่ใครๆ ก็สร้างเองได้ ไม่ต้องพึ่งใคร
 - ง. เป็นที่อยู่ของคนเรา และเป็นที่นี่ที่ให้ความปลอดภัย
2. ญาติพี่น้องผูกพันกัน สืบสายโลหิตเดียวกัน มีปู่ย่า ตายาย พี่ น้อง อยู่ร่วมกัน และต้องมีพ่อแม่อยู่ด้วย เรียกว่าอะไร
 - ก. สืบทายาท
 - ข. ครอบครัว
 - ค. บ้านใหญ่
 - ง. สมาคมพี่น้อง
3. ข้อใดเป็นผู้มีวินัยในครอบครัว/มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ก. เด็กชายเอกช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน รินน้ำและดักข้าวให้พ่อแม่ รดน้ำต้นไม้ทุกวัน
 - ข. เด็กหญิงสำรวจกับเด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดห้องน้ำโรงเรียนทุกวัน
 - ค. เด็กหญิงสมศรีช่วยเพื่อนๆ รดน้ำต้นไม้ กวาดลานวัดสม่ำเสมอ
 - ง. เด็กชายณัฐช่วยเด็กชายดีกวาดพื้น ทำเวรให้สะอาดทุกวัน
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน
 - ก. จะได้รับเงินตอบแทนจากครูวันดี
 - ข. จะทำให้บ้านเรือนสะอาด ระเบียบเรียบร้อย
 - ค. จะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ง. จะทำให้เพื่อนๆ ชื่นชมว่าเป็นคนขยันขันแข็ง มีน้ำใจ
5. ใครเป็นครูคนแรกของเรา ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเราให้เรียนรู้เรื่องการระวังรักษาตนให้อยู่รอดปลอดภัย เช่น สอนกิน นอน ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย ฯลฯ
 - ก. ครูอาจารย์
 - ข. บิดามารดา
 - ค. ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - ง. หมอและพยาบาลที่ร่วมกันทำคลอดเรา

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

แบบทดสอบ

กิจกรรมที่ 1 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อพ่อแม่)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. พ่อแม่มีความสำคัญกับเราอย่างไร
 - ก. เป็นผู้ช่วยครูสอนหนังสือให้แก่เรา
 - ข. เป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูเรา อบรมสั่งสอนเรา
 - ค. เป็นผู้ที่มิป่ฆ่าตายายให้กำเนิดมา แล้วมาให้กำเนิดเรา
 - ง. เป็นผู้ทำอาหารให้เราทานช่วงเช้าและเย็นหลังเลิกเรียนเท่านั้น
2. การมีความกตัญญูกับพ่อแม่ โดยประกาศบุญคุณท่าน พูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. เพื่อนๆ จะว่าเราเป็นคนช่างพูดช่างประจบ
 - ข. คนทั่วไปจะนำไปพูดว่า เราเป็นคนช่างพูดช่างเจรจา
 - ค. มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
 - ง. ครูอาจารย์จะให้ช่วยเหลือของ ช่วยถือหนังสือ กระเป๋าใส่ของ รวมทั้งให้ช่วยสอนแทนครูด้วย
3. ข้อใดเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ก. เด็กชายเอกพจน์ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำกับข้าว รินน้ำและตัดข้าวให้พ่อแม่
 - ข. เด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่นของโรงเรียนทุกเย็น
 - ค. เด็กหญิงสมพรช่วยเพื่อนๆ รดน้ำต้นไม้ในโรงเรียนสม่ำเสมอ
 - ง. เด็กชายชัยช่วยเด็กชายดิกวาดพื้น ทำเวรให้สะอาดทุกวัน
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการมีความกตัญญูพ่อแม่ ด้วยการตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี
 - ก. จะได้รับเงินตอบแทนจากพ่อแม่
 - ข. จะทำให้เป็นผู้ขยันในการทำงาน
 - ค. จะได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียน
 - ง. มีคนคบค้าสมาคม และได้รับการยกย่องสรรเสริญ
5. ผู้ที่ไม่มีความกตัญญู หรือเป็นคนอกตัญญู ผลที่จะได้รับคืออะไร
 - ก. ถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา
 - ข. เป็นคนที่เก่งและเป็นคนที่สังคมยอมรับ
 - ค. เป็นคนที่ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร
 - ง. เป็นคนช่วยเหลือตัวเองได้ดี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

กิจกรรมที่ 2 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. ครูอาจารย์มีความสำคัญกับเราอย่างไร
 - ก. เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีความรู้
 - ข. เป็นผู้ปกครอง เลี้ยงดูเรา อบรมสั่งสอนเรา
 - ค. เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อเราในการเลี้ยงดูอุ้มชูเรา
 - ง. เป็นผู้ทำอาหารให้เราทานช่วงเช้าและช่วงกลางวัน
2. การมีความกตัญญูกับครูอาจารย์ โดยประกาศบุญคุณท่าน พุถึงครูอาจารย์ให้คนอื่นฟังว่าท่านดีกับเราอย่างไร ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. เพื่อนๆ จะว่าเราเป็นคนช่างพูดช่างประจบ
 - ข. คนทั่วไปจะนำไปพูดว่า เราเป็นคนช่างพูดช่างเจรจา
 - ค. มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
 - ง. ครูอาจารย์จะช่วยให้ช่วยเหลือของ ช่วยถือหนังสือ กระเป๋าใส่ของรวมทั้งให้ช่วยสอนแทนครูด้วย
3. ข้อใดเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณครูอาจารย์
 - ก. เด็กหญิงสมพรช่วยเพื่อนๆ คัดต้นไม้ในโรงเรียนให้โล่งเตียน
 - ค. เด็กชายชัยช่วยกวาดพื้น ทำเวรในห้องเรียนให้สะอาดทุกวัน
 - ค. เด็กชายเอกพจน์ช่วยครูอาจารย์กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำกับข้าวให้ครูอาจารย์
 - ง. เด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่นของหมู่บ้านทุกเย็น
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการมีความกตัญญูครูอาจารย์ ด้วยการตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานโรงเรียนง่ายๆ ประพฤติตนเป็นเด็กดี มีสัมมาคารวะ
 - ก. จะทำให้เป็นผู้ขยันในการทำงาน
 - ข. จะได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียน
 - ค. จะได้รับเงินตอบแทนจากครูอาจารย์เป็นพิเศษทุกเดือน
 - ง. เป็นผู้นำคบค้าสมาคม ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีมีความกตัญญูทวด
5. ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนอกตัญญู ไม่รู้คุณครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณ ผลที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. ถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหาสมาคมด้วย
 - ข. เป็นคนที่สังคมยังต้องการและยอมรับอยู่
 - ค. เป็นคนที่ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร
 - ง. เป็นคนช่วยเหลือตัวเองได้ดี

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบ
กิจกรรมที่ 3 เด็กน้อยคนซื่อ
(ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดเป็นการพูดความจริง (ความซื่อสัตย์)
 - ก. เด็กชายเอกทำการบ้านเสร็จ แล้วบอกแม่ว่า ทำการบ้านเสร็จแล้ว ขอไปเล่นกับเพื่อน
 - ข. เด็กชายดวงดีมีเงิน 10 บาท แล้วบอกเพื่อนว่า ไม่มีตังซื้อขนม เลยขอยืมเพื่อน
 - ค. เด็กหญิงสายสมรนอนดึก เลยมาโรงเรียนสาย เลยบอกครูว่า เมื่อคืนทำการบ้านดึก
 - ง. เด็กหญิงสมฤดีทำการบ้านได้ครั้งเดียว แต่บอกครูว่าลืมงานไว้ที่บ้าน
2. ถ้านักเรียนไม่โกหก นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. สามารถพึ่งตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งใคร และไม่ต้องมีใครชมเชย
 - ข. ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดังมยิ่งขึ้นอยู่เสมอ
 - ค. จะทำให้เป็นที่เชื่อถือ และเป็นที่เคารพนับถือของคนอื่น
 - ง. จะทำให้มีความสามารถเรียนและเล่นกีฬาได้เก่งกว่าเพื่อนๆ
3. ข้อใดเป็นผู้มีผลการประพฤติดีประพฤดิชอบด้วยวาจา
 - ก. เด็กหญิงพูนทรัพย์พูดว่า “นี่เธอแต่งตัวสกปรกจัง เหมือนมาก ไปไกลๆ ล้างหน่อย ทุเรศตา”
 - ข. เด็กชายคำพูดว่า “เรามาช่วยกันเก็บขยะกันเถอะ จะทำให้โรงเรียนของเราดูสะอาดดีนะ”
 - ค. เด็กชายมาดีพูดว่า “เอามานี่ แกเป็นคนโลกมาก ชอบของฟรีตลอดนะ”
 - ง. เด็กหญิงวาสนาพูดว่า “เธอนี่แย่มาก ทำงานชอบเอาหน้า”
4. ข้อใดเป็นการประพฤติดีประพฤดิชอบด้วยกาย
 - ก. เด็กชายขาวแอบเอาไม้บรรทัดและปากกาของเพื่อนมาใช้ในขณะที่เพื่อนไม่อยู่ในห้อง
 - ข. เด็กหญิงบีชอบเอาขนมมาแจกเพื่อนๆ ในห้องเรียน เพื่อให้เลือกเขาเป็นหัวหน้าห้อง
 - ค. เด็กชายจอห์นชอบเล่นเอากระเป๋าสตางค์เพื่อนไปซ่อน เพื่อแกล้งเพื่อนให้เสาะหา
 - ง. เด็กหญิงดีจังเจอกระเป๋าสตางค์ของเด็กหญิงจอยตกอยู่ เมื่อเก็บได้ก็เอาไปคืนเจ้าของ
5. ข้อใดเป็นการประพฤติดีประพฤดิชอบด้วยใจ
 - ก. เด็กชายเขียวไม่คิดจะละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดจะเสียสละให้เพื่อนๆ
 - ข. เด็กชายบุ๊คคิดหาทางที่จะให้เพื่อนช่วยทำการบ้านให้ โดยจะให้คืนสอแห่งหนึ่งตอบแทน
 - ค. เด็กหญิงลัดดาคิดว่า เด็กชายปีเตอร์เป็นคนเก่ง รวย แต่จะไปบอกครูว่าปีเตอร์ขี้ขโมย
 - ง. เด็กหญิงแย้มคิดว่า เด็กชายเบิ้มเรียนหนังสือไม่เก่ง ขี้เกียจ จะไม่ให้เข้ากลุ่มด้วย

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบความรู้
กิจกรรมที่ 4 ธีระกาฬริคนขยัน (ความขยันอดทน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. คนที่มีความขยันอดทน ตรงกับข้อใด
 - ก. เด็กชายมั่งมีทำงานเท่าที่ทำได้ ไม่สนใจว่า ใครจะตำหนิ
 - ข. เด็กชายดีเป็นคนสุ้งาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และทำงานจนเสร็จ
 - ค. เด็กหญิงสวยดีมีความสนใจที่จะเรียน แต่ไม่ชอบอ่านหนังสือตำราเรียน
 - ง. เด็กหญิงสมศรีชอบทำงานด้วยตนเอง แต่เธอทำงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย
2. ถ้านักเรียนเป็นคนขยันอดทน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. สามารถทำงานได้ดีเท่าที่ทำได้ ครูก็ไม่ตำหนิ
 - ข. เพื่อนจะไม่ทำตาม เพราะจะเหนื่อยกับการทำงาน
 - ค. จะทำให้เป็นคนประหลาด จิตไม่ปกติ เพราะทำแต่งงาน
 - ง. ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการศึกษา และการงานอาชีพ
3. สิ่งใดที่เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีความพยายาม มีความขยันอดทนต่อการทำงาน
 - ก. ต้องมีใจรัก พอใจรักใคร่ในสิ่งที่จะทำ และรักการทำงาน
 - ข. ต้องมีใจเป็นกุศลต่องานนั้นๆ ที่ทำแล้วสบายใจ
 - ค. ต้องมีทุนพอในการทำงานเป็นอันดับแรก
 - ง. ต้องได้รับการสนับสนุนแรงใจจากเพื่อน ๆ
4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความขยันอดทน
 - ก. เด็กชายทนทานได้รับเป็นหัวหน้าห้อง แต่เขาพยายามให้รองหัวหน้าทำงานแทน
 - ข. เด็กหญิงน้อยทำงานโดยไม่บ่นสักครั้ง ทำงานเสร็จบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้
 - ค. เด็กชายปิชอบชวนเพื่อนอ่านหนังสือ และเล่นเกมต่อสู้ทางออนไลน์
 - ง. เด็กหญิงชีชอบช่วยเหลือเด็กหญิงดีโดยให้ลอกการบ้านทุกวัน
5. ข้อใดเป็นโทษของความเกียจคร้าน
 - ก. เพื่อนๆ ก็จะทำตาม โดยไม่แยแสต่อใคร
 - ข. การเรียนและการงานอาชีพไม่มีอุปสรรคใดๆ
 - ค. ทำให้ล้มเหลวทั้งด้านการเรียน และการงานอาชีพ
 - ง. ครูและเพื่อนๆ จะช่วยเหลือการเรียน และการงานมากขึ้น

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ค

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 5 น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. คนที่มีน้ำใจ ตรงกับข้อใด
 - ก. เด็กชายคำเป็นผู้ที่มีจิตใจดี แต่ชอบหยิบของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกเจ้าของ
 - ข. เด็กชายมนัสเป็นผู้ชอบวางตัวเฉยๆ ไม่ยินดียินร้ายกับใคร และไม่มีใครสูงส่งด้วย
 - ค. เด็กหญิงดีมีนิสัยเอื้อเฟื้อแบ่งขนมให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนๆ กวาดบริเวณสนามเด็กเล่น
 - ง. เด็กหญิงนานาชอบช่วยแก้ไขปัญหาให้เพื่อนๆ แต่เพื่อนๆ ต้องให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของก็ได้
2. ถ้านักเรียนเป็นคนมีน้ำใจ นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. สามารถทำงานได้ด้วยตนเองได้ดี
 - ข. มีเพื่อนมาก ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย
 - ค. ทำให้เป็นคนที่น่ารัก และไม่เป็นที่ต้องการของสังคม เพราะมีคนอิจฉา
 - ง. จะทำให้เป็นคนมีความสุข แต่มีคนคบน้อย เพราะชอบเอาแต่ใจตนเอง
3. สิ่งใดที่เป็นสิ่งสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข
 - ก. ทุกคนจำเป็นต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย
 - ข. ต้องมีความรัก ความสนุกสนานกับเพื่อนๆ และครูอาจารย์
 - ค. ต้องมีความชอบไม่เหมือนกัน จึงจะทำให้มีความคิดดีๆ
 - ง. ต้องมีความเห็นแก่ตัวบ้าง จะทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น
4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีน้ำใจ
 - ก. เด็กชายสนชอบวิ่งเล่นในห้องเรียนกับเพื่อนๆ แต่ไม่ชอบช่วยทำเวร
 - ข. เด็กหญิงมีนาช่วยถือของให้ครู และให้เพื่อนยืมดินสออย่างลับ เมื่อเพื่อนขาดแคลน
 - ค. เด็กชายบีมทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เพราะไม่อยากช่วยเหลือผู้อื่น
 - ง. เด็กหญิงนินาให้เพื่อนยืมปากกา และดินสอเสมอ แต่มีข้อแม้ว่าเพื่อนที่ยืมต้องให้เขาลอกการบ้านด้วย
5. ข้อใดเป็นโทษของความไม่มีน้ำใจ
 - ก. เพื่อนๆ ชอบมาเล่นด้วย เพราะเป็นคนรวย
 - ข. เพื่อนๆ สบายใจ เพราะคนไม่มีน้ำใจไม่เข้ามายุ่งด้วย
 - ค. เพื่อนในโรงเรียนไม่เอาเปรียบ เพราะไม่มีน้ำใจกับเพื่อน
 - ง. มีเพื่อนน้อย ไม่มีใครอยากคบ และเป็นที่ยังเกลียดของผู้อื่น

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ง

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 6 นวัตกรรม - การประหยัด (อดออม ความอดทน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. คนที่มีการประหยัด ตรงกับข้อใด

- ก. เด็กชายโชคดีแม่ให้เงินไปทานอาหารที่โรงเรียนวันละ 50 บาท เขาใช้เงินเป็นเลยใช้ไปทั้งหมด
- ข. เด็กชายคำดีได้เงินค่าขนมวันละ 20 บาท เขาซื้อขนมไป 15 บาท ที่เหลือใส่กระปุกออมสิน
- ค. เด็กหญิงเอชยันทำการบ้าน แต่เวลานอน เขาจะเปิดไฟไว้ตลอดคืน
- ง. เด็กหญิงซี้เปิดก๊อกน้ำไว้ตลอด ขณะที่แปรงฟันตอนเช้า

2. ถ้านักเรียนเป็นคนประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง

- ก. การเรียนจะบรรลุเป้าหมาย เพราะมีเพื่อนคอยช่วยเหลือ
- ข. มีเพื่อนน้อยลง เพราะเป็นคนตระหนี่ ไม่แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ๆ
- ค. ทำให้เป็นคนมีเงินทอง แต่ไม่เป็นที่รักของคนอื่น เพราะว่าเป็นคนขี้เหนียว
- ง. จะทำให้เป็นคนมีทรัพย์สินเงินทองมาก สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้มั่นคง เช่น มีบ้าน มีรถ ฯลฯ

3. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่าคนๆ นั้นเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย

- ก. เด็กชายพอติปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงปลา และเลี้ยงไก่ ไว้กินเอง
- ข. เด็กหญิงแนนชอบชวนเพื่อนไปดูหนังตามห้างสรรพสินค้า
- ค. เด็กชายสองชอบซื้อข้าวในห้าง มาทานทุกวัน
- ง. เด็กหญิงสมฤติชอบชวนเพื่อนไปซื้อของที่ห้าง

4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความอดทน

- ก. เด็กชายเก่งวิ่งออกกำลังกายวันเว้นวัน เพราะเพื่อนๆ ไม่ชวนไปวิ่ง จึงไปวิ่งบ้างเป็นบางวัน
- ข. เด็กหญิงศรีนั่งรถรับจ้างประจำมาโรงเรียนทุกวัน ถึงแม้ว่าบ้านจะห่างจากเพียง 2 กม.
- ค. เด็กชายบีไม่ยอมแพ้หรือท้อถอยในการเรียน ถึงแม้ว่าเขาจะสอบได้เกรด 1 และเกรด 2 ก็ตาม
- ง. เด็กหญิงแอนนาชอบทำการบ้านกับเพื่อนๆ เพราะต้องการลอกการบ้านเพื่อนด้วย

5. ข้อใดเป็นโทษของความท้อแท้ ไม่อดทน

- ก. เพื่อนๆ ยังสงสัยว่าทำอะไรไม่ได้ เพื่อนๆ ก็คงยินดีช่วยเหลือให้ลอกการบ้าน
- ข. ทำให้การเรียน การงานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- ค. เพื่อนๆ ยังช่วยเหลือในการทำงานอยู่ เพราะมีเงินมาก
- ง. มีเพื่อนมากขึ้น เพราะเป็นที่รักของเพื่อนๆ

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5

แบบทดสอบ

กิจกรรมที่ 7 สุภาพบุรุษประชาธิปไตย (พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย)

ตอนที่ 1

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย ✕ บนตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง (5 คะแนน)

- การกระทำในข้อใดที่จัดว่าผู้กระทำเป็นผู้มีเหตุผล
 - คำ บอกกับชาวว่าแดงพูดจาไร้สาระ
 - เขียวจะยอมรับและทำเฉพาะเรื่องที่มีเหตุผลชัดเจน
 - แดง เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่พูดเก่งที่สุดในกลุ่ม
 - ขาว ประกาศในที่ประชุมกลุ่มว่า ขอให้ทุกคนตั้งใจฟัง
- สร้อย ดาว และดวง ต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันในวิธีการเสนอผลงานกลุ่ม แต่ในที่สุดสามารถตกลงกันได้ โดยเลือกความคิดที่เห็นร่วมกันว่าดีที่สุด การกระทำของพวกเขาสอดคล้องกับข้อใดมากที่สุด
 - การยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน
 - การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
 - การยอมรับเสียงข้างมาก
- ในวันแข่งขันกีฬาสิ่ ทรงชัยต้องหยุดขายพวงมาลัย 1 วัน เพราะเขาเป็นนักกีฬาของทีมสีฟ้า การกระทำของทรงชัยสอดคล้องกับข้อใด
 - การมีเหตุผล
 - ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
 - การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- การกระทำใดจัดว่าเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายระดับท้องถิ่น
 - ไอ้ทำร้ายร่างกายผู้อื่น
 - อ่อนรับการศึกษานานพื้นฐาน
 - อันไปเสียภาษีโรงเรียนที่เทศบาล
 - เอปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- นกน้อยรู้ว่ามิห้วคะแนนมาพาคนในชุมชนไปเที่ยว แถมแจกเงิน และสิ่งของเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นกน้อยจึงไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การกระทำของนกน้อยสอดคล้องกับข้อใด
 - ช่วยป้องกันประเทศ
 - อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
 - การปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่น
 - รักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกบทบาทของการเป็นพลเมืองดีที่ฉันทำได้ อย่างน้อย 5 ข้อ (5 คะแนน)

1.
2.
3.
4.
5.

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ตอนที่ 1 1.- ข, 2. - ก, 3. - ง, 4. - ค, 5. - ง

กิจกรรมที่ 1 คิว..ครับคิว
(วินัยในโรงเรียน – การเข้าแถว/การเข้าคิว)

ใบกิจกรรมที่ 1
ทำอะไรมีวินัย คือ ไทยแท้

1. ภาพจิกซอว์ ภาพไหนเป็นวัฒนธรรมที่ดีของเด็กไทย

(1)

(2)

(3)

2. จากภาพที่ (2)

เหตุที่นักเรียนไม่ข้ามถนนตรงทางข้าม เป็นเพราะ

- ☐ นักเรียนขี้เกียจ
- ☐ นักเรียนประหยัดเวลา
- ☐ นักเรียนทำตามใจตนเอง

3. จากภาพที่ (3)

ถ้านักเรียนเป็นเด็กในภาพ นักเรียนจะแก้ปัญหาการมาโรงเรียนสายอย่างไร

- ☐ ตื่นเช้า
- ☐ ไม่อาบน้ำ
- ☐ ไม่รับประทานอาหารเช้า

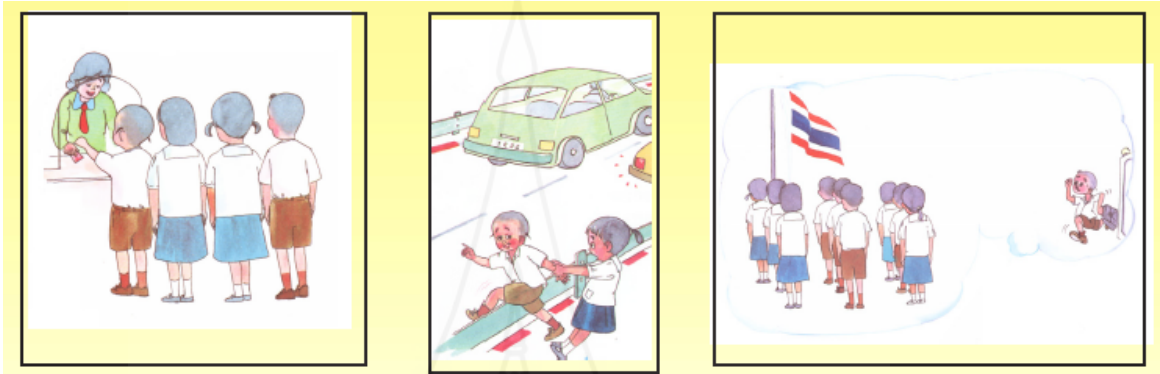
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1
ทำอะไรมีวินัยคือไทยแท้

1. ภาพจิ๊กซอว์

(1) ✓

(2)

(3)

2. จากภาพที่ (2)

เหตุที่นักเรียนไม่ข้ามถนนตรงทางข้าม เป็นเพราะ

- ☐ นักเรียนขี้เกียจ
- ☐ นักเรียนประหยัคเวลา
- ☒ นักเรียนทำตามใจตนเอง

3. จากภาพที่ (3)

ถ้านักเรียนเป็นเด็กในภาพ นักเรียนจะแก้ปัญหาการมาโรงเรียนสายอย่างไร

- ☒ ตื่นเช้า
- ☐ ไม่อาบน้ำ
- ☐ ไม่รับประทานอาหารเช้า

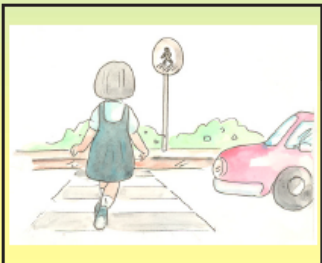

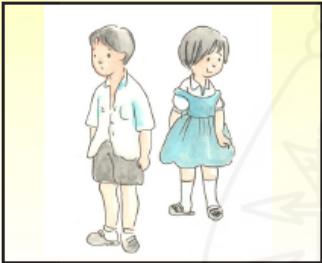

ใบกิจกรรมที่ 2

การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้ ภาพใดควรทำให้ใส่เครื่องหมาย ในช่อง ☺

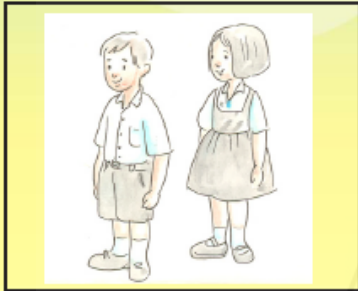
ภาพใดไม่ควรทำให้ใส่เครื่องหมาย X ในช่อง ☹

1.		☺ _____	☹ _____
2.		☺ _____	☹ _____
3.		☺ _____	☹ _____
4.		☺ _____	☹ _____
5.		☺ _____	☹ _____

6.

7.

8.

9.

10.

ตรวจคำตอบ นักเรียนตอบถูก จำนวน.....ข้อ

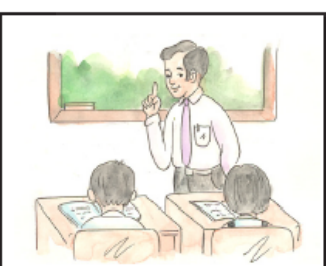
นักเรียนได้คะแนนคะแนน

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้ ภาพใดควรทำให้ได้เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☺

ภาพใดไม่ควรทำให้ได้เครื่องหมาย X ในช่อง ☹ X

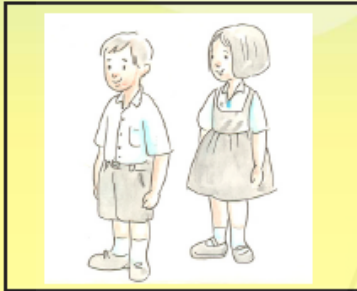
1.		☺ ✓ _____	☹ _____ _____
2.		☺ _____ _____	☹ X _____ _____
3.		☺ _____ _____	☹ X _____ _____
4.		☺ ✓ _____ _____	☹ _____ _____
5.		☺ ✓ _____ _____	☹ _____ _____

6.

x

7.

✓

8.

x

9.

✓

10.

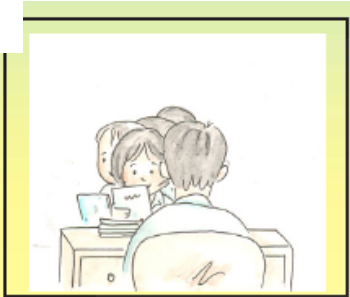
✓

ใบกิจกรรมที่ 3

ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายภาพการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย

1.

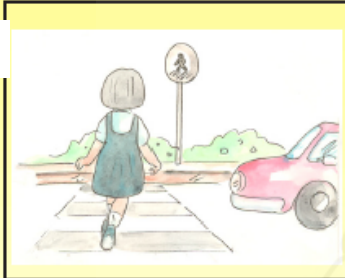
.....

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

.....

3.

.....

.....

.....

.....

4.

.....

.....

.....

.....

5.

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบความรู้
กิจกรรมที่ 2 สามัคคีมีพลัง (ความสามัคคี)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดมีความสามัคคี
 - ก. กลุ่มของเด็กชายโชคกำลังเล่นไฟฟ้าวร้าวอย่างเอาเป็นเอาตาย
 - ข. เด็กชายคำเป็นคนเก่งมาก เลยจัดบอร์ดำวันปีใหม่มคนเดียวก็ได้
 - ค. เด็กหญิงโสภิตและเพื่อนๆ อีก 5 คน ช่วยกันจัดงานเลี้ยงวันคริสต์มาสจนเสร็จ
 - ง. เด็กหญิงเขียว เด็กหญิงขาว และเด็กหญิงคำมีความคิดต่างกัน มักจะไม่ทำงานร่วมกัน
2. ถ้านักเรียนมีความสามัคคีกัน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. ทำให้ทุกคนทำงานด้วยความเรียบร้อย แต่กลุ่มส่วนใหญ่จะไม่รับคนจน
 - ข. ทำให้เป็นฮีโร่ของเพื่อนๆ แต่งานของแต่ละคน ก็ต่างคนต่างทำ เพื่อจะได้ทันเวลา
 - ค. การงานหรือกิจกรรมต้องเอาความคิดเห็นแต่ละคนเป็นใหญ่ จึงจะประสบผลสำเร็จลง
 - ง. การทำงานและทำกิจการต่างๆ ของกลุ่มจะสำเร็จลุล่วงได้ไปอย่างดี และได้ความรักจากเพื่อน
3. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่าคนๆ นั้นเป็นผู้ที่**ทำต่อกันด้วยเมตตา**
 - ก. เด็กชายพอเพียงคิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน
 - ข. เด็กหญิงแนนชี้แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 - ค. เด็กชายสองปันนาแบ่งปันลาผลที่ได้มาแม้ไม่ชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็ตาม
 - ง. เด็กหญิงสมใจเห็นชอบร่วมกันกับเพื่อน และตกลงกันได้ในหลักการสำคัญในการทำงาน
4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่**พูดต่อกันด้วยเมตตา**
 - ก. เด็กชายการุณช่วยบอกสิ่งที่ประ โยชน์ สักสอนหรือแนะนำตักเตือนเพื่อนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพเสมอ
 - ข. เด็กหญิงศรีสมรประพาดิให้ดีเหมือนเขา รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมอยู่เสมอ
 - ค. เด็กชายบีเวอร์ปรับความเห็นเข้ากับเพื่อนได้ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน
 - ง. เด็กหญิงแอนนี่ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน
5. ข้อใดเป็น**โทษ**ของการไม่มีความสามัคคี
 - ก. ทำให้เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้างบ้าง
 - ข. ทำให้การงานหรือกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แม้ไม่ได้ช่วยกันก็ตาม
 - ค. จะทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ และประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเลื่อมเสีย
 - ง. จะทำให้เป็นคนรู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ค

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 3 ร่วมด้วยช่วยกัน (ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ความร่วมมือในการทำงานคืออะไร

- ก. ตนเองและชักชวนเพื่อนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนให้ครบทุกข้อด้วยความเต็มใจ
- ข. การทำงานร่วมกับคนอื่น ช่วยเหลือกันและกันด้วยความเต็มใจเพื่อให้งานนั้นๆ สำเร็จ
- ค. การตั้งใจเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ของแต่ละคน
- ง. การฝึกฝนการเข้ากลุ่มกับผู้อื่นในการเรียน การทำสมาธิ และการทำบุญ

2. ถ้านักเรียนมีความร่วมมือกันในการทำงาน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง

- ก. ทำให้ทุกคนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี แม้จะมีคนไม่เห็นด้วย
- ข. ทำให้มีความสุข ทำให้เราสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว
- ค. เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความสง่าผ่าเผย มีสุขภาพดี และมีเงิน
- ง. มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับเพื่อน มีความรักสามัคคี และผลงานดี

3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม

- ก. เกิดการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ถึงแม้จะไม่ชอบกันก็ตาม
- ข. ช่วยให้งานสำเร็จ ถึงแม้จะทำโดยไม่รับฟังความคิดเห็นกัน
- ค. การทำงานเป็นระบบดี มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ
- ง. ประสบการณ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรา จึงทำให้เป็นคนเก่ง

4. ข้อใดบ่งบอกว่า มีการทำงานเป็นทีมที่ดี

- ก. เด็กชายสมคิดช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มตามที่ครูมอบหมายจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
- ข. เด็กหญิงเบนซ์แบ่งงานให้เพื่อนๆ ทำตามที่สั่งทุกอย่าง เพราะเป็นหัวหน้าทีม
- ค. เด็กชายบีปรับความเข้าใจกับเพื่อน และรับฟังความคิดเห็นเพื่อน
- ง. เด็กหญิงศรียุทธะระเบียบวินัยของโรงเรียนอยู่เสมอ

5. ข้อใดเป็นผลเสียของการไม่ให้ความร่วมมือ – การทำงานคนเดียว (ไม่เป็นทีม)

- ก. ทำให้การงานหรือกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แม้เพื่อนไม่ได้ช่วยกันก็ตาม
- ข. ทำให้การทำงานไม่เป็นระบบดี ไม่มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบงานที่ได้รับ
- ค. จะทำให้เป็นคนรู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- ง. จะทำให้ตนเองมีพลังในการเรียน และการทำงาน เพราะเป็นผู้นำคนเดียวที่ดี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ข

แบบทดสอบความรู้ กิจกรรมที่ 4 น้องแม็กซ์ (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คืออะไร
 - ก. การทำให้เห็นถึงคุณค่าของเพื่อน และการทำประโยชน์เพื่อตัวเอง
 - ข. การซื้อขนมแพ้งๆ หรือนำดินสอไปแจกเพื่อนๆ เพื่อให้เพื่อนรัก
 - ค. ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การบริจาคเสื้อผ้า ของเล่น
 - ง. การเก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทใส่กระปุก แล้วนำไปฝากออมสินเพื่อเอาไว้ใช้ใน อนาคต
2. ข้อใดเป็นประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ก. มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อบุคคลข้างบ้าน
 - ข. ทำให้ตัวเองมีคุณค่า และได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ
 - ค. มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือตัวเองให้ประสบความสำเร็จในการเรียน
 - ง. ช่วยให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บจากการถูกรุมกัด
3. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทั่วไป
 - ก. ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เช่น เสียสละที่นั่งบนรถโดยสาร ฯลฯ
 - ข. ช่วยให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บจากการถูกรุมกัด
 - ค. ไปเลี้ยงอาหารสุนัขป่วย พิกการ หรือรับเลี้ยงสุนัขไม่มีเจ้าของ
 - ง. สละเงินทำบุญเพื่อไถ่ชีวิตโคกระบือตามวัดต่าง ๆ
4. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่า บุคคลคนนี้เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - ก. เด็กชายดวงดีเอาขนมให้เพื่อนกินเสมอ แต่ต้องมีขนมมาแลก
 - ข. เด็กหญิงต่ายทำรายงานกลุ่มเองคนเดียว โดยที่เพื่อนไม่ต้องช่วยทำ
 - ค. เด็กชายปีเตอร์มักช่วยครูถือของ และช่วยสอนการบ้านให้เพื่อนเสมอ
 - ง. เด็กหญิงเขียวบริจาคของเล่นที่ยังดีให้เด็กคนอื่นๆ ที่อยากได้ เพื่อให้เด็กๆ รัก
5. ข้อใดเป็นผลเสีย/โทษของการไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น
 - ก. เพื่อนๆ จะยกย่องให้เป็นผู้นำกลุ่ม
 - ข. ทำให้เพื่อนสงสาร และให้ความช่วยเหลือดี
 - ค. จะทำให้ไม่มีใครเข้ามายุ่ง อยู่คนเดียวได้โดยไม่มีเพื่อน
 - ง. จะทำให้ไม่มีเพื่อน เป็นคนไร้ค่า และชีวิตไม่มีความสุข

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ง

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 1 มีชีวิตที่ดีในชุมชน (วินัยในชุมชน – พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

- ข้อใดให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ที่ที่สุด
 - เป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคม เช่น วัดนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
 - เป็นแหล่งที่ทุกคนอนุรักษัทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - เป็นที่ตั้งของโรงเรียน โรงพยาบาล และท่าเรือ ซึ่งเป็นที่เฉพาะของเอกชน
 - ที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยของคนทั่วไปและเพื่อนบ้าน ที่มีความสนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและอื่นๆ คล้ายกัน
- ชุมชนมีความสำคัญอย่างไรกับนักเรียนที่ดีที่สุด
 - เป็นที่ที่ได้อยู่อาศัยกับพ่อแม่ ส่วนเพื่อนบ้านมีความจำเป็นน้อย
 - ได้รับความเอื้ออาทร ได้พึ่งพาอาศัยกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน
 - ให้เรียนรู้การข้ามถนนตรงทางม้าลาย และทิ้งขยะได้ทั่วไป
 - ให้มีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และเพื่อนในโรงเรียนเท่านั้น
- นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรจากความรู้เรื่องชุมชน
 - ได้ความรู้ที่ได้จากชุมชน มาใช้ในการเรียนในชั้นเรียน
 - ได้ร่วมกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้มากขึ้น
 - ทำให้มีความรู้สึกมั่นคงเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม ได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี
 - ได้ความรู้สึกที่ดี มีความรู้ความสามารถในการติดต่อประสานงาน เพื่อตนเองและครอบครัว
- ข้อใดบ่งบอกว่า นักเรียนคนนี้ได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน
 - เด็กชายสุรเชษฐ์ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ เป็นต้น
 - เด็กหญิงสมศรีไปทำบุญเฉพาะวันพระ แต่ไม่ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญอื่นๆ
 - เด็กชายสมศักดิ์ชอบเก็บดอกไม้ในสวนสาธารณะไปบูชาพระที่บ้าน
 - เด็กหญิงอรทัยข้ามถนนตามใจตนเอง เพราะประหยัคเวลามาก
- สถานที่ใดที่เป็นสถานที่หลัก ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ และทักษะอันจำเป็นในการดำรงชีพในสังคม สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่ นักเรียน
 - โบสถ์คริสต์จักรโรมันธรรม หรือโบสถ์ทั่วๆ ไป
 - สถานศึกษา หรือโรงเรียนต่างๆ
 - โรงพยาบาลสันทราย
 - วัดสันทรายหลวง

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ข

แบบทดสอบความรู้
กิจกรรมที่ 2 ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. การไม่กำจัดขยะ ขยะล้นเมือง มีโทษกับคนที่อาศัยอยู่ทุกประเทศอย่างไร
 - ก. ทำให้ขยะมีมากเกินไป คนเก็บขยะต้องทำงานมากขึ้น
 - ข. ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน เกิดก๊าซเรือนกระจก
 - ค. ทำให้ทุกคนรู้สึกเหินห่าง ไม่สบายใจมากขึ้น
 - ง. ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายขยะ
2. ขยะย่อยสลายได้ ได้แก่ เศษอาหาร เศษใบไม้ ใบหญ้า สามารถนำไปทำอะไรประโยชน์อะไรได้
 - ก. เอาไปทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ เลี้ยงสัตว์
 - ข. เอาไปขายตามร้านรับซื้อของเก่าได้
 - ค. เอาไปรีไซเคิลใช้ใหม่ได้
 - ง. เอาไปกำจัดตามวิธีการ
3. ขยะใดเป็นประเภทของขยะรีไซเคิล
 - ก. ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟ
 - ข. กระป๋องบรรจุสี กระป๋องยาฆ่าแมลง
 - ค. หลอดไฟนีออน กระป๋องบรรจุสารเคมี
 - ง. กระดาษ พลาสติก แก้ว เหล็ก อลูมิเนียม
4. ประโยชน์ของขยะรีไซเคิล ได้แก่ อะไรบ้าง
 - ก. สามารถนำไปจำหน่ายห้างสรรพสินค้าได้
 - ข. นำไปให้เด็ก ๆ ใช้เป็นของเล่นตามบ้านได้
 - ค. ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน และนักเรียน/นักศึกษา
 - ง. ช่วยให้ทุกคนในชุมชนมีงานทำ โดยการเก็บขยะช่วยพนักงานเก็บขยะ
5. นักเรียนมีวิธีการใดที่จะไม่ใช้สิ่งของให้เกิดมลพิษกับสิ่งแวดล้อม
 - ก. หลีกเลี่ยงการใช้กล่องโฟม เพราะย่อยสลายยาก
 - ข. ควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุธรรมชาติมากขึ้น
 - ค. ควรเผาขยะแทนการฝังกลบ
 - ง. ทิ้งขยะตามแม่น้ำลำคลอง

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 3 คนดีศรีสังคม (พลเมืองดีในชุมชน – การทำความดี)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. ข้อใดที่เรียกว่า การทำความดีด้วยการประพฤติปฏิบัติ

- ก. ไม่คิดอาฆาตพยาบาท
- ข. พุดให้เกิดความสามัคคี
- ค. ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
- ง. พยายามข่มใจไม่ให้โกรธ เมื่อมีคนทำไม่ดีกับเรา

2. บุคคลใดที่ เป็นผู้กระทำความดี “ทางวาจา”

- ก. เด็กชายณัฐ ไม่พูดโกหก พุดจามีคำว่า “ครับ” ทุกครั้งที่พุดกับครู
- ข. เด็กหญิงพอใจ ไม่เคยคิดร้ายต่อผู้อื่น และคิดแต่สิ่งที่ดีต้องเสมอ
- ค. เด็กชายบอดช่วยอุปัชฌาย์ ล้างจาน และทำกับข้าวด้วยความเต็มใจ
- ง. เด็กหญิงลำดวนออมเงินใส่กระปุกทุกวันๆ ละ 5 บาท

3. ข้อใดเป็นผลการทำความดี ดีที่สุด

- ก. ทำให้ผู้ทำจะระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ครู
- ข. ทำให้ผู้ทำจะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
- ค. ทำให้ผู้ทำได้รับการแสดงความเคารพด้วยความนอบน้อมถ่อมตน
- ง. ผู้ทำความดีมีความสุข สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง และได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

4. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนดีในฐานะเป็นลูกที่ดี

- ก. ช่วยกวาดลานวัด และรดน้ำต้นไม้บริเวณสวนสาธารณะ
- ข. ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน เมื่อเติบโตได้เลี้ยงดูบิดามารดา
- ค. ช่วยแจกของให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ง. ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาของตน และช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก

5. บุคคลใดที่ เป็นผู้กระทำความดีต่อครูอาจารย์

- ก. เด็กชายวิฑูรย์ช่วยครูทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
- ข. เด็กหญิงวรรณดีตั้งใจเรียน และปฏิบัติตามคำสั่งสอน
- ค. เด็กชายป่วนชอบเล่นไพ่ และคุยกับเพื่อน ในขณะที่ครูสอน
- ง. เด็กหญิงลำเจียกมักจะเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ฯลฯ

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ข

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์วิถีชีวิตประชาชนปาดัยค่าน คารวธรรม สามัคคีธรรม และปญญาธรรมในวัฒนธรรมและประเพณีไทย ที่กลุ่มคัดเลือกลงในตาราง

[illegible]

แบบทดสอบความรู้
กิจกรรมที่ 5 อาสาสมัครจิตใจงาม (จิตสาธารณะ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย **X** ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. บุคคลใดที่เรียกว่า **เป็นผู้มีลักษณะจิตสาธารณะ** ดีที่สุด
 - ก. เด็กชายเขียวช่วยพ่อแม่ดูบ้าน ล้างจาน และทำกับข้าวด้วยความเต็มใจ
 - ข. เด็กชายดำมีความรับผิดชอบต่อสนามเด็กเล่นในชุมชนด้วยการเอาไม้เสกเป็นรั้ว
 - ค. เด็กหญิงจอยตั้งใจเรียน และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
 - ง. เด็กหญิงลำฉวนและเด็กหญิงทองดีแสดงความเคารพด้วยความนอบน้อมต่อครูอาจารย์
2. บุคคลใดที่**ได้รับประโยชน์จากการที่มีจิตสาธารณะ**
 - ก. เด็กหญิงบีบีเป็นผู้ที่มีความคิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
 - ข. เด็กชายพงษ์ศักดิ์เป็นผู้มีจิตที่กว้างใหญ่ มักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - ค. เด็กชายปีเตอร์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - ง. เด็กหญิงแมวเป็นที่ต้องการของสังคม และมักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
3. ข้อใดเป็นผลการที่คนในชุมชน**ไม่มีจิตสาธารณะ** ได้ดีที่สุด
 - ก. ทำให้มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - ข. ทำให้เป็นคนที่มีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง
 - ค. ทำให้สังคมคนในชุมชนเป็นไปแบบเห็นแก่ตัว
 - ง. ทำให้มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
4. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนดีของนักเรียนในฐานะ**เป็นผู้มีจิตสาธารณะ**
 - ก. ช่วยกวาดลาน และรดน้ำต้นไม้บริเวณสวนในบ้าน
 - ข. ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ ซักผ้า และทำกับข้าว
 - ค. ช่วยแจกของให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ง. ตั้งใจเรียนในห้องเรียน และทำงานทุกอย่างตามที่ครูอาจารย์มอบหมาย
5. ชุมชนที่มีคน**เป็นผู้ที่ขาดจิตสาธารณะ** ชุมชนนั้นจะเป็นแบบใด
 - ก. เป็นชุมชนที่อ่อนแอ ขาดการพัฒนา และมีอาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
 - ข. เป็นชุมชนที่ผู้นำสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์อย่างมีความสุข
 - ค. เป็นชุมชนที่มีผู้คนส่วนใหญ่เข้าใจผู้อื่น ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
 - ง. เป็นชุมชนที่มักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

แบบทดสอบ
กิจกรรมที่ 6 จิตใจงาม (จิตสาธารณะ)

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดสด
ตลาดนัด หรือตลาดน้ำในชุมชน

ที่	สาเหตุของปัญหา
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

ที่	แนวทางแก้ไข
1
2
3
4
5
6
7
8
8

แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						

แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม (ต่อ)

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความร่วมมือ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานที่ดีเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลาการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน ส่วนใหญ่มีการประสานงานที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ยังขาดการประสานงานในกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมน้อยมากในช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มบางคนไม่ทำงานกลุ่มขาดการประสานงาน สมาชิกกลุ่มอื่นไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงของการนำเสนอ	1	4
ขั้นตอนการทำงาน	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานค่อนข้างชัดเจนตั้งแต่เริ่มการทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานแต่ยังมีความสำเร็จของงานไม่ค่อยสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานไม่ชัดเจน ทำให้ผลงานไม่สมบูรณ์	2	8
การแสดงความ ความคิดเห็น	สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกมากกว่าครึ่งร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกไม่ให้ความสนใจในการแสดงความคิดเห็น	1	4
ความ รับผิดชอบ	สมาชิกทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนงานเสร็จสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์	สมาชิกบางคนเลี่ยงงาน ไม่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย งานเสร็จ แต่ไม่ค่อยสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกไม่มีความรับผิดชอบ ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมาย	1	4
รวม					5	20

แบบบันทึกการประเมินคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

เลขที่	ประเด็น/คะแนน ชื่อ – สกุล (กลุ่ม)	ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ความคิด สร้างสรรค์	รวม คะแนน
		12	8	20
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

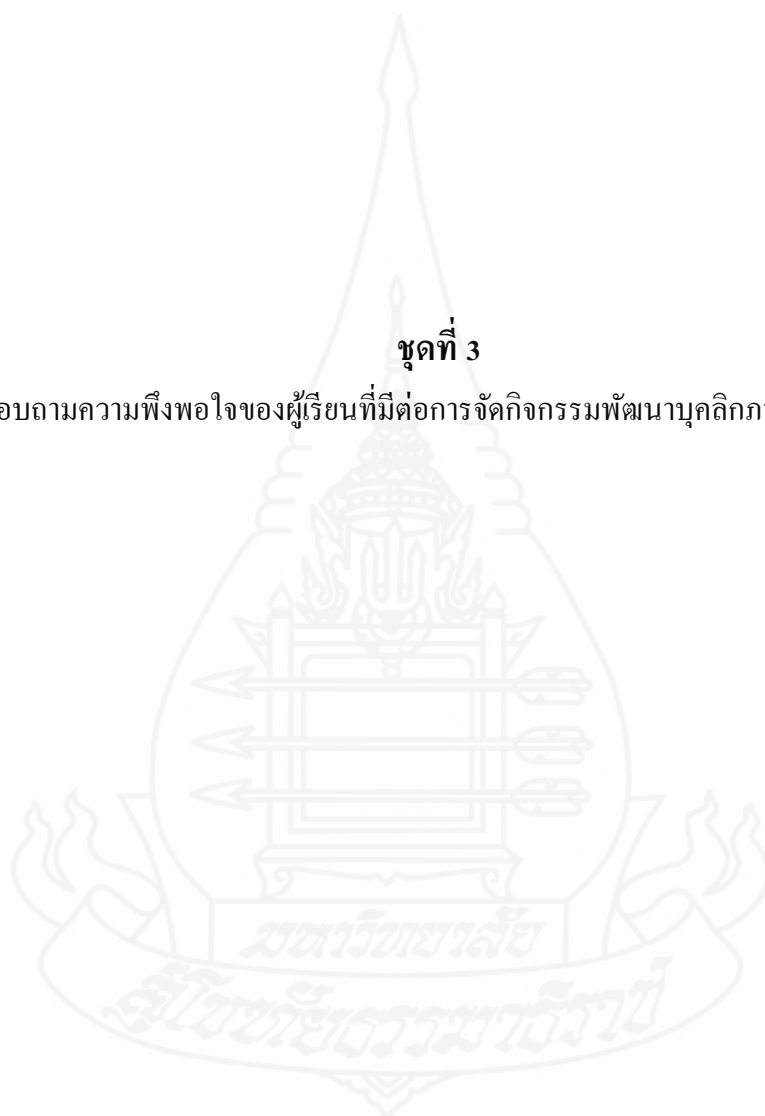
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ชิ้นงานมี รายละเอียด ครอบคลุม หัวเรื่อง สมบูรณ์	ชิ้นงานมี รายละเอียด ครอบคลุม หัวเรื่อง ส่วนใหญ่	ชิ้นงานมี รายละเอียด ครอบคลุม หัวเรื่อง สมควร	ชิ้นงานมี รายละเอียด ครอบคลุม หัวเรื่อง น้อย	3	12
ความคิด สร้างสรรค์	เป็นชิ้นงาน ที่แปลกใหม่ คิดขึ้นเอง ไม่เหมือน ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่แปลก ใหม่ แต่มี บางส่วน คล้ายกับ ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่ปรับปรุง ดัดแปลง เล็กน้อย จาก ตัวอย่าง	เป็น ชิ้นงานที่ เหมือน กับ ตัวอย่าง	2	8
รวม					5	20

ชุดที่ 3

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตย

**แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย
(ในภาพรวม)**

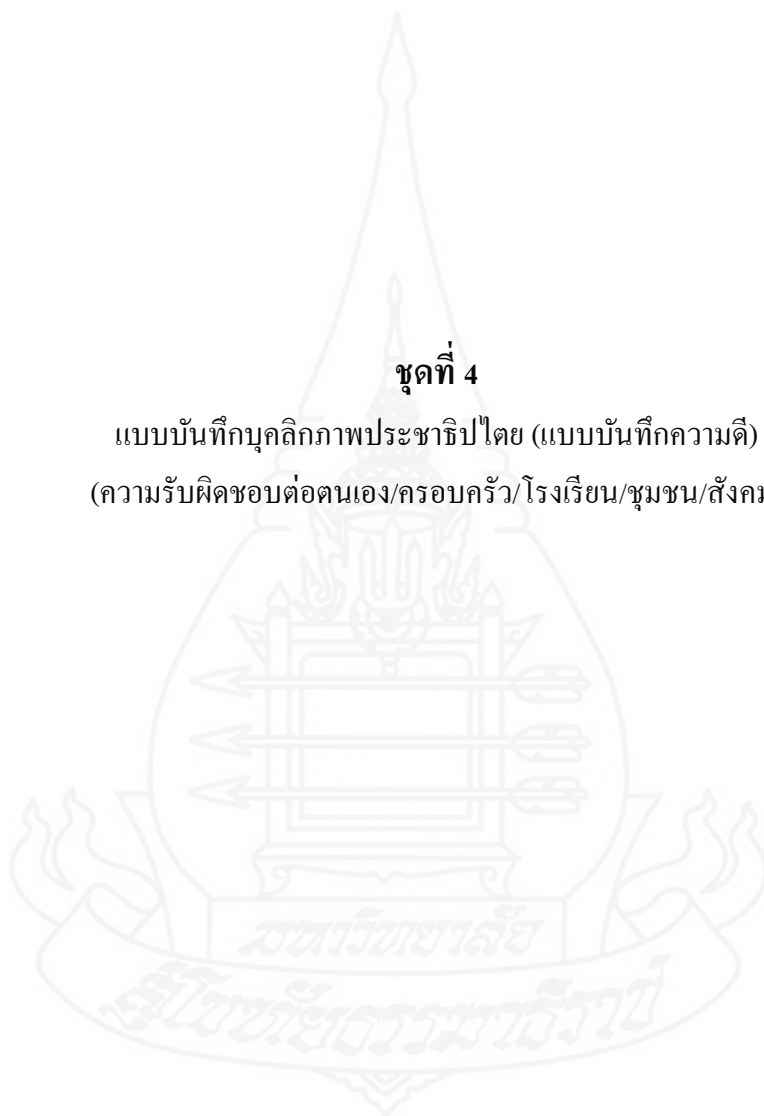
คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเห็น
ของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวม เหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมการปฏิบัติในภาพรวม เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม การแสดงความคิดเห็น มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ ใบงาน, ใบ ความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน คลิปนิทาน สอนใจ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					
.....					
.....					
.....					
.....					

ชุดที่ 4

แบบบันทึกบุคลิกภาพประชาธิปไตย (แบบบันทึกความดี)
(ความรับผิดชอบต่อตนเอง/ครอบครัว/โรงเรียน/ชุมชน/สังคม)

แบบบันทึกบุคคลิกภาพประชาธิปไตย (แบบบันทึกทำความดี)
(ความรับผิดชอบต่อตนเอง/ครอบครัว/โรงเรียน/ชุมชน/สังคม)

ของ

เด็กชาย/เด็กหญิง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 เลขที่.....

ครูประจำชั้น.....

โรงเรียนสันทรายหลวง ต.สันทรายหลวง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

แบบประเมินตนเอง
ความรับผิดชอบต่อตนเอง

[illegible]

[illegible]

[illegible]

แบบประเมินตนเอง
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

[illegible]

[illegible]

[illegible]

แบบประเมินตนเอง
ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

แบบประเมินตนเอง

เดือน..... พ.ศ. 2560

ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนในแต่ละวัน ดังนี้

[illegible]

แบบประเมินตนเอง

เดือน..... พ.ศ. 2560

ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนในแต่ละวัน ดังนี้

[illegible]

แบบประเมินตนเอง

เดือน..... พ.ศ. 2560

ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนในแต่ละวัน ดังนี้

[illegible]

แบบประเมินตนเอง

ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม

[illegible]

[illegible]

ชุดที่ ๕

แบบประเมินบุคลิกภาพประชาธิปไตย (ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน)
สำหรับครูประจำชั้น

แบบประเมินคุณภาพประจำปี

(ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน)

เดือน..... พ.ศ. 2560

ของ

ชื่อ-สกุล

(ครูอาจารย์ประจำชั้น)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1

โรงเรียนสันทรายหลวง ต.สันทรายหลวง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

แบบประเมินบุคลิกภาพประชาธิปไตย (ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2560

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนในแต่ละวัน

[illegible]

[illegible]

ชุดที่ 6

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตย

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วม

โครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูลที่ได้รับนี้จะได้นำไปศึกษา เพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการต่อไป จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย และขอรับรองว่า คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนแต่อย่างใด ขอขอบคุณในความร่วมมือจากนักเรียนมา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ และให้ตอบคำถามตามที่กำหนดให้

1. เพศของนักเรียน ☐ ชาย จำนวน..... ☐ หญิง จำนวน
2. สิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง
.....
3. จากเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
.....
4. เนื้อหากิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย มีความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด
.....
5. วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย เช่น มีคลิป เอกสาร เกม การลงมือปฏิบัติ (งานกลุ่ม) การแสดงความคิดเห็นประกอบการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติจริงหลังเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงที่นักเรียนได้ปฏิบัติ

กิจกรรมที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. เรื่อง ดิฉันละอย่าง และเพื่อนเกลอเพื่อนกัน - ไอ้เดีย (ยอมรับความแตกต่างของเพื่อน ๆ)					
2. เรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (มีความรับผิดชอบตัวเองในการเรียน)					
3. เรื่อง เวลาอันมีค่า (เป็นคนตรงต่อเวลา – มีวินัยในตัวเอง)					
4. เรื่อง มันไม่ใช่ของฉัน (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน - เคารพสิทธิผู้อื่น)					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรมที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5. เรื่อง ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (มีวินัยความรับผิดชอบในครอบครัว – ได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน)					
6. เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ – ได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน)					
7. เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (มีความกตัญญูต่อครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ - ได้ช่วยเหลือครูอาจารย์ทำงานที่โรงเรียน)					
8. เรื่อง เด็กน้อยคนซื่อ (มีความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)					
9. เรื่อง ชีระกาพริคนขยัน (มีความขยันอดทนต่อความลำบาก)					
10. เรื่อง น้ำใจเพื่อน (มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน)					
11. เรื่อง น้ามนต์ (ได้ออมเงินไว้ในออมสิน)					
12. เรื่อง สุภาพบุรุษประชาธิปไตย (ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่)					
13. เรื่อง กิ๋วกรับคิว (ได้เข้าแถว ไม่แซงคิว – มีวินัยรับผิดชอบตนเองในโรงเรียน)					
14. เรื่อง สามัคคีมีพลัง และเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน (มีความสามัคคี – ร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับเพื่อน ๆ)					
15. เรื่อง น้องแมกซ์ (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของ ให้ผู้อื่น)					
16. เรื่อง มิชิวิตทีดีในชุมชน และเรื่อง คนดีศรีสังคม (ช่วยเก็บขยะในชุมชน ไม่ทิ้งสิ่งของลงในที่สาธารณะ เช่น ถนน ลำคลอง เป็นต้น)					
17. เรื่อง ขยะทองคำ (ได้ทิ้งขยะลงถังขยะ และได้แยกขยะ)					
18. เรื่อง วิถีชีวิตในชุมชน (ได้ทำบุญตักบาตรตามประเพณีไทย)					
19. เรื่อง อาสาสมัครจิตอาสา (มีจิตสาธารณะ – ได้ช่วยเหลือคน สัตว์ที่ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ทำร้ายคน และสัตว์)					

ข้อเสนอแนะ.....

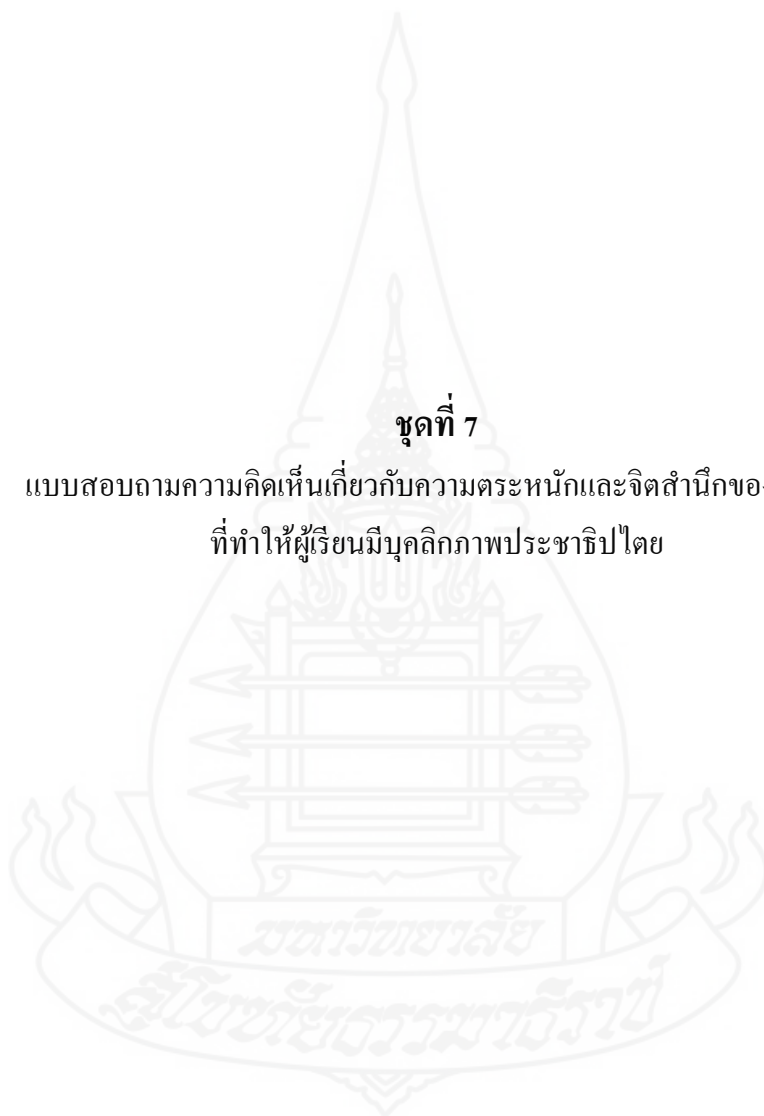
.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ชุดที่ 7

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความตระหนักและจิตสำนึกของผู้เรียน
ที่ทำให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความตระหนักและจิตสำนึกของผู้เรียน

ที่ทำให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูลที่ได้รับนี้จะได้นำไปศึกษา เพื่อปรับปรุงการดำเนินโครงการต่อไป จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง และขอรับรองว่า คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนแต่อย่างใด ขอขอบคุณในความร่วมมือจากนักเรียนมา ณ ที่นี้

คำชี้แจง จากการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ผ่านมา นักเรียนคิดว่า นักเรียนมีความตระหนักและจิตสำนึกมากน้อยเพียงใด ที่ทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยในเรื่องต่างๆ ดังนี้

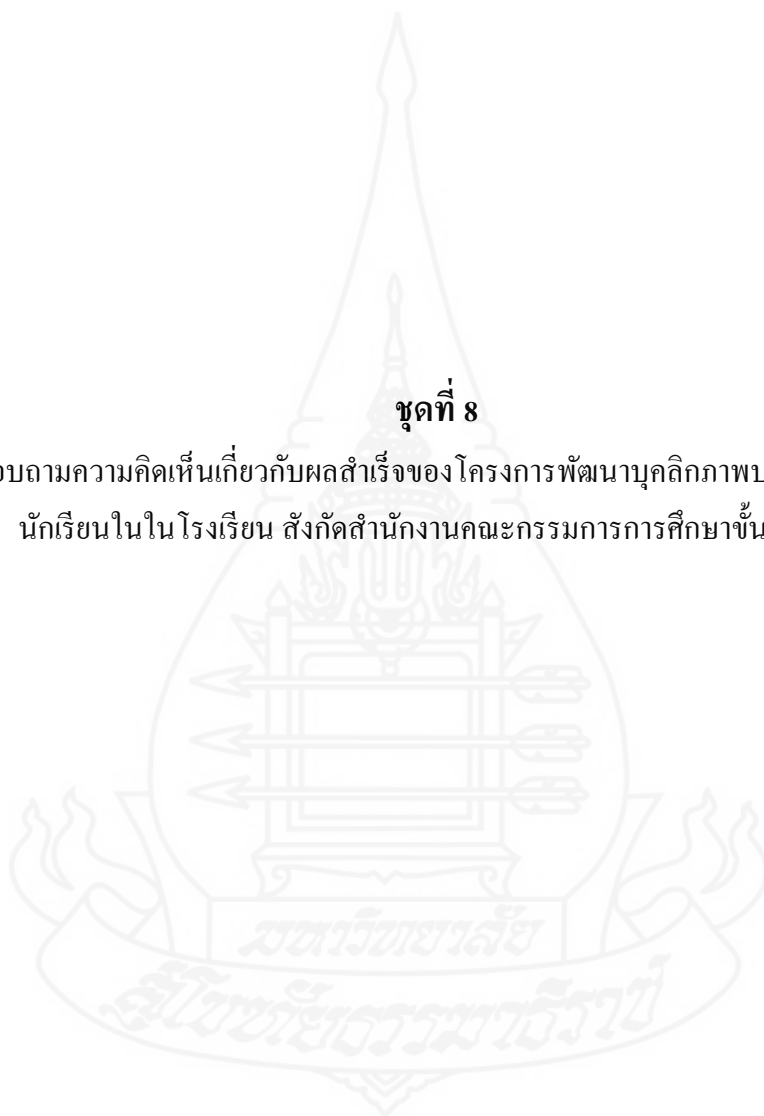
กิจกรรมที่ประเมิน	ระดับความตระหนัก/จิตสำนึก				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. เรื่อง ตีคนละอย่าง และเพื่อนเกลอเพื่อนกัน - ไอ้เตี้ย (ยอมรับความแตกต่างของเพื่อน ๆ)					
2. เรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (มีความรับผิดชอบตัวเองในการเรียน)					
3. เรื่อง เวลาอันมีค่า (เป็นคนตรงต่อเวลา – มีวินัยในตัวเอง)					
4. เรื่อง มันไม่ใช่ของฉัน (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน - เคารพสิทธิผู้อื่น)					
5. เรื่อง ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (มีวินัยความรับผิดชอบในครอบครัว – ได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน)					
6. เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ – ผู้ปกครอง ได้ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน)					
7. เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (มีความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ - ได้ช่วยเหลือครูอาจารย์ทำงานที่โรงเรียน)					
8. เรื่อง เด็กน้อยคนซื่อ (มีความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)					
9. เรื่อง ธีระกาฬิคนขยัน (มีความขยันอดทนต่อความลำบาก)					
10. เรื่อง น้ำใจเพื่อน (มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน)					
11. เรื่อง น้ามนต์ (ได้ออมเงินไว้ในออมสิน)					
12. เรื่อง สุภาพบุรุษประชาธิปไตย (ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่)					

กิจกรรมที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
13. เรื่อง คิวคับริบคิว (ได้เข้าแถว ไม่แซงคิว – มีวินัยรับผิดชอบตนเองในโรงเรียน)					
14. เรื่อง สามัคคีมีพลัง และเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน (มีความสามัคคี – ร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับเพื่อน ๆ)					
15. เรื่อง น้องแมกซ์ (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของ ให้ผู้อื่น)					
16. เรื่อง มีชีวิตที่ดีในชุมชน และเรื่อง คนดีศรีสังคม (ช่วยเก็บขยะในชุมชน ไม่ทิ้งสิ่งของลงในที่สาธารณะ เช่น ถนน ลำคลอง เป็นต้น)					
17. เรื่อง ขยะทองคำ (ได้ทิ้งขยะลงถังขยะ และได้แยกขยะ)					
18. เรื่อง วิธีชีวิตในชุมชน (ได้ทำบุญตักบาตรตามประเพณีไทย)					
19. เรื่อง อาสาสมัครจิตอาสา (มีจิตสาธารณะ – ได้ช่วยเหลือคน สัตว์ที่ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ทำร้ายคน และสัตว์)					

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ชุดที่ 8

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการพัฒนาบุคลากรภาพประชาธิปไตยของ
นักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสำเร็จของโครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ

นักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนสังคมฯ อาจารย์ประจำชั้น

และผู้ปกครองของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด การประเมินนี้
ไม่มีผลกระทบใดๆ กับท่านผู้ตอบแบบสอบถาม แต่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนทุกสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจะได้นำข้อมูลจาก
ท่านไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินโครงการฯ ในอนาคตต่อไป

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการพัฒนาบุคลิกภาพบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ
นักเรียน

1. ท่านทราบวัตถุประสงค์ของโครงการนี้หรือไม่

- ☐ ทราบ จาก.....
☐ ไม่ทราบ

2. ท่านเห็นด้วยกับการจัดโครงการฯ นี้หรือไม่

- ☐ เห็นด้วย เหตุผล.....
☐ ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

3. ท่านคิดว่าโครงการฯ นี้ มีประโยชน์ต่อนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ เพียงใด

- ☐ มีประโยชน์มาก เพราะ.....
☐ มีประโยชน์ปานกลาง เพราะ.....
☐ มีประโยชน์น้อย เพราะ.....
☐ ไม่มีประโยชน์ เพราะ.....

4. ท่านคิดว่า โครงการฯ นี้ มีประโยชน์ต่อครอบครัวของนักเรียน หรือไม่ เพียงใด

- ☐ มีประโยชน์มาก เพราะ.....
☐ มีประโยชน์ปานกลาง เพราะ.....
☐ มีประโยชน์น้อย เพราะ.....
☐ ไม่มีประโยชน์ เพราะ.....

5. ท่านคิดว่า โครงการฯ นี้ มีประโยชน์ต่อชุมชน หรือโรงเรียนของท่าน หรือไม่ เพียงใด

- ☐ มีประโยชน์มาก เพราะ.....
☐ มีประโยชน์ปานกลาง เพราะ.....
☐ มีประโยชน์น้อย เพราะ.....
☐ ไม่มีประโยชน์ เพราะ.....

6. ท่านให้การสนับสนุนนักเรียนของท่านเข้าร่วมโครงการฯ ครั้งนี้ หรือไม่

- ☐ ให้การสนับสนุน โดย.....
☐ ไม่ได้ให้การสนับสนุน เนื่องจาก.....

7. ท่านมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการอบรมสั่งสอนนักเรียนในโครงการฯ นี้ หรือไม่

- ☐ มี โดย
- ☐ ไม่มี เนื่องจาก

8. ท่านพอใจในการจัดโครงการฯ นี้ เพียงใด

- ☐ พอใจมาก เพราะ.....
- ☐ พอใจปานกลาง เพราะ.....
- ☐ พอใจน้อย เพราะ.....

9. ท่านพอใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ครั้งนี้ เพียงใด

- ☐ พอใจมาก เพราะ.....
- ☐ พอใจปานกลาง เพราะ.....
- ☐ พอใจน้อย เพราะ.....

10. ท่านพอใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของนักเรียนของท่าน เพียงใด

- ☐ พอใจมาก เพราะ.....
- ☐ พอใจปานกลาง เพราะ.....
- ☐ พอใจน้อย เพราะ.....

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่แสดงออกให้เห็นในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยดังข้างล่างนี้ มากน้อยเพียงใด หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ นี้

1. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด เพราะ.....
- ☐ มีมาก เพราะ.....
- ☐ มีปานกลาง เพราะ.....
- ☐ มีน้อย เพราะ.....
- ☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

2. นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด เพราะ.....
- ☐ มีมาก เพราะ.....
- ☐ มีปานกลาง เพราะ.....
- ☐ มีน้อย เพราะ.....
- ☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

3. นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

- ☐ มีมากที่สุด เพราะ.....
- ☐ มีมาก เพราะ.....
- ☐ มีปานกลาง เพราะ.....
- ☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

4. นักเรียนมีความกตัญญู ตอบแทนบุญคุณ ช่วยเหลือต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

5. นักเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ/เพื่อนฝูง มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

6. นักเรียนมีความเคารพต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

7. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

8. นักเรียนมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

9. นักเรียนมีความอดทนต่อการรอคอย อดกลั้นในความขัดแย้ง มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

10. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบตนเอง มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

11. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อครอบครัว มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

12. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

13. นักเรียนมีวินัยความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม มากน้อยเพียงใด

☐ มีมากที่สุด เพราะ.....

☐ มีมาก เพราะ.....

☐ มีปานกลาง เพราะ.....

☐ มีน้อย เพราะ.....

☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

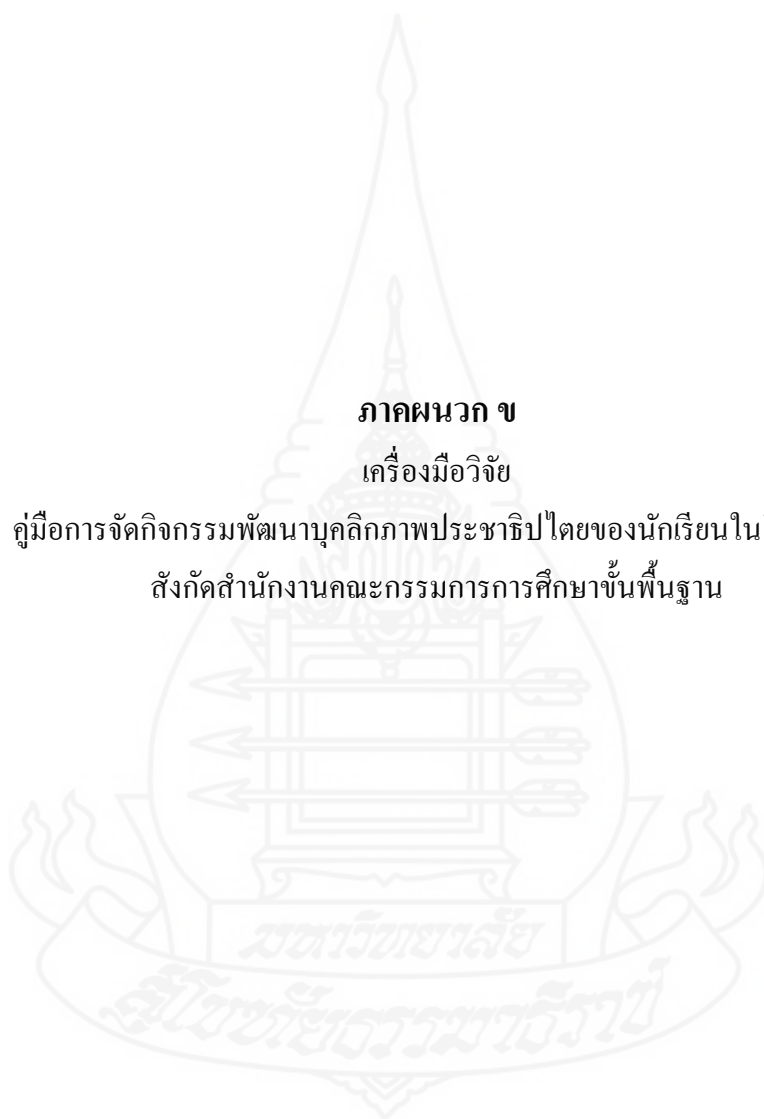
.....

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัย

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University

เครื่องมือวิจัย

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นายประลอง ครุทน้อย

นักศึกษานิเทศศาสตร์ เอก รหัส 4512500093

สาขาวิชาการประเมินการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำนำ

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเล่มนี้ มีเนื้อหาสาระสำคัญที่เน้นด้านพฤติกรรมในวิถีประชาธิปไตยใน 3 ลักษณะคือ มีการวบรวม มีสามัคคีธรรม และมีปัญญารวม โดยจะเน้นพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพเฉกเช่นเดียวกับนานาชาติอารยประเทศ โดยเฉพาะเด็กญี่ปุ่นที่ได้ชื่อว่า “เป็นประเทศที่คนมีวินัยมากที่สุดในโลก” ซึ่งการมีวินัยของคนญี่ปุ่น ทำให้สามารถพัฒนาประเทศของตนให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกภายใน 60 ปี ได้อย่างยิ่งใหญ่

นอกจากนี้ กิจกรรมการพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตยในคู่มือเล่มนี้ ได้อาศัยหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Ranking) ในปี 2556 ซึ่งประเทศที่ได้รับการจัดอันดับในระดับต้นๆ ของโลก จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีใต้ ตลอดจนประเทศต้นฉบับของประชาธิปไตย ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฟินแลนด์ ซึ่งประเทศนี้เป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาดีที่สุดในโลก ผู้วิจัยได้นำหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ รวมทั้งของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่เยาวชนไทย อันได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ผู้สอน วิชาสังคม และครูประจำชั้น มาจัดกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพของนักเรียนไทยให้เป็นสากล

คู่มือเล่มนี้จะเน้นกิจกรรมการเสริมสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่เด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละแบ่งปันสิ่งต่างๆ รักษากฎ กติกา ร่วมมือกัน ทำกิจกรรม กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และใจกว้างยอมรับฟังความคิดของเพื่อนๆ หรือผู้อื่น โดยเฉพาะการมีวินัย/ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเคารพมารดาบิดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส การมีความกตัญญู มีความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน การอดออม ความสามัคคี ความร่วมมือ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำความดี จิตสาธารณะ เป็นต้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่างๆ จะเน้นให้เด็กได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น ได้ปฏิบัติให้เกิดผลอย่างแท้จริง ตามหลักการประเมินที่ขับเคลื่อนด้วยทฤษฎีในการพัฒนาและประเมิน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นั้น จะผ่านตัวกำหนดคือ ความตระหนักและจิตสำนึก โดยเน้นให้เด็กได้ฝึกฝน ให้เรียนรู้ มีความเข้าใจ จนเกิดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดียิ่งอย่างแท้จริงแล้ว เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาจนติดตัวเป็นนิสัยตลอดไป อันจะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง เทียบเทียมนานาชาติอารยประเทศได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	315
สารบัญ	316
คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน โครงการพัฒนาบุคลิกภาพ ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	318
วัตถุประสงค์	318
แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน	318
คำชี้แจงการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน	320
ความคาดหวังจากการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน	320
จุดเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน	321
การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน	324
หน่วยที่ 1 วิธีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน (ตนเอง และครอบครัว)	325
กิจกรรมที่ 1 ดีคนละอย่าง (การยอมรับความแตกต่างของบุคคล)	325
กิจกรรมที่ 2 เพื่อนเกลอเพื่อนกัน (ไอ้เดีย - กัลยาณมิตร)	341
กิจกรรมที่ 3 วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง)	348
กิจกรรมที่ 4 เวลาอันมีค่า (การตรงต่อเวลา - วินัยในตัวเอง)	358
กิจกรรมที่ 5 มันไม่ใช่ของฉัน (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน-เคารพสิทธิผู้อื่น)	369
กิจกรรมที่ 6 ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (วินัยในครอบครัว)	381
หน่วยที่ 2 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย	399
คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	
กิจกรรมที่ 1 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อพ่อแม่)	399
กิจกรรมที่ 2 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่(ความกตัญญูต่อครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ)	411
กิจกรรมที่ 3 เด็กน้อยคนซื่อ (ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)	423
กิจกรรมที่ 4 ธีระกาฬรักคนขยัน (ความขยันอดทน)	438
กิจกรรมที่ 5 น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)	452
กิจกรรมที่ 6 น้ามนต์ - ประหยัด (อดออม- ความอดทน)	468
กิจกรรมที่ 7 สุภาพบุรุษประชาธิปไตย (พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย)	492

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยที่ 3	
วิธีประชาธิปไตยในโรงเรียน	504
กิจกรรมที่ 1 คิวรับคิว (วินัยในโรงเรียน-การเข้าแถว/การเข้าคิว)	504
กิจกรรมที่ 2 สามัคคีมีพลัง (ความสามัคคี)	527
กิจกรรมที่ 3 ร่วมด้วยช่วยกัน (ความร่วมมือกัน-การทำงานเป็นทีม)	542
กิจกรรมที่ 4 น้องแมกซ์ (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)	557
หน่วยที่ 4	
วิธีประชาธิปไตยในชุมชน	570
กิจกรรมที่ 1 มีชีวิตที่ดีในชุมชน (วินัยในชุมชน)	570
กิจกรรมที่ 2 ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)	586
กิจกรรมที่ 3 คนดีศรีสังคม (พลเมืองดีในชุมชน – การทำความดี)	597
กิจกรรมที่ 4 วิถีชีวิตในชุมชน (วิธีประชาธิปไตยในวัฒนธรรมประเพณีไทย)	612
กิจกรรมที่ 5 อาสาสมัครจิตใจงาม (จิตสาธารณะ)	616
กิจกรรมที่ 6 จิตใจสูง (จิตสาธารณะ)	632
กิจกรรมเสริม	
กิจกรรมที่ 1 คนดี (พลเมืองดีในชุมชน: การแรลลี่เชิงอนุรักษ์)	644
กิจกรรมที่ 2 โลกสร้างสรรค์ (สร้างสรรค์งานด้วยสามัคคีธรรมและปัญญาธรรม)	646

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนโครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครู - อาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระที่ 2 ว่าด้วยหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิก/พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิก/พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อพัฒนาบุคลิก/พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนให้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันในแบบวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน

การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการเอื้ออำนวยให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงต้องมีเจตคติ และพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยด้วย ได้แก่

- เคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนทุกคน
- ยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา และอารมณ์
- รู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- ใช้เหตุผลและปัญญาในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง

รวมทั้งควรได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กที่จำเป็นต้องแก้ไขหรือพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้หรือในการดำเนินชีวิต ทั้งใน/นอกห้องเรียนและในโรงเรียนด้วย เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการประชาธิปไตยให้ผู้เรียนหรือนำมาใช้ ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพ/พฤติกรรมประชาธิปไตยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับวัยวุฒิของผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่

- การเล่นเกมและการสังเกตการเล่นตามกฎกติกา
- การร่วมแสดงความคิดเห็น
- การร่วมอภิปราย
- การวาดภาพ การเล่าเรื่องจากภาพ การเขียนบรรยายโดยเสรี
- การสร้างแผนผังความคิด การประกวดผลงาน
- การสำรวจสภาพปัจจุบันของห้องเรียน โรงเรียน ตลาด ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ
- การรวบรวมข้อมูลการศึกษาแหล่งเรียนรู้ การทำโครงการ
- การศึกษาเอกสารและตอบประเด็นคำถาม การวิพากษ์ การวิจารณ์ข่าวสารข้อมูล
- การฝึกปฏิบัติ ฝึกการวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่างๆ

3. ในการจัดกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพ/พฤติกรรมประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยนั้น ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติ ค่านิยม เจตคติที่ดีต่อวิถีประชาธิปไตย โดยผู้สอนให้โอกาสและเวลากับผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรม ได้แก่

- ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์จริงด้วยการตั้งประเด็นคำถามที่เหมาะสม
- สังเกตและเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้

เหตุผลและเคารพในความแตกต่าง

- ฝึกฝนการแก้ไขความขัดแย้งด้วยการฟังและการสื่อสารอย่างสันติ
- แสดงความเชื่อและความคิดเห็นอย่างเสรี โดยผู้สอนมีบทบาทในการเชื่อมโยงเจตคติ

ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตอย่างเท่าเทียมกันตามวิถีประชาธิปไตย

- ฝึกฝนและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบของสังคม โดยเริ่มตั้งแต่กฎกติกาของเกม กฎกติกาของครอบครัว กฎระเบียบของโรงเรียน ข้อบังคับของชุมชน กฎหมายของบ้านเมือง รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

4. ในการจัดกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพ/พฤติกรรมประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนานุคลิกภาพประชาธิปไตยและเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคมอย่างจริงจัง ได้แก่

- การทำงานเป็นกลุ่มที่เน้นบทบาทของผู้นำ และบทบาทของสมาชิกกลุ่มตามวิถีประชาธิปไตย

- ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่นของตนตามสถานการณ์จริง

- ได้สำรวจ เฝ้าดูปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นของตนเอง

- ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมการบำเพ็ญประโยชน์ในกิจการสาธารณะ เป็นต้น

- ฝึกฝนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เช่น การแบ่งปัน การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

5. ในการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/พฤติกรรมประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติตามวิถีประชาธิปไตยนั้น ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันสนใจเรียนรู้ทั้งเรื่องของไทย ประเทศเพื่อนบ้าน และเรียนรู้เรื่องความเป็นสากล เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่

- ฝึกฝนทักษะในกิจกรรมที่เป็นผลให้ผู้เรียนรับรู้ศักยภาพของตนเอง ทั้งทางร่างกายสติปัญญา และอารมณ์ เพื่อการพัฒนาตน

- มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนตรวจสอบและประเมินพฤติกรรมของตนเองและเพื่อนๆ

- มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่อง

คำชี้แจงการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน

กิจกรรมและสาระสำคัญที่เสนอแนะใน คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนจะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมที่ผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบททางภูมิสังคม ทั้งนี้ขอให้ใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เสนอแนะไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมี เจตคติ ค่านิยม พฤติกรรมหรือวิถีประชาธิปไตย พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลประเทศและพัฒนาสังคมต่อไป

ความคาดหวังจากการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน

ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย จะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เมื่อครูอาจารย์ผู้สอนได้ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยเล่มนี้ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และความเป็นครูที่มีความสามารถ

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนอาจช่วยให้ครูอาจารย์ผู้สอน พบว่า การสร้างสรรค์และการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยไม่ใช่เรื่องง่ายๆ ที่จะทำได้สำเร็จได้ดังที่ใจหวัง อาจจะเปรียบได้กับความยากลำบากในการนำแม่สีเหลืองมาผสมกับแม่สีน้ำเงินเพื่อให้ได้สีเขียว ซึ่งในขั้นแรกอาจจะไม่ได้สีเขียวตามที่ต้องการในทันที ทำให้ต้องพยายามปรับเปลี่ยนสีอีกหลายครั้ง เช่น ตอนแรกอาจจะได้สีเขียวอ่อน เขียวแก่ หรือเขียวอมเหลือง เป็นต้น จำเป็นต้องผสมสีไปจนกว่าจะได้สีเขียวตามที่ต้องการ

เมื่อกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาประชาธิปไตย คือ มนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และจะ “ยอมรับ” สิ่งใดต่อเมื่อได้สัมผัสหรือประจักษ์ชัดว่า สิ่งนั้นมีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอนของเด็กในวัยชั้นประถมศึกษา จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญที่อารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ ทักษะ และจิตใจมากกว่าการให้ความรู้โดยตรง

ดังนั้น ภารกิจหลักและภารกิจหลักในการพัฒนาประชาธิปไตย คือ การเสริมสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่เด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละแบ่งปันสิ่งต่างๆ รักษากฎ กติกา ร่วมมือกัน ทำกิจกรรม กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และใจกว้างยอมรับฟังความคิดของเพื่อนๆ หรือผู้อื่น โดยเฉพาะการมีวินัยต่อตนเอง ครอบครัวยุโรป โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเคารพมารดาบิดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน การอดออม ความสามัคคี ความร่วมมือ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำความดี จิตสาธารณะ เป็นต้น

ผู้วิจัยขอให้กำลังใจและขอขอบคุณครูอาจารย์ผู้สอนที่ใช้ความพยายามในการเสริมสร้างพื้นฐานของความเป็นพลเมืองดีให้แก่ศิษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะช่วยให้ประชาธิปไตยในอุดมคติของประเทศเป็นฝันที่เป็นจริงได้ในเร็ววัน

จุดเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ/พฤติกรรมประชาธิปไตยเล่มนี้สาระสำคัญเน้นในด้านพฤติกรรมในวิถีประชาธิปไตยใน 3 ลักษณะคือ คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม โดยจะเน้นพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพเฉกเช่นเดียวกับนานาชาติอารยประเทศ โดยเฉพาะเด็กญี่ปุ่นที่ได้ชื่อว่า “เป็นประเทศที่คนมีวินัยมากที่สุดในโลก” ซึ่งการมีวินัยของคนญี่ปุ่น ทำให้สามารถพัฒนาประเทศของตนให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกภายใน 60 ปี ได้อย่างยิ่งใหญ่

นอกจากนี้ กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยในคู่มือเล่มนี้ ได้อาศัยหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และด้านความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งประเทศที่ได้รับการจัดอันดับในระดับต้นๆ ของโลก จำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศสวีเดน ประเทศ

ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีใต้ รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฟินแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศนี้เป็นประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาดีที่สุดในโลก ผู้วิจัยได้นำหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย รวมทั้งของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่เยาวชนไทย อันได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ มาจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนไทยให้เป็นสากล สรุปได้ดังนี้

1. ความกระตือรือร้น/ความขยัน (ประเทศนอร์เวย์, ประเทศญี่ปุ่น, กระทรวงศึกษาธิการ)
2. ความขีตมั่นผูกพันและการรักษาสัญญา (ประเทศนอร์เวย์, ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศฟินแลนด์)
3. การปรับตัวเข้ากับสังคม (ประเทศนอร์เวย์)
4. การมีส่วนร่วม (ประเทศนอร์เวย์, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศฟินแลนด์, ประเทศสหรัฐอเมริกา)
5. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และสังคม (ประเทศนอร์เวย์, ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศฟินแลนด์, กระทรวงศึกษาธิการ)
6. สิทธิมนุษยชน (ประเทศนอร์เวย์, ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศฟินแลนด์)
7. ความซื่อสัตย์ (ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้, กระทรวงศึกษาธิการ)
8. ความเท่าเทียมในคุณค่าความเป็นคนและความเท่าเทียมทางเพศ (ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศฟินแลนด์)
9. ความสามัคคี (ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศฟินแลนด์, กระทรวงศึกษาธิการ)
10. ความยุติธรรม (ประเทศสวีเดน, ประเทศเกาหลีใต้)
11. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ประเทศสวีเดน, ประเทศฟินแลนด์, กระทรวงศึกษาธิการ)
12. ความอดทนอดกลั้น/ความเพียรพยายาม (ประเทศสวีเดน, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้)
13. จิตสาธารณะ (ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้)
14. การทำงานเป็นทีม (ประเทศญี่ปุ่น)
15. การรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณี (ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้)
16. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ประเทศญี่ปุ่น)

17. การปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น (การยอมรับความแตกต่างของบุคคล) และต่อกลุ่มและสังคม (ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศนอร์เวย์, ประเทศสหรัฐอเมริกา, กระทรวงศึกษาธิการ)

18. การเคารพกฎหมาย (ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีใต้)

19. การตรงต่อเวลา (ประเทศญี่ปุ่น)

20. ความสะอาด (ประเทศญี่ปุ่น, กระทรวงศึกษาธิการ)

21. การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน (ประเทศญี่ปุ่น)

22. จรรยาบรรณ/ความสุภาพ (ประเทศเกาหลีใต้, ประเทศญี่ปุ่น, กระทรวงศึกษาธิการ)

23. ความกตัญญู (ประเทศเกาหลีใต้)

24. ความรู้เท่าทันสื่อ (ประเทศสหรัฐอเมริกา)

25. การไม่ใช้ความรุนแรง (ประเทศสหรัฐอเมริกา)

ฉะนั้น คู่มือเล่มนี้จะเน้นกิจกรรมการเสริมสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่เด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละแบ่งปันสิ่งต่างๆ รักษากฎ กติกา ร่วมมือกัน ทำกิจกรรม กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และใจกว้างยอมรับฟังความคิดของเพื่อนๆ หรือผู้อื่น โดยเฉพาะการมีวินัย/ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การเคารพมารดาบิดา ครูอาจารย์ และผู้อาวุโส ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน การอดออม ความสามัคคี ความร่วมมือ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำความดี จิตสาธารณะ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมต่างๆ จะเน้นให้เด็กได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น ได้ปฏิบัติให้เกิดผลอย่างแท้จริง ตามหลักการประเมินที่ขับเคลื่อนด้วยทฤษฎีในการพัฒนาและประเมิน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นั้น จะผ่านตัวกำหนด ได้แก่ ความตระหนักและจิตสำนึกรับผิดชอบ หากเด็กได้ฝึกฝนให้เรียนรู้ มีความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีอย่างแท้จริงแล้ว เด็กจะมีแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาจนติดตัวเป็นนิสัยตลอดไป อันจะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง เทียบเทียมนับนานอารยประเทศได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพต่อไป

การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิก/พฤติกรรมประชาธิปไตย โครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่

หน่วยที่ 1 วิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน (ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน) เป็นเรื่อง การยอมรับความแตกต่างของบุคคล การยอมรับในอาวุโส การปฏิบัติตามบรรทัดฐานและวัฒนธรรมในสังคม ได้แก่ วินัยในตนเอง ครอบครัว ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมที่ 1 ดีคนละอย่าง (การยอมรับความแตกต่างของบุคคล)
- 2) กิจกรรมที่ 2 เพื่อนเกลอเพื่อนกัน (ไฉ่เต๋ย - การยอมรับความแตกต่างของบุคคล)
- 3) กิจกรรมที่ 3 วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง)
- 4) กิจกรรมที่ 4 เวลาอันมีค่า (ตรงต่อเวลา - วินัยในตัวเอง)
- 5) กิจกรรมที่ 5 มันไม่ใช่ของฉัน (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน - เคารพสิทธิผู้อื่น)
- 6) กิจกรรมที่ 6 ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (วินัยในครอบครัว)

หน่วยที่ 2 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย คุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมที่ 1 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อพ่อแม่)
- 2) กิจกรรมที่ 2 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)
- 3) กิจกรรมที่ 3 เด็กน้อยคนซื่อ (ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)
- 4) กิจกรรมที่ 4 ชีระกาฬรึกขยัน (ความขยันอดทน)
- 5) กิจกรรมที่ 5 น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)
- 6) กิจกรรมที่ 6 น้ามนต์ (ความอดทนอดออม)
- 7) กิจกรรมที่ 7 สุภาพบุรุษประชาธิปไตย (พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย)

หน่วยที่ 3 วิถีประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม

- 1) กิจกรรมที่ 1 คิวครึ่งคิว (วินัยในโรงเรียน-การเข้าแถว/การเข้าคิว)
- 2) กิจกรรมที่ 2 สามัคคีมีพลัง (ความสามัคคี)
- 3) กิจกรรมที่ 3 ร่วมด้วยช่วยกัน (ความร่วมมือกัน)
- 4) กิจกรรมที่ 4 น้องแมกซ์ (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)

หน่วยที่ 4 วิถีประชาธิปไตยในชุมชน ประกอบด้วย 6 กิจกรรม

- 1) กิจกรรมที่ 1 มีชีวิตที่ดีในชุมชน (วินัยในชุมชน)
- 2) กิจกรรมที่ 2 ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ - แยกขยะ)
- 3) กิจกรรมที่ 3 คนดีศรีสังคม (พลเมืองดีในชุมชน - ความดี)
- 4) กิจกรรมที่ 4 วิถีชีวิตในชุมชน (วิถีประชาธิปไตยในวัฒนธรรม ประเพณีไทย)
- 5) กิจกรรมที่ 5 อาสาสมัครจิตอาสา (จิตสาธารณะ)
- 6) กิจกรรมที่ 6 จิตอาสา (จิตสาธารณะ)

หน่วยที่ 1 วิธีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 1 ดีคนละอย่าง

(การยอมรับความแตกต่างของบุคคล)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคล (ชาย-หญิง) ได้
3. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี และยอมรับ เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ครูฉายคลิป (1) เรื่อง ความแตกต่างระหว่างเพศชาย เพศหญิงให้นักเรียนได้ชม (ครูอาจฉายคลิปที่ (2) เรื่อง บทบาทหญิงชาย _ การเห็นคุณค่าในตัวเอง เพิ่มเติมก็ได้)

3. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- เพศชายมีความชอบอะไรบ้าง (ชอบความท้าทาย ชอบผจญภัย)
- เพศชายมีบทบาทหน้าที่อย่างไร (เป็นผู้ปกป้องคนอ่อนแอกว่า เพราะเป็นเพศที่แข็งแรงกล้าหาญ และมีบทบาทหน้าที่ในเป็นผู้นำครอบครัว)
- เพศชายส่วนใหญ่มีอาชีพอะไร (ทหาร ตำรวจ นักการเมือง นักบิน วิศวกร แพทย์)
- เพศหญิงมีความชอบอะไรบ้าง (ชอบความสวยงาม ชอบเอาใจใส่ผู้อื่น ชอบความละเอียดอ่อน)
- เพศหญิงมีบทบาทหน้าที่อย่างไร (ความเป็นแม่ เพราะยึดหยุ่นได้ดี มีความอ่อนโยน)
- เพศหญิงส่วนใหญ่ทำอะไรได้บ้าง (ขับรถยนต์ ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน)
- เราอยู่รวมกันได้เพราะอะไร
- ทำไมเราจึงชอบไม่เหมือนกัน
- การที่เราชอบไม่เหมือนกันเราสามารถเป็นเพื่อนกันได้ไหม เพราะอะไร
- ถ้าเพื่อนและเรามีความเห็นที่แตกต่างจากกันเราจะเรียนร่วมกันได้ไหม

4. ครูฉาย Power point (3) เรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ของชาวไทย ชาวจีน ชาวคริสต์ ชาวมุสลิม ชาวเขา ให้นักเรียนได้ดู

5. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- ชาวพุทธไปทำอะไรที่วัด (ทำบุญตักบาตร ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน บวชพระ แห่เทียนเข้าพรรษา เป็นต้น)

- ชาวคริสต์ไปปฏิบัติศาสนกิจของเขากี่ไหน (โบสถ์)

- ประเพณีของชาวคริสต์มีอะไรบ้าง (ประเพณีแต่งงาน วันคริสต์มาส ฯลฯ)

- ชาวมุสลิมไปปฏิบัติศาสนกิจของเขากี่ไหน (มัสยิด) ไปทำอะไร (ละหมาด)

- ประเพณีของชาวมุสลิมมีอะไรบ้าง (ประเพณีสุหนัต – ขลิบปลายอวัยวะเพศชาย แสวงบุญที่นครเมกกะ – ประเทศซาอุดีอาระเบีย ฯลฯ)

- ประเพณีของชาวจีนมีอะไรบ้าง (ปีใหม่ ไหว้บรรพบุรุษ ตรุษจีน ฯลฯ)

- ประเพณีของชาวเขามีอะไรบ้าง (ปีใหม่ ไหว้ผี ฯลฯ)

5. ครูฉายคลิป (4) เรื่อง ความรักของพ่อ (ความแตกต่างระหว่างพ่อ -แม่)

6. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- ทำไมลูกชายถึงคิดว่าพ่อกว่า “ผมคิดว่าพ่อเกลียดผม” (พ่อทำตัวเฉยเมยต่อลูก ลูกคิดว่าพ่อไม่ทำหน้าที่พ่อเหมือนพ่อคนอื่น)

- ทำไมพ่อถึงทำอย่างนั้น (ต้องการให้ลูกมีความเข้มแข็ง สามารถทำงานและอยู่ได้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความภูมิใจในตัวเอง รวมทั้งพ่อแม่ก็ไม่สามารถอยู่กับลูกได้ด้วยตลอด เนื่องจากพ่อคิดว่า คนเรามีชีวิตไม่ยืนยาว ไม่นานก็ตายจากกัน)

7. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากการทำกิจกรรม ดังนี้

ครูสรุปเชื่อมโยงกับชีวิตจริง พวกเราคงจะเห็นแล้วว่า ในสังคมรอบรอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศเปรียบเสมือนบ้านของเรานั้น มีคนหลายคนที่แตกต่างกันอยู่ร่วมกัน ซึ่งแต่ละคนมีความชอบไม่เหมือนกัน สุขภาพอนามัยแข็งแรงไม่เท่ากัน บางคนอารมณ์ดี บางคนใจร้อน การทำงานของแต่ละคนไม่เท่ากัน คนเรามีรูปร่าง หน้าตา นิสัย ความชอบ การดำเนินชีวิต การที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ต้องยอมรับความแตกต่างทั้งด้านรูปร่าง หน้าตา ความสามารถและความชอบหรือไม่ชอบของแต่ละบุคคลและการอยู่ร่วมกันต้องมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และยอมรับซึ่งกันและกัน สังคมจึงจะมีความสุข

8. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลดีและประโยชน์ที่จะได้รับจากที่นักเรียนมีพฤติกรรมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ดังนี้

ที่	ตัวกำหนด (การยอมรับ) ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์และ สังคม	ที่	ประโยชน์ที่จะได้รับ
1	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ เช่น รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ยืมซึ่งกันและกัน	1	จะมีความสามัคคี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพื่อนๆ จะรัก และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2	มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อเพื่อนและไม่หนีทาเพื่อน	2	เพื่อนๆ จะมีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจให้ และไม่ถูกหนีทาด้วย
3	เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังปัญหาของเพื่อนอย่างตั้งใจรวมทั้งรู้จักเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่เพิกเฉย หรือละเลยต่อความคิดเห็นเพื่อน	3	จะได้รับความรัก ความเข้าใจ ความเคารพ และไม่โดนดูถูกจากเพื่อน
4	ดูแลเอาใจใส่ในตัวเพื่อน เช่น ดูแลเมื่อเพื่อนไม่สบาย จดจำสิ่งที่เพื่อนชอบ	4	จะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเพื่อน เช่น ดูแลเมื่อเราไม่สบาย และจดจำสิ่งที่เราชอบ
5	ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด	5	เพื่อนจะช่วยตักเตือนและให้อภัยเมื่อทำผิด
6	รู้จักช่วยเหลือเพื่อนทั้งการเรียนและการทำงาน	6	จะได้รับความช่วยเหลือในการเรียนและการทำงานจากเพื่อน

9. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้

10. ครูแจกแบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรมให้นักเรียนตอบแบบประเมิน

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปความแตกต่างระหว่างบุคคล คลิป (1) (2) และ (4) (ครูสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์อื่นๆ ทดแทนได้) จาก <https://www.youtube.com/>

2. Power point (3) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (ชาวพุทธ ชาวคริสต์ ชาวมุสลิม และชาวเขา)

การวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียน (แบบสำรวจรายการ)
2. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)
3. แบบทดสอบความรู้

เอกสารสำหรับครู

1. ความรู้เรื่อง ความตระหนักทางสังคม – ความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ความรู้เกี่ยวกับปลา เพื่อให้ครูใช้ในการเล่าเพิ่มเติม หากเด็กมีความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

ครูสามารถที่จะอธิบายให้เด็กเข้าใจความแตกต่างของบุคคลใน 4 ลักษณะ คือ ความแตกต่างทางร่างกาย ความแตกต่างทางอารมณ์ ความแตกต่างทางความคิดความเชื่อ และความแตกต่างทางสติปัญญา ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นสำคัญ สำหรับเด็กเล็กควรเน้นความแตกต่างที่เห็นเป็นรูปธรรม ส่วนเด็กโตเน้นให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งของวิถีประชาธิปไตยครูสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์อื่นๆ หรือจัดกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดความคิด เช่น

1. กิจกรรมดอกไม้ในสวน/ดอกไม้ในแจกัน

นักเรียนและครูศึกษาสวนดอกไม้หรือสวนหย่อมในโรงเรียนหรือในชุมชนด้วยกัน หรือครูใช้ Slide 2 สวนดอกไม้แทนก็ได้ จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับดอกไม้ต่างชนิดกันที่อยู่ในสวนเดียวกันแล้วเปรียบเทียบเชื่อมโยงให้เห็นการอยู่ร่วมกันและผสมผสานกันในสวน ทำให้สวนมีความสวยงามกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

2. กิจกรรมตู้ปลาสวยงาม นักเรียนและครูศึกษาตู้ปลา หรือจาก Slide 3 ด้วยกันจากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปลาต่างชนิดกันที่อยู่ในตู้ปลาเดียวกันแล้วเปรียบเทียบเชื่อมโยงให้เห็นการอยู่ร่วมกันและผสมผสานกันในตู้ปลา ทำให้ตู้ปลามีความสวยงามกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

3. กิจกรรมวิเคราะห์การอยู่ร่วมกัน

ให้นักเรียนดูสื่อสารคดี เรื่องสังคมมด สังคมปลวก และร่วมกันจำแนกหน้าที่ของมดหรือปลวกในรัง เพื่อสื่อให้เห็นการอยู่ร่วมกันโดยมีความแตกต่าง ทั้งทางร่างกาย บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลให้สังคมมดดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข

เอกสารสำหรับครู 1

เรื่อง ความตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness)

บทนำ

ความตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) หมายถึง ความสามารถของเด็กในการแสดงออกถึงการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม การแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ทางสังคมควรเริ่มจากเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องราวที่ไกลตัวออกไป และควรเน้นการเรียนรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ การเรียนรู้ความสัมพันธ์กับบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

การสอนเรื่องความตระหนักรู้ทางสังคมมีความสำคัญอย่างไร?

พัฒนาการทางสังคม (Social Development) เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น มีทักษะในการปรับตัวอยู่ในสังคม รวมทั้งความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ความตระหนักรู้ทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางด้านสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาความเข้าใจขั้นพื้นฐานด้านความรู้สึก ความต้องการ และความปรารถนา ความคาดหวังและเป็นทัศนคติที่บริสุทธิ์ในการมองความเป็นมนุษย์ การแบ่งปันความคิด ความคาดหวัง ความต้องการ โดยผ่านกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกระบวนการคิด อันจะนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมาย นั่นคือ การ

สร้างความสำเร็จในตนเอง และการยอมรับตนเอง ตลอดจนการยอมรับและเข้าใจ ความคิด ความต้องการ และลักษณะต่างๆของบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับเพื่อนในสังคมได้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านพัฒนาการทางสังคม ต้องการให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมจากการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นและทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน จากกิจกรรมที่เด็กร่วมกันทำเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยอมรับความคิดของผู้อื่นจากการทำกิจกรรมการสนทนาและอภิปรายร่วมกับเพื่อน ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันต่างๆ ทางสังคม ชุมชน ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็ก โดยเฉพาะการพัฒนาพฤติกรรมความตระหนักรู้ทางสังคม ด้วยการให้ประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม เนื่องจากบุคคลจะมีความตระหนักรู้ทางสังคมได้ต้องเกิดจากความเข้าใจ รับรู้ทางสังคม และสิ่งต่างๆ รอบตัว อันก่อให้เกิดความคิดรวบยอดทางสังคมที่นำไปสู่ความตระหนักรู้ทางสังคม

ความตระหนักรู้ทางสังคมจะมุ่งเน้นการทำความเข้าใจคนในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ บุคคลที่มีความตระหนักรู้ทางสังคมจะมีความสามารถในการรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดจากสังคม สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ ในทางตรงข้าม บุคคลที่มีความบกพร่องในด้านความตระหนักรู้ทางสังคม พฤติกรรมอาจไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป แต่จะขาดทักษะการเข้าใจทางสังคม ทักษะความรู้สึกไวต่อสังคม และทักษะการสื่อสาร ทำให้ขาดการไตร่ตรองพิจารณารอบคอบก่อนแสดงพฤติกรรม รวมทั้งไม่สามารถเข้าใจปฏิริยาการแสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีความตั้งใจที่ดีในการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้นๆ นอกจากนี้ บุคคลที่ไม่สามารถรับรู้หรือขาดความตระหนักรู้ทางสังคม จะไม่ค่อยมีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ขาดทักษะและไหวพริบ (Tact) ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากบุคคลที่มีความตระหนักรู้ทางสังคมที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม และบุคคลที่ขาดความตระหนักรู้ทางสังคมจะกระทำสิ่งต่างๆ โดยขาดการยั้งคิดอันเป็นผลให้เกิดปัญหาในสังคมตามมาอีกมากมาย

การสอนเรื่องเครื่องความตระหนักรู้ทางสังคมมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การจัดประสบการณ์ให้เด็กมีความตระหนักรู้ทางสังคมมีประโยชน์ต่อเด็ก ดังนี้

- เด็กเพิ่มความตระหนักในความต้องการของตนเองและของแต่ละบุคคล และเข้าใจความต้องการเหล่านั้นโดยผ่านการประสานและร่วมมือจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน
- ทำให้เด็กตระหนักรู้ว่าทุกคนในโลกนี้มีความต้องการคล้ายคลึงกัน

- ได้พัฒนาความคิด จินตนาการ และความสามารถของตนเอง
- ได้พัฒนาความตระหนักรู้และยอมรับความสามารถของผู้อื่น พัฒนาความรู้ ความคิด และความรู้สึกรักของผู้อื่น
- สังคม ชุมชน และครอบครัวได้เห็นคุณค่าของการพัฒนาเด็ก ทั้งในด้านความรับผิดชอบ การเลือกและการตัดสินใจ ตลอดจนการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม
- ทำให้เด็กรู้บทบาทและหน้าที่ของการอยู่ร่วมกันในสังคม
- พัฒนาความตระหนักรู้ด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา กฎหมาย ลักษณะนิสัยและเงื่อนไขต่างๆ ของสังคม
- พัฒนาความสามารถในการคิดและรับผิดชอบในความเห็นของตน
- สร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้

ครูจัดกิจกรรมการสอนเรื่องความตระหนักรู้ทางสังคมให้เด็กอย่างไร?

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคม ครูจะใช้ยุทธวิธีโครงสร้างแบบเปิด คือ ทดสอบความคิดรวบยอดทางสังคม โดยผ่านกิจกรรมที่เด็กสนใจ เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมที่ประกอบไปด้วยสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เด็กจะมีอิสระในการใช้ความคิด ความรู้สึกและการตอบสนองต่อกัน เพื่อสร้างพฤติกรรมของเด็กได้ในขณะที่มีการเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางสังคม เด็กจะได้พัฒนาทัศนคติในทางบวก ได้ตั้งความหวังให้กับตนเอง และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น ครูจึงใช้กิจกรรมที่เด็กมีโอกาสวางแผน มีการบูรณาการทักษะเนื้อหาเข้าไปในวิชาที่เรียน เช่น ทักษะการใช้เหตุผล ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และความสามารถในการตัดสินใจ โครงสร้างการสอนแบบเปิดเป็นการสอนความสัมพันธ์ และสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน รวมทั้งการช่วยให้เด็กเข้าใจความเป็นอยู่และเชื่อมโยงชีวิตครอบครัว และสังคมในชุมชน ในช่วงแรกของการสอน เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีความหลากหลายของกลุ่ม เช่น ความแตกต่างของแต่ละบุคคล เขาจะสามารถตระหนักและเข้าใจว่า ลักษณะของสังคมมีความแตกต่างกัน เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในข้อจำกัดเหล่านั้น ทำให้เกิดการยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่ความตระหนักรู้ทางสังคม โดยใช้วัสดุการสอนที่หลากหลาย ใ้เด็กสนใจในเนื้อหา ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิด และพัฒนาสติปัญญา และพัฒนาอารมณ์ ส่งเสริมการคิดและจินตนาการ ผ่านการเรียนรู้ด้วยสาระและประสบการณ์ที่มีความหมายโดยใช้คำถาม สะท้อนความคิด และการแสดงออกของแต่ละบุคคล เริ่มกิจกรรมด้วยการให้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้ใช้ความคิดและมีการสื่อสารถ่ายทอดความคิด เรียนรู้แบบร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกัน

สำหรับเนื้อหาและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคม ฟอร์ตสัน และรีฟ (Fortson & Reiff) ได้เสนอแนะว่า เนื้อหาและกิจกรรมที่นำมาสอนในการส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคมมีหลากหลายวิธี เช่น สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สถานะสังคมโลกในปัจจุบัน เป็นกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องพึ่งพากันและกันมากขึ้น ส่วนบรูเนอร์ (Bruner) กล่าวว่า เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มองทุกอย่างตามที่เขาได้เห็นและรับรู้ ไม่สามารถเข้าใจความต้องการของคนอื่นจากการปฏิสัมพันธ์ได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรม เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เด็กได้กระทำร่วมกันจึงส่งผลต่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เนื้อหาของความตระหนักรู้ทางสังคมควรมีอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเด็กและลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละกลุ่ม ตลอดจนการได้แสดงออกจากประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง เหมาะสมกับกิจกรรมที่ต้องทำเป็นกลุ่มร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อาจใช้สื่อหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้าช่วยในการจัดประสบการณ์เด็กควรได้รับการส่งเสริมในลักษณะของการสร้างทัศนคติและความรู้สึกต่อผู้อื่น ซึ่งมีปัจจัยด้านวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเน้นการยอมรับความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของแต่ละคน นอกจากจัดกิจกรรมให้กับเด็กในห้องเรียนแล้ว เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น จากการร่วมอภิปรายในชุมชน นอกจากนี้เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความตระหนักรู้ทางสังคมประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ความสัมพันธ์กับบ้าน หมายถึง สถานที่ที่สมาชิกภายในครอบครัวอาศัยอยู่ สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กัน ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว การรู้จักช่วยเหลือกัน จะทำให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข
- ความสัมพันธ์กับโรงเรียน หมายถึง สถานที่ที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองทุกด้าน สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนควรได้รับการดูแลรักษา และเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ และปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ดี
- ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันมีกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันทำ เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่น่าอาศัย เช่น การรักษาความสะอาดสถานที่ต่างๆ ในชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติและสมบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกในชุมชนควรรับผิดชอบร่วมกัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน ทำให้สถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน มีความปลอดภัย และมีความสุขเกิดขึ้นภายในชุมชน รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน และรู้จักอาชีวความสำคัญ ตลอดจนความแตกต่างของแต่ละอาชีพภายในชุมชน

- ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา มีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เวลาและฤดูกาลที่มีความแตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลมีผลกระทบต่อคน สัตว์ และพืช การช่วยกันบำรุงรักษา ไม่ทำลาย จะทำให้เกิดภาวะสมดุลของสิ่งมีชีวิตและความ เป็นอยู่

- ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบเหมาะสมและปฏิบัติสืบทอดกันมา การที่กลุ่มชนแต่ละเชื้อชาติจะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดจากการที่เขาได้มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร กัน โดยเฉพาะการเล่นหรือการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์เป็นการทำให้เด็กแต่ละเชื้อชาติ แต่ละท้องถิ่น เรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ นำไปสู่การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในส่วนของกิจกรรมที่นำมาจัด เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาด้านสังคมซึ่งจะนำไปสู่ความตระหนักรู้ทางสังคมนั้น ได้แก่

- บทบาทสมมติ (Role - Playing) เป็นการสมมติบทบาทและจัดสภาพการณ์ให้เด็กได้ แสดงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จากสภาพการณ์ที่สมมติขึ้น ซึ่งอาจเตรียมการมาก่อนที่จะแสดง หรือไม่ได้เตรียมมาก่อน ภายหลังของการแสดงบทบาทสมมติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการ แสดงบทบาทตามความรู้สึกนึกคิดของเด็กผู้แสดง ผู้ดู และมีการสรุปผลของการแสดงบทบาทนั้น ด้วย จากความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลของบุคคล ที่ตนสวมบทบาท บทบาทสมมติบางครั้งเป็น วิธีการให้ผู้แสดงมีบทบาทในการแก้ปัญหา การตัดสินใจภายใต้สภาพการณ์ที่สมมติ โดยอาศัย เทคนิคต่างๆ ในการแสดงบทบาทสมมติอื่นๆ

- สถานการณ์จำลอง (Simulations) เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ครูนำสถานการณ์จำลอง มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองที่จำลองสถานการณ์ จริงมาใช้ และประกอบความเข้าใจในบทเรียน เพื่อช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน ร่วมกันคิด และแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้นๆ เด็กจะรู้จักคิด วิचारณ์ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกล้า เสนอแนะกับสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ

- เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Games) เป็นกิจกรรมการสอนอีกแบบหนึ่งที่มีความ จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นวิธีที่ช่วยให้เด็กเรียนโดยการกระทำ ต้องแสดงบทบาท เลือกลงและตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่เรียนโดยความพยายามใช้สิ่งที่เรียนในห้องเรียนไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

- กรณีศึกษา (Case Study) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนอีกวิธีหนึ่ง ที่ช่วยในการ ดำเนินการสอนให้ได้ผลดี ทำให้การสอนมีชีวิตชีวา สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการ ของเด็ก ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ (Interactive Talking Activity) เป็นกิจกรรมที่จะในช่วง สนทนาเข้ามา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำหนดให้เด็กนั่งล้อมวงเพื่อสนทนาถึงประเด็นหรือเรื่องเกี่ยวกับ

ความตระหนักรู้ทางสังคมที่ต้องเรียน โดยเด็กจะต้องฟัง พูด สังเกต คิดแล้วนำเสนอสนทนา ต่อเนื่องทีละคนเป็นวงกลม ซึ่งจะวนจากทางซ้ายหรือขวาและสิ้นสุดแต่ละประเด็นเมื่อครบเป็น วงกลม เช่น การพัฒนาความตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับชุมชนการรักษาสาธารณ สมบัติ เรื่องการรักษาอาคารเรียน เด็กอาจดูภาพอาคารเรียนลักษณะต่างๆ สนทนา บอกประโยชน์ และวิธีการดูแลรักษาอาคารเรียน ครูอาจนำเด็กไปดูอาคารเรียนแต่ละอาคาร แล้วให้เด็กเปรียบเทียบ ความสะอาดแต่ละอาคาร จากนั้นให้เด็กวาดภาพอาคารที่เด็กได้เห็น แล้วออกมานำเสนอผลงาน เป็นต้น

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะจัดกิจกรรมเพื่อสอนลูกเรื่องความตระหนักรู้ทางสังคมได้อย่างไร?

พ่อแม่สามารถจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่บ้านเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคมให้กับ เด็ก ดังนี้

- **ความสัมพันธ์กับบ้าน** พ่อแม่ควรสอนให้เด็กช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถของ เด็ก เช่น ถูบ้าน กวาดบ้าน ทำอาหาร รดน้ำต้นไม้ ดูแลสัตว์เลี้ยงและให้อาหาร เป็นต้น
- **ความสัมพันธ์กับโรงเรียน** พ่อแม่ควรสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติและแสดงความเคารพ ต่อบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในโรงเรียน เช่น การไหว้ครู พูดยาไพเราะ แสดงมารยาทที่ดี เป็นต้น
- **ความสัมพันธ์กับชุมชน** พ่อแม่ควรสอนให้เด็กรู้จักหวงแหน ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ในชุมชน เช่น การรักษาความสะอาดของถนน แม่น้ำลำคลอง อาคารเรียน หรือวัด เป็นต้น
- **ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม** พ่อแม่ควรสอนในเรื่องสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น การไม่ทำลายต้นไม้ ป่าไม้ รักษาแม่น้ำ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

เกร็ดความรู้เพื่อครู

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีความตระหนักรู้ทางสังคม ครูควรนำเสนอประเด็น ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะนั้นมาเป็นหัวข้อเพื่อให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญที่จำเป็นในการ แก้ไขอย่างเร่งด่วน และควรให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันหาวิธีการแก้ปัญหา โดยการ เรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่กว้างขึ้น และควรให้เด็กได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง เช่น การพาเด็กไปดูแม่น้ำลำคลองที่มีคนทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ การพาเด็กไปสำรวจขยะ ตามท้องถนน เป็นต้น ทั้งนี้การที่เด็กได้พบเห็นปัญหาจากสถานการณ์จริงจะนำไปสู่การสร้าง ความตระหนักรู้ทางสังคมในประเด็นอื่นๆ ที่ซับซ้อนต่อไป

บรรณานุกรม

- นิตยา คชภักดี. (2543). *ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิ – 5 ปี* สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2534). “ทักษะการให้บริการปรึกษาการผ่อนคลายและการลด
การหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ” เทคนิคการปรึกษาเบื้องต้น. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Fortson, Laura R. and Reiff, Juddith C. (1995). *Early Childhood Curriculum:
Open Structure for Integrative Learning*. United Stage : Allyn & Bacon.
- Langone, John. & Black , Phonda S. (1997). “Social Awareness and Transition to
Employment for Adolescents With Mental Retardation” *Remedial and Special
Education*, 18: 214 – 222. Retrieved September .01,2005.
- Melissa, Spafford M. (1984). *A Test of Social Awareness for Junior High School Student*.
Unpublished doctoral Dissertation. Indiana University.
- ผู้เขียน: ดร. นิติธร ปิลวาสน์ ศิษยานิเทศก์

เอกสารสำหรับครู 2

ปลาสวยงาม/แจกันดอกไม้

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับปลา เพื่อให้ครูใช้ในการเล่าเพิ่มเติม หากเด็กมีความสนใจ

ปลาซัคเกอร์ (Plecostomus spp.) หรือ ปลาเทศบาล

ปลาซัคเกอร์ มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศบราซิล ถูกนำมาเลี้ยงในประเทศไทยเพื่อประโยชน์ในการทำความสะดวกดูแลปลาซัคเกอร์ ไม่ใช่ปลาประเภทสวยงาม จัดอยู่ในจำพวก “แคทฟิช” เช่นเดียวกับปลาคู ปลาแขยง ปลากด ลำตัวเป็นสีดำ ครีบต่างๆ ก็เป็นสีดำเช่นกันส่วนหัวค่อนข้างใหญ่เป็นปลาปากกว้าง มีกล้ามเนื้อหนาสำหรับเกาะดูดเก็บอาหารกิน ปลาซัคเกอร์หากินตามพื้นตู้ ซึ่งมีเศษอาหาร ตะไคร่น้ำ ดินอยู่ตามก้อนหินหรือซอกหิน ปลาซัคเกอร์เป็นปลาแข็งแรง ทนทานมาก สามารถปล่อยเลี้ยงร่วมกับ ปลาอื่นๆ ได้แทบทุกชนิด แต่ไม่ควรเลี้ยงจำนวนมากจนเกินไปไม่ควรปล่อยลงแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เพราะจะกินไข่ปลาหรือลูกปลาว่อนทำให้ปลาสูญพันธุ์

ปลาทอง

ปลาทอง มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศจีนและญี่ปุ่น ต่อมาถูกนำไปเลี้ยงในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ชาวจีนและชาวญี่ปุ่นรู้จักผสมพันธุ์ปลาทองมานานแล้ว และได้ปลาทองลูกผสมที่มีสีหลากหลายตั้งแต่สีแดง สีทอง สีส้ม สีเทา สีดำ และสีขาว แม้กระทั่งปลาทองสารพัดสีในตัวเดียวกัน ประกอบกับความนิยมเลี้ยงที่มีมากขึ้น ทำให้ปลาทองที่เลี้ยงเปลี่ยนรูปร่างไปจากเดิม แต่เดิมปลาทองจะหาอาหารตามบ่อน้ำธรรมชาติซึ่งต้องออกเร่ร่อนออกแรง ไขมันส่วนเกินจึงไม่มี ครั้นมาอยู่ตามบ่อเลี้ยงทำให้ปลาทองบางตัวพุงป่องอ้วนขึ้น

ปลาหางนกยูง

ปลาหางนกยูง มีถิ่นกำเนิดทางทวีปอเมริกาใต้ ในธรรมชาติอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดและน้ำกร่อย ที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งจนถึงน้ำไหลเรื่อยๆ ในปัจจุบันนี้ ปลาหางนกยูงได้รับความนิยมเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม โดยเฉพาะเลี้ยงในตู้กระจกอย่างแพร่หลาย และสามารถเพาะพันธุ์จนได้ปลาหางนกยูงที่สวยงามมากมายหลายชนิด

ครั้งที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, ทีวี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสือ คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

แบบทดสอบความรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำชี้แจง

- 1) ข้อสอบทั้งหมดมี 5 ข้อ ให้เวลาสอบ 10 นาที
 - 2) ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
1. เพศชายส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมลักษณะอย่างไร
 - ก. ชอบความท้าทาย ผจญภัย ได้แก่ การปีนเขา ยิงปืน แข่งรถ
 - ข. ชอบความสวยงาม ชอบเสริมสวย ชอบแต่งหน้า
 - ค. ชอบทำอาหาร ชอบเลี้ยงเด็ก ชอบนอนหลับ
 - ง. ชอบเดิน ชอบของสวยๆ งามๆ
 2. เพศหญิงมีลักษณะที่สำคัญ อะไรบ้าง
 - ก. ชอบปีนเขา ยิงปืน แข่งรถ
 - ข. ชอบทำอาหาร ชอบเลี้ยงเด็ก
 - ค. ชอบผจญภัย เช่น แข่งจักรยาน แข่งรถ
 - ง. ชอบความสวยงาม ชอบดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น มีความละเอียดอ่อน
 3. เพศชายมีลักษณะที่สำคัญ อะไรบ้าง
 - ก. ยึดหยุ่นได้ดี อ่อนโยน
 - ข. มีความเป็นผู้ตามที่ดีในครอบครัว
 - ค. แข็งแรง กล้าหาญ ชอบปกป้องคุ้มครองผู้อื่น
 - ง. กล้าหาญ ยึดหยุ่นได้ดี ชอบความสวยงาม ชอบผจญภัย
 4. ประเพณีอะไรของชาวคริสต์ที่ส่วนใหญ่กระทำกันที่โบสถ์
 - ก. ประเพณีคำหัวผู้ใหญ่
 - ข. ประเพณีแต่งงาน
 - ค. ประเพณีสงกรานต์
 - ง. ประเพณีไหว้ผีปอบ
 5. เด็กผู้ชายชาวมุสลิมทุกคนในศาสนาอิสลามต้องเข้าในพิธีอะไรตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก
 - ก. พิธีโกนผมจุก
 - ข. พิธีแต่งงาน
 - ค. พิธีสูหนัด (ขลิบปลายอวัยวะเพศ)
 - ง. พิธีไว้ผมบรรพบุรุษ

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ค

กิจกรรมที่ 2 เพื่อนเกลอเพื่อนกัน (ไอ้เตี้ย-กัลยาณมิตร)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
3. เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
4. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ครูให้นักเรียนเขียนกิจกรรมที่ตนชอบทำลงในดอกไม้กระดาษตามสีที่นักเรียนชอบ เช่น ชอบอ่านหนังสือ ชอบเล่นเกม ชอบวาดรูป ชอบเล่นฟุตบอล ชอบเย็บปักถักร้อย นำมารายงานหน้าชั้นว่าตนเองชอบเพราะเหตุผลใด จากนั้น ให้นักเรียนนำดอกไม้มาปักแจกันหรือติดไว้บนกระดาษที่เขียนภาพแจกันไว้ ครูช่วยจัดดอกไม้ให้สวยงามด้วยอุปกรณ์ต่างๆ

2. นักเรียนวิเคราะห์อภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

- ทำไมเราชอบไม่เหมือนกัน
- การที่เราชอบไม่เหมือนกัน สามารถเป็นเพื่อนกันได้หรือไม่

3. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากการทำกิจกรรมดังนี้

การจัดดอกไม้หลากหลายสีในแจกันใบเดียวกันก็เช่นเดียวกับการที่เราอยู่ในโรงเรียนร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งมาจากหลากหลายครอบครัวย่อมมีความชอบแตกต่างกัน เราต้องเคารพและยอมรับการปฏิบัติที่แตกต่างกันของบุคคล ครูเป็นเสมือนผู้ช่วยให้พวกเราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขไม่ไปล่วงละเมิดผู้อื่น

4. นักเรียนเขียน “กิจกรรมที่ไม่ชอบให้เพื่อนทำ” กับ “กิจกรรมที่ชอบให้เพื่อนทำ” ลงในดอกไม้กระดาษ เช่น ไม่ชอบที่เพื่อนชอบเอาสมุดไปซ่อน ชอบที่เพื่อนเอาขนมมาฝาก เป็นต้น แล้วนำมารายงานหน้าชั้นว่าเพราะเหตุผลใด จากนั้น ให้นักเรียนนำดอกไม้ไปติดบนกระดาษที่เขียนภาพแจกันไว้

5. นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่ากิจกรรมอะไรบ้างส่งผลให้ห้องเรียนไม่สงบสุข ไม่ควรทำ เพราะเหตุใด เปรียบเทียบกับดอกไม้ว่าพฤติกรรมใดควรดึงออกจากแจกัน พฤติกรรมใดที่ควรปฏิบัติและควรอยู่ในแจกัน

6. ครูสรุปเชื่อมโยงให้เข้าใจว่าความแตกต่างของบุคคลที่ยอมรับในการอยู่ร่วมกันนั้น ต้องไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น หรือทำให้สังคมไม่สงบสุข และแม้การปฏิบัติบางอย่างก็ต้องวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมกับกาลเทศะด้วย

7. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง บทบาทหญิงชาย – การเห็นคุณค่าในตัวเอง แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามต่อไปนี้ (จาก <https://www.youtube.com/>)

- ผู้หญิงกับผู้ชายควรเล่นกอดปล้ำกัน เหมือนผู้ชายเล่นกันไหม ทำไม (ไม่ เพราะคนเรามีคุณค่าของตัวเอง)

- ผู้ชายจะถูกเนื้อต้องตัวหญิง ควรทำอย่างไร (ขออนุญาตผู้หญิงก่อน ถ้าผู้หญิงอนุญาตก็จะสามารถถูกเนื้อต้องตัวได้)

- ผู้หญิงให้ใครแตะเนื้อต้องตัวได้ (พ่อ และญาติ)

8. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง “ไอ้เตี้ย” แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามต่อไปนี้ (จาก <https://www.youtube.com/>)

(1) สิ่งใดที่นักเรียนควรช่วยกันทำ (ทำความสะอาดโรงเรียน)

(2) สิ่งใดที่นักเรียนไม่ควรทำ (ไม่จี้เกียจ ไม่จ้างคนอื่นทำงานแทนตน)

(3) ไอ้เตี้ยกับเกรียงไกร มีความแตกต่างกันอย่างไร

- ไอ้เตี้ยเป็นคนจน/เกรียงไกรเป็นคนรวย (เห็นได้จาก ไอ้เตี้ยเดินมาโรงเรียนทุกวัน ส่วนเกรียงไกรพ่อขับรถมาส่งโรงเรียนทุกวัน/ ไอ้เตี้ยห่อข้าวมากินที่โรงเรียนทุกวัน แต่เกรียงไกรพ่อให้เงินมาซื้อขากินทุกวันๆ ละ 50 บาท)

- เกรียงไกรจี้เกียจ ชอบจ้างเพื่อนทำงาน ทำตัวเป็นนักเลงใหญ่ ส่วนไอ้เตี้ยเป็นคนขยัน (ดูได้จากไหน - เลี้ยงหมูหลังเลิกเรียน) มีน้ำใจ (ดูได้จากไหน - ไอ้เตี้ยแบ่งข้าว/ผลไม้ให้เกรียงไกรกิน) มีความซื่อสัตย์ (เอาเงินคืนเกรียงไกร)

(4) นักเรียนคิดว่า ไอ้เตี้ยโกรธเกรียงไกรหรือไม่

- ไม่โกรธ เพราะไอ้เตี้ยสงสารเกรียงไกร แบ่งปันอาหารให้เกรียงไกรกิน เล่นกับเกรียงไกร เขาทั้งสองคนคิดว่า เขาเป็นเพื่อนกัน เพื่อนต้องช่วยเพื่อน

9. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง กัลยาณมิตร แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามต่อไปนี้

- ทำไมเจษฎาถึงไม่มีใครคบเป็นเพื่อน (เป็นคนไม่มีน้ำใจ ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน/ขี้เกียจ ชอบแกล้งเพื่อน)

- ทำไมเพื่อนถึงคบเจษฎาอีก (ครูสอนให้แนะนำ ดักเตือนเพื่อน ที่คิดผิด ทำผิด)

10. ครูสรุปเชื่อมโยงกับชีวิตจริง พวกเราคงจะเห็นแล้วว่า ในสังคมรอบรอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศเปรียบเสมือนบ้านของเรานั้น มีคนหลายคนที่แตกต่างกันอยู่ร่วมกัน ซึ่งแต่ละคนมีความชอบไม่เหมือนกัน สุขภาพอนามัยแข็งแรงไม่เท่ากัน บางคนอารมณ์ดี บางคนใจร้อน การทำงานของแต่ละคนไม่เท่ากัน คนเรามีรูปร่าง หน้าตา นิสัย ความชอบ การดำเนินชีวิต การที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ต้องยอมรับความแตกต่างทั้งด้านรูปร่าง หน้าตา ความสามารถและความชอบหรือไม่ชอบของแต่ละบุคคลและการอยู่ร่วมกันต้องมีการแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และยอมรับซึ่งกันและกัน สังคมจึงจะมีความสุข

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลดี (ความคาดหวังของสังคม) และประโยชน์จากการสร้างความสัมพันธ์ความเป็นเพื่อน ดังนี้

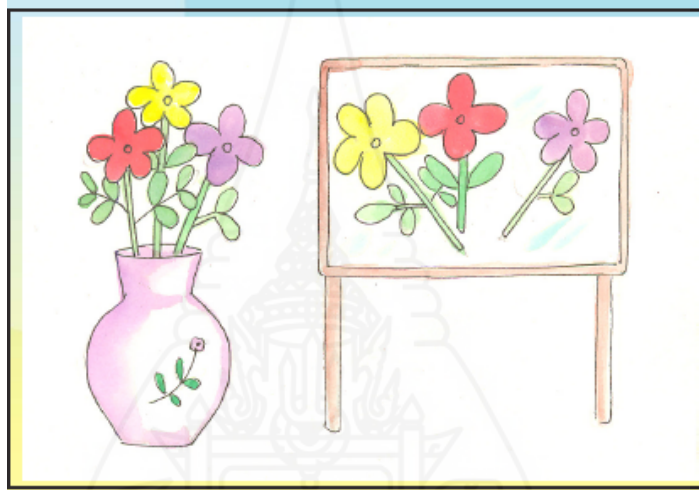
ที่	ตัวกำหนด (การยอมรับ) ความคาดหวังของสังคม	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ
1	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ เช่น รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ยืมซึ่งกันและกัน	1	มีความสามัคคี ไม่ทะเลาะกัน เพื่อนๆ จะรัก และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2	มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อเพื่อน และไม่นิินทาเพื่อน	2	เพื่อนๆ จะมีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจให้ และไม่ถูกนิินทาคัวย
3	เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังปัญหาของเพื่อนอย่างตั้งใจ รวมทั้งรู้จักเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	3	จะได้รับความรัก ความเข้าใจ ความเคารพ และไม่โดนดูถูกจากเพื่อน
4	ดูแลเอาใจใส่ในตัวเพื่อน เช่น ดูแลเมื่อเพื่อนไม่สบาย จดจำสิ่งที่เพื่อนชอบ	4	จะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเพื่อน เช่น ดูแลเมื่อเราไม่สบาย และจดจำสิ่งที่เราชอบเช่นกัน
5	ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด	5	เพื่อนจะช่วยดักเตือนและให้อภัยเมื่อทำผิด
6	รู้จักช่วยเหลือเพื่อนทั้งการเรียนและการทำงาน	6	จะได้รับความช่วยเหลือในการเรียนและการทำงานจากเพื่อน

12. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้

13. ครูแจกแบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรมให้นักเรียนตอบแบบประเมิน

สื่อการเรียนรู้

1. ดอกไม้กระดาษที่หลากหลายสี ขนาดแตกต่างกัน จำนวนมากกว่า 2 เท่าของจำนวนนักเรียนในห้อง
2. แจกันดอกไม้ หรือภาพแจกันและอุปกรณ์ที่ช่วยให้ดอกไม้กระดาษติดบนภาพแจกัน หรือเสริมให้แจกันงดงาม
- 3) คลิปความแตกต่างระหว่างบุคคล (เราเป็นเพื่อนกัน) คลิปเรื่อง ไอ้เตี้ย และเรื่อง กัลยาณมิตร

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

- การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ อภิปราย
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. การประเมินผลงาน

- ข้อความเกี่ยวกับกิจกรรมที่ตนชอบทำ / กิจกรรมที่ไม่ชอบให้เพื่อนทำและกิจกรรมที่ชอบให้เพื่อนทำลงในดอกไม้กระดาษ

3. แบบสังเกตพฤติกรรมในการเรียน

4. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

5. แบบทดสอบความรู้

เอกสารสำหรับครู

- ความรู้เรื่อง ความตระหนักรู้ทางสังคม-ความแตกต่างระหว่างบุคคล (จากกิจกรรมที่ 1)

ครั้งที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, ทีวี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสือ คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

แบบทดสอบความรู้

กิจกรรมที่ 2 เพื่อนเกลอเพื่อนกัน (ความแตกต่างระหว่างบุคคล)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือประโยชน์ของความเป็นเพื่อน
 - ก. สามารถฟังปัญหา รับฟังปัญหา และตักเตือนกันได้เวลาทำผิด
 - ข. สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน โดยไม่ต้องพูดคุยตกลงกัน
 - ค. สามารถเล่นเหมือนกันได้ทั้งผู้หญิงผู้ชาย
 - ง. สามารถด่ากันได้เวลาทำผิด
2. การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน จะสร้างได้อย่างไร
 - ก. เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังปัญหาของเพื่อนอย่างตั้งใจ รวมทั้งรู้จักเคารพความคิดเห็นของเพื่อนไม่เพิกเฉยหรือละเลยต่อความคิดเห็นเพื่อน
 - ข. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ยืมซึ่งกันและกัน
 - ค. มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อเพื่อน และไม่นินทาเพื่อน
 - ง. ข้อ ก ข และ ค ถูก
3. ข้อใดเป็นการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - ก. ด.ช.ดำให้เพื่อนลอกการบ้าน
 - ข. ด.ช.ขาวให้เพื่อนยืมยางลบ
 - ค. ด.ช.แดงตอย ด.ช.เขียว
 - ง. ด.ญ.ดีด่า ด.ญ.มีทุกวัน
4. ข้อใดไม่ใช่การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - ก. นักเรียนชั้น ป.4/1 ไม่ทะเลาะกัน
 - ข. นักเรียนชั้น ป.4/2 ช่วยกันทำเวรจนเสร็จ
 - ค. ด.ช.ดำดีชอบนินทาเพื่อนๆ ทุกๆ วันอยู่เสมอ
 - ง. ด.ญ.ดี ชอบแบ่งขนมให้เพื่อนๆ ทานอยู่เป็นประจำ
5. เมื่อเพื่อนได้ดูแลเอาใจใส่ แบ่งปันอาหารให้รับประทาน คนที่มีน้ำใจเช่นนี้ จะได้ประโยชน์อะไร
 - ก. จะได้รับความช่วยเหลือในการเรียนและการทำงานจากเพื่อน
 - ข. เพื่อนคนอื่นที่ไม่ได้รับของแบ่งปันจะอิจฉา
 - ค. เพื่อนๆ ในห้องเรียน จะนินทา
 - ง. เพื่อนๆ ในโรงเรียน ไม่คบ

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

กิจกรรมที่ 3 วินัยสร้างคน....คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยในตัวเอง
2. สามารถบอกประโยชน์ของการมีวินัยในตัวเองได้
3. มีเจตคติที่ดีของวินัยในตัวเอง
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตัวเองได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมวินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง)

2. ครูถามนักเรียนว่า วินัยคืออะไร แล้วครูบอกความหมายและยกตัวอย่างวินัยในตัวเองให้นักเรียนได้รู้

ความหมาย วินัยคือ สิ่งที่เราต้องปฏิบัติทุกวันไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ตนเองและสังคมต้องการ

ตัวอย่าง

- เด็กชายเขียวตั้งใจจะออมเงินวันละ 5 บาท เขาก็ออมได้
- เด็กชายฉัฐตั้งใจจะทำการบ้านให้เสร็จก่อนดูทีวี เขาก็ทำการบ้านให้เสร็จก่อนดูทีวี

3. ครูให้นักเรียนได้ดูคลิปเรื่อง สอนหนูมีระเบียบวินัย แล้วให้แสดงความคิดเห็นตามประเด็น ดังนี้

- เด็กที่มีวินัยในตัวเอง มีอะไรบ้างที่ต้องทำด้วยตัวเอง (อาบน้ำ แปรงฟัน เก็บที่นอน ถอดเสื้อผ้าลงในตะกร้า จัดกระเป๋าหนังสือ เก็บของเล่นเข้าที่ เก็บหนังสือเข้าที่ เก็บรองเท้าไว้ที่เก็บรองเท้า รู้เวลารู้น้ำที่ เช่น เวลากิน เวลานอน เป็นต้น)

- ในห้องเรียน เด็กดีต้องทำอะไร (ตั้งใจเรียน ไม่พูดคุย หรือเล่นกันในขณะที่ครูสอน)
- ถ้าเราไม่ตั้งใจเรียน อะไรจะเกิดขึ้นกับเรา (เรียนไม่รู้เรื่อง เรียนไม่ทันเพื่อน สอบตกไม่ได้เลื่อนชั้น)

- นักเรียนที่ดีต้องไม่ทำอะไรบ้าง (ไม่แอบกินขนม ลอกการบ้าน ไม่แซงคิว ไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ ไม่ทำลายข้าวของของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนบนกำแพง ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด)

4. ครูให้นักเรียนได้ดูคลิปเรื่อง โครงการเด็กไทยดูดี-การ์ตูนเด็กดีมีวินัย แล้วให้แสดงความคิดเห็นตามประเด็น ดังนี้ (จาก <https://www.youtube.com/>)

(1) ประโยชน์ของการมีวินัยมีอะไรบ้าง

- ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข
- ทำให้สังคมและประเทศชาติสงบสุขและเจริญก้าวหน้า
- ทำให้มีผู้รักใคร่เอ็นดู คอยให้การสนับสนุน และให้ความเชื่อถือ ซึ่งจะนำพาสู่

ความสำเร็จในทุกด้าน

(2) ความสำคัญของวินัยคืออะไร (เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม ให้เป็นระเบียบ ซึ่งช่วยให้ประเทศพัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว)

(3) คุณลักษณะของคนที่มีวินัย มีอะไรบ้าง

- มีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งใจทำหน้าที่การทำงานด้วยความทุ่มเท เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ

- มีความขยันหมั่นเพียร ได้แก่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ช่วยเหลืองานครอบครัว ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน ฯลฯ

- มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ ใช้ปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา

- ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ ใช้เวลาว่างค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สารคดี เป็นต้น

- ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ รู้จักวางแผนและแบ่งเวลาเป็น รับผิดชอบในสิ่งที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ทุ่มเทให้กับสิ่งที่ทำ ไม่เกลโกล

- ยอมรับผลของการกระทำ ภูมิใจในผลงานที่ตนคิดว่าทำดีที่สุดแล้ว รับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ เปิดใจรับทุกคำแนะนำ หรือคำติชม นำประสบการณ์หรือความผิดพลาดมาปรับปรุงและพัฒนางานครั้งต่อไป เป็นต้น

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป ความคาดหวังของสังคม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการมีวินัยในตนเอง

ที่	ความคาดหวังของสังคมของการมีวินัย (พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ประเทศชาติ)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ
1	มีความซื่อสัตย์สุจริต	1	เป็นที่รักของพ่อแม่ ครูและคน ทั่วไป
2	มีความขยันหมั่นเพียร	2	เป็นชื่นชอบของคนที่ได้พบเห็น
3	มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ	3	ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน
4	ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4	จะทำให้เรียนได้คะแนนดี
5	ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง	5	ประสบความสำเร็จในการทำงานทุก อย่าง
6	รับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ	6	เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต

6. ครูแจกบันทึกความดีประจำวันอธิบายวิธีการบันทึกและมอบให้นักเรียนได้บันทึกด้วยตนเองในแต่ละวัน

7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน แล้วแจกใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำ

8. ครูและนักเรียนช่วยกันเฉลยกิจกรรมที่ 1

9. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตัวเอง) ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมแก่นักเรียนได้ประเมิน

เอกสารสำหรับครู

การมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยเกิดจากการเรียนรู้ และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม การสร้างความมีวินัยในตนเอง จึงควรเริ่มจากการทราบความสำคัญ ประโยชน์และลักษณะของผู้มีวินัย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

ความสำคัญและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเอง

วินัย คือสิ่งที่เราต้องปฏิบัติทุกวันไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ตนเองและสังคมต้องการ ดังนั้น วินัยจึงมีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

ความสำคัญของวินัย

1. เป็นเครื่องมือในการสร้างความสำเร็จในชีวิต
2. เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม ให้เป็นระเบียบ ซึ่งช่วยให้ประเทศพัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว
3. เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้ออื่นๆ

ประโยชน์ของวินัย

1. ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข
2. ทำให้สังคมและประเทศชาติสงบสุขและเจริญก้าวหน้า
3. ทำให้มีผู้รักใคร่เอ็นดู คอยให้การสนับสนุน และให้ความเชื่อถือ ซึ่งจะนำพาสู่ความสำเร็จในทุกด้าน

คุณลักษณะของผู้มีระเบียบวินัย บุคคลผู้ได้ชื่อว่ามีวินัยในตนเองนั้น จำเป็นต้องมีคุณลักษณะสำคัญในหลายด้าน ดังนี้

1. ซื่อสัตย์สุจริต

- 1) ตั้งใจทำหน้าที่การทำงานด้วยความทุ่มเท
- 2) เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 3) รักษาवासัตย์
- 4) จริงใจต่อบุคคลรอบข้าง
- 5) ละอายต่อการกระทำชั่วทั้งปวง

2. ขยันหมั่นเพียร

- 1) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 2) ช่วยเหลืองานครอบครัว

- 3) ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน
- 4) ใช้เวลาว่างหาความรู้เพิ่มเติม
- 5) ยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

3. อดทน

- 1) ข่มใจจากกิเลส สิ่งชั่วทั้งหลาย
- 2) ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ
- 3) ใช้ปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา
- 4) มองโลกในแง่ดี
- 5) หลีกเลี้ยงและปฏิเสธให้เป็น

4. ฝึกหาความรู้

- 1) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 2) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้
- 3) ใช้เวลาว่างค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สารคดี เป็นต้น
- 4) รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแยกแยะสิ่งที่ได้ดู อ่าน ฟัง หรือสัมผัสมา

5. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

- 1) รู้จักวางแผนและแบ่งเวลาเป็น
- 2) รับผิดชอบในสิ่งที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
- 3) ขยัน รอบคอบ และอดทน
- 4) ทุ่มเทให้กับสิ่งที่ทำ ไม่เกลียด
- 5) มองว่าอุปสรรคคือบทพิสูจน์ตัวตน ไม่ท้อถอยหรือยอมแพ้สิ่งใดง่ายๆ

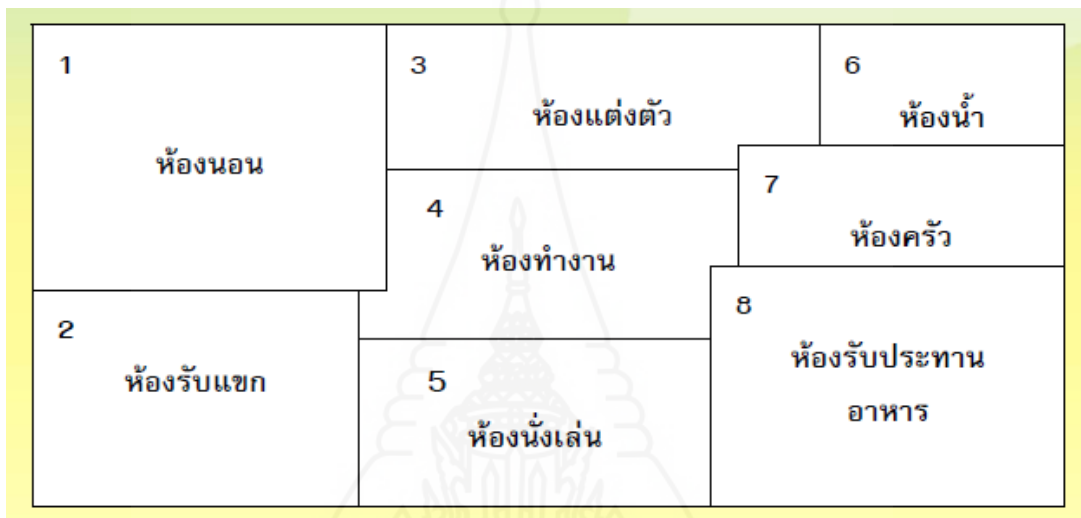
6. ยอมรับผลของการกระทำ

- 1) ภูมิใจในผลงานที่ตนคิดว่าทำดีที่สุดแล้ว
- 2) รับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ
- 3) ไม่ปฏิเสธความจริง และเหตุผล
- 4) เปิดใจรับทุกคำแนะนำ หรือคำติชม
- 5) นำประสบการณ์หรือความผิดพลาดมาปรับปรุงและพัฒนางานครั้งต่อไป

ใบกิจกรรมที่ 1

วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตนเอง)

คำชี้แจง จากวัสดุอุปกรณ์ที่ปรากฏเป็นภาพด้านซ้ายมือ ให้นักเรียนบอกว่าเมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว นักเรียนควรเก็บไว้ที่ใดตามแผนผังห้อง

แผนผังห้อง

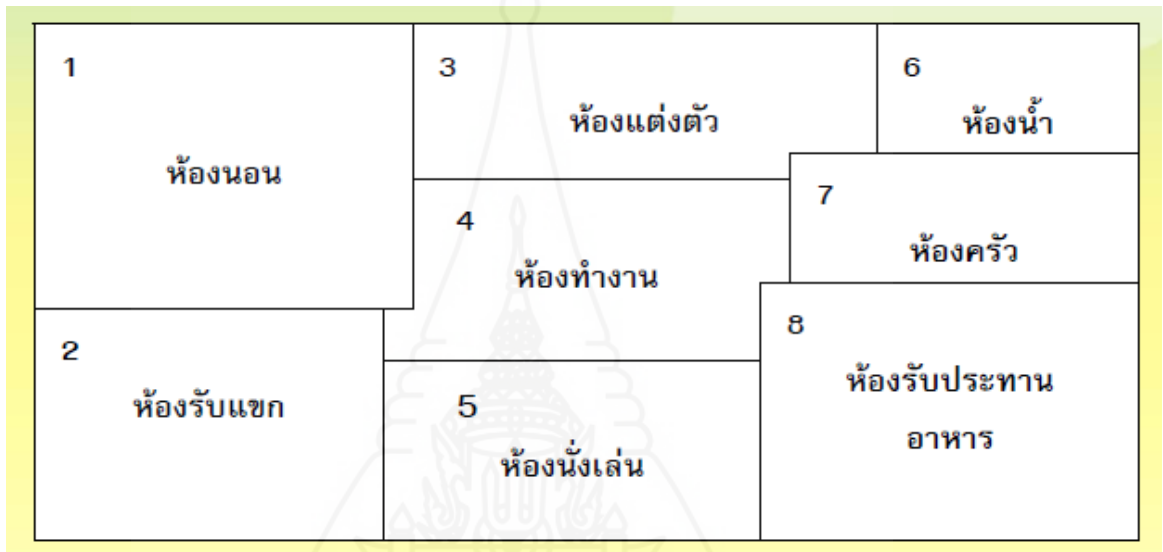
ที่	ประเภทวัสดุอุปกรณ์	ห้องที่ควรเก็บ
1	เสื้อผ้า	
2	ยาสีฟัน แปรงสีฟัน	
3	จาน ช้อนที่ใช้แล้ว	
4	สมุด ปากกา	
5	หมอน ผ้าห่ม	
6	ตุ๊กตา รถบังคับ ของเล่น	
7	น้ำยาล้างจาน	
8	หวี	
9	อาหารกระป๋อง ขนมอบเป็นซอง	
10	แจกันดอกไม้	

หมายเหตุ กรณีที่บ้านของนักเรียนมีห้องเดียว ให้ออกแบบการจัดเก็บอุปกรณ์ ให้เป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

ใบเฉลยกิจกรรมที่ 1

วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตนเอง)

คำชี้แจง จากวัสดุอุปกรณ์ที่ปรากฏเป็นภาพด้านซ้ายมือ ให้นักเรียนบอกว่าเมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นเรียบร้อยแล้ว นักเรียนควรเก็บไว้ที่ใดตามแผนผังห้อง

แผนผังห้อง

ที่	ประเภทวัสดุอุปกรณ์	หมายเลข/ห้องที่ควรเก็บ
1	เสื้อผ้า	3. ห้องแต่งตัว
2	ยาสีฟัน แปรงสีฟัน	6. ห้องน้ำ
3	จาน ช้อนที่ใช้แล้ว	7. ห้องครัว
4	สมุด ปากกา	4. ห้องทำงาน
5	หมอน ผ้าห่ม	1. ห้องนอน
6	ตุ๊กตา รถบังคับ ของเล่น	5. ห้องนั่งเล่น
7	น้ำยาล้างจาน	7. ห้องครัว
8	หวี	3. ห้องแต่งตัว
9	อาหารกระป๋อง ขนมอบเป็นซอง	7. ห้องครัว
10	แจกันดอกไม้	2. ห้องรับแขก/ 8. ห้องรับประทานอาหาร

แบบทดสอบ

เรื่อง วินัยสร้างคน...คนสร้างชาติ (วินัยในตนเอง)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. วินัย คือ อะไร

- ก. สิ่งที่น่ายวินัยต้องการทำตามใจตนเอง
- ข. สิ่งที่ตั้งคมต้องการเท่านั้น เราไม่เกี่ยวข้องด้วย
- ค. สิ่งที่เราทำตามใจเรา เพื่อบรรลุเป้าหมายที่เราวางไว้
- ง. สิ่งที่เราต้องปฏิบัติทุกวันไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ตนเองและ

สังคมต้องการ

2. ความสำคัญของวินัยคืออะไร

- ก. เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ ช่วยให้ประเทศพัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว
- ข. เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้เราเรียนหนังสือได้ดี
- ค. เป็นคุณธรรมขั้นสูงที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้ออื่นๆ
- ง. เป็นเครื่องมือให้เราทำงานได้ตามที่เราชอบ

3. ข้อใดได้ประโยชน์จากการมีวินัย

- ก. นาย ข ได้รับรางวัลดีเด่นเรื่องการเรียนรู้ เพราะนาย ข เอาแต่เรียนคนเดียว
- ข. ชุมชนของนาย ก. มีความสามัคคี อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่ทะเลาะกัน
- ค. เด็กชายดวงดี และเด็กหญิงดวงสมศรี เกียกันทุกวันเรื่อง เด็กชายดวงดีไม่ทำเวร
- ง. นายดำเป็นคนขี้เกียจทำงาน จึงทำให้คนในหมู่บ้านไม่มีใครรักใครชอบ และไม่เชื่อถือ

4. ข้อใดที่เป็นคนมีวินัยในตัวเอง

- ก. เด็กหญิงบีให้แม่เก็บที่นอนให้
- ข. เด็กชายดีให้พี่จัดกระเป๋าหนังสือให้
- ค. เด็กชายเออ่านหนังสือแล้ว เก็บหนังสือเข้าที่เดิม
- ง. เด็กชายเบนซัดเสื้อผ้างลงบนเตียงนอน

5. ข้อใดเป็นคุณลักษณะของคนที่มีวินัย

- ก. เด็กชายชอบทำงานของตนเองอย่างเดียว และชอบเถลไถล
- ข. เด็กชายขาวเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่โกหก
- ค. เด็กชายสมมีความอดทนในการทำงาน แต่ชอบทำงานตามใจตนเอง
- ง. เด็กชายเขียวตั้งใจเรียน แต่ไม่ชอบไม่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

เรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ชั้น ป. 4/1

ครั้งที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสือ คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 4 เวลาอันมีค่า (การตรงต่อเวลา - วินัยในตัวเอง)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจถึงผลดีของการตรงต่อเวลา
2. สามารถบอกผลดีของการตรงต่อเวลาและผลเสียของการไม่ตรงต่อเวลาได้
3. มีเจตคติที่ดีของการตรงต่อเวลา
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลาและมีทักษะปฏิเสธการไม่ตรงต่อเวลาได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมเวลาอันมีค่า (การตรงต่อเวลา – วินัยในตัวเอง)

2. ครูถามนักเรียนว่า การตรงต่อเวลาคืออะไร แล้วครูบอกความหมายและยกตัวอย่างการตรงต่อเวลา

ความหมาย การตรงต่อเวลา คือ การถือตามกำหนดเวลา สำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่าง เด็กชายคำมีนัดกับเพื่อน 10 โมงเช้า จะไปทำกิจกรรมเก็บขยะ แล้วเด็กชายคำไปพบเพื่อนตรงเวลา 10 โมงเช้า

3. ครูให้นักเรียนได้ดูคลิปเรื่อง **Info-graphic – โครงการรณรงค์ให้ตรงต่อเวลา** แล้วให้แสดงความคิดเห็นตามประเด็น ดังนี้

- ในขณะนี้ คนไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 82 มีพฤติกรรมอะไรที่ไม่ดี (พฤติกรรมไม่ตรงต่อเวลา)
- วิถีไหนที่ส่วนใหญ่เป็นคนไม่ตรงต่อเวลา (วัยเรียน กับวัยทำงาน)
- สาเหตุหลักใหญ่ๆ ที่คนส่วนใหญ่ไม่ตรงต่อเวลา (จราจรติดขัด และนอนดึกตื่นสาย)
- คนไทย ร้อยละ 60 ที่ผิคนัด มักจะทำอะไร (โกหก)
- ผลเสียของการไม่ตรงต่อเวลา (ที่โรงเรียน-1. การเรียนแย่ ที่ทำงาน - 2. เจ้านายด่า 3. เกิดติดเป็นนิสัย 4. หมดความน่าเชื่อถือ 5. เป็นที่น่าอับอายมาก)
- วิธีแก้ของการไม่ตรงต่อเวลา (1. ตื่นทันที เวลานาฬิกาปลุก (เวลานอน) 2. ตั้งเวลาเตือนในมือถือล่วงหน้า 3. วางแผนการเดินทาง 4. ให้เพื่อนโทรปลุก)

4. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง **การตรงต่อเวลา** แล้วให้แสดงความคิดเห็นตามประเด็น ดังนี้

- สาเหตุที่ไปโรงเรียนไม่ทัน (ตื่นสาย)

- วิธีแก้ไขให้ไปโรงเรียนทัน (ตั้งแต่เช้า)
- ถ้าไปโรงเรียนสาย จะมีผลอย่างไร (ถูกครูทำโทษ เรียนไม่ทันเพื่อน)
- ถ้าไปทำงานสาย จะมีผลอย่างไร (ถูกเจ้านายตำหนิ อาจถูกไล่ออก ไม่เป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมงานนินทาว่าเป็นคนชอบเอาเปรียบ)
- ถ้าเป็นคนตรงต่อเวลา ไม่ไปโรงเรียนสาย จะมีผลอย่างไร (ครูจะชื่นชม เป็นที่รักของครู)
- ถ้าเป็นคนตรงต่อเวลา ไม่ไปทำงานสาย จะมีผลอย่างไร (เป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน)
- ให้นักเรียนยกตัวอย่างของการมีวินัย/มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
 - 1) ตั้งใจว่าจะออกกำลังกายทุกวัน ก็ทำได้ตามที่ตั้งใจ
 - 2) ตั้งใจว่าจะอ่านหนังสือก่อนนอน ก็ทำได้ตามที่ตั้งใจ
 - 3) ตั้งใจว่าจะออมเงินวันละ 5 บาท ก็ทำได้ตามที่ตั้งใจ
 - 4) ตั้งใจว่าจะไม่นอนดึกตื่นเช้า ก็ทำได้ตามที่ตั้งใจ

5. ครูสอนทักษะการปฏิเสธของการมาสาย/เข้าห้องเรียนสาย/ไปสาย

- ครูยกตัวอย่างสถานการณ์ให้นักเรียน ได้รู้

สถานการณ์หน้าห้องอาหาร เด็กชายเอและเด็กชายบี พบกันตอนเช้า

เด็กชายเอ: บี เราเข้าห้องเรียนสายหน่อยก็ได้ไม่เป็นไรหรอกน่า แค่ 10 นาทีเอง

เด็กชายเอ: ไม่ได้ ไม่เอา เดียวครูว่า และเพื่อนจะรอ ที่สำคัญเราจะเรียนไม่ทันเขาอะ

- ครูให้นักเรียนฝึกพูดทีละคู่

6. ครูและนักเรียน สรุปผลดี (ประโยชน์) ผลเสีย และความคาดหวังของผู้ปกครอง ครู อาจารย์และสังคมของการตรงต่อเวลา

ที่	ผลดีของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ
1	จะช่วยให้เราเป็นคนที่ยืนจั้นแข็ง เอา การเอางานอย่างจริงจัง
2	มีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา รักที่จะ เรียนรู้อยู่เสมอ
3	ช่วยให้เราไม่เฉื่อยชา ทันสมัย มีชีวิตชีวา

ที่	ผลเสียของการไม่ตรงต่อเวลา
1	กลายเป็นคนเกียจคร้าน คอยหาสาเหตุ หลีกเลี่ยงงาน
2	เป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง
3	กิจกรรมหรือการทำงาน และชีวิตยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ

ที่	ผลดีของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ	ที่	ผลเสียของการไม่ตรงต่อเวลา
4	เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ	4	กลายเป็นคนไม่เชื่อตรงต่อตนเอง
5	ทำให้เป็นคนที่มีประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต	5	ทำให้ผิคนัด กิจกรรมหรือการทำงานเกิดความเสียหาย
6	เป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความไว้วางใจแก่เรา	6	ไม่เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น
7	ทำให้เรามีความเชื่อตรงต่อตัวเอง รักษาเกียรติยศของตนเอง	7	เป็นคนเชื่อตรงต่อตัวเอง มีเกียรติยศชื่อเสียง
8	ทำให้เราทำงานได้สะดวก รวดเร็ว เรียบร้อยและมีผลดี	8	ทำงานได้สะดวก รวดเร็ว เรียบร้อย และมีผลดี
9	สามารถกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่เราจะกระทำได้ในแต่ละวัน ทำให้ชีวิตมีระเบียบ และมีวินัยกับตนเอง	9	เป็นคนมีระเบียบ และมีวินัยตนเอง
10	ช่วยให้เราสามารถจัดการกับชีวิตของเราได้อย่างราบรื่นและมีความสุข	10	ชีวิตมีความสุข

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และชุมชน)
1	เป็นคนตรงต่อเวลา มาโรงเรียนทันเวลา ส่งงานทันกำหนดเวลา
2	เป็นคนขยันขันแข็ง เอากรทำงานอย่างจริงจัง
3	มีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ
4	ไม่เฉื่อยชา ทันสมัย มีชีวิตชีวา
5	เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ
6	เป็นคนที่มีประสบความสำเร็จในการเรียน มีความก้าวหน้าในการเรียน
7	เป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความไว้วางใจ
8	มีความเชื่อตรงต่อตัวเอง รักษาเกียรติยศของตนเอง
9	ทำงานได้รวดเร็ว เรียบร้อยและมีผลดี

7. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง การตรงต่อเวลา ให้นักเรียนทำ
8. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน
9. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง **Info-graphic – โครงการรณรงค์ให้ตรงต่อเวลา**

(จาก <https://www.youtube.com/>)

2. คลิปเรื่อง การตรงต่อเวลา (จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต แบบสังเกตพฤติกรรม (ในแบบบันทึกความดีของครู)
 - การปรับพฤติกรรมให้เป็นผู้ตรงต่อเวลา เช่น ส่งงานตามกำหนดเวลามากขึ้น ฯลฯ

มาโรงเรียนทันเวลามากขึ้น เป็นต้น

2. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)
3. แบบทดสอบความรู้

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่นำเสนอในกิจกรรมนี้ เป็นเพียงตัวอย่าง
เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนเท่านั้น โดยมี
เป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก ยอมรับ และเห็นความสำคัญที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง
เพื่อให้เป็นบุคคลผู้มีวิถีประชาธิปไตย ทั้งด้านคุณธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม เช่น การเห็น
ความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ในการทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับในความแตกต่าง ของเพื่อนๆ
ร่วมห้องเรียน การเคารพในอาวุโส การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น การติดตาม
และวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ อย่างมีประสิทธิภาพ
 เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยดังกล่าวนี้นี้ ครูควรจัดให้เด็กและเยาวชนพัฒนา
ทักษะประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย อย่างแท้จริง

เอกสารสำหรับครู 1

การตรงต่อเวลา

ความหมาย การตรงต่อเวลาคือ การถือตามกำหนดเวลา สำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อคิด / คำคม “จงเป็นคนตรงต่อเวลา และเรียกร้องให้คนอื่นตรงต่อเวลาด้วย”

สำนวน “เวลาเป็นเงิน เป็นทอง” “เวลาและวารี มีรอรืต่อผู้ใด”

ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

การพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลานั้นเราสามารถทำได้โดยการที่เรารู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดระเบียบให้กับชีวิต

สำหรับในการทำงานหรือการเรียนก็คือ การพยายามทำงานหรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลา เพื่อมีเวลาตรวจทานและส่งงานให้ตรงตามกำหนด รวมถึงหากนัดหมายกับผู้อื่นควรที่จะเผื่อเวลาในการเดินทางเพื่อไปถึงจุดหมายก่อนเวลาสักเล็กน้อย เพื่อจะได้ไม่ต้องเร่งรีบรวมถึงมีเวลาเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง

การที่เราเป็นคนตรงต่อเวลานั้น จะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. จะช่วยให้เราเป็นคนที่ยึดมั่นแข็งแรง เอาการเอางานอย่างจริงจัง
2. มีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ
3. ช่วยให้เราไม่เฉื่อยชา ทันสมัย มีชีวิตชีวา
4. เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ
5. ทำให้เป็นคนที่มีประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต
6. เป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความไว้วางใจแก่เรา

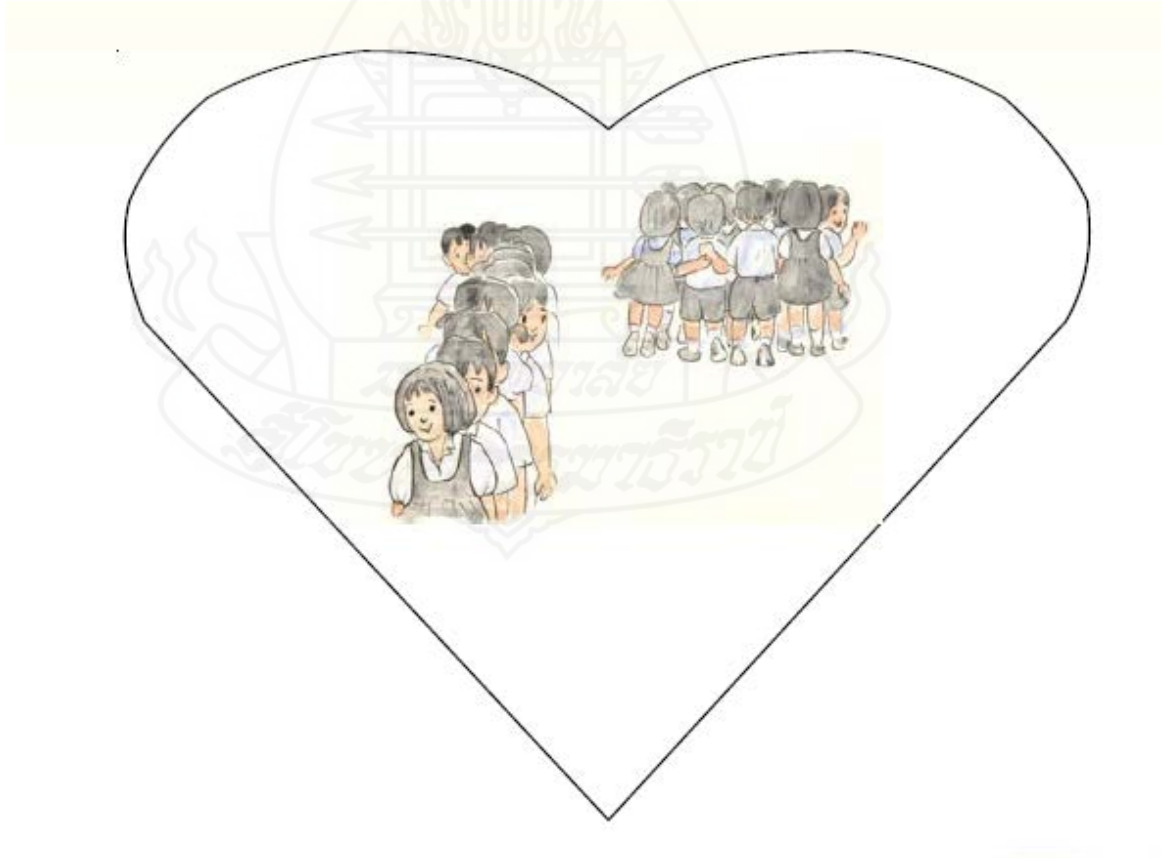
7. ทำให้เรามีความเชื่อตรงต่อตัวเอง รักษาเกียรติยศของตนเอง
8. ทำให้เราทำงานได้สะดวก รวดเร็ว เรียบร้อยและมีผลดี
9. สามารถกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่เราจะกระทำได้ในแต่ละวัน ทำให้ชีวิตมีระเบียบ และมีวินัยกับตนเอง

10. ช่วยให้เราสามารถจัดการกับชีวิตของเราได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

โทษของการไม่ตรงต่อเวลา

1. กลายเป็นคนเกียจคร้าน คอยหาสาเหตุหลีกเลี่ยงงาน
2. เป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง
3. กิจกรรมหรือการงาน และชีวิตยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ
4. กลายเป็นคนไม่เชื่อตรงต่อตนเอง
5. ทำให้ผิคนัด กิจกรรมหรืองานเกิดความเสียหาย
6. ไม่เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น

ที่มา: หนังสือพิมพ์ข่าวสด 18 ก.ย. 55

เอกสารสำหรับครู 2

เคล็ดลับการตรงต่อเวลา

ไม่ว่าคุณจะมีประชุมในที่ทำงาน หรือมีนัดสัมมนา งาน หรือมีนัดกับใครก็ตาม การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่จะแสดงว่าคุณให้เกียรติและมีการรับผิดชอบต่อผู้ที่ คุณนัดหมายไว้ ทั้งยังแสดงถึงวุฒิภาวะและความรับผิดชอบของคุณด้วย

หากว่าการตรงต่อเวลาเป็นเรื่องยากสำหรับคุณแล้วละก็ คุณสามารถฝึกตัวเอง รวมถึงหาตัวช่วยได้ไม่ยาก ด้วยความตั้งใจที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างจริงจัง ดังนี้

1. ตั้งเวลา และเชื่อนาฬิกาปลุกของคุณ

หากคุณเป็นคนหนึ่งที่ตั้ง นาฬิกาปลุกล่วงหน้า แต่คุณก็ยังนอนต่อแม้ว่านาฬิกาปลุกจะส่งเสียงปลุกเมื่อถึงเวลา ด้วยความที่คุณรู้อยู่แล้วว่า คุณตั้งเวลาไว้ล่วงหน้า เพราะฉะนั้นยังพอมีเวลานอนต่อ กว่าที่จะถึงเวลาจริง นิสัยเช่นนี้แหละที่ทำให้คุณสายเสมอ ความมีวินัยเท่านั้นที่จะช่วยให้คุณได้ ดังนั้นคุณจึงควรตั้งนาฬิกาปลุกและเชื่อนาฬิกาปลุกของคุณด้วย หากคุณมักจะสาย 10 นาทีเสมอ ควรตั้งนาฬิกาปลุกล่วงหน้า 10 นาที เพื่อตื่นให้เร็วขึ้น และไปถึงที่นัดหมายตรงตามเวลาของคนอื่นๆ พอดี

2. รวมตารางนัดหมายเข้าไว้ในที่เดียวกัน

หากคุณแยกปฏิทินนัดหมายสำหรับ เรื่องงาน กับเรื่องส่วนตัว และเรื่องครอบครัวออกจากกัน ให้รวมมันเข้าเป็นชุดเดียวกัน ซึ่งคุณจะได้เห็นตารางการนัดหมายทุกๆ เรื่องของคุณอย่างชัดเจน และคุณจะไม่เผลอไปปรับนัดซ้อนในเวลาเดียวกัน รวมทั้งยังเป็นการเตือนว่านัดครั้งต่อไปของคุณใกล้จะมาถึงแล้ว จะได้เตรียมตัวให้พร้อมและไปถึงตรงเวลา

นอกจากนี้ คุณควรจะใช้ปฏิทินในโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ของคุณให้เป็นประโยชน์ เพราะว่าปฏิทินอิเล็กทรอนิกส์พวกนี้จะช่วยเตือนการนัดหมายของคุณได้ดีเยี่ยม

3. วางแผนนับถอยหลัง

หากคุณมีนัดเวลา 14.00 น. ให้บันทึกเวลานัดหมายในปฏิทิน จากนั้นเว้นว่างไว้ 3 – 4 บรรทัด เพื่อให้คุณได้นับถอยหลัง เพื่อเวลาสำหรับการเดินทาง เช่น คุณอาจต้องออกเดินทางตั้งแต่บ่ายโมงตรง จะได้ไปถึงก่อนเวลาและมีเวลาเตรียมตัวสัก 15 นาที ดังนั้นในช่องว่างของคุณจะบันทึกลงไปได้ว่า 13.45 น. ถึงที่นัดหมาย 13.00 น. ออกเดินทาง 12.45 น. เตรียมเอกสาร เป็นต้น

4. เตรียมตัวล่วงหน้า

ในกรณีที่คุณมีนัด เวลาเช้าตรู่ คุณควรเตรียมเอกสาร สิ่งของจำเป็นทุกอย่างให้พร้อม ตั้งแต่ก่อนเข้านอน เลือกเสื้อผ้าที่จะใช้ และรีดเตรียมไว้ให้เรียบร้อย เมื่อตื่นเช้าขึ้นมา คุณจะสามารรถ แต่งตัว และออกจากบ้านได้อย่างรวดเร็ว

5. ให้รางวัลกับความสำเร็จของตนเอง

เมื่อคุณสามารถไปตามนัดหมาย ได้ตรงเวลา คุณควรให้รางวัลตนเองด้วยการทำสิ่งที่ชอบ เช่น ทานอาหารที่ร้านอร่อย หรือซื้อของที่อยากได้ เพื่อเป็นกำลังใจในการเปลี่ยนแปลงตัวเอง ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปอีก

6. เพื่อนคืออีกหนึ่งตัวช่วยสำคัญ

บางการนัดหมายที่สำคัญมากๆ คุณอาจให้เพื่อนที่คุณวางใจได้ ช่วยเหลือคุณด้วยการโทรปลุกคุณแต่เช้า ให้คุณสามารถอาบน้ำ แต่งตัว ออกจากบ้าน ไปถึงที่หมายทันเวลา และเมื่อเพื่อนได้ช่วยเหลือคุณไว้ ย่ออย่าลืมตอบแทนเพื่อนของคุณด้วย

หากคุณสามารถทำตามเคล็ดลับทั้ง 6 ข้อนี้แล้วแต่ยังไม่สามารถไปตรงเวลาได้ทุกครั้ง ขอให้คุณหมั่นฝึกตนเองอย่างต่อเนื่อง อย่าเพิ่งถอดใจ เพราะอย่างน้อยก็ถือว่า คุณได้เริ่มต้นที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้นแล้ว

เอกสารสำหรับครู 3

บทความ ตรงต่อเวลา

การตรงต่อเวลา เป็นหัวใจของกิจการทั้งปวง ยิ่งในวงธุรกิจใหญ่ๆ การผิดเวลา มีผลให้เกิดความเสียหายใหญ่โต เฉพาะบุคคลแต่ละคน การตรงต่อเวลา เป็นเครื่องแสดงนิสัยใจคอ คนตรงต่อเวลามักเป็นคนเอาการเอางาน มีระเบียบ ไว้เนื้อเชื่อใจได้

ท่านหญิงพูนพิสมัย ดิสกุล ทรงเล่าถึงเสด็จพ่อของท่านในหนังสือชีวิตและงานของ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ตอนหนึ่งว่า “การตรงต่อเวลาอย่างหนึ่ง ท่านทรงถือมาก ว่า ผู้ใดไม่ถือเวลาเป็นสำคัญ ผู้นั้นเป็นคนไม่มีหลัก เชื่อถือไม่ได้” คตินี้สำคัญนัก และควรใส่ใจอย่างยิ่ง การฝึกตนให้เป็นคนตรงต่อเวลา เป็นทางแห่งความสำเร็จและความก้าวหน้า ผู้ที่เป็นใหญ่เป็นโตและเป็นคนสำคัญนั้น ไม่ใช่เป็นได้โดยการยกย่องหรือโดยการสืบทอด ตัวเองต้องปฏิบัติตนให้มีระเบียบ การฝึกตนให้ตรงต่อเวลา เป็นวิธีการฝึกระเบียบอย่างดียิ่ง วันหนึ่งๆ ท่านเคยมีกำหนดเวลา กิน นอน ทำงาน หรือเปล่า และได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดหรือเปล่า หากคำตอบของท่านว่า “ไม่” นั้นแสดงว่า ท่านยังห่างไกลกับความสำเร็จมากนัก การหัดให้เป็นคนตรงต่อเวลานับเป็นคุณสมบัติดีเลิศประจำตัวอย่างหนึ่ง

การพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลานั้น เราสามารถทำได้โดยการที่เรารู้จักแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เป็นการจัดระเบียบให้กับชีวิต สำหรับในการทำงานหรือการเรียนก็คือ การพยายามทำงานหรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลาเพื่อให้มีเวลาตรวจทานและส่งงานให้ตรงตามกำหนด รวมถึงหากนัดหมายกับผู้ใดควรที่จะเผื่อเวลาในการเดินทาง เพื่อไปให้ถึงจุดหมายก่อนเวลาเล็กน้อย เพื่อจะได้ไม่ต้องเร่งรีบรวมถึงมีเวลาเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง

การที่เราเป็นคนตรงต่อเวลานั้น จะช่วยให้เราเป็นคนที่ยืนหยัด แข็ง เอาจริงเอางาน มีความกระตือรือร้น รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ช่วยให้เราไม่เฉื่อยชา ทนสมัย มีชีวิตชีวา เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ผ่านเข้ามาได้อย่างเป็นระเบียบ จึงทำให้เป็นคนที่มีประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นให้ความไว้วางใจแก่เรา

สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่งของการตรงต่อเวลา ที่สำคัญเหนืออื่นใดก็จะช่วยให้เราสามารถจัดการกับชีวิตของเราได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

from: kamsondeedee[ศิริลักษณ์ เบญจกมรินทร์], cityub[นฤภัค ฤชาทิพย์/กรมสุขภาพจิต]

โดย MadlyaeK JomJam-Na-Rak

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

แบบทดสอบความรู้
เวลาอันมีค่า (การตรงต่อเวลา - วินัยในตัวเอง)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ บนคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นคนตรงต่อเวลา

- ก. เด็กชายแดงมีนัดกับครูแขกในวันเสาร์ เวลา 8.00 น. เด็กชายแดงไปพบครูแขก 8.15 น.
- ข. เด็กชายดำมีนัดทำเวรกับเพื่อน เวลา 10.00 น. เด็กชายดำไปถึงที่นัดหมาย 09.55 น.
- ค. เด็กหญิงเขียวมีนัดกับเด็กหญิงมาติ เวลา 15.00 น. เด็กหญิงศรีมาพบเพื่อน เวลา 15.30 น.
- ง. เด็กหญิงศรีมีนัดกับเด็กหญิงมารวย เวลา 13.00 น. เด็กหญิงเอมาพบเด็กหญิงศรี 13.05 น.

2. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

- ก. ช่วยให้เด็กชายดวงดีเป็นคนขยันขันแข็ง สอบได้ที่ 1 เสมอ
- ข. ช่วยให้เด็กชายเบิร์ตเป็นคนชอบทำงานง่ายๆ สบายๆ
- ค. ช่วยให้เด็กชายขยันเป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง
- ง. ช่วยให้เด็กชายเอ็มเป็นคนชอบนินทาผู้อื่น

3. ข้อใดเป็นโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

- ก. เด็กชายสมชายมีความกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ
- ข. เด็กชายสมศักดิ์จัดกระเป๋าใส่หนังสือเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ค. เด็กชายบอยชอบทำงานและช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานเสมอ
- ง. เด็กชายดวงดีไม่เป็นที่ไวใจเชื่อถือของเพื่อนๆ

4. หากมีประชุมในที่ทำงาน หรือมีนัดสัมภาษณ์งาน หรือมีนัดกับใครก็ตาม นักเรียนจะทำตัวให้ตรงต่อเวลาได้อย่างไร

- ก. วางแผนการเดินทาง
- ข. ตั้งนาฬิกาปลุกล่วงหน้า
- ค. ให้เพื่อนโทรเตือน
- ง. ข้อ ก, ข, และ ค ถูก

5. ข้อใดเป็นการรักษาน้ำใจเพื่อน และทำให้การเรียนดี ประสบความสำเร็จ

- ก. เด็กชายเบนซบอกเพื่อนว่า “อย่าเข้าห้องเรียนสายเลย เดี่ยวครูทำโทษเอา แล้วเรียนไม่รู้เรื่อง”
- ข. เด็กชายสมใจบอกเพื่อนว่า “ไม่เป็นไรหรอก เข้าห้องเรียนช้าแค่ 10 นาที กินขนมก่อน”
- ค. เด็กชายตุนบอกเพื่อนว่า “เราไม่ต้องเข้าเรียนหรอก ไม่ต้องเรียนมาก อ่านเองก็รู้เรื่องแล้ว”
- ง. เด็กชายเอกบอกเพื่อนว่า “ฉันรักเธอนะ เชื้อฉันสิ เล่นเกมออนไลน์ก่อนเข้าเรียน ช้านิดเดียวเอง”

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

กิจกรรมที่ 5 มันไม่ใช่ของฉัน (ความซื่อสัตย์) (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน – เคารพสิทธิผู้อื่น)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน)
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน)
3. มีเจตคติที่ดีต่อความซื่อสัตย์ (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน)
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตนได้)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) ทุกคนมีของรักของหวงไหม
 - 2) ถ้าของหายรู้สึกอย่างไร
 - 3) ทำอย่างไร จึงจะทำให้คนที่ของหายไม่มีความรู้สึกอย่างนั้น
 - 4) ความซื่อสัตย์คืออะไร (ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมา พร้อมด้วยความประพฤติตรง ตลอดจนการงดเว้นการโกหก การคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความกักดี ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจอีกด้วย)
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง ความซื่อสัตย์ (นิทานสอนใจ) แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) มานะกับปัญญา พบอะไรที่สนามฟุตบอลหลังโรงเรียน (กระเป๋าสตางค์)
 - 2) มานะทำอะไรกับเอากระเป๋าสตางค์ (เอาไปให้ครูวันดีประกาศหาเจ้าของ)
 - 3) ปัญญาอยากทำอะไรกับกระเป๋าสตางค์ใบนี้ (เปิดกระเป๋าสตางค์ดู ถ้ามีเงิน ปัญญาอยากแบ่งเงินกับมานะ)
 - 4) ถ้าทั้งสองคนเอาเงินมาแบ่งกัน มานะคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับเจ้าของเงิน (เจ้าของเงินจะเดือดร้อน)
 - 5) ครูทำอะไรกับกระเป๋าสตางค์ที่มานะเอามามอบให้ (ประกาศคุณความดีของมานะหน้าเสาธง)
 - 6) การที่เรามีความซื่อสัตย์ มีประโยชน์อย่างไร (ทำให้มีความสุขทั้งตัวเองและผู้อื่น มีคนยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์)

7) ใครเป็นคนพบกระเป๋าสตางค์ของปัญญา (วิชา)

8) ปัญญาได้กระเป๋าสตางค์คืนหรือเปล่า (ได้คืน วิชาเป็นผู้พบแล้วนำมาคืนวิชา)

9) ทำอย่างไร เราจึงมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น (ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองก่อน ไม่โกหก เคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ)

4. ครูเปิดคลิปญี่ปุ่นเรื่อง ความซื่อสัตย์ (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตนได้) ให้นักเรียนได้ชม แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) Mr.Fuji (นายฟูจิ) เอาอะไรไปวางไว้หน้าร้านค้า (กระเป๋าสตางค์)

2) ที่ญี่ปุ่นเขาปลูกฝังคนของเขาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก มีกี่ข้อ/อย่าง อะไรบ้าง (มี 3 ข้อคือ 1. ไม่พูดโกหก 2. ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 3. ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน)

3) Mr.Fuji (นายฟูจิ) เขาทำอะไรที่ไว้ในรถไฟเพื่อที่ว่าของของเขาจะหายไหม (โทรศัพท์) สีอะไร (สีขาว)

4) เขาได้โทรศัพท์คืนหรือไม่ (ได้คืน)

5) นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับคนญี่ปุ่น (มีความซื่อสัตย์ ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน)

5. ครูให้นักเรียนดูคลิปเรื่อง The Dog แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) The Dog ช่วยทำอะไรกับรถของผู้ชาย (เผ่าที่จอดรถให้ เผ่าดูแลรถ ได้แก่ นักขี่ไสรถก็จะไถ่รถไป หมาตัวอื่นมาไล่ไล่ ก็จะไล่ แล้วเอาน้ำมาฉีดล้างให้ ดูแลรถผู้ชายถอยรถ มี รปภ.มาส่งกระจกก็ไม่ยอมให้ส่ง)

2) The Dog ช่วยเหลือผู้หญิงอย่างไร (คาบกระเป๋าผู้ชายแล้ววิ่งหนี ให้ผู้ชายตามไปหาผู้หญิง)

3) นักเรียนคิดว่า The Dog เป็นสุนัขเช่นไร (เป็นสุนัขที่ซื่อสัตย์ ชอบช่วยเหลือผู้มีพระคุณ)

4) ทำไมนักเรียนคิดเช่นนั้น (เพราะผู้ชายให้ลูกชิ้น 1 ไม้ สุนัขก็ตอบแทนบุญคุณโดยการดูแลรถให้ นำผู้ชายไปช่วยเหลือผู้หญิง)

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป ประเด็นความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และชุมชน) และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความซื่อสัตย์)

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และชุมชน)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความซื่อสัตย์)
1	เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน (เคารพสิทธิผู้อื่น)	1	พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ยกย่อง
2	เป็นคนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ	2	จะประสบความสำเร็จทั้งในการเรียนและการทำงาน
3	เป็นคนเคารพระเบียบ กฎเกณฑ์	3	ทำให้เป็นคนน่ารัก น่าเอ็นดู น่าเกรงใจ
4	เป็นผู้พร้อมให้การช่วยเหลือผู้อื่น	4	ทำให้ได้รับความสุขกาย สบายใจ
5	รู้จักเป็นผู้มีความอดทน	5	ทำให้ไม่มีความเดือดร้อน ไม่มีเวร ไม่มีภัย
6	มีสัมมาคารวะ	6	เป็นที่รักของผู้ได้พบเห็น
7	เป็นคนมีปัญญาละเอียดอ่อน รู้จริง และทำได้จริง	7	ทำให้สติดีขึ้น เป็นคนไม่ประมาท

7. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **มันไม่ใช่ของฉัน (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน - ความซื่อสัตย์)** ให้นักเรียนทำ

8. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

9. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน
สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง ความซื่อสัตย์ (นิทานสอนใจ) (จาก <https://www.youtube.com/>)

2. คลิปญี่ปุ่นเรื่อง ความซื่อสัตย์ (ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตนได้)

(จาก <https://www.youtube.com/>)

3. คลิปเรื่อง The Dog (จาก <https://www.youtube.com/>)

เอกสารสำหรับครู

เรื่อง การเคารพกฎเกณฑ์ (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน – การเคารพสิทธิผู้อื่น)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต แบบสังเกตพฤติกรรม (ในแบบบันทึกความดีของครู/นักเรียน)

- การแสดงความคิดเห็น

- การปรับพฤติกรรมให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

2. แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

3. แบบทดสอบความรู้

ใบความรู้

ความซื่อสัตย์

(การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน – การเคารพสิทธิผู้อื่น)

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

ความซื่อสัตย์ เป็นคุณลักษณะที่ช่วยให้เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจ เป็นที่น่าคบหาสมาคมด้วย ถ้าขาดความซื่อสัตย์ก็จะกลายเป็นคนที่ไม่น่าคบหาสมาคม เป็นที่ระแวงแคลงใจของเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด โดยปกติแล้วผู้ที่ปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์จะมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านส่วนตัว การประกอบอาชีพ การสังคม ดังนั้นนักเรียนควรปฏิบัติตนให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์อยู่เสมอ

ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงว่ามีความซื่อสัตย์ มีดังนี้

1. ตรงต่อเวลา นัดหมายเวลาแล้วมาตามนัดและตรงเวลา มาโรงเรียนตรงเวลาไม่มาสาย
2. ไม่พูดปด พูดความจริงเสมอ
3. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด ไม่ใส่ร้ายความผิดให้กับผู้อื่น
4. เก็บของตกได้ ติดตามหาเจ้าของและคืนของให้
5. จ่ายเงินทุกครั้งเมื่อซื้อสิ่งของ ขึ้นรถประจำทางหรือโดยสารยานพาหนะอื่นๆ หรือใช้บริการอื่นๆ ที่ต้องเสียเงินค่าบริการ
6. ไม่หยิบฉวยสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนจะใช้สิ่งของของผู้อื่นต้องขออนุญาตก่อนทุกครั้ง
7. ไม่หน้าไหว้หลังหลอก ต่อหน้าทำอย่างหนึ่งลับหลังทำอีกอย่างหนึ่ง
8. ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ไม่แอบอ้างผลงานของเพื่อนเป็นผลงานของตนเองแล้วนำไปส่งอาจารย์ ไม่ทุจริตในการสอบ ไม่ลอกคำตอบจากเพื่อน

เอกสารสำหรับครู

การเคารพกฎเกณฑ์

(การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน – การเคารพสิทธิผู้อื่น)

บทนำ

การเคารพกฎเกณฑ์เป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมโดยปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นสังคมใดหรือประเทศใด การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้นๆ จำต้องเรียนรู้กฎกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมนั้นคือ ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาทางสังคม การอบรมสมาชิกในสังคมให้เกิดการเรียนรู้กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม คือ การถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการทำให้สมาชิกในสังคมนั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ซึ่งในสังคมที่ได้มีการจัดระเบียบอย่างดีแล้วนั้น การอบรมให้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำ เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของสังคมใหม่และสถาบันใหม่ สมาชิกในสังคมก็ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ใหม่และยอมรับค่านิยมใหม่ และในขณะเดียวกันที่พ่อแม่ครอบครัวก็ต้องทำหน้าที่เป็นตัวหลักที่สำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของสมาชิกในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เด็กที่เคารพกฎเกณฑ์มีพฤติกรรมอย่างไร?

ลักษณะของเด็กที่รู้จักเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นมีรายละเอียดดังนี้

1. **มีความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม** ความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมนั้น เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมนั้นๆ เองที่มีวิวัฒนาการทางสังคมมาอย่างยาวนาน จนสามารถทำให้ผู้คนภายในสังคมค่อยๆ ซึมซับหรือเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติ เช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม สำหรับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมแห่งพุทธศาสนา เด็กก็จะซึมซับรับเอาหลักคุณธรรมและศีลธรรม ตลอดถึงวัฒนธรรมทัศนคติในพุทธศาสนาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เช่น การนำศีลธรรมมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ การไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางวาจา ไม่ล้อเลียน หรือรังแกเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า ศีล 5 นั้นเป็นหลักสากลของมนุษยชาติก็ได้ เพราะไม่ว่าในสังคมใดก็ต้องอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน หากอยู่ด้วยกันด้วยความเบียดเบียนก็ทำให้สังคมนั้นไม่มีความสุข ปราศจากความสุขสงบ อาจถึงขั้นสังคมแตกสลายก็เป็นได้ การเคารพสิทธิผู้อื่นด้วยการไม่ละเมิดในทรัพย์สินของผู้อื่น ขออนุญาต

ก่อนที่จะหยิบยืมของใช้จากเพื่อน ไม่หยิบฉวยของของเพื่อนมาเป็นของตน การรู้จักประมาณคือพอเพียงไม่แย่งของรักของผู้อื่น การให้ความจริงหรือความซื่อ ตรงต่อคนอื่นโดยการพูดแต่ความจริง พูดสิ่งที่ประ โยชน์ พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูดปด นับเป็นการทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม หรือสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมได้ และการดำรงสติด้วยการไม่ทำสถิติผจญของของตนให้บั่นทอนลงไปด้วยอบายมุข มีสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ เห็นโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติด นี่เป็นตัวอย่างในกระบวนการเรียนรู้กฎกติกาทางสังคม

2. ยอมรับและการปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม บ่อยครั้งที่ปัญหาสังคมเกิดจากการที่คนในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ดังนั้นการมีกฎกติกาไม่ได้หมายความว่าจะทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่าผู้คนในสังคมยังขาดจิตสำนึกในการที่จะปฏิบัติตามครรลองทางสังคม เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมจะทำตามระเบียบของโรงเรียน ข้อตกลงในห้องเรียน ข้อตกลงในบ้าน

3. ได้รับการกล่อมเกลาทางสังคม เป็นวิธีการในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การที่เด็กจะปฏิบัติตามกรอบกติกาได้นั้น จำต้องได้รับความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งจากสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และศาสนา อันเป็นเครื่องหลอมรวมให้เกิดความสำนึกในการรับผิดชอบตนเองและกติกาของสังคมร่วมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงต้องคอยชักเตือนให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมเสมอจนติดเป็นนิสัย

การเคารพกฎเกณฑ์มีความสำคัญอย่างไร?

นักสังคมวิทยาได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์สังคม ซึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดผลต่อการมีชีวิตรอด และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่เนื่องจากลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์บางประการ มีสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์ประเภทอื่นๆ เช่น ความ ต้องการที่จะทำอะไรตามความคิดและจิตใจของตนเอง ความต้องการในเรื่องอำนาจและความเป็นใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึง เป็นปัจจัยที่ทำให้การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ไม่สามารถดำเนินไปได้ ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความวุ่นวายในด้าน ต่างๆ นั้น การกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน การเอาัดเอาเปรียบกัน และบางครั้งอาจนำไปสู่การต่อสู้ประหัตประหารกันขึ้น ดังนั้น มนุษย์จึงได้คิดแนวทางวิธีการ ตลอดจนเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้สังคมเกิดความ เป็นระเบียบเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้าต่อไป การเคารพต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการบ่งบอกความเจริญทางด้านคุณธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นคือการสร้างความเจริญรุ่งเรืองความเป็นระเบียบ

เรียบร้อยและความสงบสุขให้กับบ้านเมืองและสังคม ซึ่งการที่ผู้คนในสังคมเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น เป็นธรรมชาติที่วัดถึงอารยธรรมของสังคมหรือประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี และการประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกาของผู้คนในสังคมนั้น อุปมาประหนึ่งว่ามีความงดงามเหมือนพวงมาลัยที่ร้อยขึ้นจากดอกไม้หลายสีถูกนำมารวมอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ดอกไม้นั้นก็คือตัวแทนของผู้คนในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติตามกรอบกติกาทางสังคม ส่วนด้ายสำหรับร้อยดอกไม้้นั้นก็คือตัวแทนของกติกา กฎเกณฑ์ทางสังคม อันจะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันนั่นเอง ดังนั้นในสังคม ถ้าหากว่าจะมีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และในสังคมนั้นก็มีกฎกติกาของสังคมอยู่อย่างมากมาย ก็มีได้เป็นเครื่องหมายการันตีว่า สังคมนั้นมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่า ระเบียบกฎเกณฑ์ยังคงบัญญัติขึ้นเฉยๆ ไม่ได้มีการนำมาใช้จริงในภาคปฏิบัติ ความสำคัญจึงอยู่ที่การได้นำเอากฎเกณฑ์ต่างๆ มาสู่ภาคการปฏิบัติได้จริงเท่านั้น จึงจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นสาเหตุของการที่จะได้นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองทางสังคมได้อย่างแท้จริง

การเคารพกฎเกณฑ์มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น การปลูกฝังให้เด็กเพิ่มความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัยในการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อที่จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพในวันข้างหน้า เพราะความประสบความสำเร็จในชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น เริ่มมาจากการที่บุคคลแต่ละคนได้รับการปลูกฝังอบรมให้เป็นคนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ การที่ได้ทำตามกรอบกติกาตั้งแต่เด็กนั้น ก็คือการสอนให้เขาได้รู้จักความอดทนในอันที่จะไม่ทำอะไรตามใจตนเอง เอาชนะกิเลสหรือที่พูดกันโดยทั่วไปว่า เอาชนะใจตน เมื่อเป็นได้เช่นนี้ก็จะเป็นเครื่องรับรองได้ว่าชีวิตของเด็กคนนั้นก็จะมีความเจริญอย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลย ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักธรรมที่แสดงถึงประโยชน์จากการเป็นคนเคารพต่อกฎกติกาไว้ดังนี้

1. **ทำให้เป็นคนน่ารัก น่าเอ็นดู น่าเกรงใจ** เพราะเป็นคนว่านอนสอนง่าย ยึดมั่นในกฎกติกา จึงเป็นสาเหตุให้เป็นที่รักเป็นที่ปรารถนาของผู้คนโดยทั่วไป
2. **ทำให้ได้รับความสุขกายสบายใจ** การปฏิบัติตามครรลองของสังคมนั้น ย่อมทำให้ตนมีความเจริญรุ่งเรือง เพราะการกระทำที่ถูกต้องเป็นเหตุให้ได้รับผลเช่นนั้น
3. **ทำให้ไม่มีความเดือดร้อน ไม่มีเวร ไม่มีภัย** ความที่ตนเป็นผู้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ด้วยการพูดและทำ กล่าวคือ ด้วยกายกรรมและวจีกรรมที่แสดงออกมาได้อย่างถูกต้องตามกฎกติกา จึงเป็นผลให้ไม่ต้องได้รับความเดือดร้อนใจในภายหลัง มีความอยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากการอยู่ร้อนนอนทุกข์นั่นเอง

4. **ทำให้สามารถถ่ายทอดความดีจากผู้อื่นได้ง่าย** การที่ตนเองเป็นคนว่านอนสอนง่ายนั้น เป็นการง่ายที่จะได้รับเอาคำสั่งสอนแนะนำจากผู้อื่น ไม่แข็งกระด้างและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน
5. **ทำให้ผู้อื่นอยากช่วยเหลือเพิ่มเติมคุณความดีให้เป็นธรรมดาของคนที่ว่านอนสอนง่าย** สามารถปฏิบัติตามกฎ เกณฑ์ทางสังคมได้ ย่อมเป็นที่รักและพร้อมให้การช่วยเหลือจากผู้อื่น
6. **ทำให้สติดีขึ้น เป็นคนไม่ประมาท** การเป็นคนที่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การครองสติและสัมปชัญญะเอาไว้ให้ได้ เมื่อทำได้ดังนั้นก็เชื่อว่าเป็นคนไม่ประมาท
7. **ทำให้เป็นคนมีปัญญาละเอียดอ่อน รู้จริง และทำได้จริง** การดำรงตนอยู่ในกรอบกติกา ช่วยทำให้เพิ่มพูน ความประณีต มีความละเอียดละไม สุภาพ สุขุมลุ่มลึก และมีความสงบเข่นแก่บุคคลโดยทั่วไป
8. **ทำให้เกิดในตระกูลสูงไปทุกภพทุกชาติ**
9. **ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยง่าย**

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมการเคารพกฎเกณฑ์ให้ลูกอย่างไร?

การที่เด็กๆ จะเป็นผู้รู้จักเคารพกฎระเบียบกติกาของสังคมได้นั้น พ่อแม่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมของลูก เพราะพ่อแม่เป็นต้นแบบที่แท้จริงสำหรับลูกๆ หากพ่อแม่ได้แนะนำอบรมลูกๆของตนได้อย่างถูกต้องด้วยแนวทางการสอนการถ่ายทอดที่ดีงามแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยอย่างสำคัญต่อชีวิตลูกๆ ซึ่งแนวทางในการปลูกฝังความเป็นคนมีระเบียบวินัยให้กับลูกๆนั้น อาจมีหลายวิธีแตกต่างกันไปดังนี้

1. **การทำให้ลูกเป็นตัวอย่าง** การสอนการอบรมทุกอย่างไม่มีวิธีการใดที่จะสัมฤทธิ์ผลได้เท่ากับการทำเป็นตัวอย่างให้ดู กล่าวคือ การดำรงตนตามปกติของมารดาบิดาอย่างมีระเบียบวินัยมีความเรียบร้อยนั้น เป็นการฝึกอย่างแท้จริง เพราะเด็กๆ ย่อมได้เห็นพฤติกรรมของพ่อแม่ที่เรียบร้อยดีงามเป็นต้นแบบในการที่จะประพฤติปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากพ่อแม่ประพฤติปฏิบัติตนได้จริง แม้จะกล่าวสอนแนะนำบุตรหลาน โอวาทหรือคำแนะนำพร่ำสอนนั้นย่อมมีน้ำหนักอันควรเชื่อถือและนำไปประพฤติปฏิบัติได้ เพราะลูกหลานได้เห็นเป็นตัวอย่างมาแล้วว่าสามารถทำได้ และให้ผลเป็นความดีเช่นไร การพร่ำสอนคนอื่นอย่างที่เราทำได้ คือการพูดอย่างที่ทำนั่นเอง
2. **การฝึกฝนให้ลูกๆมีความซื่อตรง** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังตั้งแต่เด็กด้วยการเริ่มจากเรื่องง่ายๆ คือการฝึกเด็กรู้จักทำอะไรให้เป็นเวลา เช่น นอนเป็นเวลา ตื่นเป็นเวลา ทานอาหารเป็นเวลา แม้กระทั่งเล่นเป็นเวลา สิ่งเหล่านี้ค่อยๆกล่อมเกลียดีกให้รู้จักทำอะไรเป็นเวลา เป็นการสอนให้เขารู้จักระเบียบวินัยในชีวิตโดยอ้อม

3. การฝึกให้เด็กทำงานพร้อมทั้งการติดตามดูแลเพื่อให้เด็กทำงานได้ตามกำหนดที่ตั้งไว้ เมื่อเด็กเริ่มเติบโตขึ้น พ่อแม่ควรฝึกหัดให้เด็กมีความรับผิดชอบต่องานเล็กๆ น้อยๆ เช่น ให้เด็กรู้จักล้างจาน ซักเสื้อผ้าเอง หรือกวาดบ้านถูบ้านเป็นต้น ตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ว่าควรทำเมื่อไร ยังไง การทำเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่องานและระเบียบเวลาที่ตั้งไว้ อีกทั้งตัวของเด็กยังได้เห็นผลของการกระทำเช่นนั้นว่าเป็นอย่างไร กล่าวคือ ได้เห็นความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้าน หรือความสำเร็จของงานที่ตนรับผิดชอบ

4. การสอนให้เด็ก รู้จักกฎเกณฑ์ทางสังคมตลอดถึงวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อและค่านิยมต่างๆ เพื่อเป็นการสอนให้เด็ก ได้รู้ว่าจะวางตนอย่างไรในสังคม กล่าวคือจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องในสังคม วิธีการนี้อาจทำได้โดยให้เด็ก ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงจากการที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้ศึกษาจากประสบการณ์นอกบ้าน

มารยาทในการดำรงตนเพื่อการอยู่ในสังคมให้เป็นบุคคลมีมารยาท คุณพ่อคุณแม่ควรปลูกฝังในเรื่องต่อไปนี้

1. การรู้จักวางตน ต้องเป็นคนมีความอดทน มีความสงบเสงี่ยม ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว อวดรู้ อวดฉลาด อวดมั่งมี และไม่ ควรตีตัวเสมอผู้ใหญ่ แม้ว่าจะสนิทสนมหรือคุ้นเคยกันสักปานใดก็ตาม

2. การรู้จักประมาณตน มีธรรมของคนที่ 7 ได้แก่ รู้จัก เหตุผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยไม่ทำตัวเองให้เด่น เรียวร้องไห้คนอื่นสนใจ หรือสร้างจุดสนใจในตัวเรามากเกินไป ตัวอย่าง คำเตือนของหลวงวิจิตรวาทการที่กล่าวไว้ว่า “จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครเขาอยากเห็นเราเด่นเกิน”

3. การรู้จักการพูดจา ต้องไม่ทักทายปราศรัยกับคนด้วยคำพูดที่จะทำให้คนเขาเกิดความอับอายในสังคม และ ไม่คุยเสียงดังหรือยกยื้อหัวตาทำท่าทางประกอบจนทำให้เสียบุคลิกภาพได้

4. การรู้จักควบคุมอารมณ์ คือ รู้จักข่มจิตของตน ไม่ใช้อารมณ์รุนแรงเพื่อไม่ให้ล่วงสิ่งที่ไม่ควรล่วง ได้แก่ การข่มราคะ โทสะ โมหะ ไม่ให้กำเริบ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ รู้จักข่มอารมณ์ต่างๆ ไม่ทำลายข้าวของ ไม่พูด และแสดงกิริยาประชดประชันหรือต่อเสียด

5. การสำรวมกิริยาเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ขณะที่เดินผ่านผู้ใหญ่ให้ก้มตัวพองาม หรือหากผู้ใหญ่กำลังเดินไม่ควรวิ่งตัดหน้า ควรหยุดให้ผู้ใหญ่เดินไปก่อน หรือไม่ควรเดินผ่านกลางขณะที่ผู้ใหญ่กำลังพูดกัน

6. การรู้จักควบคุมอิริยาบถ ถือเป็นคุณสมบัติที่ดี เช่น เมื่อเราได้ยินเสียงเพลงก็ไม่ควรเขย่าตัว กระดิกเท้า หรือเคาะจังหวะ โดยไม่เลือกสถานที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นอาการของคนที่ไม่ควบคุมอิริยาบถ และไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ

7. **ความมีน้ำใจไมตรีอันดีต่อกัน** การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขด้วยความรักและเข้าใจกัน ควรมีความเอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ ทุกข์สุขของผู้เกี่ยวข้อง มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ที่สำคัญคือน้ำใจในการช่วยเหลือ หรือช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคม

8. **การช่วยเหลือผู้อื่น** เป็นคุณธรรมขั้นสูงของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์มีอุดมการณ์สำคัญคือ “การช่วยเหลือผู้อื่น” พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นปัจฉิมโอวาท ความว่า “จงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นด้วยความไม่ประมาทเถิด” การยังประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็คือ การช่วยเหลือผู้อื่น หรือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สังคมจะมีสันติสุข คือ มีความสงบสุข ถ้าบุคคลในสังคมรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ครูควรที่จะหาสถานการณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังให้เด็กเกิดการเรียนรู้และแยกแยะว่า สถานการณ์ใดที่ควรจะต้องแสดงพฤติกรรมแบบใด เพื่อสร้างประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องและมีความสุขในสังคม

บรรณานุกรม

งามตา วานิชานนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิคารมคทาที่*

เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู. บริษัท ประชาอุทิศการพิมพ์ จำกัด.

ณรงค์ เสียงประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.*

ผู้เขียน: อาจารย์ ทิพมาศ เสวตวร โชติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

แบบทดสอบ

เรื่อง มันไม่ใช่ของฉัน (การไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน - ความซื่อสัตย์)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ความซื่อสัตย์คืออะไร

- ก. การช่วยเหลือเพื่อน และขอความช่วยเหลือจากเพื่อน
- ข. การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ
- ค. คุณลักษณะที่ช่วยให้สามารถหาเงินได้มาก
- ง. การพูดความจริงบางเรื่อง โกหกบ้าง

2. ข้อใดใครเป็นผู้มีความซื่อสัตย์

- ก. เด็กชายเอกให้เพื่อนลอกการบ้านของตัวเอง
- ข. เด็กชายเจียวชอบใส่ร้ายความผิดให้กับผู้อื่น
- ค. เด็กหญิงดีขึ้นรถประจำทาง โดยไม่เสียเงินค่าบริการ
- ง. เด็กชายคำไม่หยิบฉวยสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน

3. ถ้าขาดความซื่อสัตย์ จะกลายเป็นคนเช่นไร

- ก. เป็นคนไม่น่าคบ เพื่อนๆ ระแวงแคลงใจ
- ข. เป็นคนธรรมดา ไม่มีอะไรเกิดขึ้น
- ค. เป็นคนพูดเก่ง ไม่เกรงกลัวใคร
- ง. เป็นคนน่ารัก แต่เพื่อนไม่ชอบคบ

4. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์

- ก. ไม่หน้าไหว้หลังหลอก เพื่อนๆ จะอยู่ห่างไกล
- ข. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด เพื่อนๆ จะไม่ใส่ร้ายความผิด
- ค. มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านการเรียน และการทำงาน
- ง. ของที่เก็บได้จะเป็นของตนเอง เพราะเจ้าของไม่มาติดตาม

5. ถ้าหากเราเก็บกระเป๋าสตางค์ได้ แล้วเราเอาไปประกาศติดตามหาเจ้าของ เราจะได้รับอะไร

- ก. จะได้รับเงินตอบแทน เพราะในกระเป๋าสตางค์มีเงิน
- ข. จะได้รับการยกย่อง ชมเชยให้คนอื่นได้รับรู้
- ค. จะได้รับใบประกาศนียบัตรจบการศึกษา
- ง. จะได้ออกรายการทางทีวี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสือ คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 6 ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (วินัยในครอบครัว)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยในครอบครัว
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีวินัยในครอบครัว
3. มีเจตคติที่ดีต่อความวินัยในครอบครัว
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในครอบครัว

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) คนเราพักอาศัย/นอนหลับอยู่ที่ไหน (บ้าน)
 - 2) ในครอบครัวมีใครอาศัยอยู่บ้าง (พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ย่า ตายาย เป็นต้น)
 - 3) บ้านมีความสำคัญอย่างไร (เป็นที่อยู่ให้ความปลอดภัย และให้ความสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ของทุกคนในครอบครัว และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ดีและเหมาะสม)
 - 4) พ่อแม่ หมายถึงใคร (ผู้ให้กำเนิดลูกและอบรมเลี้ยงดูลูก)
 - 5) ครอบครัว หมายถึงอะไร (ญาติพี่น้องที่ผูกพันกัน สืบสายโลหิตเดียวกัน ในครอบครัวหนึ่งๆ จะมีพ่อแม่ลูกอยู่ร่วมกัน)
 - 6) ให้นักเรียนช่วยกันวาด Family Tree บนกระดานดำ
 - 7) วินัยในครอบครัวคืออะไร (ความรับผิดชอบ/หน้าที่ในครอบครัว)
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง แม่ – พระคุณแม่ ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ต้นเบิร์ดอะไร (เบื้อทำงานบ้านกวาดบ้าน ล้างถ้วยล้างจาน)
 - 2) ต้นแข่งอะไรกับลุงอินทร์ (ถืออิฐว่าใครจะถือได้นานกว่ากัน) ต้นทนได้หรือเปล่า (ไม่)
 - 3) แม่เราอึดท้องเรามาเป็นเวลานานเท่าไร (9 เดือน)
 - 4) นักเรียนคิดว่าแม่เหนื่อยไหม
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง แม่ ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ดีทำอะไร แม่ถึงต้องทำโทษ (ตีรีฐุนทุหรี่)
 - 2) ใครเป็นคนเอาทุหรี่ให้ตี (เพื่อนๆ ของตี)

3) แม่ของดีโกธดีหรือไม่ (ไม่โกธ) เพราะอะไรแม่ถึงไม่โกธ (ดีสารภาพผิด และเลิกทำตัวไม่ดี ที่สำคัญแม่รักลูก ให้อภัยลูกเสมอ)

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความรักของพ่อ (แก้วตา)** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) พ่อของแก้วตาไม่พอใจแก้วตาเรื่องอะไร (พ่อต้องการให้แก้วตาสอนหนังสือที่โรงเรียนของพ่อ แต่แก้วตาตัดสินใจไปบรรจุครูที่ภาคใต้)

2) ทำไมแก้วตาเลือกไปบรรจุที่ภาคใต้ (แก้วตาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว)

3) แก้วตาารู้สึกอย่างไร เมื่อตัวเองไม่สบาย (คิดถึงพ่อ)

4) นักเรียนคิดว่า พ่อรักแก้วตาหรือไม่ (รัก) ดูจากไหน (ตอนเด็กพ่อดูแลเลี้ยงดูแก้วตาเป็นอย่างดี โตขึ้นจบการศึกษาแล้ว ก็อยากให้แก้วตาทำงานสอนหนังสือโรงเรียนของพ่อ)

6. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความรักของพ่อ** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) พ่อโอมโกหอะไรลูกบ้าง (พ่อไม่เหนื่อย ไม่หิว ไม่เคยเหงา)

2) ทำไมพ่อของโอมบอกโอมว่า ไม่เหนื่อย (ต้องการหาเงินส่งลูกเรียนสูงๆ)

3) ทำไมพ่อของโอมบอกโอมว่า ไม่หิว (ต้องการให้ลูกได้ทานของใหม่ๆ ดีๆ แล้วพ่อก็กินของเหลือจากลูก)

4) ทำไมพ่อของโอมถึงไม่บอกโอมว่าพ่อตาบอด (ไม่ต้องให้โอมเป็นห่วงพ่อ)

5) นักเรียนคิดว่า พ่อของโอมรักลูกหรือเปล่า ทำไมถึงรัก (รักเพราะพ่อทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้อยู่สบาย)

7. ครูเปิดคลิปเรื่อง **วินัยในครอบครัว - นิทาน น้องไข่เจียว เด็กดีช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน - นิทานสอนใจ Indysong Kids** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) น้องไข่เจียวช่วยพ่อแม่ทำอะไร เมื่ออยู่บ้าน (กวาดบ้าน ถูบ้าน ซักเสื้อผ้า ตากผ้า รดน้ำต้นไม้-ผักสวนครัว เช็ดโต๊ะอาหาร เสิร์ฟน้ำให้พ่อแม่)

2) น้องไข่เจียวไปโรงเรียนอย่างไร (เดินไป)

3) ก่อนไปโรงเรียน น้องไข่เจียวทำอะไรกับพ่อแม่ (ไหว้)

4) ที่โรงเรียนน้องไข่เจียวทำอะไรบ้าง (ช่วยครูรดน้ำต้นไม้)

5) นักเรียนเป็นเด็กดี ควรช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านอะไรบ้าง

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม และประโยชน์การมีวินัยในครอบครัว

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีวินัยในครอบครัว)
1	เป็นผู้มีระเบียบวินัย	1	ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดีของสังคม
2	มีบุคลิกภาพและความประพฤติที่ดี	2	ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีบุคลิกภาพ และเป็นคนดีของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม
3	รู้จักผู้ให้กำเนิด และตระหนักรู้ว่าพ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณ	3	เป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งการเรียนและการทำงาน
4	รู้จักญาติผู้ใหญ่ในฐานะผู้มีพระคุณ ปู่ย่าเป็นผู้ให้กำเนิด พ่อ ตายาย เป็นผู้ให้กำเนิดแม่ และพ่อแม่มีพี่น้อง ทั้งหมดนี้เป็นเครือญาติ	4	เกิดความรู้สึกมั่นคงอบอุ่นใจ
5	รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ	5	จะเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นหวังในการเรียนและการทำงาน
6	รู้จักผู้ช่วยเหลือครอบครัวในบทบาทต่างๆ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำอาหาร ล้างถ้วยชาม เช็ดโต๊ะอาหาร ตักข้าวให้พ่อแม่ รินน้ำให้พ่อแม่ รดน้ำต้นไม้ กวาดบริเวณบ้าน เก็บขยะ ซักผ้า ตากผ้า ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น	6	ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ

9. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **ฉันรักพ่อแม่ของฉัน (วินัยในครอบครัว)** ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

11. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **สอนลูกให้รู้เรื่องบ้าน**

2. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **สอนลูกเรื่อง พ่อแม่และครอบครัว (Parents and family)**

3. คลิปเรื่อง แม่ – พระคุณแม่

4. คลิปเรื่อง แม่

5. คลิปเรื่อง ความรักของพ่อ

6. คลิปเรื่อง วินัยในครอบครัว - นิทาน น้องไข่เจียว เด็กดีช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน _ นิทาน

สอนใจ Indysong Kids

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น

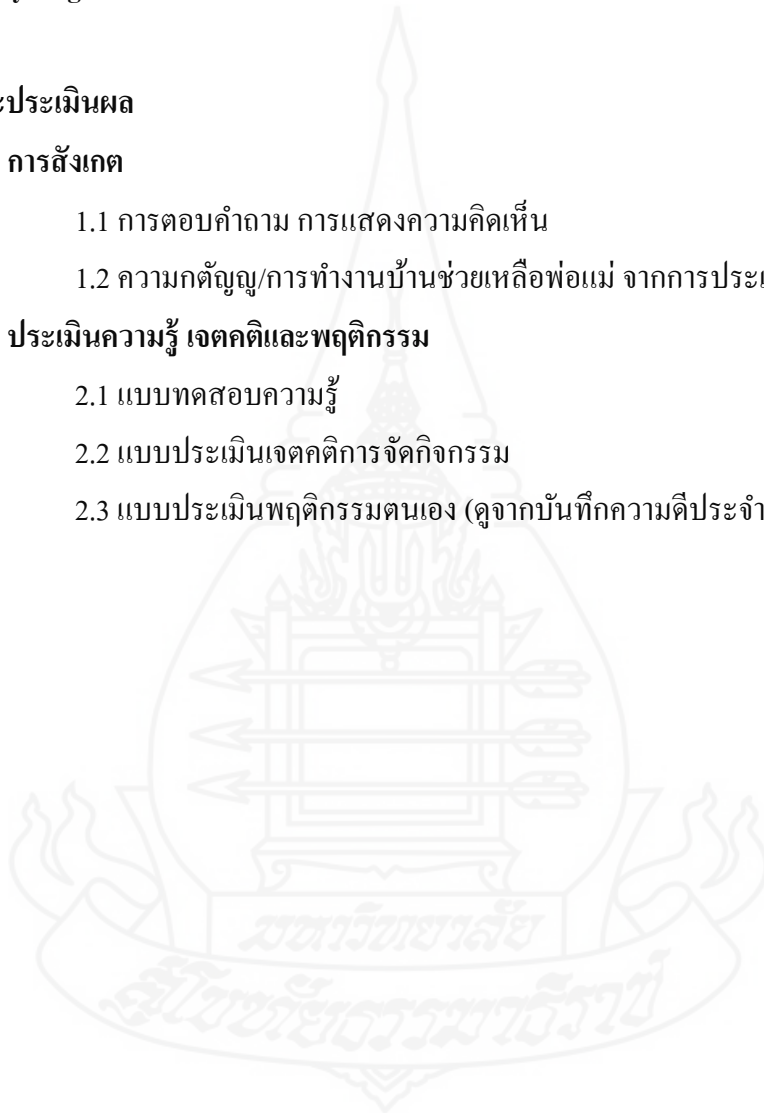
1.2 ความกตัญญู/การทำงานบ้านช่วยเหลือพ่อแม่ จากการประเมินตนเอง

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

2.1 แบบทดสอบความรู้

2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

เอกสารสำหรับครู 1

สอนลูกเรื่องบ้าน (House)

บ้านคือสถานที่อยู่ของคนเรา มีบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันมาอยู่ร่วมกัน แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ตามฐานะของตน บ้านจึงเป็นสังคมพื้นฐานขนาดเล็กและสำคัญให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิต พ่อแม่และบุคคลภายในบ้านจึงมีหน้าที่ที่ต้องอบรมสั่งสอนเด็กให้รู้จักบ้านของตน

การสอนเรื่องบ้านมีความสำคัญอย่างไร?

บ้านเป็นสถานที่สำคัญที่เด็กควรรู้จักทั้งลักษณะ ส่วนประกอบ ที่ตั้ง และประโยชน์ของบ้านซึ่งเป็นที่อยู่ให้ความปลอดภัย และให้ความสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ของทุกคนในครอบครัว และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ดีและเหมาะสม การสอนเรื่องบ้านมีความสำคัญต่อเด็กดังนี้

1. บ้านคือที่อยู่ของคนเรา เป็นปัจจัยหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นของคนเรา เป็นที่เราได้ทำกิจกรรมจำเป็นในชีวิตของคนเรา ได้แก่ กิน นอน ขับถ่าย ชำระร่างกาย เล่น ใช้ไฟฟ้าทักษะ การทำงาน บ้าน เป็นต้น
2. บ้านเป็นที่อยู่ที่ให้ความปลอดภัย บ้านจะช่วยป้องกันแสงแดด ฝน อากาศ สัตว์ร้าย หรือบุคคลที่แปลกหน้าที่เราไม่ต้องการให้มาเกี่ยวข้องกับเรา
3. บ้านเป็นศูนย์รวมของสมาชิกทุกคน มีบุคคลสำคัญสำหรับเด็กมาอยู่ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์กันคือ พ่อแม่ พี่น้อง ญาติสนิท และบางครอบครัวอาจจะมีบุคคลอื่นมาอยู่ด้วยเพื่อช่วยเหลือเลี้ยงดูเด็กและทำงานบ้าน บุคคลเหล่านั้นจะให้ความรักและเป็นผู้อบรม สั่งสอนให้เด็ก เพราะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์ วัฒนธรรมและค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
4. บ้านเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน มีรูปร่าง ลักษณะ สถานที่ตั้ง บ้านทุกหลังที่ก่อสร้างมานั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วย งานภาครัฐ เพื่อความเป็นระเบียบของชุมชน และทุกบ้านจะมี

ทะเบียนบ้านที่ระบุ เลขที่บ้านและสถานที่ตั้ง ตามกฎหมาย ตามระเบียบ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของชีวิตในฐานะเป็นพลเมืองดี และเสริมสร้างความดีงามแก่จิตใจ

การสอนเรื่องบ้านมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่เด็กได้รับการสอนเรื่องบ้าน บนพื้นฐานของการมีบ้าน จะทำให้เด็กได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เด็กได้เกิดความรู้สึกมั่นคงอบอุ่นใจ เพราะได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเรา ได้แก่ ปัจจัยสี่ และความรัก ปัจจัยสี่คือ บ้านหรือที่อยู่อาศัย ส่วนอีกสามปัจจัยคือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรคนั้น จะเก็บรักษาไว้ในบ้าน ทุกครัวเรือนจะมีสิ่งเหล่านี้เพราะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสำหรับทุกคน ด้านความรักเกิดจากพ่อแม่ได้ทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีงามให้แก่ลูก เพราะภายในบ้านมีความสัมพันธ์อันดีงามของพ่อแม่ลูก

2. เด็กได้รับขัดเกลาทางสังคม (Socialization) การขัดเกลาทางสังคมเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งไปยังสังคมยุคหนึ่ง เป็นกระบวนการที่สมาชิกแรกเกิดถูกจำกัดอยู่ในกรอบสังคมที่เป็นระเบียบ เพื่อให้เรียนรู้บทบาทของสังคมและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เด็กจะได้รับการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงคือการสอนจากพ่อแม่ และทางอ้อมคือการสังเกตเลียนแบบ การขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้เด็กเป็นไปตามความมุ่งหวังดังนี้

2.1 เด็กจะเป็นผู้มีระเบียบ วินัย มีผลต่อบุคลิกภาพและความประพฤติของคนเรา จนเกิดความเคยชินและจะกระทำไปโดยไม่รู้ตัว

2.2 เด็กจะเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ที่ช่วยให้เกิดกำลังใจทำตามระเบียบวินัย

2.3 เด็กได้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ สามารถแสดงบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสมตามวาระและโอกาสต่างๆ เริ่มจากบทบาทของลูกต่อพ่อแม่ คือลูกควรเชื่อฟังพ่อแม่ ต่อมาเด็กไปโรงเรียน เด็กจะเรียนรู้บทบาทที่เปลี่ยนไป เป็นบทบาทของนักเรียนกับครู เป็นนักเรียนจะต้องตั้งใจเรียน

ประโยชน์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึที่ดีในแก่เด็ก และหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็กตามที่สังคมต้องการเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้มีความสามารถที่จะพัฒนาสังคมต่อไป

ครูสอนเรื่องบ้านให้ลูกที่โรงเรียนอย่างไร?

ครูจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้เรื่องบ้าน และเข้าใจความหมายของบ้านที่แสดงถึงความผูกพันของสมาชิกในบ้าน จากตัวอย่างกิจกรรมดังนี้

- เล่าเรื่องเกี่ยวกับบ้าน ที่ตั้ง ลักษณะรูปร่างของบ้านให้เด็กฟัง อาจให้เด็กถามข้อมูลจากผู้ปกครอง และเล่าให้เพื่อนฟังว่า บ้านของเด็กปลูกเมื่อไหร่ หรือใครอยู่มาก่อน (หากเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ มาก่อน) อยู่ในชุมชนอะไร หรือบอกรายละเอียดของสถานที่ตั้งบ้าน

- เล่นนิทานให้เด็กได้รู้จักความสำคัญของบ้านและลักษณะของบ้าน เช่น เรื่องลูกหมูสามตัว ความว่า ลูกหมูสามตัวโตแล้ว แม่ให้ลูกหมูไปสร้างบ้านของตนเอง หมูตัวที่ 1 ปลูกบ้านด้วยฟาง ข้าว ไม่แข็งแรง เมื่อหมาป่ามาจะจับหมูกินก็พังบ้านได้ง่ายดาย หมูตัวที่ 1 จึงหนีไปขออยู่กับหมูตัวที่สองที่สร้างบ้านด้วยไม้ หมาป่าก็ตามมาพังบ้านหมูตัวที่สองอีก บ้านก็พังลง หมูทั้งสองตัวหนีมาป่าไปขออยู่ที่บ้านหมูตัวที่สามที่สร้างบ้านด้วยอิฐแข็งแรง หมาป่าตามมาจะจับกินอีก หมูทั้งสามตัวต้มน้ำร้อนไว้ เมื่อหมาป่าปีนลงมาทางปล่องไฟ แล้วพลัดตกลงมาในหม้อน้ำร้อน หมาตกใจกลัววิ่งหนีเข้าป่าหายไป

- ให้เด็กวาดภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในบ้านและรอบบ้าน ระบายสี ปั้นดิน พับกระดาษเป็นบ้าน ประดิษฐ์วัสดุต่างๆเป็นบ้าน ทำหนังสือทำมือเรื่องบ้านของเรา แล้วให้เด็กเล่าเรื่องและบอกสิ่งต่างๆที่มีอยู่ปัจจุบันที่สังเกตเห็น และสิ่งที่มีความเป็นมา เช่น ต้นไม้ใหญ่ต้นนี้พ่อปลูกไว้ให้เราไว้กินผล เล่าที่บ้านเรามีไก่หลายตัว ดูหนังสือนี้หนูช่วยแม่จัดให้เรียบร้อย ฯลฯ

- เล่นบทบาทสมมติเป็นพ่อ แม่ ลูก ในมุมบ้านเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ

- เด็กต่อไม้บล็อกหรือกล่องกระดาษยาสีฟัน กล่องสบู่หรือกล่องอื่นๆ ที่เป็นของเหลือใช้มาแทนบล็อกไม้ โดยอัดกระดาษหนังสือพิมพ์ลงในกล่องให้แน่น แล้วห่อหรือปะติดด้วยเศษกระดาษสีต่างๆ เป็นบ้าน ในกิจกรรมสร้างสรรค์

- ร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจอง เกี่ยวกับบ้านและความผูกพันระหว่างคนในบ้านในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

คำคล้องจอง เรารักกัน (ผู้แต่ง บุษพา เรืองรอง)

พ่อแม่พี่น้องและฉัน อยู่ร่วมกันในบ้าน

ทุกคนช่างเบิกบาน ทำงานแสนสนุก

ฉันดูแลน้องรัก แม่ช่วยดักข้าวสุก

พ่อนำเอาปลาสด มาคลุกให้เรากิน

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะสอนลูกเรื่องบ้านได้อย่างไร?

การที่ลูกจะรู้จักบ้านอย่างมีความหมาย เพราะเด็กอยู่บ้านด้วยความสุขที่มีพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่เป็นผู้ให้ความรัก อบรมสั่งสอนเด็กอย่างเหมาะสม จากการเห็นการปฏิบัติต่อกันในชีวิตประจำวัน แนวทางการจัดกิจกรรมของพ่อแม่ที่ช่วยส่งเสริมหรือเพิ่มเติมให้ลูกมีดังนี้

- สร้างความมั่นใจให้ลูกว่าการมีบ้านคือสิ่งที่ดีงาม พ่อแม่ควรแสดงความสุขเมื่ออยู่บ้าน มีลูกอยู่ด้วย มีเรื่องราวสนทนาบอกเล่ากันและกันเสมอ ถ่ายรูปคนในครอบครัวที่บ้านในบรรยากาศต่างๆ แล้วนำมาประดับ ตกแต่งบ้าน หรือนำภาพของบุคคลต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเครือญาติ ภาพพ่อแม่ลูก ภาพปู่ย่าตายาย ภาพลูกตั้งแต่แรกเกิด ฯลฯ ภาพจะแสดงเรื่องราวและให้ความหมายถึงความรัก ความผูกพันที่มีต่อกันของคนในบ้าน

- มอบหน้าที่ให้ลูกรับผิดชอบงานบ้านง่ายๆ ที่เด็กสามารถทำได้ตามวัย เช่น ปิดฝืน พับผ้า ตากเสื้อ นำเสื้อผ้าไปใส่ถังซักผ้า เป็นต้น

- บ้านจะมีความหมายเมื่อทุกคนในบ้านมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น รับประทานอาหารร่วมกัน สนทนา ดูแลทุกข์สุขของคนในบ้าน ช่วยกันทำความสะอาดบ้าน พี่ช่วยป้อนข้าวหรือเล่นกับน้อง ไปจ่ายอาหารหรือซื้อของใช้ด้วยกัน ร้องเพลงและเล่นเกมด้วยกัน พ่อเล่านิทานให้ลูกๆ ฟัง ปู่ย่าเห่กล่อมหลานนอน ชวนลูกทำสิ่งของเครื่องเล่น เครื่องใช้ง่ายๆ เช่น ผูกชิงช้าให้ลูก เล่น ทำทรงไก่ ทำรังให้แม่ไก่ออกไข่ ทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว ฯลฯ จัดแต่งบ้านร่วมกัน เช่น เปลี่ยนดอกไม้ในแจกัน สวมปลอกหมอนอิง จัดโต๊ะ วางรูปภาพ จัดสวน เปลี่ยนดินปลูกต้นไม้ ฯลฯ

- บ้านแต่ละหลังจะมีบุคคลที่อยู่ร่วมกันอย่างน้อยที่สุดมีพ่อแม่ลูก และอาจจะมีลูกสองคน เป็นพี่ น้องกัน นั่นคือในบ้านจะมีบุคคลหลายวัย สำหรับในสังคมไทยจะมีวัฒนธรรมการยกย่องนับถือผู้อาวุโสกว่า โดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เพราะการที่เราดำรงชีวิตอยู่ได้ เราต่างเป็นหนี้บุญคุณคนอื่นและสิ่งของมากมาย เราจึงควรกตัญญูคนที่อุปการะเรา เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ดังนั้น การอบรมเรื่องนี้ด้วยการสั่งสอนทางวาจาและการประพฤติต่อกันให้เด็กเรียนรู้ เป็นการขัดเกลาทางสังคมให้แก่เด็ก

- แต่ละบ้านจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเสมอ แต่การแสดงออกความสนิทสนมมากนักน้อยนั้น จะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ แต่คุณธรรมพื้นฐานที่แต่ละบ้านควรมี คือความเกรงใจและความเอื้อ เพื่อที่ควรมีต่อกัน บ้านทุกบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันจึงอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

บรรณานุกรม

- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2530). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก*. ในเอกสารการสอน
 ชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
 ปาริชาติ สุขุม. (2536). *รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยในเมือง*. ในเอกสารการสอน
 ชุดวิชาครอบครัวและสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
 พระมหาอุทัย (ว. วชิรเมธี). *ที่สุดแห่งความดี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
 สุพัตร สุภาพ. (2537). “การขัดเกลาทางสังคม” ในสังคมและวัฒนธรรม.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*.
 กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

ผู้เขียน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุบผา เรืองรอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครศรีธรรมราช

<http://www.thailandlawyercenter.com/index.php> ค้นคว้าเมื่อ 2 มกราคม 2556

เอกสารสำหรับครู 2

สอนลูกเรื่อง พ่อแม่และครอบครัว (Parents and family)

พ่อแม่ หมายถึง ผู้ให้กำเนิดลูกและอบรมเลี้ยงดูลูก ครอบครัว หมายถึง ญาติ พี่น้องที่ผูกพันกัน สืบสายโลหิตเดียวกัน ในครอบครัวหนึ่งๆ จะมีพ่อแม่ลูกอยู่ร่วมกัน บางครอบครัวอาจจะมีญาติผู้ใหญ่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน เป็นสังคมครอบครัวที่เด็กควรเรียนรู้ความสำคัญและวิธีการปฏิบัติตนต่อบุคคลเหล่านั้น จากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่

การสอนเรื่องพ่อแม่และครอบครัวมีความสำคัญอย่างไร?

การสอนให้ลูกรู้จักพ่อแม่และคนในครอบครัวมีความสำคัญคือ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักบุคคลและหน้าที่ของบุคคลเหล่านั้น บุคคลในครอบครัวได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ และบุคคลอื่นที่อยู่ด้วยกันในบ้าน ทุกคนต่างมีบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นพ่อแม่มีหน้าที่หล่อหลอมลูกให้ปฏิบัติตนตามฐานะของลูกอย่างเหมาะสมและเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังได้ ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด เป็นที่รวมกลุ่มของบุคคลต่างมาอยู่ร่วมกัน มีความผูกพันกันโดยการแต่งงานและมีการสืบสายโลหิต ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก และสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว ครอบครัวจะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สมาชิก โดยผู้เป็นพ่อแม่จะมีหน้าที่หลักคือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ไปสู่ลูก ประสบการณ์เหล่านั้นพ่อแม่เคยได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่าตายายเช่นกัน เป็นการเรียนรู้ที่ได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเรียกว่า สังคมประกิต (Socialization) หรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ดังนั้น เด็กจะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับแบบแผนของสังคมโดยผ่านบุคคลสำคัญในครอบครัวคือ พ่อแม่ ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกให้เรียนรู้เรื่องการระวางรักษาตนให้อยู่รอดปลอดภัย เช่น สอนกิน นอน ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย ฯลฯ ฝึกฝนการเข้าสังคม พัฒนาบุคลิกภาพและปลูกฝังจริยธรรมให้ลูก

ปัจจุบันครอบครัวไทยมีสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นคือการออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ดังนั้น เมื่อพ่อแม่ออกจากบ้านไป การงานในครอบครัวได้แก่ งานเลี้ยงลูก งานครัว และงานอื่นๆ จึงต้องจ้างบุคคลอื่นมาช่วยทำ นอกเหนือจากการมีญาติผู้ใหญ่และญาติสนิทช่วยเหลือแล้ว วัฒนธรรมไทยจะแสดงความสัมพันธ์กับบุคคลที่เข้ามาอยู่ในครอบครัวเสมือนญาติ จะเห็นได้จากการเรียกค่าน้ำหน้าชื่อว่า พี่ ป้า น้า อา ลุง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้จะช่วยอบรมสั่งสอนเด็กแทนพ่อแม่ และการที่ทุกคนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน จึงทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกตเกี่ยวกับความประพฤติ การปฏิบัติต่อกัน จึงเป็นการเรียนรู้สังคมจากบุคคลภายในครอบครัว

การสอนเรื่องพ่อแม่และครอบครัวมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักพ่อแม่ เป็นการส่งเสริมเด็กให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เด็กจะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติการกำเนิดของตนเอง และช่วยบ่มเพาะความเจริญทางจิตใจให้ตระหนักถึงบุญคุณของพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด การมีพ่อแม่ยอมส่งผลให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับครอบครัวที่เป็นสังคมที่เล็กที่สุดและสำคัญที่สุด ซึ่งมีประโยชน์ต่อเด็ก ดังนี้

- เด็กได้รู้จักผู้ให้กำเนิด คือ ได้เรียนรู้ความเป็นธรรมชาติสิ่งมีชีวิตจะก่อเกิดจากผู้เป็นพ่อแม่ คนทุกคนเกิดมาได้เพราะมีผู้ให้กำเนิด เป็นเรื่องธรรมชาติ
- เด็กได้ตระหนักว่าพ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณ เป็นผู้ให้กำเนิด และอบรมเลี้ยงดูเขา พ่อแม่เป็นบุคคลที่ควรแก่บูชา หมายถึงลูกจะแสดงให้พ่อแม่ทราบว่า ลูกมีความเคารพและตระหนักในคุณธรรมความดีของพ่อแม่อย่างจริงใจ อีกทั้งเป็นการเตือนใจลูกเองให้ยึดมั่นในคุณธรรมของพ่อแม่ ก่อให้เกิดความรู้สึกอยากกระทำตาม ทำให้จิตใจของลูกยกสูงขึ้น ไม่ทำความชั่ว การบูชาเป็นกุศโลบายให้ฝึกใจที่หยาบให้ละเอียดอ่อนลง การตระหนักว่าตัวตนอยู่ในฐานะลูก และรู้คุณธรรม จะทำให้จิตใจเด็กอ่อนโยน อ่อนน้อม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่พัฒนาให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงควรปลูกฝังให้แก่เด็ก จริยธรรมที่ปฏิบัติต่อผู้อื่น คือเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่
- เด็กได้รู้จักญาติผู้ใหญ่ในฐานะผู้มีพระคุณ ปู่ย่า เป็นผู้ให้กำเนิด พ่อ ตายาย เป็นผู้ให้กำเนิดแม่ และพ่อแม่มีพี่น้อง ทั้งหมดนี้เป็นเครือญาติ เรียกว่าญาติสนิท ปู่ ย่า ตา ยาย ได้ทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ของพ่อแม่ ให้การอบรมเลี้ยงดู ปกป้องคุ้มครองพ่อแม่ของเรามาแต่ก่อนจนถึงปัจจุบัน แม้พ่อแม่เราจะเป็นผู้ใหญ่และมีเราเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัว ญาติผู้ใหญ่และเครือญาติของเรา ยังมีความผูกพันช่วยเหลือกันเสมอ ในสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเด็กยังเป็นที่รวมความสนใจของคนในครอบครัว เป็นความหวังที่จะเห็นเด็กเจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของครอบครัวและสังคม ญาติจึงมีส่วนร่วมอบรมเลี้ยงดูเด็กเสมอมา

- เด็กได้รู้จักผู้ที่ช่วยเหลือครอบครัวในบทบาทต่างๆ โดยปกติเด็กจะมีพ่อแม่เป็นผู้จัดเกลาดินสั แต่ด้วยเหตุที่สังคมปัจจุบัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมเมือง ทำให้พ่อแม่ต้องดิ้นรนต่อสู้ไปประกอบอาชีพนอกบ้าน การอบรมเลี้ยงดูลูกและการดูแลครอบครัวจึงเปลี่ยนแปลงสภาพ ให้เป็นภาระหน้าที่ของบุคคลอื่น เช่น ญาติผู้ใหญ่ ญาติสนิทและบุคคลอื่นที่เข้ามามีบทบาทหน้าที่แทนพ่อแม่ เช่นผู้ที่มาเลี้ยงดูเด็กระหว่างพ่อแม่ไปทำงาน เรียกกันโดยทั่วไปว่า พี่เลี้ยง และบางครั้งครอบครัวจะมีผู้เข้ามาทำหน้าที่ดูแลบ้านในหน้าที่ต่างๆ เช่น คนสวน คนขับรถ คนครัว เป็นต้น สภาพสังคมไทยจะมีความผูกพันกับบุคคลเหล่านี้เสมือนญาติ บุคคลเหล่านี้มีความใกล้ชิดเด็ก และ ให้ความรักเด็ก ช่วยกันอบรม เลี้ยงดูเด็กแทนพ่อแม่ไปด้วย เด็กจึงเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมที่มีคนอื่นนอกเหนือจากพ่อแม่

- เด็กได้เรียนรู้ความเป็นสังคมขนาดเล็กจากสถาบันครอบครัว แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ เด็กแรกเกิดจะเริ่มมีสังคมอย่างน้อยก็มีแม่หนึ่งคน และเรียนรู้ที่ปรับตัวเข้าสังคม ในช่วง 6 เดือนแรกเด็กมีแสดงความต้องการเพื่อบำบัดความหิวหรือการอยู่รอดของตนเท่านั้น หลังจากนั้นเริ่มจำแนกภาพหน้าคนและสิ่งแวดลอมได้ดีขึ้น เขาจะเริ่มมีความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูเป็นสังคมและค่อยพัฒนาการตามลำดับ จากชีวิตประจำวันเด็กจะเห็นการปฏิบัติต่อกันทั้งที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง และปฏิบัติต่อกันและกัน สิ่งเหล่านี้ เป็นการแสดงบทบาทของผู้ที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมขนาดเล็กและมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง

ครูสอนเรื่องพ่อแม่และครอบครัวให้ลูกที่โรงเรียนอย่างไร?

กิจกรรมที่ครูจัดเพื่อให้เด็กรู้จักพ่อแม่และคนในครอบครัวจะอยู่ในกิจกรรมประจำวันดังต่อไปนี้

- **กิจกรรมเสริมประสบการณ์** ครูจะพูดคุยสนทนากับเด็ก ถึงพ่อ แม่และบุคคลในครอบครัว จะทำให้เด็กเข้าใจได้ เพราะการพูดคุยเป็นการสื่อสาร การสื่อสารมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะส่งและรับสารมีผลต่อความเข้าใจ โดยปกติแล้วการสื่อสารจะเป็นไปเพื่อเพิ่มสาระที่ผู้อื่นมีอยู่แล้ว และในขณะเดียวกันก็เพิ่มสาระและความเข้าใจที่เราที่มีอยู่ด้วย จากนั้นอาจเล่านิทานเกี่ยวกับครอบครัว เรื่อง การกำเนิดลูก เช่น

- เรื่องมหัศจรรย์วันเกิดของหนู (เป็นหนังสือเด็กที่เล่าเรื่องราว เด็กอยู่ในท้องแม่ตั้งเดือนแรกจนครบเก้าเดือนคลอดออกมา)

- นิทานกระต่าย (ผู้แต่ง : บุปผา เรืองรอง เป็นหนังสือเด็กเล่าเรื่องราว กระต่ายหนุ่มสาวอยู่บ้านใกล้กัน ต่างเห็นความดีของกันและกัน จึงมาอยู่เป็นครอบครัว มีลูกกระต่ายน่ารักสามตัว)

- กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เด็กจะได้ท่องคำคล้องจองง่ายๆเกี่ยวกับพ่อแม่ เช่น บทคล้องจอง แม่ แม่ (ผู้แต่ง บุษพา เรืองรอง) ความว่า แม่ฉัน รักฉัน มั่นนักรัก พุ่มพัก ด้วยใจ ห่วงหา
อบรม ลูก ด้วย เมตตา สอนว่า ให้ลูก ทำดี ...(เปลี่ยน แม่ฉัน เป็น พ่อฉัน) หรือร้องเพลงเกี่ยวกับ
ครอบครัว เช่น เพลงบ้านนี้มีความรัก เพลงการเจริญเติบโต

- เพลงบ้านนี้มีความรัก (ผู้แต่ง : บุษพา เรืองรอง ทำนองเพลงหัวแม่มืออยู่ไหน)

“นี่คือพ่อของฉัน (ซ้ำ) ท่านใจดี (ซ้ำ) เล่นกับฉันทุกวัน โยกเยกเยก โยกเยกเยก นี่คือแม่ของ
ฉัน (ซ้ำ) ท่านใจดี (ซ้ำ) ร้องเพลงกับฉันทุกวัน ลั่น ลั่นล้า ลั่น ลั่นล้า นี่คือปู่ของฉัน (ซ้ำ) ท่านใจดี
(ซ้ำ) ทำของเล่นให้เราเล่น ปูนปูนปูน ปูนปูนปูน นี่คือย่าของฉัน (ซ้ำ) ท่านใจดี (ซ้ำ) เล่านิทานให้
ฉันฟัง ฮ่าฮ่า ฮ่าฮ่า นี่คือตัวของฉัน (ซ้ำ) เป็นเด็กดี (ซ้ำ) รักทุกคนเอย ลั่น ลั่นล้า ลั่น ลั่นล้า
(เปลี่ยนญาติ เป็น ตา ยาย ลุง ป้า ฯลฯ เด็กจะชูนิ้วมือ ทำท่าทางประกอบเพลง ทีละนิ้วสลับกันไป
และใส่ท่าทางประกอบอิสระให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง สวมหุ่นนิ้วมือสมมติเป็น พ่อ แม่ ฯลฯ หรือ
วาดภาพพ่อแม่ ง่ายๆ ตกแต่ง ด้วยวัสดุ เป็นหมวก ผ้าคลุมผม)

- เพลงการเจริญเติบโต (ผู้แต่ง นางอิทธิพร กาญจนดา)

แม่จ๊ะ แม่จ๋า บอกหนูหน่อยหนานหนูเกิดได้อย่างไร แม่จึงเฉลยความใน (ซ้ำ) บอกหนูได้
ไหมแม่จ๊ะแม่จ๋า (ซ้ำ) ลูกนี้เกิดในตัวแม่ รักจริงแท้พ่อแม่สร้างมา 9 เดือนจึงเคลื่อนไคลคลา (ซ้ำ)
ออกจากครรภ์มารดาเป็นเด็กทารก (ซ้ำ) ตีนมมาจากอกของแม่ รักจริงแท้เหมือนดังแก้วตา ป้อนข้าว
ป้อนน้ำทุกครา (ซ้ำ) พ่อแม่สรรหาอาหารดีมาถวาย (ซ้ำ) พอ 1 ปี ผ่านมาไอ้ลูกจ๋า พลิกคว่ำ คืบคลาน
หนูเดินเตาะแตะรอบบ้าน (ซ้ำ) ร้องเรียกเสียงหวานพ่อแม่อยู่ไหน (ซ้ำ) อายุได้ 3 ปี หนูน้อยคนดีเข้า
เรียนปฐมวัย เริ่มต้นวัยเด็กนั้นไง (ซ้ำ) หนูจึงได้เรียน ข ก กา (ซ้ำ) บุญคุณพ่อแม่ใหญ่ยิ่งนัก ที่พุ่มพัก
เลี้ยงหนูโตมา ตอบแทนพระคุณท่านหนา (ซ้ำ) หมั่นศึกษา ขยันอ่านเรียน (ซ้ำ) (ซ้ำ)

- กิจกรรมสร้างสรรค์ ทำบัตรอวยพรวันพ่อและวันแม่ หรือวาดภาพครอบครัวของฉัน
เป็นต้น

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะสอนลูกเรื่องพ่อแม่และครอบครัวได้อย่างไร?

กิจกรรมที่จะทำให้เด็กรู้และเข้าใจความเป็นพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และคนในครอบครัว ไม่
เพียงเฉพาะแต่การรู้จักรูปร่าง ลักษณะและชื่อเท่านั้น แต่จะรู้จักถึงการกำเนิดของตนเอง
ความสัมพันธ์ ทักษะการปฏิบัติต่อกันในครอบครัวบนพื้นฐานของศีลธรรม พ่อแม่สามารถสอน
ลูกในชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ร่วมทำกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ วันที่ 5 ธันวาคม วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และวันแม่แห่งชาติ วันที่ 12 สิงหาคม วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

- ชวนลูกทำบุญให้บรรพบุรุษตามประเพณีของชุมชนที่อยู่ เช่น วันสงกรานต์ วันตรุษจีน วันสารทเดือนสิบ เป็นต้น

- เล่าเรื่องความรักและการมีครอบครัวของพ่อแม่ให้ลูกฟัง นำภาพงานหมั้น งานแต่งงาน ของพ่อแม่ ให้ลูกดู

- นำลูกไปเยี่ยมปู่ย่า ตายาย ญาติผู้ใหญ่อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกับเด็ก ให้ลูกได้รู้เห็น ความสัมพันธ์ช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน ที่เป็นครอบครัวเดียวกัน

- ชวนลูกทำบุญตักบาตรในวันเกิดของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ และฟังพระเทศน์หัวข้อ ง่ายๆ เช่น พ่อแม่ของเราเป็นพระในบ้าน การทำความดีให้พ่อแม่ และถวายแด่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

- ชวนลูกทำงานกับพ่อแม่เพื่อให้ลูกได้เห็นบทบาทหน้าที่การทำงานของพ่อแม่ และ บทบาทของลูกที่ควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ด้วย พ่อแม่ถามลูกว่า วันนี้ลูกทำอะไรให้กับพ่อแม่บ้าง เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ลูก

- ชวนลูกเขียนชื่อพ่อและแม่ ญาติผู้ใหญ่ หรือบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในครอบครัว เขียนได้ภาพ และเล่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคลเหล่านั้นตลอดจน แสดงความชื่นชมอย่างจริงใจ เป็นการสอนให้ลูกมอง มุมดีๆ ของสิ่งต่างๆ รอบตัวเสมอ

การจัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักพ่อ แม่และคนในครอบครัว มีประเด็นที่สำคัญที่พ่อแม่ควรคำนึงถึงดังนี้

- การมีพ่อแม่ที่เป็นตัวตน สำคัญกว่าการเห็นพ่อแม่จากสื่อ วัสดุ เพราะเด็กๆ จะมีความสุข จากการเรียนรู้โดยมีพ่อแม่ดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

- การแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อกันในครอบครัวควรอยู่บนพื้นฐานของความรักและวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่ดั่งมาจากครอบครัวก่อนที่จะออกไปสู่สังคมนอกบ้าน

- การพูดคุยสนทนากับเด็กต้องคำนึงการใช้ภาษาที่ง่ายๆ เหมาะสมตามวัย สร้างความ เข้าใจ และทัศนคติที่ดีด้วย โดยเฉพาะเรื่องการกำเนิดของเด็กที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เด็กไม่ต้องการ รู้ถึงการมีเพศสัมพันธ์ เมื่อเด็กสงสัยการเกิดของเขา เป็นเรื่องธรรมดา ผู้ใหญ่มีวิธีการอธิบายเขาผ่าน การเล่าเรื่อง นิทาน เพลง ได้เป็นอย่างดี

- การสอนศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องจำเป็น สอนควบคู่ไปกับการให้ความรู้

- พ่อแม่ต้องมีบทบาทในการร่วมมือกับโรงเรียน ส่งเสริมการทำกิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัว เพราะเรื่องราวของครอบครัวย่อมอยู่ที่ครอบครัวมากกว่าที่โรงเรียน
- พ่อแม่และคนในครอบครัวควรมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสอนเด็กให้รู้จัก พ่อแม่และคนในครอบครัว ให้ความร่วมมือกันและกัน ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้ไปพร้อมๆกับการปลูกฝังคุณธรรม

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ครูคือผู้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่โรงเรียน เรื่องการสอนให้เด็กรู้จักพ่อแม่และคนในครอบครัวเป็นสาระที่ควรรู้สำหรับเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ที่ครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็ก การจัดกิจกรรมที่ดี ครูควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด เพราะเด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เรื่องของครอบครัวมีพ่อแม่ญาติพี่น้องใกล้ชิดตัวที่เด็กมีประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว จึงเป็นเรื่องที่เด็กเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว ครูสามารถให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดทำสื่อที่เกี่ยวกับเรื่องราวของครอบครัว ครูอาจจะให้พ่อแม่ถ่ายภาพตนเองหรือพร้อมลูก ให้ลูกนำมาเล่า เป็นการสอนความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว สอนการใช้ภาษาได้ แต่สิ่งที่ครูต้องระมัดระวังคือ ครูต้องรู้ภูมิหลังของเด็กให้ชัดเจน เพราะเด็กบางคนอาจอยู่ในครอบครัวที่แตกแยก หรือเป็นเด็กกำพร้าพ่อหรือแม่ หรือครอบครัวมีปัญหา เป็นต้น ครูต้องใช้วิธีการสอนให้เด็กเหล่านั้น โดยไม่ทำให้เด็กมีปัญหาทางจิตใจเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

กาญจนา ลุศนันท์. บทบาทหน้าที่ของครอบครัว. ค้นคว้าเมื่อ ธันวาคม 21, 2555 จาก

<http://pirun.ku.ac.th/~agrpt/lesson4/role2.html>

กมลลา แสงสีทอง และปาริชาติ สุขุม. (2536). *ครอบครัวไทยในเมือง*. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา

ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม. หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
น่านกสุก. (2546). *มหัศจรรย์วันของหนู*. กรุงเทพมหานคร: แปลนฟอร์คิดส์.

พระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2554). *ที่สุดแห่งความดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดี
เอ็ม จี .

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2551). *มงคลชีวิต ฉบับก้าวหน้า*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์
จำกัด.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2531). *การศึกษาและสังคมประกิตในมนุษย์กับสังคม* .

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุจิต บุญบงการ. (2531). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ โสมประยูร. (2548). *สุขภาพเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพร. (2542). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2543). *การจัดการศึกษาโดยครอบครัว*. กรุงเทพฯ: เซน พรินติ้ง กรุ๊ป .
- อมรา พงศาพิชญ์. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมในมนุษย์กับสังคม*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินราพร กาญจนดา. (2555). *เนื้อเพลงประกอบวิชาสุขศึกษา*. ค้นคว้าเมื่อ ธันวาคม, 2555 จาก
<http://juniorscout.org/index.php/2010-08-11-11-14-04>

ผู้เขียน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุบผา เรืองรอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช

แบบทดสอบ
เรื่อง ฉันรักพ่อแม่ของฉัน
(วินัยในครอบครัว)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. บ้านมีความสำคัญกับตัวเรา พ่อแม่เราอย่างไร
 - ก. เป็นที่สำหรับให้เพื่อนๆ มาเล่นด้วยกัน
 - ข. เป็นสถานที่ใช้เล่นเกมทางอินเทอร์เน็ตอย่างเดียว
 - ค. เป็นที่ที่ใครๆ ก็สร้างเองได้ ไม่ต้องพึ่งใคร
 - ง. เป็นที่อยู่ของคนเรา และเป็นที่ทำให้ความปลอดภัย
2. ญาติพี่น้องผูกพันกัน สืบสายโลหิตเดียวกัน มีปู่ย่า ตายาย พี่ น้อง อยู่ร่วมกัน และต้องมีพ่อแม่อยู่ด้วย เรียกว่าอะไร
 - ก. สืบทายาท
 - ข. ครอบครัว
 - ค. บ้านใหญ่
 - ง. สมาคมพี่น้อง
3. ข้อใดเป็นผู้มีวินัยในครอบครัว/มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ก. เด็กชายเอกช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ภูบ้าน รินน้ำและตัดข้าวให้พ่อแม่ รดน้ำต้นไม้ทุกวัน
 - ข. เด็กหญิงสำร่วยกับเด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดห้องน้ำโรงเรียนทุกเย็น
 - ค. เด็กหญิงสมศรีช่วยเพื่อนๆ รดน้ำต้นไม้ กวาดลานวัดสม่ำเสมอ
 - ง. เด็กชายณัฐช่วยเด็กชายดีกวาดพื้น ทำเวรให้สะอาดทุกวัน
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน
 - ก. จะได้รับเงินตอบแทนจากครูวันดี
 - ข. จะทำให้บ้านเรือนสะอาด ระเบียบเรียบร้อย
 - ค. จะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ง. จะทำให้เพื่อนๆ ชื่นชมว่าเป็นคนขยันขันแข็ง มีน้ำใจ
5. ใครเป็นครูคนแรกของเรา ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเราให้เรียนรู้เรื่องการระวังรักษาตนให้อยู่รอดปลอดภัย เช่น สอนกิน นอน ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย ฯลฯ
 - ก. ครูอาจารย์
 - ข. บิดามารดา
 - ค. ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - ง. หมอและพยาบาลที่ร่วมกันทำคลอดเรา

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

หน่วยที่ 2 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ 1 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อพ่อแม่)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความกตัญญูต่อพ่อแม่
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความกตัญญูต่อพ่อแม่
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) ในครอบครัวนักเรียนมีใครอาศัยอยู่บ้าง (พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ย่า ตายาย เป็นต้น)
 - 2) พ่อแม่ คือใคร (เป็นผู้ให้กำเนิดลูกและอบรมเลี้ยงดูลูก)
 - 3) ผู้ปกครอง หมายถึงใคร (ผู้อบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา ญาติ พี่น้อง พ่อแม่บุญธรรม เป็นต้น)
 - 4) พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นคนดีหรือไม่ (ดี) คืออย่างไร
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง แม่ - ทุกคำมีความหมาย **Ever mouthful is meaningful** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) พลอยสะพายกระเป๋าไปไหน (หนีออกจากบ้าน)
 - 2) ทำไมพลอยถึงหนีออกจากบ้าน (เพราะโกรธแม่บังคับให้ทำตามสิ่งที่แม่ต้องการให้ลูกเป็นคนดี เช่น ให้ตื่นแต่เช้า ดูว่ากลับบ้านมีดคำ)
 - 3) แม่ทำอย่างไร เมื่อพลอยหนีออกจากบ้าน (เอารูปไปตามหาพลอย)
 - 4) นักเรียนคิดว่า แม่รู้สึกอย่างไร เมื่อลูกหนีออกจากบ้าน (เป็นห่วงลูก)
 - 5) นักเรียนคิดว่าแม่พลอยเป็นห่วงลูกเรื่องอะไร (เรื่องความปลอดภัย กลัวลูกไม่มีข้าวกิน)
 - 6) นักเรียนคิดว่า แม่ของพลอยรักลูกหรือเปล่า อะไรที่แม่แสดงออกถึงความรักลูก(รัก - เช่น แม่เลี้ยงดูอย่างดีตั้งแต่เด็ก เวลาเจ็บป่วยก็ป้อนข้าว ป้อนน้ำ เป็นต้น)

7) ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร (ไม่หนีออกจากบ้าน)

8) ถ้านักเรียนหนีออกจากบ้านแล้ว กลับบ้านแล้ว นักเรียนจะอย่างไรกับแม่ (กราบขอโทษแม่ แล้วสัญญาว่า จะไม่ทำอีกแล้ว)

4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **พ่อลูก What is that?** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) พ่อลูกคู่นี้ทำอะไร อยู่ที่ไหน (นั่งเล่นบนม้านั่ง อยู่ในสวน)

2) ทำไมพ่อถึงถามลูกชายหลายครั้ง (ต้องการให้ลูกหันมาคุยด้วย)

3) ลูกโกรธพ่อหรือเปล่า (โกรธ – คุได้จากพูดตะคอกใส่พ่อ)

4) พ่อทำอะไรให้รู้ว่าพ่อรักลูก (พ่อไปเอาสมุดบันทึกที่บ้านที่พฤติกรรมลูกตั้งแต่เด็กให้ลูกดู)

5) ลูกสำนึกหรือเปล่าว่ทำผิดกับพ่อ (สำนึกได้) เขาทำอะไรกับพ่อ เมื่อรู้สำนึกกว่าทำผิด (กอดพ่อ จูบหัวพ่อ และขอโทษพ่อ)

6) นักเรียนคิดว่า พ่ออายุมากแล้ว พ่อจะรู้เหงาหรือเปล่า (เหงา)

7) นักเรียนควรทำอะไรกับพ่อที่บ้าน (กอดพ่อ พูดคุยกับพ่อ ช่วยเหลืองานบ้าน)

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **พ่อ - น้ำตาไหล! เมื่อพ่อต้องโกหกลูก** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) เด็กผู้หญิงคนนี้ได้แต่งเรียงความว่า พ่อเขาเป็นคนอย่างไร

- พ่อของฉันเป็นคนที่รักที่สุดในโลก

- พ่อของฉันสุดหล่อ

- พ่อของฉันยิ้มสวยที่สุด

- พ่อของฉันฉลาดที่สุด

- พ่อของฉันใจดีที่สุด

- พ่อเป็นซูเปอร์แมนของฉัน

- พ่อของฉันต้องการให้ฉันเป็นเด็กดี

- พ่อเป็นผู้ยิ่งใหญ่สำหรับฉัน แต่พ่อ...โกหก)

2) พ่อของเด็กผู้หญิงโกหกลูกเรื่องใดบ้าง (โกหกว่า มีงานทำ มีเงิน ไม่เหนื่อย ไม่หิว มีทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว มีความสุขแล้ว)

3) ทำไมพ่อเขาถึงโกหกลูก (ต้องการให้ลูกมีความสุข ได้เรียนหนังสือดีๆ)

4) นักเรียนคิดว่า พ่อรักลูกหรือไม่ (รัก) คุกจากไหน (พ่อทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก ถึงแม้จะต้องโกหกลูก)

5) นักเรียนคิดว่า ลูกโกรธพ่อหรือเปล่า (ไม่โกรธ) ทำไมไม่โกรธ (เพราะลูกเห็นพ่อทำงานเหนื่อย ทำทุกอย่างเพื่อลูก อยากให้ลูกอยู่สบาย ได้เรียนหนังสือสูง ๆ)

6) ครูแจกเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมเรื่อง **ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (Deaf Daddy)** ให้นักเรียนช่วยกันทำ

6. ครูเปิดคลิปเรื่อง **พ่อรักลูกมากที่สุด (พ่อเป็นใบ้)** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ในเรื่องนี้พ่อเขาเป็นคนปกติหรือไม่ (ไม่) ไม่ปกติอย่างไร (เป็นใบ้)
- 2) ลูกอยากได้พ่ออย่างไร (ปกติเหมือนพ่อคนอื่น ที่พูดได้ ได้ยินลูกพูด)
- 3) ทำไมเด็กผู้หญิงจึงโกรธเพื่อนและทะเลาะกับเพื่อน (ถูกล้อเลียนว่าเป็นลูกใบ้)
- 4) ทำไมพ่อเขาจึงโกรธลูก หลังเลิกเรียนแล้ว (เพราะลูกกลับบ้านมีดคำ)
- 5) พ่อทำอะไรให้ลูกในวันเกิด (ซื้อขนมเค้กมาฉลอง) ได้ฉลองกันหรือเปล่า (ไม่ได้ฉลอง) ทำไมไม่ได้ฉลองวันเกิด (เพราะลูกทำร้ายตัวเองในห้องน้ำ)
- 6) พ่อช่วยลูกได้อย่างไร (บริจาคเลือดให้ลูก)
- 7) นักเรียนคิดว่า พ่อรักลูกหรือเปล่า (รัก) อะไรที่พ่อต้องการให้ลูกได้รับ (พ่อต้องการให้ลูกเรียนสูงๆ มีชีวิตที่ดี และมีความสุข)
7. ความสำคัญคืออะไร (การรู้สึกสำนึกในบุญคุณ)
8. ครูถามให้นักเรียนว่า ควรทำอย่างไรตอบแทนบุญคุณ ให้นักเรียนช่วยกันตอบ (แสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ได้แก่ ช่วยงานบ้านทุกอย่าง เป็นต้น)
9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม และประโยชน์การมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	รู้สึกสำนึกในบุญคุณของพ่อแม่
2	แสดงความเคารพ นับถือ เชื้อพ้อง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่าง ๆ
3	ประกาศคุณท่าน พูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร
4	ตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานบ้าน ง่ายๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี

ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความกตัญญูต่อพ่อแม่)
1	เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกที่ดี รู้จักบุญคุณพ่อแม่
2	เป็นผู้ที่เป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป ที่ว่า "ความกตัญญูต่อบิดา เป็นเครื่องหมายของคนดี"
3	มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และหน้าที่การงาน
4	เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

8. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อพ่อแม่)** ให้นักเรียนทำ

9. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

10. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่อง **ความกตัญญู**
2. เอกสารประกอบกิจกรรมเรื่อง **Deaf Daddy**
3. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **ความกตัญญู**
4. คลิปเรื่อง **แม่ - ทุกคำมีความหมาย Ever mouthful is meaningful**
5. คลิปเรื่อง **พ่อลูก What is that?**
6. คลิปเรื่อง **พ่อ - น้ำตาไหล! เมื่อพ่อต้องโกหกลูก**
7. คลิปเรื่อง **พ่อรักลูกมากที่สุด (พ่อเป็นไข้)**

(คลิป 4. – 7. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

- 1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น
- 1.2 การทำงานเป็นกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

- 2.1 แบบทดสอบความรู้
- 2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม
- 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง ของครู (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ใบความรู้
เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อพ่อแม่)

"ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี"

คนดี ย่อมเป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป เพราะอำนาจของความกตัญญูกตเวที

กตัญญู หมายถึง บุคคลผู้รู้คุณของคนอื่น

กตเวที หมายถึง บุคคลที่ตอบแทนผู้มีคุณแก่ตน

ดังนั้น คำว่า **กตัญญูกตเวที** จึงหมายถึง บุคคลผู้รู้คุณที่คนอื่นกระทำแล้วและทำตอบแทน

ความกตัญญู คือ การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และหน้าที่การงาน ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

บุคคลที่มีคุณ และสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เรานั้นมีมากมาย ยกตัวอย่างเช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

พ่อแม่ เป็นผู้ให้กำเนิดแก่ลูก เลี้ยงดู ป้อนกันและรักษา พ่อแม่ที่เป็นพ่อแม่จริงๆ เมื่อให้กำเนิดลูกแล้วจะไม่ทอดทิ้ง ถึงแม้จะประสบความลำบากยากจน ลำเค็ญสักเพียงใดก็ตาม ก็จะไม่ทอดทิ้งลูก กลับคอยป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ไม่ให้เกิดแก่ลูก เมื่อมีเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันได้ เช่น ต้องประสบภัยคือความเจ็บไข้ได้ป่วย พ่อแม่ก็ไม่ทอดทิ้งพยายามทำการรักษา พยายามด้วยตัวเอง บ้าง หาหมอมารักษาบ้าง บางครั้งพ่อแม่ต้องทำงานหนัก อาบเหงื่อต่างน้ำ ขอมอด ขอมทนเพื่อลูก ต้องการให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ ความฉลาดเท่าทันคนอื่น

พ่อแม่ นอกจากจะให้กำเนิด เลี้ยงดู ป้อนกันรักษาลูกแล้ว ท่านทั้งสองยังมีจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรม คือ พรหมวิหารธรรม 4 ประการ อันได้แก่ เมตตา ความรักใคร่สนิทสนม กรุณา ความปรานีสงสารในเมื่อมีความทุกข์ยากเดือดร้อน มุทิตา พลอยยินดีในความสำเร็จของลูก ด้วยความจริงใจ และอุเบกขา ความวางเฉยในเมื่อลูกมีการงานทำ สามารถเลี้ยงตนและครอบครัวได้ พ่อแม่ได้ทำการเลี้ยงดู จึงต้องเลี้ยงท่านตอบแทน ช่วยทำการงานของท่าน รักษาวงศ์สกุลไว้ ประพฤติตนให้เป็นผู้ควรรับมรดก เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ควรทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ ดังนั้น พ่อแม่จึงเป็นผู้มีคุณแก่ลูกทั้งหลาย

ความคาดหวังของพ่อ แม่ และสังคม (ตัวกำหนด)

เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่

(ความกตัญญูต่อพ่อแม่)

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความกตัญญู)
1	รู้สึกสำนึกในบุญคุณของพ่อแม่	1	มีจิตสำนึกที่ดีรู้จักบุญคุณพ่อแม่
2	แสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ	2	เป็นผู้ที่เป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป ที่ว่า "ความกตัญญูทวาทิ เป็นเครื่องหมาย ของคนดี"
3	ประกาศคุณท่าน พูดถึงพ่อแม่ให้คน อื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร	3	มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ ชีวิตและหน้าที่การงาน
4	ตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็น ลูกที่ดี	4	เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

เอกสารสำหรับครู

เรื่อง ความกตัญญู (Gratitude)

ความกตัญญู คือ การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และหน้าที่การงาน ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝัง คุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ สังคม การเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนให้มี คุณลักษณะของการเป็นคนมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของบุคคล สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

พฤติกรรมความกตัญญูมีลักษณะอย่างไร?

ปัจจุบันมีกระแสความเจริญทางเทคโนโลยีอย่างไร้ขีดจำกัด สิ่งช่วยให้เกิดการเบี่ยงเบนของ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ตลอดจนการสร้างเสริมความเจริญทางวัตถุที่มากเกินไปจนลืมนึกถึง ความเจริญทางด้านจิตใจ ตลอดจนความต้องการทาง ด้านวัตถุเพื่อมาสนองความต้องการทางกาย ทางใจในการดำรงชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคมนั้น ทำให้เกิดการแย่งชิงโอกาส เพื่อการ ประกอบการเลี้ยงชีพ โดยลืมนึกถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ ลืมนึกถึงวิถีชีวิตแบบ ดั้งเดิมของคนไทยที่มีความกตัญญู รู้จักตอบแทนบุญคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่าง ยิ่ง ที่จะช่วยรักษาและพยุงบังคม ไทย ผู้ที่มีความกตัญญู คือ มีจิตสำนึกในคุณท่านและคิดตอบแทน ส่วนผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนอกตัญญู ไม่รู้คุณ ย่อมถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่ง อื่น ชีวิตด้านกายภาพดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่างๆ มีพ่อแม่ ครูอาจารย์

ญาติพี่น้อง เป็นต้น ความกตัญญูนี้เป็นคุณธรรมที่มนุษย์ควรปฏิบัติไม่เฉพาะต่อมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น แต่รวมไปถึงต่อสัตว์และพืชด้วย ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมจะทำตนเองให้มีความสุขและทำผู้อื่นให้มีความสุขด้วย ลักษณะของคนมีความกตัญญูตามหลักพระพุทธศาสนา มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. **กตัญญูชั้นสามัญ** คือ กตัญญูอย่างสามัญทั่วไป หมายถึง รู้อุปการคุณที่บุคคลอื่นทำให้เรา ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกตเวทิตี คือ การตอบแทนคุณ ซึ่งเด็กจะยอมรับว่าใครมีคุณก็ต่อเมื่อเขาทำอะไรให้กับคนเท่านั้น เช่น ยอมรับว่าพ่อแม่มีพระคุณ เพราะได้เลี้ยงดูมา ยอมรับว่าครูมีพระคุณ เพราะได้อบรมสั่งสอน ยอมรับว่าญาติพี่น้องมีบุญคุณ เพราะเคยให้ข้าวให้ขนม

2. **กตัญญูชั้นสัตบุรุษ** เป็นความกตัญญูชั้นสูง หมายถึง การรู้จักคุณธรรมความดีที่มีอยู่ในตัวบุคคลอื่น ใครมีความดีก็รู้ว่าเขาเป็นคนดี ไม่ว่าจะทำอะไรให้เราหรือไม่ก็ตาม ไม่ยึดเอาตัวเองเป็นเครื่องวัดความดีของคนอื่น เป็นการตัดสินความดีด้วยความดี และรู้จักกระทั่งว่าธรรมทั้งหลายมีคุณค่าอย่างไร และพยายามถ่ายทอดคุณลักษณะที่ดีนั้นมาใส่ตัวเรา เพื่อจะได้ทำความดีเป็นแบบอย่างที่ดีเหมือนเขา ส่วนการแสดงออกต่อผู้มีพระคุณมีลักษณะ ดังนี้

1. **ประกาศคุณท่าน** คือ การประกาศว่าผู้มีพระคุณของเราคืออะไรบ้าง เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ ทำโดยพูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร กิจกรรมที่นิยมทำกันมากคือการทำบัตรอวยพรวันพ่อและวันแม่ แต่วิธีที่ดีที่สุดคือ ประกาศที่ตัวเอง เพราะเป็นลูกและได้รับการอบรมมาจากพ่อแม่ ฉะนั้น ความประพฤติดีของเด็กรจะเป็นตัวประกาศคุณพ่อแม่ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

2. **ตอบแทนคุณท่าน** คือ เมื่อรู้ว่าท่านมีคุณหรือมีอุปการะ ต้องตอบแทน เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ ลูกสามารถตอบแทนได้โดย เป็นเด็กดีช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี

ความกตัญญูมีความสำคัญอย่างไร?

ความกตัญญูกตเวทิตีเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้มีความสัมพันธ์กันในสังคมมนุษย์และเป็นบ่อเกิดแห่งความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณธรรมเบื้องต้นของมนุษยธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นเครื่องทำลายความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของความดี เป็นเหตุให้เกิดความสุขุม รอบคอบ ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ จำแนกความสำคัญของความกตัญญูกตเวทิตีได้ดังนี้

1. ความกตัญญูกตเวทิตีเป็นวัฒนธรรมที่งดงาม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้สอดแทรกความกตัญญูกตเวทิตีไว้เกือบทุกเรื่อง เช่น การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย การบวช วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น

2. ความกตัญญูทวาทิ ทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมั่นคง ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกระทำหน้าที่อันเหมาะสมของตนเอง โดยเริ่มจากความรับผิดชอบต่องาน ความรับผิดชอบต่องานที่ในสถาบันครอบครัว โดยบิดามารดาทำหน้าที่ในฐานะบุพการี และบุตรธิดาปฏิบัติหน้าที่ต่อบิดามารดาในฐานะผู้มีความกตัญญูทวาทิ อันจะขยายผลในระดับสังคมที่กว้างออกไป ความกตัญญูช่วยให้โลกอยู่รอดไม่มีปัญหา ปัญหาคนชราไม่มีคนเลี้ยง ปัญหาสงคราม ปัญหาความโหดร้ายทารุณ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ ก็จะหมดไป

3. สภาพาสังแวดล้อมทางธรรมชาติจะสมดุลไม่ถูกทำลาย คนมีความกตัญญูย่อมระลึกถึงบุญคุณของป่าไม้ ทุ่งนา แม่น้ำ ลำธาร ถนนหนทาง และสิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ฯลฯ ช่วยกันอนุรักษ์ บำรุง รักษาให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุลและกลมกลืน

4. ความกตัญญูทวาทิเป็นเครื่องหมายของคนดี

เด็กจะได้ประโยชน์อะไรจากความกตัญญู?

ความกตัญญูทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมั่นคง ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกระทำหน้าที่อันเหมาะสมของตนเอง โดยเริ่มจากมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในสถาบันครอบครัว โดยพ่อแม่ทำหน้าที่เป็นบุพการี และลูกปฏิบัติหน้าที่ต่อพ่อแม่ในฐานะผู้มีความกตัญญู ซึ่งจะขยายผลในระดับสังคมที่กว้างออกไป ความกตัญญูช่วยให้โลกอยู่รอดปลอดภัย ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาคนชราไม่มีคนเลี้ยง ปัญหาสงคราม ปัญหาความโหดร้ายทารุณ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจจะหมดไป สภาพาสังแวดล้อมทางธรรมชาติจะไม่ถูกทำลาย เพราะคนมีความกตัญญูย่อมระลึกถึงบุญคุณของป่าไม้ ทุ่งนา แม่น้ำ ลำธาร ถนนหนทาง และสิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ช่วยกันอนุรักษ์ บำรุง รักษาให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุล การที่เด็กเป็นคนกตัญญูทวาทิ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเด็กมีดังนี้

- ได้รับคำสรรเสริญจากสังคมส่วนรวม
- กระทำการใดๆ ที่ดีก็จะสำเร็จเนื่องจากได้รับการช่วยเหลือจากสังคม
- ได้รับการยกย่องจากสังคม
- เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

ประโยชน์ของความกตัญญู และโทษของการไม่มีความกตัญญูทั้งต่อตนเองและต่อสังคม บุคคลผู้มีความกตัญญูเป็นคนดีและรักษาความดีไว้ได้ เป็นผู้น่ารักน่าคบค้าสมาคม ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ความกตัญญูยังทำให้คนในสังคมช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยอยู่กันด้วยดี มีความร่มเย็นเป็นสุข ส่วนโทษของการไม่มีความกตัญญู ย่อมทำให้ตนเองและสังคม มีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อน

ความเลื่อม หากคนคบค้าสมาคมได้ยาก เมื่อเป็นเช่นนี้ ทั้งตนเองและสังคม ย่อมจะได้รับโทษของการไม่มีความกตัญญู

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมความกตัญญูให้ลูกได้อย่างไร?

แนวทางการจัดกิจกรรมของพ่อแม่ที่ช่วยส่งเสริมความกตัญญู เป็นเรื่องที่ไม่ยากถ้าพ่อแม่ให้การเล็งดูเอาใจใส่ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในการสร้างพฤติกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมทางตรง คือ การส่งเสริมให้ลูกได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังให้เกิดความกตัญญู เช่น สอนให้ลูกช่วยยกน้ำดื่มมาให้พ่อแม่ เมื่อกลับมาจากทำงาน การช่วยเหลือของเล็กๆน้อยๆ เมื่อต้องไปซื้อของ หรือการที่ลูกช่วยงานบ้านง่ายๆ พ่อแม่ควรชื่นชม และเน้นถึงความสำคัญของพฤติกรรมว่าลูกได้แสดงออกถึงความกตัญญูต่อพ่อแม่แล้ว

2. กิจกรรมทางอ้อม คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ต้องแสดงพฤติกรรมความกตัญญูให้ลูกเห็น เช่น การซื้อของหรือการทำอาหารให้คนปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย หรือญาติผู้ใหญ่ที่มีพระคุณ ให้ลูกได้มีส่วนร่วมในการมอบสิ่งของ หรืออธิบายสาเหตุที่ต้องแสดงความกตัญญูต่อท่านเหล่านั้นว่า ท่านมีบุญคุณอย่างไรต่อเรา ถ้าไม่ท่านเหล่านั้น เราจะเป็นอย่างไร และให้ลูกวิเคราะห์ผลของการทำกิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นทางกาย หรือความรู้สึกอึดอัดทางจิตใจ เมื่อได้แสดงความกตัญญูต่อผู้อื่น

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูในวันพ่อ วันแม่ วันไหว้ครู ให้เด็กได้พูดถึงบุคคลในครอบครัวในสาระเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ปลูกฝังคุณธรรมให้เป็นเครื่องกำกับตลอดชีวิต ด้วยคุณธรรมความดีงามทั้งหลายจะเกิดกับเด็กได้ถาวรจึงควรที่จะปลูกฝังความกตัญญูลงในจิตใจของเด็กพร้อมกับการให้วิชาความรู้คู่กันไป

บรรณานุกรม

พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตฺโต (2539). *พัฒนาวัฒนธรรมในตัวคนไทย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2542). *พุทธธรรม*. (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2536). *กตัญญูกตเวทีเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. (2540). *มงคลกับคุณภาพชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: นานา สิ่งพิมพ์.

ผู้เขียน: อาจารย์ ทิพมาศ เสวตวร โชติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

แบบทดสอบ
เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อพ่อแม่)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. พ่อแม่มีความสำคัญกับเราอย่างไร
 - ก. เป็นผู้ช่วยครูสอนหนังสือให้แก่เรา
 - ข. เป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูเรา อบรมสั่งสอนเรา
 - ค. เป็นผู้ที่มีปฏิกิริยาตายายให้กำเนิดมา แล้วมาให้กำเนิดเรา
 - ง. เป็นผู้ทำอาหารให้เราทานช่วงเช้าและเย็นหลังเลิกเรียนเท่านั้น
2. การมีความกตัญญูกับพ่อแม่ โดยประกาศบุญคุณท่านพูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. เพื่อนๆ จะว่าเราเป็นคนช่างพูดช่างประจบ
 - ข. คนทั่วไปจะนำไปพูดว่า เราเป็นคนช่างพูดช่างเจรจา
 - ค. มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
 - ง. ครูอาจารย์จะช่วยให้ช่วยเหลือของ ช่วยถือหนังสือ กระเป๋าใส่ของ รวมทั้งให้ช่วยสอนแทนครูด้วย
3. ข้อใดเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ
 - ก. เด็กชายเอกพนช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำกับข้าว รินน้ำและดักข้าวให้พ่อแม่
 - ข. เด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่นของโรงเรียนทุกเย็น
 - ค. เด็กหญิงสมพรช่วยเพื่อนๆ รดน้ำต้นไม้ในโรงเรียนสม่ำเสมอ
 - ง. เด็กชายชัยช่วยเด็กชายดีกวาดพื้น ทำแหวให้สะอาดทุกวัน
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ด้วยการตอบแทนคุณท่านโดยเป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี
 - ก. จะได้รับเงินตอบแทนจากพ่อแม่
 - ข. จะทำให้เป็นผู้ขยันในการทำงาน
 - ค. จะได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียน
 - ง. มีคนคบค้าสมาคม และได้รับการยกย่องสรรเสริญ
5. ผู้ที่**ไม่**มีความกตัญญู หรือเป็นคนอกตัญญู ผลที่จะได้รับคืออะไร
 - ก. ถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา
 - ข. เป็นคนที่เก่งและเป็นคนที่สังคมยอมรับ
 - ค. เป็นคนที่ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร
 - ง. เป็นคนช่วยเหลือตัวเองได้ดี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 2 ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) ที่โรงเรียน นักเรียนมีใครบ้างที่ร่วมเรียน ร่วมทำกิจกรรม และที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน (เพื่อนๆ ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และภารโรง)
 - 2) ครูอาจารย์ คือใคร (เป็นแม่คนที่ 2 รองจากพ่อแม่เรา เป็นผู้ให้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ สอนเป็นคนดีของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้ใหญ่และสังคม)
 - 3) ครูอาจารย์ท่านเป็นคนดีหรือไม่ (ดี) ครูดีเป็นอย่างไร
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ The Everlasting Teacher ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ในคลิปนี้ นักศึกษาแพทย์ชื่อ นพ. เป็นคนรวยหรือคนจน (คนจน) ดูจากไหน (จากที่เขาต้องทานข้าวที่เหลือจากคนอื่น)
 - 2) เขามีพ่อแม่หรือไม่ (ไม่มี เป็นลูกกำพร้า)
 - 3) ใครเป็นผู้ช่วยเหลือเขาให้เรียนจนจบ (ครูเกษม)
 - 4) ครูเกษมเมื่อเสียชีวิตแล้ว เขาทำไรต่อที่เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น (ครูเกษมบริจาคร่างกายให้นักศึกษาแพทย์ได้ศึกษาต่อไป)
 - 5) ทำไมนพ.จึงร้องไห้ เมื่อครูเกษมเสียชีวิต (สำนึกในบุญคุณครูเกษมที่ได้สอนมารวมทั้งให้ทุนการศึกษาจนจบเป็นหมอ)
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง ผอ.โรงเรียนที่ขอนแก่นกราบเท้าครู ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) ในข่าวนี้ ใครทำอะไร ที่ไหน (ผอ.โรงเรียนขอนแก่นวิทยายนกราบเท้าครูที่สอนมาตั้งแต่เด็ก)

2) ผอ.โรงเรียนกราบครูน้อยในวันใด (วันครูที่เกษียณ)

3) ทำไม ผอ.โรงเรียนถึงกราบครูน้อย (สำนึกในบุญคุณที่ครูน้อยได้สอนมา จนเป็นใหญ่เป็นโต เป็น ผอ.โรงเรียนได้)

4) นักเรียนเห็นภาพ ผอ.โรงเรียนกราบครูน้อยแล้ว รู้สึกอย่างไร

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความกตัญญู - พระคุณครู** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว คิดว่า ครูเป็นคนเช่นไร (ตั้งใจสอนศิษย์ให้เป็นคนดี)

2) นักเรียนคิดว่า ครูจะจำนักเรียนได้ทั้งหมดหรือเปล่า (ไม่) เพราะอะไร (ครูมีลูกศิษย์มากมายหลายรุ่น)

3) นักเรียนที่จบไปแล้วมีงานทำ นักเรียนเหล่านั้นจะจำครูได้หรือไม่ (ได้)

4) ทำไมนักเรียนถึงจำครูได้ (ครูเป็นผู้มีพระคุณ)

5) นักเรียนควรทำอย่างไรตอบแทนบุญคุณครูอาจารย์ (แสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ได้แก่ ช่วยงานที่โรงเรียนทุกอย่าง เป็นต้น)

6. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความกตัญญู - ปลุกความกตัญญูในตัวคุณ!!! (ผู้มีพระคุณ)** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) คนขายก๋วยเตี๋ยวเป็นคนเช่นไร (ใจดี มีน้ำใจช่วยเหลือผู้เดือดร้อน ทั้งเด็กผู้ชาย และคนขอทาน)

2) ทำไมเด็กผู้ชายถึงหยิบยาจากร้านขายยา (เอาไปให้แม่ ซึ่งป่วย)

3) ลูกสาวคนขายก๋วยเตี๋ยว คิดจะช่วยพ่อหาค่ารักษายาพยาบาลด้วยวิธีไหน (โดยการขาย/เช่าร้านก๋วยเตี๋ยว)

4) ใครเป็นคนช่วยรักษาคคนขายก๋วยเตี๋ยวให้ฟรี (นายแพทย์ประจักษ์ – เด็กชายคนนั้น)

5) หมอคนนี้เป็นคนเช่นไร (เป็นคนมีความกตัญญูรู้คุณ จึงตอบแทนความดี)

6) จากที่ได้ดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง

7. ครูแจกใบความรู้เรื่อง **ความกตัญญู** ให้นักเรียนอ่าน ประมาณ 2 นาที

8. ครูถามนักเรียนว่า ความกตัญญูคืออะไร ให้นักเรียนช่วยกันตอบ (การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ ของครูอาจารย์)

9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคาดหวังของครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ และสังคม รวมทั้งประโยชน์การมีความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความกตัญญูต่อพ่อแม่)
1	รู้สึกสำนึกในบุญคุณของครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ	1	มีจิตสำนึกที่ดีรู้จักบุญคุณครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
2	แสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ	2	เป็นผู้ที่เป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป ที่ว่า "ความกตัญญูคนไหนดี เป็นเครื่องหมายของคนดี"
3	ประกาศคุณท่าน พูดถึงครูอาจารย์ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร เช่น ท่านดูแลเอาใจใส่เรา ท่านสอนให้เราเป็นคนมีมารยาท ท่านสอนเราให้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตที่ดี ท่านช่วยดักเตือนสั่งสอนให้ทำในสิ่งที่ดี เป็นต้น	3	มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
4	ตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานท่านและงานโรงเรียน ประพฤติตนเป็นเด็กที่ดี	4	เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

10. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ 1)** ให้นักเรียนทำ

11. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

12. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน และครูอาจารย์

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่อง เรื่อง **ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ (ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)**

2. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **ความกตัญญู**

3. คลิปเรื่อง **อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ Everlasting Teacher**

4. คลิปเรื่อง **ผอ.โรงเรียนที่ขอนแก่นกราบทำครู**

5. คลิปเรื่อง **ความกตัญญู – พระคุณครู**

6. คลิปเรื่อง ความกตัญญู - ปลุกความกตัญญูในตัวคุณ!!! (ผู้มีพระคุณ)

7. คลิปเรื่อง ความกตัญญู - เด็กหนุ่มกลับมาตอบแทน เจ้าของร้านอาหาร ที่เคยช่วยเหลือ
สมัยเรียน

(คลิป 3. – 7. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น

1.2 ความกตัญญู/การทำงานบ้านช่วยเหลือพ่อแม่ จากการประเมินตนเอง

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

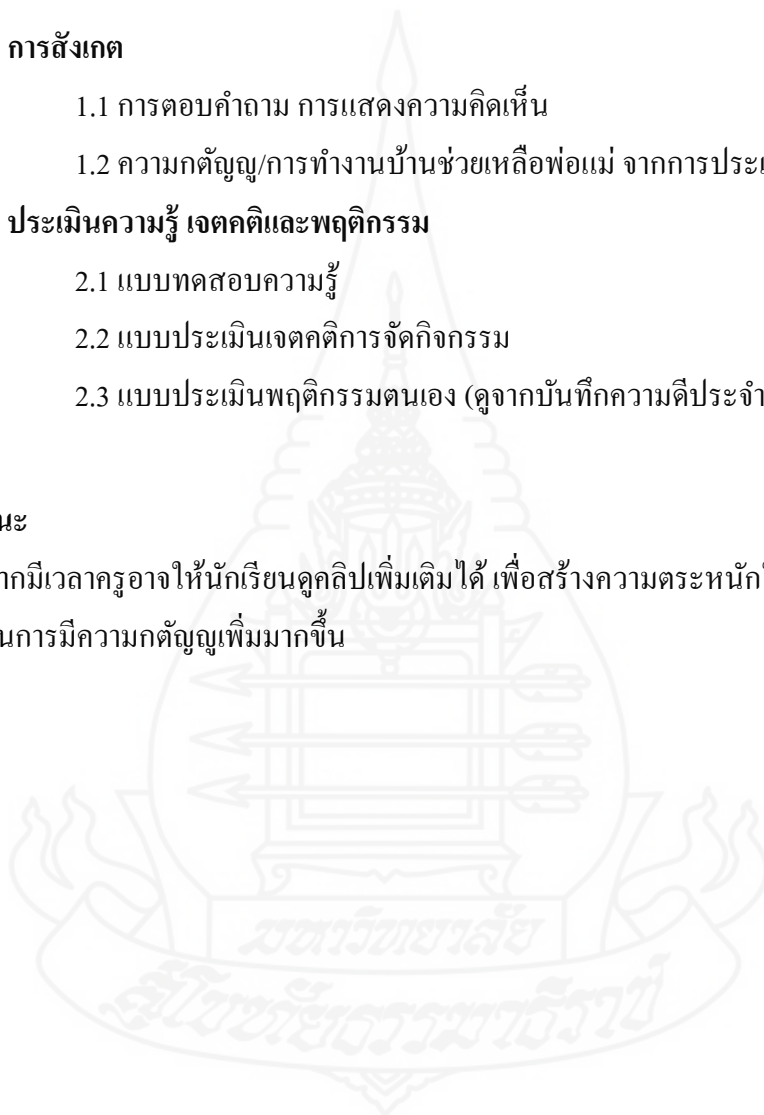
2.1 แบบทดสอบความรู้

2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ข้อเสนอแนะ

หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมี
จิตสำนึกในการมีความกตัญญูเพิ่มมากขึ้น

ใบความรู้
เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)

"ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี"

คนดี ย่อมเป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป เพราะอำนาจของความกตัญญูกตเวที

กตัญญู หมายถึง บุคคลผู้รู้คุณของคนอื่น

กตเวที หมายถึง บุคคลที่ตอบแทนผู้มีคุณแก่ตน

ดังนั้น คำว่า **กตัญญูกตเวที** จึงหมายถึง บุคคลผู้รู้คุณที่คนอื่นกระทำแล้วและทำตอบแทน

ความกตัญญู คือ การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื้อเฟื่อง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และหน้าที่การงาน ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี (ทิพมาศ เสวตวรโชติ, มปป. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช)

บุคคลที่มีคุณ และสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เรานั้นมีมากมาย ยกตัวอย่างเช่น

ครูอาจารย์ เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ ไม่ว่าจะเป็นระดับไหน ชั้นไหนก็ตาม เรียกว่าท่านสอนให้เรา มีความรู้ ความสามารถ ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม นำคุณธรรมและ จริยธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือป้องกันตัวเอง นำความรู้ความสามารถไปใช้เป็นเครื่องมือในการ ประกอบอาชีพการงาน ครูอาจารย์นับได้ว่า เป็นครูคนที่สองรองจากพ่อแม่

ครูอาจารย์ ได้ทำการอบรมสั่งสอน จึงต้องทำการต้อนรับด้วยความเต็มใจ เมื่ออยู่ร่วมกับ ท่าน ต้องเข้าไปคอยอุปฐากรับใช้ เมื่อไม่ได้รับใช้ใกล้ชิดท่าน เวลาท่านมีกิจเรียกใช้ ก็ยินดีรับใช้ เชื้อเฟื่องคำสอนของท่านและตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น ครูอาจารย์จึงเป็นผู้มีคุณแก่ศิษย์ทั้งหลาย

ด้วยเหตุที่พ่อแม่ ครูอาจารย์ ได้สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่นักเรียน จึงนับว่าเป็นผู้มีคุณ และสมควรอย่างยิ่งที่ทุกๆ คนควรที่จะตอบแทนคุณ คือ สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ท่าน เหล่านั้นบ้าง ตามสมควรแก่ความสามารถและโอกาสอันเหมาะสมวันหยุด

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ.9) เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชร วรวิหาร

watdevaraj@hotmail.com

ที่มา...ฉบับที่ 6708 ข่าวสดรายวัน PS. group dhamma wa wa wow <http://group.dek-d.com/autto002/>

ความคาดหวังของสังคม (ตัวกำหนด)
เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)

ที่	ความคาดหวังของสังคม (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)	ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ (ผลของการมีความกตัญญูต่อ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)
1	รู้สึกสำนึกในบุญคุณของครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ	1	มีจิตสำนึกที่ดีรู้จักบุญคุณครูอาจารย์ และ ผู้มีพระคุณ
2	แสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และ ช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ	2	เป็นผู้ที่เป็นที่ยกย่องนับถือของคน ทั่วไป ทว่า "ความกตัญญูทเวที เป็น เครื่องหมายของคนดี"
3	ประกาศคุณท่าน พูดถึงครูอาจารย์ให้ คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร เช่น ท่านดูแลเอาใจใส่เรา ท่านสอนให้ เราเป็นคนมีมารยาท ท่านสอนเราให้ เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตที่ดี ท่านช่วย ตัดสินใจสอนให้ทำในสิ่งที่ดี เป็นต้น	3	มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริ มงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
4	ตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็นเด็ก ที่ดี	4	เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

เอกสารสำหรับครู

เรื่อง ความกตัญญู (Gratitude)

ความกตัญญู คือ การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือ ในกิจการงานต่างๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และหน้าที่การงาน ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี การที่เยาวชนไทยได้รับการปลูกฝัง คุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ สังคม การเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนให้มี คุณลักษณะของการเป็นคนมีความกตัญญู ความตระหนักรู้ในคุณของบุคคล สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

พฤติกรรมความกตัญญูมีลักษณะอย่างไร?

ปัจจุบันมีกระแสความเจริญทางเทคโนโลยีอย่างไร้ขีดจำกัด สิ่งช่วยให้เกิดการเบี่ยงเบนของ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ตลอดจนการสร้างเสริมความเจริญทางวัตถุที่มากเกินไปจนลืมนึกถึง ความเจริญทางด้านจิตใจ ตลอดจนความต้องการทาง ด้านวัตถุเพื่อมาสนองความต้องการทางกาย ทางใจในการดำรงชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคมนั้น ทำให้เกิดการแย่งชิงโอกาส เพื่อการ ประกอบการเลี้ยงชีพ โดยลืมนึกถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ ลืมนึกถึงวิถีชีวิตแบบ ดั้งเดิมของคนไทยที่มีความกตัญญู รู้จักตอบแทนบุญคุณ ซึ่งความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่าง ยิ่ง ที่จะช่วยรักษาและพ่วงสังคม ไทย ผู้ที่มีความกตัญญู คือ มีจิตสำนึกในคุณท่านและคิดตอบแทน ส่วนผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนอกตัญญู ไม่รู้คุณ ย่อมถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่ง อื่น ชีวิตด้านกายภาพดำรงอยู่ได้เพราะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่างๆ มีพ่อแม่ ครูอาจารย์

ญาติพี่น้อง เป็นต้น ความกตัญญูนี้เป็นคุณธรรมที่มนุษย์ควรปฏิบัติไม่เฉพาะต่อมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น แต่รวมไปถึงต่อสัตว์และพืชด้วย ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมจะทำตนเองให้มีความสุขและทำผู้อื่นให้มีความสุขด้วย ลักษณะของคนมีความกตัญญูตามหลักพระพุทธศาสนา มี 2 ลักษณะ ได้แก่

3. **กตัญญูชั้นสามัญ** คือ กตัญญูอย่างสามัญทั่วไป หมายถึง รู้อุปการคุณที่บุคคลอื่นทำให้เรา ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดกตเวทิตะ คือ การตอบแทนคุณ ซึ่งเด็กจะยอมรับว่าใครมีคุณก็ต่อเมื่อเขาทำอะไรให้กับคนเท่านั้น เช่น ยอมรับว่าพ่อแม่มีพระคุณ เพราะได้เลี้ยงดูมา ยอมรับว่าครูมีพระคุณ เพราะได้อบรมสั่งสอน ยอมรับว่าญาติพี่น้องมีบุญคุณ เพราะเคยให้ข้าวให้ขนม

4. **กตัญญูชั้นสัตบุรุษ** เป็นความกตัญญูชั้นสูง หมายถึง การรู้จักคุณธรรมความดีที่มีอยู่ในตัวบุคคลอื่น ใครมีความดีก็รู้ว่าเขาเป็นคนดี ไม่ว่าจะทำอะไรให้เราหรือไม่ก็ตาม ไม่ยึดเอาตัวเองเป็นเครื่องวัดความดีของคนอื่น เป็นการตัดสินความดีด้วยความดี และรู้จักกระทั่งว่าธรรมทั้งหลายมีคุณค่าอย่างไร และพยายามถ่ายทอดคุณลักษณะที่ดีนั้นมาใส่ตัวเรา เพื่อจะได้ทำความดีเป็นแบบอย่างที่ดีเหมือนเขา ส่วนการแสดงออกต่อผู้มีพระคุณมีลักษณะ ดังนี้

3. **ประกาศคุณท่าน** คือ การประกาศว่าผู้มีพระคุณของเราดีอย่างไรบ้าง เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ ทำโดยพูดถึงพ่อแม่ให้คนอื่นฟังได้ว่า ท่านดีกับเราอย่างไร กิจกรรมที่นิยมทำกันมากคือการทำบัตรอวยพรวันพ่อและวันแม่ แต่วิธีที่ดีที่สุดคือ ประกาศที่ตัวเอง เพราะเป็นลูกและได้รับการอบรมมาจากพ่อแม่ ฉะนั้น ความประพฤติดีของเด็กรจะเป็นตัวประกาศคุณพ่อแม่ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

4. **ตอบแทนคุณท่าน** คือ เมื่อรู้ว่าท่านมีคุณหรือมีอุปการะ ต้องตอบแทน เช่น ถ้าผู้มีพระคุณเป็นพ่อแม่ ลูกสามารถตอบแทนได้โดย เป็นเด็กดี ช่วยงานบ้านง่ายๆ ประพฤติตนเป็นลูกที่ดี

ความกตัญญูมีความสำคัญอย่างไร?

ความกตัญญูกตเวทิตะเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้มีความสัมพันธ์กันในสังคมมนุษย์และเป็นบ่อเกิดแห่งความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณธรรมเบื้องต้นของมนุษยธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นเครื่องทำลายความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของความดี เป็นเหตุให้เกิดความสุข รอบคอบ ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ จำแนกความสำคัญของความกตัญญูกตเวทิตะได้ดังนี้

1. ความกตัญญูกตเวทิตะเป็นวัฒนธรรมที่งดงาม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยได้สืบทอดแทรกความกตัญญูกตเวทิตะไว้เกือบทุกเรื่อง เช่น การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย การบวชวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น

2. ความกตัญญูกตเวทิตะ ทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมั่นคง ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกระทำหน้าที่อันเหมาะสมของตนเอง โดยเริ่มจากความรับผิดชอบต่อ

ตนเอง ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในสถาบันครอบครัว โดยบิดามารดาทำหน้าที่ในฐานะบุพการี และบุตรธิดาปฏิบัติหน้าที่ต่อบิดามารดาในฐานะผู้มีความกตัญญูทดแทนที่ อันจะขยายผลในระดับสังคมที่กว้างออกไป ความกตัญญูช่วยให้โลกอยู่รอดไม่มีปัญหา ปัญหาคนชราไม่มีคนเลี้ยง ปัญหาสงคราม ปัญหาความโหดร้ายทารุณ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ ก็จะหมดไป

3. สภาพาสีงแวดล้อมทางธรรมชาติจะสมดุลไม่ถูกทำลาย คนมีความกตัญญูย่อมระลึกถึงบุญคุณของป่าไม้ ทุ่งนา แม่น้ำ ลำธาร ถนนหนทาง และสิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ฯลฯ ช่วยกันอนุรักษ์ บำรุง รักษาให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุลและกลมกลืน

4. ความกตัญญูทดแทนที่เป็นเครื่องหมายของคนดี

เด็กจะได้ประโยชน์อะไรจากความกตัญญู?

ความกตัญญูทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมั่นคง ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกระทำหน้าที่อันเหมาะสมของตนเอง โดยเริ่มจากมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในสถาบันครอบครัว โดยพ่อแม่ทำหน้าที่เป็นบุพการี และลูกปฏิบัติหน้าที่ต่อพ่อแม่ในฐานะผู้มีความกตัญญู ซึ่งจะขยายผลในระดับสังคมที่กว้างออกไป ความกตัญญูช่วยให้โลกอยู่รอดปลอดภัย ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาคนชราไม่มีคนเลี้ยง ปัญหาสงคราม ปัญหาความโหดร้ายทารุณ ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจจะหมดไป สภาพาสีงแวดล้อมทางธรรมชาติจะไม่ถูกทำลาย เพราะคนมีความกตัญญูย่อมระลึกถึงบุญคุณของป่าไม้ ทุ่งนา แม่น้ำ ลำธาร ถนนหนทาง และสิ่งสาธารณประโยชน์อื่นๆ ช่วยกันอนุรักษ์ บำรุง รักษาให้สิ่งเหล่านั้นคงอยู่ร่วมกับมนุษย์อย่างสมดุล การที่เด็กเป็นคนกตัญญูทดแทนที่ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเด็กมีดังนี้

- 1) ได้รับคำสรรเสริญจากสังคมส่วนรวม
- 2) กระทำการใดๆ ที่ดีก็จะสำเร็จเนื่องจากการได้รับการช่วยเหลือจากสังคม
- 3) ได้รับการยกย่องจากสังคม
- 4) เป็นคนที่สังคมต้องการและยอมรับ

ประโยชน์ของความกตัญญู และโทษของการไม่มีความกตัญญูทั้งต่อตนเองและต่อสังคม บุคคลผู้มีความกตัญญูเป็นคนดีและรักษาความดีไว้ได้ เป็นผู้นำคบค้าสมาคม ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ความกตัญญูยังทำให้คนในสังคมช่วยเหลือกัน พึงพาอาศัยอยู่กันด้วยดี มีความร่มเย็นเป็นสุข ส่วนโทษของการไม่มีความกตัญญู ย่อมทำให้ตนเองและสังคม มีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อน ความเสื่อม หากคนคบค้าสมาคมได้ยาก เมื่อเป็นเช่นนี้ ทั้งตนเองและสังคม ย่อมจะได้รับโทษของการไม่มีความกตัญญู

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมความกตัญญูให้ลูกได้อย่างไร?

แนวทางการจัดกิจกรรมของพ่อแม่ที่ช่วยส่งเสริมความกตัญญู เป็นเรื่องที่ไม่ยากถ้าพ่อแม่ให้การเล็งดูเอาใจใส่ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในการสร้างพฤติกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมทางตรง คือ การส่งเสริมให้ลูกได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังให้เกิดความกตัญญู เช่น สอนให้ลูกช่วยยกน้ำดื่มมาให้พ่อแม่ เมื่อกลับมาจากทำงาน การช่วยถือของเล็กๆ น้อยๆ เมื่อต้องไปซื้อของ หรือการที่ลูกช่วยงานบ้านง่ายๆ พ่อแม่ควรชื่นชม และเน้นถึงความสำคัญของพฤติกรรมว่าลูกได้แสดงออกถึงความกตัญญูต่อพ่อแม่แล้ว

2. กิจกรรมทางอ้อม คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ต้องแสดงพฤติกรรมความกตัญญูให้ลูกเห็น เช่น การซื้อของหรือการทำอาหารให้คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย หรือญาติผู้ใหญ่ที่มีพระคุณให้ลูกได้มีส่วนร่วมในการมอบสิ่งของ หรืออธิบายสาเหตุที่ต้องแสดงความกตัญญูต่อท่านเหล่านั้นว่า ท่านมีบุญคุณอย่างไรต่อเรา ถ้าไม่ท่านเหล่านั้น เราจะเป็นอย่างไร และให้ลูกวิเคราะห์ผลของการทำกิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นทางกาย หรือความรู้สึกอ้อมเอมทางจิตใจ เมื่อได้แสดงความกตัญญูต่อผู้อื่น

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูในวันพ่อ วันแม่ วันไหว้ครู ให้เด็กได้พูดถึงบุคคลในครอบครัวในสาระเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ปลูกฝังคุณธรรมให้เป็นเครื่องกำกับตลอดชีวิต ด้วยคุณธรรมความดีงามทั้งหลายจะเกิดกับเด็กได้ถาวรจึงควรที่จะปลูกฝังความกตัญญูลงในจิตใจของเด็กพร้อมกับการให้วิชาความรู้คู่กันไป

บรรณานุกรม

พระธรรมปิฎก, ป.อ. ปยุตฺโต (2539). *พัฒนาวัฒนธรรมในตัวตนไทย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2542). *พุทธธรรม*. (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2536). *กตัญญูกตเวทีนรรมโพธิ์ร่มไทรของโลก*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. (2540). *มงคลกับคุณภาพชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพฯ: นานา สิ่งพิมพ์.

ผู้เขียน: อาจารย์ ทิพมาศ เสวตวร โขติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

แบบทดสอบ
เรื่อง ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่
(ความกตัญญูต่อครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. ครูอาจารย์มีความสำคัญกับเราอย่างไร
 - ก. เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีความรู้
 - ข. เป็นผู้ปกครอง เลี้ยงดูเรา อบรมสั่งสอนเรา
 - ค. เป็นผู้ที่มิพระคุณต่อเราในการเลี้ยงดูอุ้มชูเรา
 - ง. เป็นผู้ทำอาหารให้เราทานช่วงเช้าและช่วงกลางวัน
2. การมีความกตัญญูกับครูอาจารย์ โดยประกาศบุญคุณท่าน พุถึงครูอาจารย์ให้คนอื่นฟังว่าท่านดีกับเราอย่างไร ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. เพื่อนๆ จะว่าเราเป็นคนช่างพูดช่างประจบ
 - ข. คนทั่วไปจะนำไปพูดว่า เราเป็นคนช่างพูดช่างเจรจา
 - ค. มีความสุข ความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน
 - ง. ครูอาจารย์จะให้ช่วยเหลือของ ช่วยถือหนังสือ กระเป๋าใส่ของ รวมทั้งให้ช่วยสอนแทนครูด้วย
3. ข้อใดเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณครูอาจารย์
 - ก. เด็กหญิงสมพรช่วยเพื่อนๆ ตัดต้นไม้ในโรงเรียนให้โล่งเตียน
 - ข. เด็กชายชัยช่วยกวาดพื้น ทำเวรในห้องเรียนให้สะอาดทุกวัน
 - ค. เด็กชายเอกพจน์ช่วยครูอาจารย์กวาดบ้าน ภูบ้าน ทำกับข้าวให้ครูอาจารย์
 - ง. เด็กหญิงวาสนาช่วยทำความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่นของหมู่บ้านทุกเย็น
4. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการมีความกตัญญูครูอาจารย์ ด้วยการตอบแทนคุณท่าน โดยเป็นเด็กดี ช่วยงานโรงเรียนง่ายๆ ประพฤติตนเป็นเด็กดี มีสัมมาคารวะ
 - ก. จะทำให้เป็นผู้ชยันในการทำงาน
 - ข. จะได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียน
 - ค. จะได้รับเงินตอบแทนจากครูอาจารย์เป็นพิเศษทุกเดือน
 - ง. เป็นผู้น่าคบค้าสมาคม ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีมีความกตัญญูทดเวท
5. ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูคือคนอกตัญญู ไม่รู้คุณครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณ ผลที่นักเรียนจะได้รับคืออะไร
 - ก. ถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหาสมาคมด้วย
 - ข. เป็นคนที่สังคมยังต้องการและยอมรับอยู่
 - ค. เป็นคนที่ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร
 - ง. เป็นคนช่วยเหลือตัวเองได้ดี

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้ เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 3 เด็กน้อยคนซื่อ (ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก)
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) ได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก)
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) ได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) มีใครบ้างที่ไม่เคยโกหก
 - 2) การโกหกเป็นสิ่งดีหรือไม่ เพราะอะไร
 - 3) ทำอย่างไรเราจึงจะไม่โกหก
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง การไม่โกหก - ภารกิจสุดฮา... ท้าพิสูจน์ความจริง เด็กไม่โกหก! ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ในคลิปนี้ เด็กโกหกผู้ใหญ่หรือเปล่า (ไม่) ดูจากไหน (เด็กบอกความจริง)
 - 2) เรื่องแรกเด็กไม่โกหกเรื่องไร (ผู้หญิงสาวตดเหม็น)
 - 3) เรื่องที่ 2 เรื่องอะไร (เรื่องผู้ใหญ่ไม่ใส่กางเกง) แล้วเด็กทำอย่างไร (ไล่ให้ไปใส่กางเกงก่อนเข้าโรงเรียน)
 - 4) เรื่องที่ 3 เรื่องอะไร (เรื่อง Pizza รสใหม่อร่อยกว่ารสเก่า)
 - 5) นักเรียนคิดว่า ทำไมเด็กๆ ถึงไม่โกหก
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง เด็กขายนิดคนซื่อ (ความซื่อสัตย์-ไม่โกหก) ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) แม่ของเด็กขายนิดทำงานอะไร (ก่อสร้าง)
 - 2) นักเรียนคิดว่าเด็กขายนิดเป็นคนจนหรือคนรวย (คนจน) ดูจากไหน (ไม่สามารถส่งเด็กขายนิดเรียนหนังสือได้)
 - 3) แม่ของเด็กขายนิดโกรธเขาเรื่องอะไร (ไม่อยู่บ้านตามที่แม่สั่ง และแม่คิดว่าฝรั่งจะเอาเด็กขายนิดไปขาย)

4) แม่ของเด็กชายนึกคิดว่าเขาโกหกเรื่องอะไร (เรื่องเขาพูดภาษาอังกฤษได้ และขโมยหนังสือภาษาอังกฤษมาด้วย)

5) เด็กชายนึกเป็นคนเช่นไร (ขยัน ใฝ่หาความรู้ โดยเฉพาะเป็นคนซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)

6) นักเรียนเห็นภาพเด็กชายนึก ไปเก็บหนังสือจากกองขยะมาเรียนเองแล้ว รู้สึกอย่างไร

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **หนูนิดพูดโกหก - นิทานสำหรับเด็ก** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว คิดว่า หนูนิดเป็นคนเช่นไร (ชอบโกหก)

2) หนูนิดออกไปวิ่งเล่นกับเพื่อน แล้วหนูนิดโกหกแม่เรื่องอะไร (ทำการบ้านเสร็จแล้ว)

3) แม่มาปลุกหนูนิด แล้วหนูนิดโกหกแม่เรื่องอะไร (ไม่สบาย ปวดหัว)

4) หนูนิดโกหกครูว่าอย่างไร (ทำเสร็จแล้วแต่ลืมเอามา)

5) หนูนิดไปเล่นบอลลูกกับเพื่อนแล้วโดนอะไรต่อย (ฟุ้ง)

6) หนูนิดสารภาพกับแม่ว่าหนูนิดโกหกแม่ แม่โกรธหนูนิดหรือไม่ (ไม่)

7) แม่ของหนูนิดพยายามให้ แล้วสอนหนูนิดว่าอย่างไรบ้าง

- การพูดโกหกเป็นสิ่งไม่ดี บาปด้วย

- เด็กที่พูดโกหกบ่อยๆ จะคิดเป็นนิสัย

- ไม่มีใครเชื่อถือ

8) วิธีแก้ฟุ้งต่อย ทำอย่างไร (เอาปากกาครอบที่โดนต่อยกดลง เหล็กในของฟุ้งก็จะออกมา เอาคีมคีบออก เอาหอมแดงผ่าครึ่งทาทุก 15 นาที เอาแอมโมเนียทา ถ้ามีอาการปวดก็ให้ทานยาแก้ปวด ถ้าหายใจไม่ออกให้ไปหาหมอ)

6. ครูแจกใบความรู้เรื่อง **ความซื่อสัตย์** ให้นักเรียนอ่าน ประมาณ 2 นาที แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม ตามประเด็น ดังนี้

1) **ความซื่อสัตย์**คืออะไร (ตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดภัยจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ)

2) **ผู้ที่มีความซื่อสัตย์**มีลักษณะเป็นอย่างไร (เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง)

3) **การโกหก**คืออะไร (การที่ไม่พูดความจริง)

7. ครูถามนักเรียนว่า ทำอย่างไร นักเรียนจึงจะเป็นผู้ไม่โกหก มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและ

ผู้อื่น

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ และผลเสียของการโกหก รวมทั้งความคาดหวังของครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการไม่โกหก (มีความซื่อสัตย์)	ที่	ผลเสียของการโกหก (ไม่มีความซื่อสัตย์)
1	จะทำให้เป็นที่เชื่อถือ	1	จะทำให้ไม่เป็นที่เชื่อถือ
2	เป็นที่เคารพนับถือของคนอื่น	2	ไม่เป็นที่น่าเคารพนับถือของคนอื่น
3	เป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้	3	ไม่เป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้
4	ประสบความสำเร็จในการเรียน และในการทำงาน	4	ประสบความล้มเหลวจากการเรียน และการทำงาน

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากการไม่โกหก (ความซื่อสัตย์) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง ไม่เอาเปรียบ ไม่เบียดเบียน ไม่แย่งชิงลักขโมย
2	มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน
3	ไม่พูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง
4	ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้อะไร
5	ควรคิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน

9. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง เด็กน้อยคนซื่อ (ความซื่อสัตย์-ไม่โกหก) ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

11. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน และครูอาจารย์

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่อง เรื่อง ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก
2. เอกสารสำหรับครูเรื่อง ความซื่อสัตย์
3. คลิปเรื่อง การไม่โกหก - การพิสูจน์ความจริง เด็กไม่โกหก!
4. คลิปเรื่อง เด็กขายนิดคนซื่อ (ความซื่อสัตย์-ไม่โกหก)

5. คลิปเรื่อง หนูนิคพูดโกหก – นิทานสำหรับเด็ก

(คลิป 3. – 5. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

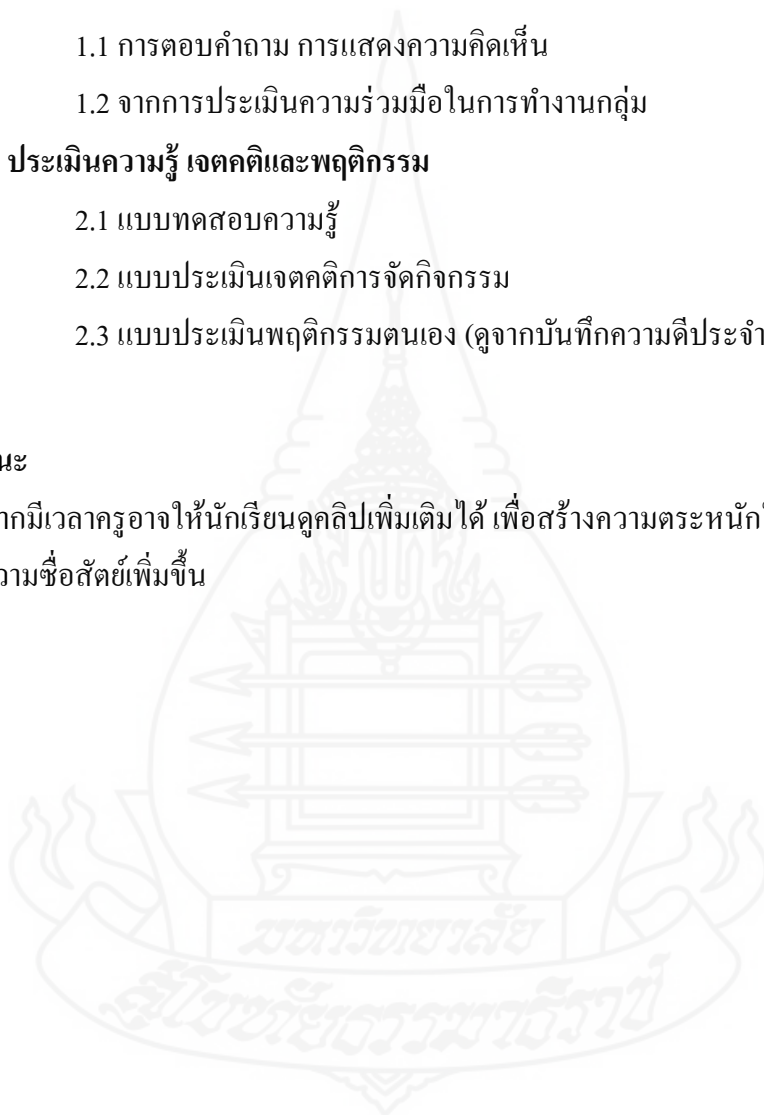
- 1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น
- 1.2 จากการประเมินความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

- 2.1 แบบทดสอบความรู้
- 2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม
- 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ข้อเสนอแนะ

หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีสำนึกในการมีความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น

ใบความรู้ เรื่อง เด็กน้อยคนซื่อ (ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)

ความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความสะอาดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น **อารยชน** จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ **สุจริต 3 ประการ** ดังนี้คือ

1. **สุจริตทางกาย (กายสุจริต)** เป็นการประพฤติดีประพฤติดชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบคั้นเบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

2. **สุจริตทางวาจา (วจีสุจริต)** เป็นการประพฤติดีประพฤติดชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

3. **สุจริตทางใจ (มโนสุจริต)** เป็นการประพฤติปฏิบัติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็ง คิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือ เพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็น ธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็คือเป็นสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมี จิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรีต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่รวม กันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร?

การที่นักเรียนเป็นคนซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง จะทำให้เขาเป็นที่ เชื่อถือ เคารพนับถือของคนอื่น และเป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้ การรักความจริง การทำทุกสิ่งทุกอย่าง ให้ตรงกับความจริง จะทำให้เขาปลอดภัยจากกิเลส

สัจจะเป็นบรมาชาธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของภุคค์ และเป็นบารมีข้อหนึ่ง คือ เมื่อเราตั้งใจจะทำอะไรแล้ว ก็อยู่กับสิ่งนั้นจนสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการ เรียน ในการทำงานอย่างแน่นอน **บรมาชาธรรม 4 ประการ** ประกอบด้วย

สัจจะ **ความจริง** คือ ดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ ให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้

ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีขึ้นอยู่เสมอ

ขันติ อดทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทน ไม่ หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์ สละโลก ละทิฐิ มานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

- ให้นักเรียนช่วยกันเขียนถึงผลดีของการไม่โกหก และผลเสียของการโกหก และความคาดหวัง

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการไม่โกหก (มีความซื่อสัตย์)
1	
2	
3	
4	

ที่	ผลเสียของการโกหก (ไม่มีความซื่อสัตย์)
1	
2	
3	
4	

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม จากการไม่โกหก
1	
2	
3	

ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความซื่อสัตย์ (ไม่โกหก) ผลเสียของการโกหก (ไม่มีความซื่อสัตย์) และความคาดหวังของสังคมจากการไม่โกหก

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการไม่โกหก (มีความซื่อสัตย์)
1	จะทำให้เป็นที่เชื่อถือ
2	เป็นที่เคารพนับถือของคนอื่น
3	เป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้
4	ประสบความสำเร็จในการเรียน และในการทำงาน

ที่	ผลเสียของการโกหก (ไม่มีความซื่อสัตย์)
1	จะทำให้เป็นคนไม่น่าที่เชื่อถือ
2	ไม่เป็นที่น่าเคารพนับถือ/น่ารังเกียจของคนอื่น
3	ไม่เป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้
4	ประสบความล้มเหลวจากการเรียนและการทำงาน

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากการไม่โกหก (ความซื่อสัตย์) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง ไม่เอาเปรียบ ไม่เบียดเบียน ไม่แย่งชิงลักขโมย
2	มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน
3	ไม่พูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่สนใจพูดให้ผิดจากความจริง
4	ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้
5	ควรคิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เพื่อแผ้วถางขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน

เอกสารสำหรับครู

เรื่อง คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ (Upholding Integrity)

ความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ **ผู้ที่มีความซื่อสัตย์** คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่า เป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต 3 ประการ ดังนี้คือ

1. **กายสุจริต** เป็นความ **สุจริตทางกาย** ทำสิ่งที่ด้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

2. **วจีสุจริต** เป็นความ **สุจริตทางวาจา** ทำสิ่งที่ด้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดต่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

3. **มโนสุจริต** เป็นความ **สุจริตทางใจ** ทำสิ่งที่ด้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมีจิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มิเมตตาไมตรีต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์ เราจึงต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม นับตั้งแต่การอยู่รวม กันในครอบครัว เราทุกคนควรเป็นผู้ที่มีวินัยในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่ถูกเป็นคนซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง จะทำให้เขาเป็นที่เชื่อถือเคารพนับถือของคนอื่น และเป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้ การรักความจริง การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ตรงกับความจริง จะทำให้เขาปลอดภัยจากกิเลส

สัจจะ คือ การพูดจริง ทำจริง จริงใจ เป็นความเข้มแข็งของจิตใจ การเสียสัจจะเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย การพูดเท็จเพราะกลัวครู กลัวผู้ใหญ่จะลงโทษ หรือว่ากลัวคนอื่นจะดูถูกเป็นนิสัยที่มักจะเกิดขึ้นในเด็กที่ยังไม่เป็นที่พึ่งของตน ยังอ่อนแอ ยังต้องอาศัยคนอื่น จึงจะมีชีวิตได้ ต้องพึ่งพ่อ พึ่งแม่ พึ่งครู กรณีนั้นก็ป็นธรรมดาสำหรับผู้ที่ยังไม่เป็นอิสระ จึงต้องระแวงว่าสิ่งที่ตนพึ่งอาศัยนั้นจะทอดทิ้งหรือจะหายไป นั่นจะเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่นำไปสู่การพูดเท็จของเด็ก

วิธีแก้วิธีหนึ่งคือ การทำให้เกิดความรักสัจจะว่า สัจจะมันงามอย่างไร และให้เห็นว่ามันเกิดความรู้สึกที่ดีอย่างไร ให้เห็นว่าถ้าเราไม่ปิดบังอำพราง ถ้าเราไม่พยายามสร้างภาพตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้รับคำชมเชยหรือความรัก จะทำให้เราไม่แยอย่างที่เกิด ตรงกันข้าม คนที่เกิดนิสัยที่จะต้องคิดว่าตัวเองต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดเวลา จึงจะเป็นที่รักของคนอื่น หรือว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง จะเป็นคนที่มีความทุกข์ มีความเก็บกดตลอดเวลา เราสอนให้เด็กพูดความจริง เราทำอะไรผิด เราก็ยอมรับไปเลย และตั้งใจจะไม่ทำอีกในครั้งต่อไป ทั้งหมดนี้อยู่ที่ว่า เด็กเชื่อว่าครูหรือผู้ใหญ่เป็นผู้ยุติธรรม มีความหวังดีต่อเขา ให้อภัยเขาได้ และอยู่ที่ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอนให้ทำอะไรก็ทำจริงจัง ตั้งใจ ไม่ใช่ว่า เหลาะ เหละ ทำแบบสนุกสบาย

สัจจะเป็นบรมาสาธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของภุคคัศฐ์ และเป็นบารมีข้อหนึ่ง คือ เมื่อเรตั้งใจจะทำอะไรแล้ว ก็อยู่กับสิ่งนั้นจนสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน ในการทำงานอย่างแน่อน **บรมาสาธรรม 4 ประการ** ประกอบด้วย

สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้

ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีงามยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

ขันติ อดทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อ ถอย

จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์ สละโลก ละทิ้งมานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

การจัดการศึกษาเพื่อให้ความซื่อสัตย์สุจริตเจริญงอกงามขึ้นในตัวเด็กๆ จนเป็นผู้ที่พูดจริง ทำจริง จริงใจ มีความพร้อมทางความประพฤติ กระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การประดิษฐ์งานศิลปะและงานหัตถกรรมต่างๆ
- 2) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การร้องเพลงที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรม
- 3) การเล่นอย่างมีแบบแผนกติกา เช่น การเล่นเกมกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม
- 4) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ที่เด็กๆ จะต้องช่วยเหลือตนเองและดูแลผู้อื่น การให้บริการครูอาจารย์และผู้ใหญ่
- 5) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เช่น การเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคตินิยม การแสดงบทบาทสมมติ รวมถึงการล้อมวงสนทนาพูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งครูสามารถนำมาเป็นตัวอย่าง เป็นกรณีศึกษาในการเรียนรู้ และการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตผ่านการฝึกวิเคราะห์จำแนกคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมให้กับเด็ก

กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมความประพฤติของตนเอง ขณะอยู่กับผู้อื่น เกิดการฝึกฝนวินัย การทำงานร่วมกับผู้อื่น การดูแลรักษาสัตว์ของต่างๆ ที่เป็นทั้งเครื่องใช้ของตนเองและของส่วนรวม ไม่ล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น แต่มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ลักขโมย ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ละโมภ ไม่คิดหาทางเอาแต่ใจจะได้คิดให้ คิดเสียสละ พุดจาสุภาพ ถูกกาลเทศะ มีความรับผิดชอบ รักษากฎ กติกา มารยาท ทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์ให้ลูกอย่างไร?

วิธีสอนลูกให้ซื่อสัตย์ พ่อแม่ควรปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้ลูกตั้งแต่วัยเด็ก โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ทั้งการซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ต่อการทำงาน และต่อการดำรงชีวิต พ่อแม่ควรสอนให้ลูกพิจารณาประโยชน์ของความซื่อสัตย์และโทษของความไม่ซื่อสัตย์ว่าเป็นอย่างไร

สอนลูกให้สามารถฝึกหัดควบคุมตนให้ได้ โดยเริ่มจากการควบคุมทางกายและวาจา ก่อน ด้วยการประพฤติตามหลักศีล 5 ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ได้แก่

1) เว้นจากปาณาติบาต คือ ละเว้นการฆ่า การสังหาร *ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย* เป็นเรื่อง *การพินิตฺตน ในชีวิตสัตว์* การที่เราเป็นผู้ไม่เบียดเบียน นับเป็นการให้สิ่งที่ล้ำค่า คือ ให้ความปลอดภัยกับผู้คนรอบข้างและสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ก็เป็นสิ่งทั้งงาม

2) เว้นจากอทินนาทาน คือ ละเว้นการลักขโมย เบียดบัง แย่งชิง *ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน* เป็นการ *การพินิตฺตน ในสิ่งของของคนอื่น* อันไหนที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่สนใจ ถือว่าไม่มีความหมายสำหรับเรา เพราะไม่ใช่ของเรา และจะทำให้เรามีความละเอียดยิ่งขึ้น ทำให้จิตใจซื่อตรง สามารถเคารพนับถือตัวเองได้

3) เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร คือ ละเว้นการประพฤติดีกาม *ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน* อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน เป็นการ *ไม่ประพฤติดีกาม* ที่ทำให้ความวุ่นวายในครอบครัวลดน้อยลง เริ่มต้นจากครอบครัวของเรา อันเป็นสังคมเล็กๆ พ่อแม่แสดงโลกให้ลูกเห็นว่า เราอยู่ด้วยกัน เชื้อถือไว้วางใจกันได้ งัดเว้นในการประพฤติตามอารมณ์ทางเพศที่เกิดขึ้นกับคนอื่นทั้งหมด มีความจงรักภักดีต่อกัน ครอบครัวเราจึงจะมีความสุขได้ยาวนาน

4) เว้นจากมุสาวาท คือ ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง *ไม่ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา ไม่โกหก ไม่พูดเท็จ* ข้อนี้นับว่าเป็นข้อที่ยาก เพราะเราต้องมีสติ ต้องรู้ตัว ต้องระมัดระวัง จึงจะรักษาข้อนี้ได้ แล้วเราจะทำอย่างไรจึงจะพูดโดยไม่คิดลวงและไม่ทำให้คนรอบข้างเสียใจ สมมติว่าคนอยู่ด้วยกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นแฟนกัน พูดความจริงตลอด หลังจากนั้นพูดเท็จเพียงครั้งเดียว คำพูดเท็จ คำโกหกเพียงครั้งเดียวจะมีน้ำหนักมากกว่าความจริงทั้งหมดที่ผ่านมา และพอเราพูดโกหก เราโกหกครั้งเดียวคงไม่จบ เพราะจะต้องจำว่าพูดไว้อย่างไร ไปๆ มาๆ เราจะจำไม่ได้เอง สับสนวุ่นวาย หากเราต้องการความสุขในครอบครัว ความสุขในชุมชน เราก็พยายามที่สุดที่จะไม่พูดสิ่งที่ไม่เป็นจริง

5) เว้นจากสุราเมรัย คือ *ไม่เสพเครื่องคองของมึนเมา สิ่งเสพติด* อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม *ไม่ดื่ม ไม่เสพสิ่งที่ทำให้มึนเมา* ทำให้สติน้อยลง เหล้าทุกชนิดละลายความละอาย ไม่มีใครกินเหล้าแล้วฉลาดขึ้น ไม่มีใครกินเหล้าแล้วสุภาพขึ้น มีแต่กินเหล้าแล้วหยาบลง

อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 ศีล คือ บทศึกษาหรือบทฝึกหัดตัวเอง คนเราจะพัฒนาตัวเองต้องเริ่มที่กายและวาจา มีความฉลาดในการเลือกสิ่งที่ดี และฉลาดในการเลือกสิ่งที่ไม่ทำ โดย

ประพุดต่อคนรอบข้าง ต่อสิ่งรอบข้าง ด้วยความเข้าใจในประโยชน์ของการไม่ทำบางสิ่งบางอย่าง และเห็นโทษของการกระทำบางอย่าง ซึ่งเป็นผลร้ายที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตัวเองและคนรอบข้าง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น ศีลจึงเป็นเรื่องของความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ ไม่ใช่เพราะความกลัว แต่เกิดความเข้าใจในการทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง ที่เป็นความจริง และสมัครใจที่จะงดเว้นจากการกระทำทั้ง 5 อย่าง ซึ่งเป็นเครื่องรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่หาความแวงต่อกัน เราทุกคนต้องการชุมชนที่ไว้วางใจได้ แต่คงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะรักกัน อย่างไรก็ตาม ทุกคนก็สามารถงดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เราก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ไว้วางใจกันได้ ไม่ต้องคอยระแวงกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเรารู้สึกไม่ปลอดภัย แล้วจะหาความสุขได้จากที่ไหน ความสุขคงเกิดขึ้นไม่ได้ เรื่องของศีล เราจะเห็นประโยชน์ในการรักษาได้ง่าย ต่อเมื่อเราสนใจในการพัฒนาชีวิตตัวเอง และต้องการจะมีชีวิตที่ราบรื่น มีชีวิตที่สงบ ปลอดภัย ก็ต้องงดเว้นจากสิ่งเหล่านี้

เกร็ดความรู้เพื่อครู

การดำเนินชีวิตในสังคม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น การที่เด็กจะมีความซื่อสัตย์สุจริต ครูจะต้องปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง และให้เห็นโทษของการไม่ซื่อสัตย์สุจริตว่าจะส่งผลต่อตนเองและสังคมอย่างไรบ้าง แล้วทำอย่างไร ครูจึงจะเป็นกัลยาณมิตรที่จะนำพาเด็กๆ ให้เป็นคนที่เป็นที่พุดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง ซื่อสัตย์ เป็นที่เชื่อถือ เคารพนับถือของคนอื่น และเป็นผู้ที่เคารพนับถือตัวเองได้ คำตอบก็คือ การฝึกฝนให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้ในทางสติปัญญา ด้วยการที่ครู

รู้จริงและสอนเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ถึงคุณค่าความดีงาม และเพิ่มพูนสติปัญญาของผู้เรียน โดยที่ความรู้นั้นได้ถูกไตร่ตรองถึงคุณค่าที่มีต่อชีวิตอย่างแท้จริง คำถามที่ว่าเรียนไปทำไม ได้รับการตอบอย่างกระจ่างแจ้ง เด็กๆ ได้ทดลองคิด ทดลองทำ และนำมาสรุปจนกลายเป็นความรู้ของตน ในบรรยากาศที่ครูมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน ครูมีเมตตากรุณาต่อผู้เรียนและรับได้ฟังกันอย่างลึกซึ้ง ความรู้ที่ครูได้มานั้นจึงผ่านกระบวนการเรียนที่มีทั้งความสุข ความสุข และความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น การได้ลงมือทดลองทำจริง ได้สำรวจพื้นที่เรียนรู้จริง ได้สัมผัสจริง ได้คิดใคร่ครวญจริง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้จริง เป็นต้น จนผู้เรียนอยากคิดต่อ ทำต่อ โดยเชื่อมโยงและจินตนาการไปสู่ความรู้อื่นๆ ได้ด้วยความกระตือรือร้น การสอนวิชาความรู้ให้เข้าถึงคุณค่าความดีงาม เป็นการฝึกวิธีคิดให้แยบคาย คือ การน้อมเข้ามาใส่ใจใคร่ครวญด้วยสติปัญญา เข้าถึงความจริง แยกแยะคุณค่าแท้ออกจากคุณค่าเทียม และขกจิตให้เป็นกุศล

ฝึกสติในชีวิตประจำวัน ทั้งครูและเด็ก แม้ครูจะมีความรู้มากมาย การจะทำการสอน ทำการงานต่างๆ ได้ดี ต้องอาศัยสติของตนคอยช่วยเหลือ กำกับตน และประทับประคองกาย วาจา ใจ ให้สามารถแสดงออกได้อย่างเป็นปกติ สามารถข่มใจ ฟุ้ง พุจิตใจให้สงบได้

เมื่อครูมีความรู้จริง มีสติ และใจแจ่มใสสดชื่น ขั้นตอนสำคัญต่อไป คือ การวางแผนการสอน โดยเริ่มจากการระบุคุณค่าวิชานั้นๆ ที่มีต่อจิตใจของผู้เรียนเป็นเรื่องราวอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเป้าหมายคุณค่าที่ครูจะพานักเรียนไปให้ถึง แล้วจึงนำมาจัดลำดับขั้นตอนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนสำนึกในคุณค่าเหล่านั้น โดยแสดงออกได้หรือนำไปใช้ได้ด้วยตนเอง จึงจะเป็นการเรียนรู้อย่างสนุก มีความสุข และภาคภูมิใจในคุณค่าที่เกิดขึ้นกับตน คุณค่าที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนี้ก็คือ ความเห็นที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยโน้มนำให้เขากระทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง ความเห็นที่ถูกต้องนี้ เรียกว่า **สัมมาทิฐิ**

บรรณานุกรม

ชยสาโรภิกขุ. (2549). โทลหนึ่งก็ถึง: คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถี

พุทธ. โรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ: บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

ชยสาโรภิกขุ. (2552). สรณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ธรรมานุชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.

(พิมพ์ครั้งที่ 57) กรุงเทพฯ.

สุรพล ธรรมร่มดี. (2551). หัวใจรุ่งอรุณ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์सानอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ.

อดิศร จันทรสุข. (2548). รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการ

สร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ. โครงการวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนจากศูนย์

ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนา

องค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

ผู้เขียน: อาจารย์ ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร ครูโรงเรียนทอสี

แบบทดสอบ
เรื่อง เด็กน้อยคนซื่อ
(ความซื่อสัตย์ – ไม่โกหก)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. ข้อใดเป็นการพูดความจริง (ความซื่อสัตย์)
 - ก. เด็กชายเอกทำการบ้านเสร็จ แล้วบอกแม่ว่า ทำการบ้านเสร็จแล้ว ขอไปเล่นกับเพื่อน
 - ข. เด็กชายดวงดีมีเงิน 10 บาท แล้วบอกเพื่อนว่า ไม่มีตั้งชื่อขนม เลขขอยืมเพื่อน
 - ค. เด็กหญิงสายสมรนอนดึก เลยมาโรงเรียนสาย เลยบอกครูว่า เมื่อคืนทำการบ้านดึก
 - ง. เด็กหญิงสมฤดีทำการบ้านได้ครึ่งเดียว แต่บอกครูว่าลืมนำงานไว้ที่บ้าน
2. ถ้านักเรียนไม่โกหก นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. สามารถพึ่งตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งใคร และไม่ต้องมีใครชมเชย
 - ข. ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดังมยิ่งขึ้นอยู่เสมอ
 - ค. จะทำให้เป็นที่เชื่อถือ และเป็นที่เคารพนับถือของคนอื่น
 - ง. จะทำให้มีความสามารถเรียนและเล่นกีฬาได้เก่งกว่าเพื่อนๆ
3. ข้อใดเป็นผู้มีผลการประพฤติดีประพฤติชอบด้วยวาจา
 - ก. เด็กหญิงพูนทรัพย์พูดว่า “นี่เธอ แต่งตัวสกปรกจัง เหมือนมาก ไปไกลๆ ฉันทนน้อย ทูเรศตา”
 - ข. เด็กชายคำพูดว่า “เรามาช่วยกันเก็บขยะกันเถอะ จะทำให้โรงเรียนของเราดูสะอาดดีนะ”
 - ค. เด็กชายมาดิพูดว่า “เออมานี่ แกเป็นคนโลกมาก ชอบของฟรีตลอดนะ”
 - ง. เด็กหญิงวรสนาพูดว่า “เธอนี้แย่มาก ทำงานชอบเอาหน้า”
4. ข้อใดเป็นการประพฤติดีประพฤติชอบด้วยกาย
 - ก. เด็กชายขาวแอบเอาไม้บรรทัดเพื่อนและปากกาของเพื่อนมาใช้ในขณะที่เพื่อนไม่อยู่ในห้อง
 - ข. เด็กหญิงบีชอบเอาขนมมาแจกเพื่อนๆ ในห้องเรียน เพื่อให้เลือกเขาเป็นหัวหน้าห้อง
 - ค. เด็กชายจอห์นชอบเล่นเอากระเป๋านั่งล้อเพื่อนไปช้อน เพื่อแกล้งเพื่อนให้เสียหา
 - ง. เด็กหญิงดีจังเจอกระเป๋าเงินของเด็กหญิงจอยตกอยู่ เมื่อเก็บได้ก็เอาไปคืนเจ้าของ
5. ข้อใดเป็นการประพฤติดีประพฤติชอบด้วยใจ
 - ก. เด็กชายเขียวไม่คิดจะละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละให้เพื่อนๆ
 - ข. เด็กชายบุศดิหาทางที่จะให้เพื่อนช่วยทำการบ้านให้ โดยจะให้คืนสอแท่งหนึ่งตอบแทน
 - ค. เด็กหญิงลัดดาคิดว่า เด็กชายปีเตอร์เป็นคนเก่ง รวย แต่จะไปบอกครูว่าปีเตอร์ขี้ขโมย
 - ง. เด็กหญิงแยมคิดว่า เด็กชายเบ้มเรียนหนังสือไม่เก่ง ขี้เกียจ จะไม่ให้เข้ากลุ่มด้วย

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ค, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ง, ข้อ 5-ก

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 4 ชีระกาฟรีคนขยัน (ความขยันอดทน)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขยันอดทน
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความขยันอดทนได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความขยันอดทน
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความขยันอดทนได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) มีใครบ้างที่ไม่เคยขี้เกียจ
 - 2) การที่เราขี้เกียจเป็นสิ่งดีหรือไม่ เพราะอะไร
 - 3) ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นคนขยัน
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความขยันจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ชีระเป็นคนเรียนหนังสือเก่งหรือเปล่า (ไม่) ดูจากไหน (สอบได้เกรด 1 กับ 2 เกือบทุกวิชา)
 - 2) ทำไมชีระจึงสอบได้คะแนนน้อย (เพราะมัวแต่เล่นเกม ไม่สนใจการเรียน)
 - 3) ชีระทำอะไรจึงสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ (เลิกเล่นเกม แล้วหันมาอ่านหนังสือ ตั้งใจเรียนมากขึ้น)
 4. นักเรียนคิดว่า ทำไมแม่ของชีระร้องไห้ (เพราะดีใจที่ชีระสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้)
 - 5) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องนี้
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **น้องกาฟรี “สไลเดอร์หนังสือ” ยิ่งตัดข้าวมะม่วง** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) พ่อของกาฟรีทำงานอะไร (รับจ้างตัดหญ้า ตัดไม้)
 - 2) นักเรียนคิดว่ากาฟรีเป็นคนจนหรือคนรวย (คนจน) ดูจากไหน (พ่อรับจ้างไปวันๆ ไม่มีอาชีพที่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ได้ค่าจ้างวันละ 300-500 บาท และเป็นหนี้ 40,000 บาท)
 - 3) ทำไมพ่อของกาฟรีถึงทำงานหนัก (เพื่อส่งลูกให้เรียนต่อสูงๆ)
 - 4) กาฟรีรู้สึกอย่างไรที่พ่อแม่ทำงานหนักเพื่อลูก (กาฟรีรู้สึกสงสารพ่อแม่)

- 5) นักเรียนคิดว่า พ่อแม่กาฬีเป็นคนเช่นไร (รักลูกมาก)
 - 6) กาฬีเป็นคนอย่างไร (เป็นคนขยัน กตัญญูรู้คุณ)
 - 7) กาฬีช่วยพ่อแม่ได้อย่างไร (แสดงความสามารถในการยิงปืนหนึ่งนัดแล้วเอาเครื่องตัดหญ้าไปให้พ่อ เอาเงินไปให้แม่ใช้หนี้)
 - 8) ห้าง King Power มอบเงินให้รางวัลช่วยเหลือครอบครัวกาฬีเท่าไร (50,000 บาท)
 - 9) นักเรียนเห็นกาฬีช่วยเหลือพ่อแม่แล้ว รู้สึกอย่างไร ได้ข้อคิดอะไรบ้าง
5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **สาวน้อยคนขยัน** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
- 1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว คิดว่า พ่อของสาวน้อยคนนี้เป็นคนเช่นไร (ขยัน ประหยัด อดทน)
 - 2) สาวน้อยคนนี้ต้องการได้อะไร (โทรศัพท์มือถือ)
 - 3) แล้วเขาขอพ่อเขาซื้อได้หรือเปล่า (พ่อไม่ซื้อให้)
 - 4) เขามีวิธีการอย่างไร จึงได้โทรศัพท์มือถือที่อยากได้ (ไปหาเงินพิเศษ โดยไปรับจ้างขายไอศกรีม รับสอนพิเศษให้เด็กๆ)
 - 5) นักเรียนคิดว่า สาวน้อยคนนี้เป็นคนเช่นไร (เป็นคนขยันอดทน ช่วยเหลือตัวเองได้ดี)
 - 6) จากการได้ดูคลิปทั้งหมด นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง (ความขยันจะทำให้ประสบความสำเร็จทั้งการเรียน และการงาน)
6. ครูแจกใบความรู้เรื่อง **ความขยัน** ให้นักเรียนอ่าน ประมาณ 5 นาที แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม ตามประเด็น ดังนี้
- 1) **ความขยัน**คืออะไร (ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค)
 - 2) **ผู้ที่มีความขยัน**มีลักษณะเป็นอย่างไร (เป็นผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง)
 - 3) ครูให้นักเรียนระดมสมองเขียนผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความขยัน อดทน และผลเสียของการขี้เกียจ (ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน) ลงในตารางในใบความรู้ที่แจกให้
7. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของความขยัน และผลเสียของการขี้เกียจ รวมทั้งความคาดหวังของครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความขยันอดทน
1	ชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการศึกษาหรืออาชีพการงาน
2	พ่อแม่ครูอาจารย์ และผู้อื่นยกย่อง ชมเชย
3	เป็นที่รักของพ่อแม่ครูอาจารย์ และผู้อื่น
4	เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้ง การเรียนและหน้าที่การงานอาชีพ

ที่	ผลเสียของการขี้เกียจ (ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน)
1	ล้มเหลวทั้งด้านการเรียน การงานอาชีพ
2	มีแต่คนติฉินนินทา
3	เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป
4	เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการงาน อาชีพ

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากการไม่โกหก (ความซื่อสัตย์) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ให้เป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ
2	มีระเบียบวินัยในตัวเอง ครอบครวั และชุมชน
3	มีความขยันอดทนในการเรียน และการงาน
4	หลีกเลี่ยงความชั่ว ประกอบความดี
5	ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นคนสู้งาน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง

8. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **ธีระกาฬิคนขยัน** ให้นักเรียนทำ

9. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

10. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน และครูอาจารย์

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน**
2. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน**
3. คลิปเรื่อง **ความขยันจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน**
4. คลิปเรื่อง **น้องกาฬิ “สไบนเปอร์หนังสติ๊ก” ยิ่งตัดข้าวมะม่วง**
5. คลิปเรื่อง **สาวน้อยคนขยัน**

(คลิป 3. – 5. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

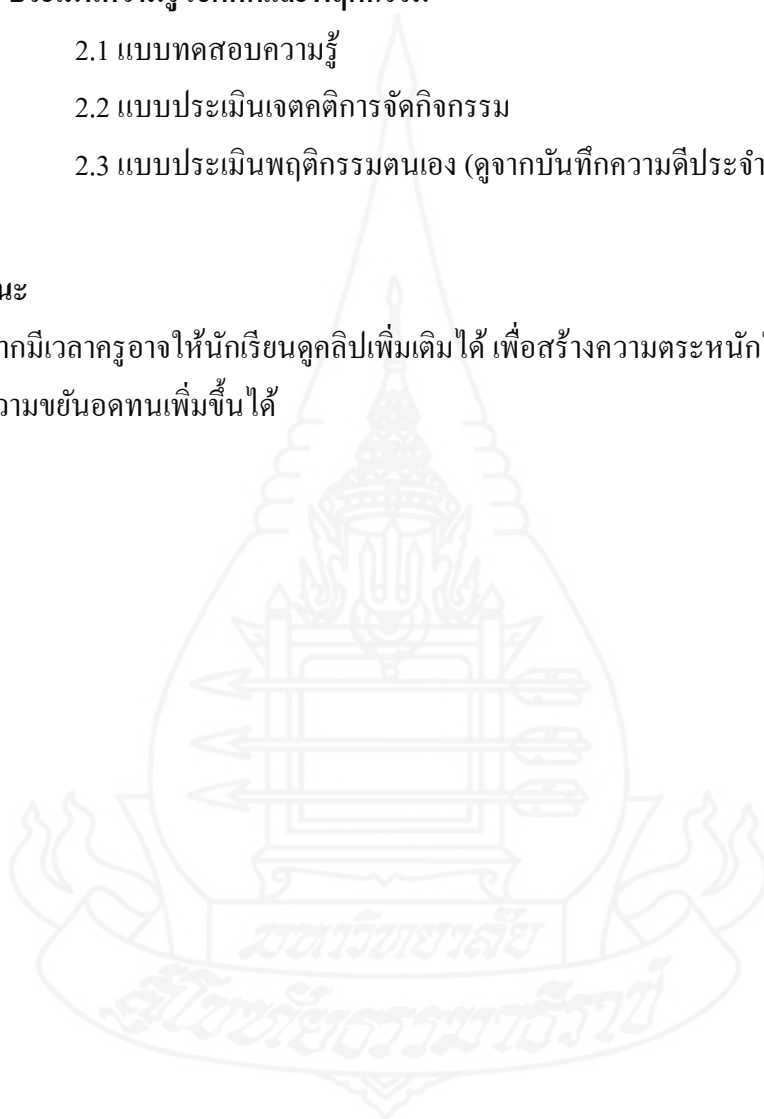
- 1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น
- 1.2 จากการประเมินความประพฤติ

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

- 2.1 แบบทดสอบความรู้
- 2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม
- 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ข้อเสนอแนะ

หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีสำนึกในการมีความขยันอดทนเพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน

ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้ปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตาม ความมุ่งหมาย เด็กที่มีความขยัน คือ **เด็กที่ตั้งใจทำอะไรอย่างจริงจังต่อเรื่องที่ถูกต้อง เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง** ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ประจำปี 2530 ความว่า “เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยัน อดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้นจะช่วยให้มีความสุข ความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ”

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

ความขยันจะทำให้เด็กเป็นที่รักของคนอื่น เด็กขยันจะเป็นผู้สร้างประโยชน์ได้มาก ถ้าไม่ขยัน สิ่งที่เราควรจะได้จากชีวิตจะไม่เกิด ทั้งๆ ที่ฉลาด รู้ เข้าใจทุกอย่าง ถ้าเกียจคร้านก็คงไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงควรมุ่งสอนเด็กให้มีความขยัน ทำงานอย่างมีความสุข มีความตั้งใจจริง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ และอดทนต่ออุปสรรค

ผู้ใหญ่ควรปลูกฝังให้เด็กเห็นว่า **“ไม่มีใครเคยประสบความสำเร็จ ทั้งที่ยังเกียจคร้าน”** ความขี้เกียจ ความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่น่ากลัว เป็นมลทินชีวิต เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องเอาชนะด้วยวิริยะ ความมีจิตริเริ่ม ไม่ปล่อยตามสบาย เลื่อนลอยไปเรื่อยๆ แต่เด็กๆ จะต้องมีจิตริเริ่มที่จะทำสิ่งที่ควรทำ พยายาม และมีความอดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานนั้นๆ เด็กทุกคนจึงควรได้รับอบรมเลี้ยงดูให้รู้จักอดทน รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ฝึกให้เป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ

มีความอดทน มีระเบียบวินัย มีความขยัน หลีกละความชั่ว ประกอบความดี ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลย ทอดทิ้งธุระหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง มีการพัฒนาในทุกๆด้าน และมีความมุ่งมั่นที่จะชนะตัวเอง ที่จะทำให้ตัวเองให้ดีที่สุด

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

“**ฉันทะทำให้ขยัน ตัณหาทำให้ขี้เกียจ**” การปลูกฝังนิสัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรทำกิจต่างๆให้สำเร็จ เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับเด็ก ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาหรืออาชีพการงานก็ตาม ควรปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4: ทางแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

ความขยัน วิริยะ หรือความเพียร เป็นข้อหนึ่งที่ได้รับมาจากฉันทะ ในอิทธิบาท 4 ฉันทะนำไปสู่วิริยะ วิริยะนำไปสู่จิตตะ และจิตตะนำไปสู่วิมังสา

- **ฉันทะ** คือ มีใจรัก ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำ รักการทำงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่ดีงาม รักวัตถุประสงค์ของงานนั้น พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร
- **วิริยะ** คือ พากเพียรทำ ความเพียร ความพยายาม ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำให้สำเร็จด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้ง ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ
- **จิตตะ** คือ เอาจิตฝึกฝั ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจใส่ ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัว อุทิศใจ และ
- **วิมังสา** คือ ใช้ปัญญาสอบสวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำ โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

จำง่ายๆว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝั ใช้ปัญญาสอบสวน”

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน ให้เด็กอย่างไร?

ความเพียรพยายาม ความขยัน ความเข้มแข็ง อดทน ความใฝ่รู้ใฝ่ทำ ความรับผิดชอบ ความมีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ ความจริงใจจริงจัง ความมั่นใจ ความแน่วแน่มั่นคง มีสมาธิ เป็นคุณสมบัติสำคัญ เรียกว่า สมรรถภาพของจิตใจ หรือเรียกสั้นๆ ว่า **สมรรถภาพจิต**

ครูจึงปลูกฝังให้เด็กมีสมรรถภาพจิตที่เข้มแข็ง มีความขยัน ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง อย่างสม่ำเสมอ อดทนไม่ทอดทิ้งเมื่อพบอุปสรรค เป็นคนสู้งาน กล้าเผชิญอุปสรรค รักรงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งความขยันที่สำคัญสำหรับเด็กวัยเรียน มี 2 ด้าน ดังนี้

1) มีความขยัน เพียรพยายามในการเรียน การงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

2) มีความเพียรพยายามในการประกอบกรรมดี ละบาป ความขยันในข้อนี้ มี 4 ประเภท คือ

(1) เพียรป้องกันหรือเพียรระวังไม่ทำบาป (2) เพียรละบาป (3) เพียรสร้างกรรมดี และ (4) เพียรรักษากรรมดี

รูปแบบและแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความขยันหมั่นเพียรทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ การเล่านิทานคุณธรรม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำงานศิลปะ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และเดินจงกรม รวมถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ดังนี้

1) การเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม โดยในการอ่านนิทานนั้น ครูจะตั้งให้เด็กมีส่วนร่วม ด้วยการให้ออกเสียง คิดและตอบแทนตัวละครว่า หากเด็กเป็นตัวละครในเรื่องนี้ จะมีวิธีปฏิบัติตัวหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานอย่างไร มีสิ่งใดน่าชื่นชม ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในการประกอบกรรมดีของเรา หรือมีสิ่งใดที่น่าละอาย ที่เราไม่ควรทำตาม ควรละบาปนั้นเสีย เป็นต้น เคลื่อนไหวตามลักษณะท่าทางของตัวละคร หรือการแสดงบทบาทสมมติที่เชื่อมโยงมาจากการเล่านิทานนั้น โดยครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้แสดงออกเอง และช่วยกันสรุปประเด็นหรือตั้งคำถาม เพื่อให้เด็กเกิดความ คิดในแง่บวก สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้

2) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตัวเอง ด้วยการดูแลจัดกระเป๋า จัดสิ่งของเครื่องใช้ของตัวเอง จัดเก็บ-พับเสื้อผ้าเข้าที่ เป็นระเบียบอยู่เสมอจนเกิดเป็นความคุ้นชินต่อความประณีตและความละเอียดอ่อน ฝึกบริการผู้ใหญ่ด้วยความเรียบร้อย เต็มใจ ทดลองปลูกผัก เพื่อนำไปใช้ประกอบอาหาร ซึ่งเด็กจะต้องดูแลเอาใจใส่ รับผิดชอบ บำรุงพืชผักที่ตนเองปลูกให้เจริญ เติบโต มีสภาพสมบูรณ์ จนเมื่อผักเติบโตได้ที่ เด็กก็จะเก็บนำมาทำอาหารง่ายๆ รับประทานร่วมกันเอง รวมไปถึงการฝึกหัดให้เด็กรู้จักเก็บล้างภาชนะต่างๆ เข้าที่ด้วยความเรียบร้อยทุกครั้งที่ทำงาน

3) การทำงานศิลปะ คือ การฝึกให้เด็กทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียด รอบคอบ จดจ่อ และตั้งมั่นกับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิด ผลที่น่าชื่นชมและมีคุณค่า โดยเด็กสามารถนำงานฝีมือที่ตนเองทำจนเสร็จเรียบร้อย กลับมาใช้หรือแสดงผลงานต่อผู้อื่นด้วย

4) การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และเดินจงกรม รวมถึงการเข้าร่วมพิธี กรรมทางศาสนา ครูจะนำเด็กปฏิบัติสิ่งเหล่านี้จนเกิดความเคยชิน

โดยอธิบายให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดความซึมซับ ศรัทธา และเห็นคุณค่าที่แท้จริง
เกิดจากความสงบที่ได้รับ

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน ให้ลูกอย่างไร?

บุคคลจะล่วงทุกข์ได้ เพราะความเพียร พ่อแม่จึงควรฝึกให้ลูกมีความอดทน จดจ่อ มุ่งมั่น
ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ดังนี้

1) พ่อแม่ต้องการให้ลูกเกิดความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงขึ้นมาอย่างไร ให้พ่อแม่สอนด้วยการถาม
ให้ลูกคิดหาคำตอบ และให้การศึกษาแก่ลูกให้ถูกต้อง ลูกจะต้องได้รับฝึกรักจากพ่อแม่ ไม่มีใคร
รักเรย์ไปกว่าบิดามารดา จึงจะสามารถปลูกฝังความคิดแก่ลูกได้ว่า เขาจะต้องเป็นบุตรที่ดีของบิดา
มารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพล เมืองที่ดีของประเทศไทย และ
เป็นมนุษย์ที่ถูกต้องของความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยม

2) **เคารพสิ่งสูงสุด** คือ หน้าที่ ลูกควรถูกสอนให้ทำหน้าที่ด้วยตนเอง เป็นที่พึ่งแก่ตนเอง ลูก
อยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ เพราะฉะนั้น ลูกจะต้องรับรู้ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานทั้งหลายที่เรา
จะต้องอยู่ร่วมกันหลายคน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการทำงาน ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ และรู้จักคุณค่า
ของการทำงานที่สุจริต พ่อแม่ควรฝึกให้ลูกช่วยทำงานบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน หุงข้าว ล้างชาม ซักผ้า
ตัดหญ้า รดน้ำต้นไม้ ทำความสะอาดบริเวณบ้าน กวาดเศษขยะต่างๆ ฯลฯ ลูกวัยต่างๆสามารถช่วย
พ่อแม่ทำงานบ้านได้ ด้วยการกำหนดให้ลูกมีหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือดูแลคนในครอบครัว
บริการให้ความสะดวกแก่ผู้ใหญ่ ช่วยเลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง ล้างรถ ทำความสะอาดรถ ลูกก็
สามารถทำได้อย่างสนุกสนาน เป็นการช่วยให้ลูกได้ออกกำลังกาย ช่วยให้ลูกทำงานคล่อง ทำงาน
เป็น และทำงานได้เรียบร้อย

3) **การมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานบ้านและกิจวัตรประจำวันของตนเอง** ด้วยการฝึกให้
ลูกตื่นนอนแต่เช้า เพื่อมีเวลาเก็บที่นอน ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ รับประทานอาหาร ล้างและ
จัดเก็บถ้วยชาม ก่อนไปโรงเรียนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ กิจ กรรมเหล่านี้เด็กจะต้องปฏิบัติอย่าง
สม่ำเสมอจนเกิดเป็นความคุ้นชิน โดยกระทำแต่ละอย่างด้วยความประณีต ละเอียดย่อย พ่อแม่ควร
ฝึกหัดให้จากง่ายไปยาก สั่งสอนทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกอยาก
ทำงานและทำให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4) **สิ่งสำคัญ พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก** มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่
ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ไม่ว่าจะต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคมากมายขนาดไหนก็ตาม รวมถึงมี
ความเพียรพยายามในการประกอบกรรมดี ละบาป ทั้งเพียรป้องกันหรือเพียรระวังไม่ทำบาป เพียร

ละบาป เพียรสร้างความดี และเพียรรักษาความดี ถึงจะเหนื่อยแค่ไหนก็ต้องทำให้เสร็จ พากเพียรจนประสบความสำเร็จ

เกร็ดความรู้เพื่อครู

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้เด็กเกิดความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน เจริญงอกงาม ขึ้นจนเด็กมีความพร้อมทางสมรรถภาพจิต มีความเข้มแข็ง อดทน ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมศิลปะ การเล่นิทาน การวิเคราะห์ตัวละคร การแสดงบทบาทสมมติ การประดิษฐ์งานฝีมือต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยสติที่จดจ่ออยู่กับงานตรงหน้า หรือการตั้งใจฟังครู เพื่อจับใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง การบริหารจัดการเจริญปัญญา เพื่อพาเด็กไปสู่ความสงบ มีสมาธิ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ รวมไปถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ถือเป็นการช่วยขัดเกลาจิตใจของเด็กให้เป็นผู้มีความละเอียดอ่อนและความเมตตา และเป็นผู้มีเมตตาใจตนเองให้คิดทำแต่สิ่งที่ดีต่างๆตามมา นอกจากนั้นผลงานที่เด็กๆได้สร้าง สรรค์ขึ้นจากการประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ จาก การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยความเรียบร้อย จากการบริการผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กๆรู้สึกภาคภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าความสามารถและความพยายามของตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับเด็ก นำไปสู่การเสริมสร้างพฤติกรรมเคยชินที่ดีงาม ที่เป็นผู้มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน

บรรณานุกรม

ขยสาโรภิกขุ. (2549). โทลหนึ่งก็ถึง : คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษา

วิธิพุทธ. จัดทำโดยโรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ: บริษัท กิ๋ว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

พุทธทาสภิกขุ. (2543). *เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอล

ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2538). *วินัย เรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2546). *ธรรมานุชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*.

(พิมพ์ครั้งที่ 57)

อดิสร จันทรสข. (2548). *รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการ*

สร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิธิพุทธ. โครงการวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนจากศูนย์

ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนา

องค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

ผู้เขียน: อาจารย์ ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร ครูโรงเรียนทอสี

ใ้บความรู้ คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน

ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้ปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตาม ความมุ่งหมาย เด็กที่มีความขยัน คือ คนที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเรื่องที่ถูกต้องที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ประจำปี 2530 ความว่า “เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยัน อดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้นจะช่วยให้มีความสุข ความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ”

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

ความขยันจะทำให้เด็กเป็นที่รักของคนอื่น เด็กขยันจะเป็นผู้สร้างประโยชน์ได้มาก ถ้าไม่ขยัน สิ่งที่ดีควรจะได้จากชีวิตจะไม่เกิด ทั้งๆที่ฉลาด รู้ เข้าใจทุกอย่าง ถ้าเกียจคร้านก็คงไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงควรมุ่งสอนเด็กให้มีความขยัน ทำงานอย่างมีความสุข มีความตั้งใจตั้งใจทำจริง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ และอดทนต่ออุปสรรค

เด็กตระหนักว่า “ไม่มีใครเคยประสบความสำเร็จ ทั้งที่ยังเกียจคร้าน” ความขี้เกียจ เกียจคร้านเป็นสิ่งที่น่ากลัว เป็นมลทินชีวิต เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องเอาชนะด้วยวิธีะ ความมีจิตริเริ่ม ไม่ปล่อยตามสบาย เลื่อนลอยไปเรื่อยๆ แต่เด็กๆ จะต้องมิจิตริเริ่มที่จะทำสิ่งที่ควรทำ พยายาม และมีความอดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานนั้นๆ เด็กทุกคนจึงควรได้รับอบรมเลี้ยงดูให้รู้จักอดทน รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ฝึกให้เป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ มีความอดทน มี

ระเบียบวินัย มีความขยัน หลีกเลาะความชั่ว ประกอบความดี ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง มีการพัฒนาในทุกๆด้าน และมีความมุ่งมั่นที่จะชนะตัวเอง ที่จะทำตัวเองให้ดีที่สุด

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ขยัน มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

“ฉันทะทำให้ขยัน ตัณหาทำให้ขี้เกียจ” การปลูกฝังนิสัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรทำกิจต่างๆให้สำเร็จ เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับเด็ก ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาหรืออาชีพการงานก็ตาม ควรปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4: ทางแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

ความขยัน วิริยะ หรือความเพียร เป็นข้อหนึ่งที่สืบมาจากฉันทะ ในอิทธิบาท 4 ฉันทะนำไปสู่วิริยะ วิริยะนำไปสู่จิตตะ และจิตตะนำไปสู่วิมังสา

- **ฉันทะ** คือ มีใจรัก ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำ รักการทำงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่ดีงาม รักวัตถุประสงค์ของงานนั้น พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร
- **วิริยะ** คือ พากเพียรทำ ความเพียร ความพยายาม ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อด ทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ
- **จิตตะ** คือ เอาจิตฝึกฝั ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจใส่ ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัว อุทิศใจ และ
- **วิมังสา** คือ ใช้ปัญญาสอบสวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำ โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

ง่าย ๆ ว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝั ใช้ปัญญาสอบสวน”

ให้นักเรียนช่วยกันระดมสมองเขียนผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความขยันอดทน และ
ผลเสียของการขี้เกียจ (ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน)

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความขยันอดทน	ที่	ผลเสียของการขี้เกียจ (ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน)
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	

ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความขยันอดทน ผลเสียของการขี้เกียจ
(ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน) และความคาดหวังของสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความขยันอดทน	ที่	ผลเสียของการขี้เกียจ (ความเกียจคร้าน/ไม่ขยัน)
1	ชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบ ความสำเร็จ ทั้งด้านการศึกษาหรือ อาชีพการงาน	1	ล้มเหลวทั้งด้านการเรียน และการทำงาน อาชีพ (ไม่ประสบความสำเร็จทั้งการ เรียน และการทำงานอาชีพ)
2	พ่อแม่ครูอาจารย์ และผู้อื่นยกย่อง ชมเชย	2	มีแต่คนดุดินนินทา
3	เป็นที่รักของพ่อแม่ครูอาจารย์ และ ผู้อื่น	3	เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป
4	เป็นหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้ง การเรียนและหน้าที่การงานอาชีพ	4	เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการทำงาน อาชีพ

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากความขยันอดทน (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ให้เป็นผู้มีสติ มีความรับผิดชอบ
2	มีระเบียบวินัยในตัวเอง ครอบครวั และชุมชน
3	มีความขยันอดทนในการเรียน และการทำงาน
4	หลีกเลี่ยงความชั่ว ประกอบความดี
5	ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นคนสู้งาน ไม่ละเลยทอดทิ้งภาระหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่งที่ ถูกต้อง

แบบทดสอบความรู้
เรื่อง วิธีการฝึกคนขยัน (ความขยันอดทน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. คนที่มีความขยันอดทน ตรงกับข้อใด
 - ก. เด็กชายมั่งมีทำงานเท่าที่ทำได้ ไม่สนใจว่า ใครจะตำหนิ
 - ข. เด็กชายดีเป็นคนขี้เกียจ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และทำงานจนเสร็จ
 - ค. เด็กหญิงสวยดีมีความสนใจที่จะเรียน แต่ไม่ชอบอ่านหนังสือตำราเรียน
 - ง. เด็กหญิงสมศรีชอบทำงานด้วยตนเอง แต่เธอทำงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย
2. ถ้านักเรียนเป็นคนขยันอดทน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. สามารถทำงานได้ดีเท่าที่ทำได้ ครูก็ไม่ตำหนิ
 - ข. เพื่อนจะไม่ทำตาม เพราะจะเหนื่อยกับการทำงาน
 - ค. จะทำให้เป็นคนประหลาด จิตไม่ปกติ เพราะทำแต่งาน
 - ง. ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการศึกษา และการงานอาชีพ
3. สิ่งใดที่เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความพยายาม มีความขยันอดทนต่อการทำงาน
 - ก. ต้องมีใจรัก พอใจรักใคร่ในสิ่งที่จะทำ และรักการทำงาน
 - ข. ต้องมีใจเป็นกุศลต่องานนั้นๆ ที่ทำแล้วสบายใจ
 - ค. ต้องมีทุนพอในการทำงานเป็นอันดับแรก
 - ง. ต้องได้รับการสนับสนุนแรงใจจากเพื่อน ๆ
4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความขยันอดทน
 - ก. เด็กชายทนทานได้รับเป็นหัวหน้าห้อง แต่เขาพยายามให้รองหัวหน้าทำงานแทน
 - ข. เด็กหญิงน้อยทำงานโดยไม่บ่นสักครั้ง ทำงานเสร็จบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้
 - ค. เด็กชายบีชอบชวนเพื่อนอ่านหนังสือ และเล่นเกมต่อสู้ทางออนไลน์
 - ง. เด็กหญิงชีชอบช่วยเหลือเด็กหญิงดีโดยให้ลอกการบ้านทุกวัน
5. ข้อใดเป็นโทษของความเกียจคร้าน
 - ก. เพื่อนๆ ก็จะทำตาม โดยไม่แยแสต่อใคร
 - ข. การเรียนและการงานอาชีพไม่มีอุปสรรคใดๆ
 - ค. ทำให้ล้มเหลวทั้งด้านการเรียน และการงานอาชีพ
 - ง. ครูและเพื่อนๆ จะช่วยเหลือการเรียน และการงานมากขึ้น

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ค

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 5 น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีน้ำใจ
2. บอกลักษณะของผู้ที่มีความมีน้ำใจได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความมีน้ำใจ
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความมีน้ำใจได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) มีใครบ้างที่เคยช่วยเหลือเพื่อน
 - 2) การที่เราช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งดีหรือไม่ เพราะอะไร
 - 3) ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นคนมีน้ำใจ และทำอย่างไรบ้างที่ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มึน้ำใจ ครูละไว้ให้นักเรียนคิด หลังจากครูคลิปลั้ทั้งหมดเสร็จแล้วค่อยถามอีกครั้ง
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **บุญมีมีน้ำใจ** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) โกะะได้ช่วยเหลือยายถือตะกร้าผักหรือเปล่า (ไม่) ดูจากไหน (โกะะพักยาย แต่ไม่ช่วยยายถือตะกร้าผัก)
 - 2) ทำไมโกะะถึงไม่ช่วยยายถือตะกร้าผัก (เพราะคิดว่าไม่หน้าที่)
 - 3) บุญมีมีน้ำใจช่วยเหลือยายหรือไม่ (มีน้ำใจ) ช่วยอะไรยาย (ช่วยยายถือตะกร้าผัก)
 4. บุญมีมีน้ำใจช่วยเหลือลุงอย่างไร (ให้ลุงซ้อนท้ายไปที่อู่ซ่อมรถ ไปตามช่างมาซ่อมรถให้ลุง)
 - 5) นักเรียนคิดว่า ทำไมบุญมีถึงมีคนมาเยี่ยมตอนที่บุญมีไม่สบาย (เพราะบุญมีมีน้ำใจกับยาย และช่วยพาลุงไปร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์)
 - 6) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องนี้
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **น้ำใจเพื่อน** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) นัทมาทำอะไรตามท้องถนน (เล่นกีตาร์เพื่อหาเงินรักษาแม่ที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง)
 - 2) นักเรียนคิดว่า นัทเป็นคนอย่างไร (เป็นคนมีความกตัญญูพ่อแม่)

- 3) ทำไมเพื่อนของนักวิ่งช่วยนักตั้งสายกีตาร์ (รู้สึกสงสารนัก มีน้ำใจต่อเพื่อน)
- 4) เพื่อนของนักช่วยนักทำไร หลังตั้งสายกีตาร์ให้แล้ว (ช่วยเล่นดนตรี หาเงินช่วยนัก)
- 5) นักเรียนคิดว่า เพื่อนๆ นัก เป็นคนเช่นไร (เป็นคนมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก)

6) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว ได้ข้อคิดอะไรบ้าง

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความไม่มีน้ำใจ - นิทาน หนูคิดไม่มีน้ำใจ** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว คิดว่า ที่แรกหนูคิดเป็นคนนี้เป็นคนเช่นไร (ไม่มีน้ำใจ)
- 2) ทำไมเพื่อนๆ จึงไม่ชอบหนูคิด (เพราะเป็นคนไม่มีน้ำใจ ไม่ช่วยเหลือเพื่อนๆ เลย)
- 3) หนูคิดไม่ช่วยเพื่อนๆ เรื่องไรบ้าง (ไม่ให้ใช้ส้วด้วย ไม่ให้ยืมดินสอ ไม่แบ่งขนมให้เพื่อนกิน)
- 4) มะนาวช่วยอะไรด้วยนั้ย เมื่อด้วยนั้ยทำกระเป๋าเงินหาย (ซื้อขนมมาแบ่งปันด้วยนั้ย)
- 5) ใครช่วยอะไรหนูคิดบ้าง ในวันที่หนูคิดลืมเอาหนังสือ ดินสอ กระเป๋าเงินมา (น้อยหน้าให้หนูคิดอ่านหนังสือด้วย ภัทรให้หนูคิดยืมดินสอ ด้วยนั้ยแบ่งขนมให้หนูคิดกิน)
- 6) ทำไมหนูคิดถึงเปลี่ยนใจเป็นคนมีน้ำใจ (เพราะหนูคิดละอายใจ ที่เพื่อนๆ ทุกคนมีน้ำใจต่อหนูคิด)
- 7) จากการได้ดูคลิปมา นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง (หากเราไม่มีน้ำใจให้ใคร เราก็จะไม่ได้น้ำใจกลับมา ในทำนองเดียวกัน หากเราเป็นคนมีน้ำใจต่อผู้อื่น ยามคับขันตกทุกข์ได้ยาก ก็จะมีคนมาช่วยเหลือ)

6. ครูเปิดคลิปเรื่อง **Homeless man who gave away last \$20 richly rewarded** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว คิดว่า คนไร้บ้านคนนี้เป็นคนเช่นไร (มีน้ำใจ)
- 2) เขาช่วยเหลือสาวคนนั้นอย่างไร (เขาเดินไปซื้อน้ำมันมาเติมให้กับผู้หญิงคนนั้น จนขับรถกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย)
- 3) คนไร้บ้านได้อะไรตอบแทน (ได้เงินตอบแทน 13 ล้านบาท-ระดมทุนช่วยเหลือเขา)
- 4) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง (ถึงเป็นคนจนก็มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันยามตกทุกข์ได้ยาก)

7. ครูแจกใบความรู้เรื่อง **ความมีน้ำใจ** ให้นักเรียนอ่าน ประมาณ 5 นาที แล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม ตามประเด็น ดังนี้

1) **ความมีน้ำใจคืออะไร** (ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน)

2) **ผู้ที่มีน้ำใจมีลักษณะเป็นอย่างไร** (ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ)

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของความมีน้ำใจ และผลเสียของการไม่มีน้ำใจ รวมทั้งความคาดหวังของครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความมีน้ำใจ	ที่	ผลเสียของการไม่มีน้ำใจ (การขาดความมีน้ำใจ)
1	เป็นที่รัก ที่ต้องการ และเป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม	1	เป็นที่รังเกียจ ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม และเป็นผู้ที่ไร้ค่า
2	เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นเสมอ	2	เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น
3	มีจิตใจที่ดีงาม เบิกบาน แจ่มใส ผิวพรรณผ่องใส	3	เป็นผู้ที่มีจิตใจขุ่นมัว
4	มีมิตรสหายมาก	4	ไม่มีเพื่อน
5	ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย	5	ไม่มีใครคบ
6	ชีวิตย่อมพบแต่ความสุข	6	ชีวิตมีแต่ความทุกข์ยาก

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากการมีน้ำใจ (ความมีน้ำใจ) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนมีน้ำใจ
2	มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์
3	รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น
4	เป็นสมาชิกที่ดี/คนดีของสังคม
5	สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

9. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)** ให้นักเรียนทำ
10. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน
11. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน และครูอาจารย์

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความมีน้ำใจ**
2. เอกสารสำหรับครูเรื่อง **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความมีน้ำใจ**
3. คลิปเรื่อง **บุญมีน้ำใจ**
4. คลิปเรื่อง **น้ำใจเพื่อน**
5. คลิปเรื่อง **ความไม่มีน้ำใจ - นิทาน หนูคิดไม่มีน้ำใจ**
6. คลิปเรื่อง **Homeless man who gave away last \$20 richly rewarded**
(คลิป 3. – 6. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - 1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น
 - 1.2 จากการประเมินความประพฤติ
2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม
 - 2.1 แบบทดสอบความรู้
 - 2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม
 - 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ข้อเสนอแนะ

หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีสำนึกในการมีความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความมีน้ำใจ (Kindness)

มีน้ำใจ (Kindness) คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจมีความสำคัญอย่างไร?

คนมีน้ำใจหรือมีใจเอื้อเฟื้อ คือ คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ และพยายามที่จะทำ พุทธในสิ่งที่สร้างสรรค์ ความมีน้ำใจหรือใจเอื้อเฟื้อ เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรม 2 หมวด คือ พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ในภาคปฏิบัติ เพราะคนที่มีน้ำใจ ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จะมีหลักความประพฤติ ดังนี้

1. มีพรหมวิหาร เป็นคุณธรรมภายในที่เป็นพื้นฐานของจิตใจ ได้แก่

1) มีความเมตตา คือ มีความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรี หวังดีต่อผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข ความมีเมตตา เป็นสิ่งที่จะชำระความโกรธ ความโมโหในใจ

2) มีความกรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ความกรุณา จะชำระความโหดร้าย ความคิดเบียดเบียน

3) มีมุทิตา คือ ความเบิกบาน พลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีใจแช่มชื่นเบิกบาน สามารถฝึกตัวเองให้อนุโมทนาในความสุข ความเจริญ ความสำเร็จของคนอื่นได้ มุทิตาจะชำระความอิจฉาพยาบาท

4) มีอุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง พร้อมจะวางตนและปฏิบัติตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม อุเบกขาจะจัดการกับจิตใจที่ขึ้นๆ ลงๆ จิตใจที่วุ่นวายขาดความหนักแน่น ความมั่นคง

2. บำเพ็ญการสงเคราะห์ ซึ่งเป็นคุณธรรมภายนอกที่พึงแสดงออกตามหลักธรรมสงเคราะห์ หรือเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ได้แก่

การให้ทาน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้วยปัจจัย 4 ได้แก่ ทาน หรือ ทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

1) มีปิยวาจา คือ พูดด้วยคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) มีอิตถจริยา คือ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

3) สมานัตตตา คือ ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ช่วยด้วยความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำ ช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง และความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนสามารถทำได้ ด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดถึงผู้อื่น และแสดงต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้คนอื่นแสดงต่อตนเอง สามารถทำดีต่อผู้อื่นได้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้ให้มากกว่าที่จะเป็นผู้รับ แสดงน้ำใจกับคนรอบข้าง เสียสละกำลังทรัพย์สติปัญญา กำลังกาย และเวลา ให้แก่ผู้เดือดร้อน เท่าที่เด็กๆ จะทำได้ ดังนั้น ถ้าเด็กมีนิสัยเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจที่มี ก็ย่อมเป็นที่รัก ที่ต้องการ เป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นเสมอ การเป็นคนมีน้ำใจ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่ดีงาม เบิกบาน แจ่มใส ผิวพรรณผ่องใส มีมิตรสหายมาก ใครก็อยากคบหาสมาคมด้วย เพราะความมีน้ำใจแสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ชีวิตก็ย่อมพบแต่ความสุข และหากเด็กทุกคนฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีน้ำใจ สังคมของเราจะเป็นสังคมที่น่าอยู่ ที่มีแต่ความสันติสุขโดยแท้

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจให้ลูกอย่างไร?

1. สร้างความมีน้ำใจ ด้วยการเจริญสติ ได้แก่ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม ฟังเพลงธรรมะจากครูบาอาจารย์ต่างๆ และพูดคุยข้อธรรมที่ได้จากการฟัง

1) การสวดมนต์ เป็นการปลูกฝังสร้างความรู้สึกลึกซึ้งสามัคคีในชุมชน ทำให้รู้สึกว่าเป็นหมู่เดียวกัน และเป็นโอกาสที่จะทบทวนคำสอน เป็นการตั้งต้นสำหรับวันใหม่ ด้วยความรู้สึกตัว มีสติ ทั้งยังเป็นอุบายในการเปลี่ยนอารมณ์ให้จิตอยู่ในปัจจุบัน ไม่ฟุ้งซ่านวุ่นวาย ทางโรงเรียนจะเริ่มต้นตอนเช้าด้วยการให้เด็กๆ ได้สวดมนต์ประมาณเสียง 3 เวลา คือ ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน ระหว่างวัน และกิจกรรมก่อนกลับบ้าน และนำบทที่ได้สวดมนต์มาพูดคุยให้เข้าใจถึงความหมายและประโยชน์ของการปฏิบัติตามข้อธรรมนั้น

2) การนั่งสมาธิ ครูจะให้เด็กเอามือขวาทับมือซ้าย มือซ้ายทับมือขวา ตั้งกายให้ตรง นั่งให้สบาย พอดี หายใจให้สบาย กำหนดรู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก โดยสม่ำเสมอ ติดต่อกัน ไม่ต้องคิดอะไร หน้าที่ของเด็ก คือ เอาใจใส่ กำหนดรู้ลมเข้า-ลมออก ทำให้ดีที่สุด มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม กำหนดต่อไปเรื่อยๆ จิตจะสงบ ลมหายใจจะละเอียด เบา เป็นกายที่ควรแก่การงาน เป็นจิตที่ควรแก่การงาน สำหรับเด็กที่นั่งสมาธิแล้วไม่สงบ ก็ไม่เป็นไร นั่งสงบก็นั่ง นั่งไม่สงบก็นั่ง นั่งให้เป็นศีล สงบกาย สงบวาจา ให้อยู่ในทำนองต่อไป พยายามรักษาใจ อดทนทำ แต่ระวังอย่าทุกข์ใจกับจิตที่ไม่สงบ ไม่สงบก็เพียงแต่รับรู้ไว้ เรามีหน้าที่กำหนดรู้ว่าสงบหรือไม่สงบเท่านั้น สุดท้ายตั้งใจแผ่เมตตา ส่งถึงทุกคน ทุกชีวิต ไม่จำกัด ไม่ยกเว้น แม้แต่คนที่เราไม่ชอบ ตั้งใจ คิดดี พูดดี ทำดีในทุกกรณี

2. สร้างความมีน้ำใจ ด้วยการฟัง-พูด-เขียน

1) ฟัง คนอื่นพูดอย่างตั้งใจ ไม่ขัดคอ ไม่สอดแทรก ขัดจังหวะ หรือทักท้วงให้เสียหน้า รับฟังสิ่งที่เพื่อนหรือผู้อื่นกำลังทำหรือสนใจ แล้วหาทางสนับสนุน ครูจะให้เด็กรับฟังความทุกข์ และช่วยกันคิดหาทางแก้ปัญหา รวมทั้งรับฟังความสำเร็จและความสุขของผู้อื่น แล้วร่วมยินดี

2) พูด ขอบคุณ ขอโทษให้ติดปาก ขอบคุณเมื่อมีใครทำดีต่อเรา ขอโทษเมื่อเราทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ ครูจะส่งเสริมให้เด็กพูดด้วยคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน มีคำลงท้าย ครับ/ค่ะ ครูจึงต้องไม่พูดจาหยาบคาย ข่มขู่ตะคอก เหน็บแนม ประชดประชัน ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็ก ครูจะฝึกให้เด็กรู้จักพูดชมเชยผู้อื่นบ่อยๆ เพื่อสร้างกำลังใจ ชวนเพื่อนคุยในสิ่งที่เขาสนใจ พูดถึงความดีของผู้อื่น ไม่นินทาว่าร้าย ไม่โกรธ ไม่โมโห และฝึกละเว้นจากการพูดคำที่ไม่ดี

3) เขียน ถ้าขอบคุณแก่ผู้ที่ทำดีหรือช่วยเหลือเรา ฝึกเขียนชื่นชมเพื่อนหรือผู้ที่ทำดีเป็นพิเศษที่ได้พบเห็นในห้องเรียน ในโรงเรียน หรือข่าวทางหนังสือพิมพ์ รวมทั้งฝึกเขียนอวยพรวันเกิดเพื่อน ครู พ่อแม่ และสามารถเขียนป้ายเตือนอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน นำไปติดไว้เพื่อให้ผู้อื่นเป็นอันตราย เช่น ระวังพื้นลื่น ระวังไฟดูด ระวังตก เป็นต้น

3. สร้างความมีน้ำใจด้วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทางโรงเรียนอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนออกนอกโรงเรียนไปมีกิจกรรมช่วยเหลือคนในชุมชน ในสังคมที่เป็นทุกข์บ้าง ให้ได้เปิดหู

เปิดตา ให้ได้รู้ว่าคนจน คนมีปัญหา เขาเป็นอย่างไรกัน เพราะไม่ต้องการให้วัฒนธรรมคนรวย-วัฒนธรรมคนจนไปคนละทาง แต่จะสร้างความรู้สึกรัก มีความรัก ความเมตตาเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน ด้วยกิจกรรมทางสังคม เริ่มต้นด้วยการฝึกฝนบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียนก่อน เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน ห้องน้ำ การทำอาหาร การฝึกเป็นผู้บริการผู้อื่น การล้างจาน การแยกขยะ การรดน้ำต้นไม้ ฯลฯ

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจให้ลูกอย่างไร?

ในการดำเนินชีวิต เราทุกคนไม่ควรประมาท สร้างศัตรู แบ่งพรรคแบ่งพวก ต่อสู้ แข่งแข่งชิงดีกัน แต่ควรที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความน้ำใจโอบอ้อมอารี และมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งหลาย โดยเฉพาะเมื่อเกิดมาในครอบครัวเดียวกัน เราทุกคนควรมีความรัก มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และพัฒนาชีวิตของเราทุกคนให้มีความสุขพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงควรส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจให้ลูก ดังนี้

1. การเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ด้วยความรัก ความเมตตา สิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดในชีวิต คือ ความรัก ความรักที่หมายถึง ความปรารถนาดี เอื้ออาทรต่อกัน รักได้อย่างไม่มีเงื่อนไข การเลี้ยงดูในวัยเด็กเล็กจะมีผลต่อการกำหนดนิสัย พฤติกรรมของลูกในเวลาต่อมา เด็กที่ได้รับการรักที่พอเหมาะพอดีจากพ่อแม่ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้ลูกเติบโตขึ้นอย่างมีความสุข มีความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ และรู้สึกปลอดภัย เมื่อได้รับการรัก ความรักจึงจะทำให้ลูกมีจิตใจที่สมบูรณ์

2. สอนให้ลูกเป็นที่รักของคนอื่น ด้วยการประพฤติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีแต่ความปรารถนาดีต่อกัน มีปิยวาจา พุทธิ พุดไพเราะ ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่น ทำประโยชน์ช่วยเหลือสังคม และวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ถ้าพ่อแม่ สอนให้ลูกประพฤติตนตามนี้ได้ ก็จะเป็นการสร้างเหตุปัจจัยที่ดีให้ลูกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

3. สอนให้ลูกมอบน้ำใจให้ผู้อื่น ด้วยคำพูดเพราะๆ สุภาพ อ่อนหวานกับทุกคน เป็นผู้มีความเมตตา รู้จักทักทายไหว้ สวัสดี ผู้ใหญ่อย่างเหมาะสม รู้จักดูแลตัวเอง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เก็บเสื้อผ้า ของเล่น ของใช้ของตัวเอง สามารถจัดเก็บที่นอน เครื่องนอนของตัวเองได้ ช่วยทำงานบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ ช่วยล้างรถ รักษาความสะอาดของห้องน้ำ ด้วยการใช้น้ำอย่างระมัดระวัง ดูแลให้สะอาดเรียบร้อยก่อนออกจากห้องน้ำ ช่วยดูแลความสะอาดถึงขยะ บริเวณในบ้านและนอกบ้าน มีน้ำใจที่จะเป็นผู้บริการผู้ใหญ่ในบ้าน เช่น รินน้ำให้ ยกอาหาร-ของว่างบริการผู้ใหญ่ เล่นกับน้อง ช่วยดูแลน้อง สอนน้องอ่านหนังสือ ทำงานต่างๆ เป็นต้น

แสดงความห่วงใย คลายทุกข์ให้ผู้อื่น ด้วยการรู้จักชวนพูดคุย ปลอดภัย เป็นเพื่อน และแบ่งปันสิ่งของต่างๆ ทั้งความรู้ คำพูด กำลังงาน ร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

4. สอนให้ลูกรู้จักจัดการกับความโกรธ ด้วยการเจริญเมตตาภาวนา เมตตาเป็นความรัก ความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข หากพ่อแม่หมั่นอบรมจิตของลูกให้เมตตาตั้งขึ้นในจิตใจได้ จิตใจก็จะพ้นจากโทสะพยาบาท พ่อแม่ควรสอนให้ลูกพิจารณาว่า ตัวเรารักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด คนอื่น สัตว์อื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น ผู้ที่จะแผ่เมตตาได้ จะต้องทำใจตัวเองให้มีเมตตา ก่อน คือ ทำจิตใจตัวเองให้อ่อนโยน สงบ เย็น แล้วจึงแผ่เมตตาแก่ผู้อื่น วิธีปฏิบัติ คือ น้อมเข้ามาที่ลมหายใจ ถึงแม้ใครจะทำอะไรผิดจริงๆ ผิดมากขนาดไหน ก็ไม่ต้องคิดว่า ใคร หรือ อะไร ไม่ดี ให้เริ่มต้นด้วยการปรับทำนองให้สบาย หยุดคิด ทำใจสบาย หายใจสบายๆ ด้วยการหายใจเข้าลึกๆ หายใจออกยาวๆ น้อมเข้าไปอยู่กับลมหายใจ เอาจมหายใจเป็นที่พึ่ง ตั้งสติสัมปชัญญะ มีความรู้สึกตัวทั่วถึงลมหายใจ ปรับลมหายใจสบายๆ หายใจเข้าสบาย หายใจออกสบาย พร้อมกับระลึกถึงปิติสุข หายใจเข้าสบาย มีปิติสุข สบายใจ สุขใจ หายใจออกสบาย มีปิติสุข สบายใจ สุขใจ จะทำให้ปล่อยวางความโกรธได้เร็วขึ้น สามารถให้อภัย ไม่ผูกใจเจ็บ เอาสติปัญญาต่อสู้กับอารมณ์ตัวเอง ให้มีความพอใจ มีความสุข ในการแก้ปัญหา แก้อารมณ์ของตน พิจารณาธรรมชาติของความโกรธ ตามสติกำลังของตัวเอง เมื่อเข้าใจดีแล้ว จึงปล่อยวางความรู้สึกโกรธ ตั้งสติที่ท้อง หายใจออกยาวๆ สบายๆ หายใจเข้าตามปกติ จะช่วยให้ผ่อนคลาย กายเย็น ใจเย็น อารมณ์สบาย และมีความสบายใจ

เกร็ดความรู้เพื่อครู

การสอนให้เด็กมีคุณธรรมที่จะใช้ได้ดีตลอดชีวิต จะให้ได้ผลจริง ครูผู้สอนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะถ้าหากว่าครูพยายามปลูกฝังคุณธรรมในเด็ก ทั้งๆ ที่ตัวครูเองยังไม่มีคุณธรรมนั้น คำพูดและการสอนของครูคงไม่มีน้ำหนัก เด็กคงไม่เชื่อ ดังนั้น ครูจึงต้องฝึกฝนตัวเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม เป็นครูที่ดี และเป็นครูที่มีความสุขในการเป็นครู หรือมีวิญญูญาณของการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย หลักธรรมที่สามารถนำมายึดถือปฏิบัติสำหรับครู เพื่อให้ครูเป็นผู้สร้างความสุข สร้างประโยชน์ เผยแผ่ความรู้ในหมู่มนุษย์ คือ **หลักบารมี 10 ทรรต** ดังนี้

1. การให้ทานที่ประกอบด้วยปัญญา เข้าใจเหตุผลของการให้ ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับผู้นั้น ให้ทานเพื่อขจัดเกลาความตระหนี่ เพื่อให้เห็นโทษของความหวงแหน ความเห็นแก่ตัว และเพื่อสร้างประโยชน์ในสังคมต่อไป การให้ทานที่สูงขึ้น คือ การให้อภัย ปล่อยวาง ไม่ถือสา ส่วนทานที่สูงที่สุด คือ การให้ธรรมะ มีน้ำใจแบ่งปันความรู้ให้ผู้อื่น คุณธรรมที่ต้องส่งเสริมในตัวเองและปลูกฝังในลูกศิษย์และคนรอบข้าง คือ การให้ทานอย่างฉลาด

2. สติ สติธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมั่นคง ทำให้เรามีความเคารพนับถือตัวเอง เป็นผู้ที่สังคมยอมรับ ครูจึงควรศึกษาเรื่องการกระทำและวาจา ด้วยการสังเกตว่าการกระทำบางอย่างมีผลที่ไม่น่า

ปรารถนา เป็นการเบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น ไม่มีสิ่งใดที่จะเสริมสร้างบรรยากาศของความอบอุ่น ความไว้วางใจกัน ความเคารพนับถือกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน เท่าสัมมาวาจา จงเร่งฝึกฝนตนเองให้เป็นคนระมัดระวังในเรื่องการพูด และสอนให้เด็กเห็นว่า เกิดอะไรต่ออะไรวนวายไปโดยเปล่าประโยชน์ เพียงเพราะว่าไม่สำรวมในการพูด

3. การปล่อยวางในสิ่งที่ไร้แก่นสาร เข้ามาอยู่กับสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต ทุกวันนี้เราอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสารมากมาย ถ้าหากเราไม่กลั่นกรอง ไม่เลือกเฟ้น เฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์ รับหมดทุกเรื่องเลย เราก็จะเหนื่อย เครียด วิตกกังวล คิดไม่หยุด นอนไม่หลับ เพราะจิตได้รับการกระตุ้นมากเกินไป ครุจึงต้องรู้จักเลือกสิ่งที่จะเกี่ยวข้องในชีวิต สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง และสอนเด็กให้รู้จักเลือกด้วย

4. ปัญญา ที่เกิดจากการรู้เข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง รู้ว่าอะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป อะไรคือคุณ อะไรคือโทษในชีวิต เรียนรู้และพยายามใช้ความคิด ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ปัญญาที่คนเป็นครูต้องการ คือ ปัญญาในการแก้อารมณ์ของตัวเอง ฝึกตัวเองให้รู้เท่าทันอารมณ์ ปล่อยวางอารมณ์โกรธ โมโห ริษยาได้ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่ครูควรจะพัฒนาตัวเองและควรนำไปสอนเด็กด้วยเช่นกัน

5. ความอดทน ต่อความร้อน ความหนาว ความหิว ความกระหาย คำพูดของคนอื่น และอารมณ์ของตัวเอง ถ้าเราเห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของความอดทนแล้ว เมื่อเราเจอสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ปรารถนา หรือสิ่งยากลำบาก เราจะไม่กลัวใจ ไม่น้อยใจ ไม่เสียใจ และมองเห็นเป็นโอกาสที่ดีที่เราจะได้ฝึกอดทน

6. ความขยันหมั่นเพียร ขยันในการละสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ขยันในการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น ขยันในการสร้างสิ่งที่ดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และขยันในการพัฒนาสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นแล้วให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

7. ความจริงใจ จริงใจกับตัวเอง จริงใจต่ออุดมการณ์ของตัวเอง จริงทั้งกาย ทั้งวาจา ถ้าเราเห็นความสำคัญของการพูดจริง ไม่ยอมพูดเท็จ ไม่ยอมพูดบิดเบือนจากความจริง เราจะเป็นคนที่เด็ดเดี่ยว มีจิตใจที่เรียบง่าย ทำอะไรตรง สามารถเคารพนับถือตัวเองได้ ซึ่งเป็นฐานของความสุข

8. อธิษฐานบารมี การตั้งจิตอธิษฐาน ด้วยการตั้งเป้าหมายเป็นระยะๆ ที่เรียกว่า เป้าหมายย่อย จึงจะทำให้เรามีความรู้สึกลำบากน้อยกว่าอยู่ตลอดเวลา การอธิษฐานจึงใช้เป็นเทคนิคในการให้กำลังใจแก่ตัวเองและกับเด็กนักเรียน เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ครูควรฝึกให้มีเป้าหมายในชีวิต ให้เด็กอธิษฐานให้ทำสิ่งนั้นให้ได้ เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ เขาจะมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น

9. เมตตา เป็นคุณธรรมสำคัญของครู ของผู้สอน และเมตตาเป็นความรักที่ประกอบด้วย ธรรม เป็นความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ในเด็กที่ทำไม่ถูกหรือทำไม่ดี ครูก็ยังหวังดี ต่อเขาได้ ด้วยการสงสาร ไม่โกรธ เพราะเราอยากให้เด็กพ้นจากความไม่ดีขึ้น

10. อุเบกขา จิตใจที่เป็นกลาง ที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจในโลกความเป็นจริง ครูจึงควร ตั้งอกตั้งใจที่การสร้างเหตุ กำหนดหน้าที่อันถูกต้อง ทำเต็มความสามารถ และปล่อยวางในผลที่จะ เกิดขึ้น เพราะผลเป็นสิ่งที่เราควบคุมไม่ได้ ด้วยมีเหตุปัจจัยหลายอย่าง ทำส่วนของเราให้ดีที่สุด แล้ว ปล่อยวาง ครูต้องสอนเด็กให้มีเมตตา มีความเห็นอกเห็นใจ รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา มีความหวังดีต่อ เด็กทุกคน และสามารถทำจิตใจให้เป็นกลางได้

บรรณานุกรม

ชยสาโรภิกขุ. (2541). *ความรู้ไม่ท่วมหัว เอาตัวรอดได้*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนทอสี.

_____. (2549). *โหลหนึ่งก็ถึง : คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถีพุทธ*

จัดทำโดยโรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ : บริษัท กิ๋ว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก. (2550). *พลิกนิดเดียว*. (พิมพ์ครั้งที่ 14) กรุงเทพฯ: วิริยะการพิมพ์.

_____. (2546). *เหตุผลสมควร โกรธ ไม่มีในโลก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: บริษัท เฟื่องฟ้า
พรินต์ติ้ง จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *ธรรมานุชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*.
(พิมพ์ครั้งที่ 57)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ*

การเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

(2551). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ผู้เขียน: อาจารย์ ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร ครูโรงเรียนทอสี

ผลดี/ประโยชน์ของความมีน้ำใจ และผลเสียของการไม่มีน้ำใจ

ความคาดหวังของครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความมีน้ำใจ
1	เป็นที่รัก ที่ต้องการ และเป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม
2	เป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นเสมอ
3	มีจิตใจที่ดีงาม เบิกบาน แจ่มใส ผิวพรรณผ่องใส
4	มีมิตรสหายมาก
5	ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย
6	ชีวิตย่อมพบแต่ความสุข

ที่	ผลเสียของการไม่มีน้ำใจ (การขาดความมีน้ำใจ)
1	เป็นที่รังเกียจ ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม และเป็นผู้ที่ไร้ค่า
2	เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น
3	เป็นผู้ที่มีจิตใจขุ่นมัว
4	ไม่มีเพื่อน
5	ไม่มีใครคบ
6	ชีวิตมีแต่ความทุกข์ยาก

ที่	ความคาดหวังของสังคมจากการมีน้ำใจ (ความมีน้ำใจ) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนมีน้ำใจ
2	มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์
3	รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น
4	เป็นสมาชิกที่ดี/คนดีของสังคม
5	สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ใบความรู้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความมีน้ำใจ (Kindness)

มีน้ำใจ (Kindness) คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจมีความสำคัญอย่างไร?

คนมีน้ำใจหรือมีใจเอื้อเฟื้อ คือ คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ และพยายามที่จะทำ พุทธในสิ่งที่สร้างสรรค์ ความมีน้ำใจหรือใจเอื้อเฟื้อ เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรม 2 หมวด คือ พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ในภาคปฏิบัติ เพราะคนที่มีน้ำใจ ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จะมีหลักความประพฤติ ดังนี้

1. มีพรหมวิหาร เป็นคุณธรรมภายในที่เป็นพื้นฐานของจิตใจ ได้แก่

1) **มีความเมตตา** คือ มีความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรี หวังดีต่อผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข ความมีเมตตา เป็นสิ่งที่จะชำระความโกรธ ความโมโหในใจ

2) **มีความกรุณา** คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ความกรุณา จะชำระความโหดร้าย ความคิดเบียดเบียน

3) **มีมุทิตา** คือ ความเบิกบาน พลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีใจแช่มชื่นเบิกบาน สามารถฝึกตัวเองให้อนุโมทนาในความ สุข ความเจริญ ความสำเร็จของคนอื่นได้ มุทิตาจะชำระความอิจฉาพยาบาท

4) **มีอุเบกขา** คือ ความมีใจเป็นกลาง มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง พร้อมจะวางตนและปฏิบัติตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม อุเบกขาจะจัดการกับจิตใจที่ขึ้นๆ ลงๆ จิตใจที่วุ่นวายขาดความหนักแน่น ความมั่นคง

2. **บำเพ็ญการสงเคราะห์** ซึ่งเป็นคุณธรรมภายนอกที่พึงแสดงออกตามหลักธรรมสงเคราะห์ หรือเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ได้แก่

การให้ทาน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้วยปัจจัย 4 ได้แก่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

1) **มีปิยวาจา** คือ พูดด้วยคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) **มีอัตถจริยา** คือ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยเหลือนอกกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

3) **สมานัตตา** คือ ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ช่วยด้วยความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำ ช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องมีน้ำใจประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร?

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง และความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนสามารถทำได้ ด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดถึงผู้อื่น และแสดงต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้คนอื่นแสดงต่อตนเอง สามารถทำดีต่อผู้อื่นได้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้ให้มากกว่าที่จะเป็นผู้รับ แสดงน้ำใจกับคนรอบข้าง เสียสละกำลังทรัพย์สติปัญญา กำลังกาย และเวลา ให้แก่ผู้เดือดร้อน เท่าที่นักเรียนจะทำได้

ดังนั้น ถ้านักเรียนมีนิสัยเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น และให้ความร่วมมือช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจที่มี ก็ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ เป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ยกย่องของผู้อื่นเสมอ

การเป็นคนมีน้ำใจ จะทำให้นักเรียนมีจิตใจที่ดีงาม จิตใจเบิกบาน แจ่มใส มีผิวพรรณผ่องใส มีมิตรสหายมาก ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย เพราะความมีน้ำใจแสดงถึงความมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ชีวิตก็ย่อมพบแต่ความสุข และหากนักเรียนทุกคนฝึกฝนตนเองให้เป็นคนมีน้ำใจ สังคมของเราก็จะเป็นสังคมที่น่าอยู่ ที่มีแต่ความสันติสุขโดยแท้

แบบทดสอบความรู้ เรื่อง น้ำใจเพื่อน (ความมีน้ำใจ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกที่สุด

1. คนที่มีน้ำใจ ตรงกับข้อใด

- ก. เด็กชายคำเป็นผู้ที่มีจิตใจดี แต่ชอบหยิบของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกเจ้าของ
- ข. เด็กชายมนัสเป็นผู้ชอบวางตัวเฉยๆ ไม่ยินดียินร้ายกับใคร และไม่มีใครสูงส่งด้วย
- ค. เด็กหญิงคิมินิสัยเอื้อเฟื้อแบ่งขนมให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนๆ กวาดบริเวณสนามเด็กเล่น
- ง. เด็กหญิงนานาชอบช่วยแก้ไขปัญหาก็ให้เพื่อนๆ แต่เพื่อนๆ ต้องให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของก็ได้

2. ถ้านักเรียนเป็นคนมีน้ำใจ นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง

- ก. สามารถทำงานได้ด้วยตนเองได้ดี
- ข. มีเพื่อนมาก ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย
- ค. ทำให้เป็นคนที่น่ารัก และไม่เป็นที่ต้องการของสังคม เพราะมีคนอิจฉา
- ง. จะทำให้เป็นคนมีความสุข แต่มีคนคบน้อย เพราะชอบเอาแต่ใจตนเอง

3. สิ่งใดที่เป็นสิ่งสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

- ก. ทุกคนจำเป็นต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย
- ข. ต้องมีความรัก ความสนุกสนานกับเพื่อนๆ และครูอาจารย์
- ค. ต้องมีความชอบไม่เหมือนกัน จึงจะทำให้มีความกตัญญู
- ง. ต้องมีความเห็นแก่ตัวบ้าง จะทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีน้ำใจ

- ก. เด็กชายสนชอบวิ่งเล่นในห้องเรียนกับเพื่อนๆ แต่ไม่ชอบช่วยทำเวร
- ข. เด็กหญิงมินาช่วยถือของให้ครู และให้เพื่อนยืมดินสออย่างลับ เมื่อเพื่อนขาดแคลน
- ค. เด็กชายบีมทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เพราะไม่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น
- ง. เด็กหญิงนินาให้เพื่อนยืมปากกา และดินสอเสมอ แต่มีข้อแม้ว่าเพื่อนที่ยืมต้องให้เขาลอกการบ้านด้วย

5. ข้อใดเป็นโทษของความไม่มีน้ำใจ

- ก. เพื่อนๆ ชอบมาเล่นด้วย เพราะเป็นคนรวย
- ข. เพื่อนๆ สบายใจ เพราะคนไม่มีน้ำใจไม่เข้ามายุ่งด้วย
- ค. เพื่อนในโรงเรียนไม่เอาเปรียบ เพราะไม่มีน้ำใจกับเพื่อน
- ง. มีเพื่อนน้อย ไม่มีใครอยากคบ และเป็นที่ยกย่องของผู้อื่น

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ง

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 6 น้ามนต์

การประหยัด (อดออม) – ความอดทน

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประหยัด (อดออม) – ความอดทน
2. บอกลักษณะของผู้ที่ประหยัด (อดออม) – ความอดทนได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อการประหยัด (อดออม) – ความอดทน
4. สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ประหยัด (อดออม) – ความอดทนได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) มีใครบ้างที่อดออมเงินอยู่
 - 2) การที่เราอดออมเงินเป็นสิ่งดีหรือไม่ เพราะอะไร
 - 3) ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นคนประหยัด (อดออม) และทำอย่างไรบ้างที่ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประหยัด (อดออม) ครูละไว้ให้นักเรียนคิด หลังจากดูคลิปทั้งหมดเสร็จแล้วค่อยถามอีกครั้ง
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความอดทน - การอดออม (ของที่ยากได้)** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) น้ามนต์อยากได้อะไร (ตุ๊กตาพุดได้)
 - 2) น้ามนต์ทำอย่างไรกับพ่อแม่ (อ่อนพ่อแม่ให้ซื้อตุ๊กตาให้)
 - 3) นักเรียนเคยอยากได้อะไรมากๆ แล้วไม่ได้บ้างไหม
 - 4) นักเรียนรู้สึกอย่างไร
 - 5) นักเรียนทำอย่างไร
 - 6) น้ามนต์ทำอย่างไรถึงจะได้ตุ๊กตา (เอาใบเตย กับใบตองขายให้พี่ปุ่น)
 - 7) น้ามนต์เก็บเงินได้พอซื้อตุ๊กตาหรือไม่ (พอ)
 - 8) ทำไมน้ามนต์ตัดสินใจไม่ซื้อตุ๊กตา (เสียขายเงินที่เก็บมา)
 - 9) น้ามนต์คิดว่าจะเอาเงินไปทำอะไร หลังตัดสินใจไม่ซื้อตุ๊กตา (จะนำไปฝากธนาคาร)
 - 10) นักเรียนคิดว่าเพราะอะไรการหาเงินของน้ามนต์จึงประสบความสำเร็จ (น้ามนต์มีความขยันอดทน และอดออม)
 - 11) จากเรื่องราวของน้ามนต์นักเรียนได้แง่คิดอะไรบ้าง

4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **การทุนแอนิเมชันเรื่อง หนูดีขยันออม** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) หนูดีมาโรงเรียนอย่างไร (เดินมาโรงเรียน)
- 2) นักเรียนคิดว่า หนูดีเป็นคนอย่างไร (เป็นคนขยันออมเงิน)
- 3) ทำไมหนูดีบอกว่าเงินตั้งหนึ่งบาท แต่หนูแอนบอกแค่บาทเดียว (เพราะหนูดีเห็นว่ามีเงินตั้งหนึ่งบาทมีค่ามาก แต่หนูแอนบอกแค่หนึ่งบาท หนูแอนไม่เห็นคุณค่าของเงินบาทเดียว)
- 4) ครูสอนคำว่า “ตั้ง” และ “แค่” โดยยกตัวอย่าง มีน้ำตั้งครึ่งแก้ว กับ มีน้ำแค่ครึ่งแก้ว มีความหมายต่างกัน
- 5) ทำไมหนูแอนจึงไม่ออมเงิน เมื่อครูมาชักชวน (หนูแอนคิดว่าตัวเองรวย มีรถ มีบ้าน คิดว่าการออมเป็นความลำบาก)
- 6) เราออมเงินไว้เพื่ออะไร (เพื่อรักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วย ยามแก่ชรา)
- 7) การออมเงินมีวิธีการอย่างไร (เงินที่มี ควรแบ่งออกเป็น 3 ส่วน แล้วเงิน 2 ส่วนเอาไว้ใช้ อีก 1 ส่วนควรเก็บออมไว้)
- 8) ทำไมหนูแอนจึงเปลี่ยนใจออมเงิน (เพราะได้แอบได้ยินว่า พ่อแม่กำลังเดือดร้อน)
- 9) หนูดีแนะนำหนูแอนอย่างไร (ให้หนูแอนประหยัดค่าใช้จ่ายทุกอย่าง แล้วรู้จักออม)
- 10) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว ได้ข้อคิดอะไรบ้าง (รู้จักนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยทำบัญชีครัวเรือน รู้จักออมเงิน)

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง **การทุนคุณธรรม ความย่อท้อ (ไม่อดทน) - เหตุของความล้มเหลว** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) เณรน้อยสองคนจะทำอะไรช่วยหลวงตา (ปลูกผัก)
- 2) ทำไมสองคนนั้น ที่แรกจึงปลูกผักไม่ได้ (เพราะพื้นดินมีแต่ก้อนหิน)
- 3) ต่อมา เขาทั้งสองทำอย่างไร (ไปหาหลวงตา ให้แนะนำการปลูกผัก)
- 4) หลวงตาสอนอะไรให้แก่เขาทั้งสอง (

6. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความเพียร - อดทนเพื่อส่วนรวม (ในหลวงของเรา)** ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) นักเรียนดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนคิดอย่างไรกับคนเหล่านี้ (ทุกคนคิดว่าตัวเองลำบากกว่าคนอื่น งานหนักกว่าคนอื่น ผู้ชายสูงอายุคิดว่ามีโต๊ะเล็กไม่สมฐานะ)
- 2) ทำไมในหลวงเราขอมล้าบากอดทนเพื่อประชาชน (เพราะต้องการให้เราอยู่ดีกินดี)
- 3) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง เมื่อดูคลิปในหลวงของเรา

7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน แล้วแจกซองใบความรู้ให้อ่านแบบ Jigsaw โดยให้แต่ละกลุ่มแบ่งการอ่านแต่ชิ้นความรู้ แล้วเปลี่ยนกันสรุปให้ความรู้แก่เพื่อนในกลุ่มจนครบเนื้อหาทั้งหมด

8. ครู ให้นักเรียนช่วยกันเขียนสรุปผลดี/ประโยชน์ของความอดทน และการประหยัด (อดออม) ผลเสียของการท้อแท้ (ไม่อดทน) และการฟุ่มเฟือย (ไม่ประหยัด) ลงในตารางแบบฝึกหัด

9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของความอดทน และการประหยัด (อดออม) ผลเสียของการท้อแท้ (ไม่อดทน) และการฟุ่มเฟือย (ไม่ประหยัด) รวมทั้งความคาดหวังของครู อาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการประหยัด (อดออม) - อดทน
1	การประหยัดทำให้มีทรัพย์สินเงินทองมาก สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้มั่นคง
2	การประหยัดทำให้เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ดี
3	การประหยัดทำให้ใช้ทรัพย์สินสมบัติให้เป็นประโยชน์ได้ดี
4	ความอดทนทำให้เป็นคนสุขุม รอบคอบ มีสติ
5	ความอดทนทำให้การทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี
6	ความอดทนช่วยเสริมสร้างให้เราเป็นคนมีมานะ มีความเพียรพยายามในการทำงาน หรือความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ในชีวิต
7	ความอดทนทำให้มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น
8	ความอดทนสอนเราไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย
9	ความอดทนทำให้เป็นที่รักของทุกคน

ที่	ผลเสียของการฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย) - อดทน
1	การฟุ่มเฟือยทำให้มีฐานะยากจน ไม่สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้
2	การฟุ่มเฟือยทำให้ไม่มีอาชีพที่มั่นคง
3	การฟุ่มเฟือยทำให้ใช้เงิน สิ่งของ ฟุ่มเฟือย ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม
4	การไม่มีความอดทนทำให้มีนิสัยวู่วาม ไม่มีความรอบคอบ
5	การไม่มีความอดทนทำให้การทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เกิดความเสียหาย
6	การไม่มีความอดทนทำให้เป็นคนหนัก ไม่เอา เบา ไม่สู้ สร้างนิสัยเกียจคร้านในตัวเอง
7	การไม่มีความอดทนทำให้ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่
8	การไม่มีความอดทนทำให้เป็นคนท้อถอยต่ออุปสรรคต่างๆ
9	การไม่มีความอดทนทำให้ไม่เป็นที่รักของคนอื่น

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง ประหยัด (อดออม) - อดทน (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนที่รู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ
2	ผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
3	เป็นผู้ที่รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม
4	เป็นผู้ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า
5	เป็นผู้รู้จักข่มใจ อดกลั้น อดใจ เมื่อเจอกับเหตุการณ์อันไม่ชอบใจ
6	เป็นผู้ยืนหยัดไม่ท้อถอยในการทำคุณงามความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น
7	เป็นผู้ที่มีนิสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยล้มเลิก ทำความดีกลางคันทุกกรณี

10. ครูแจกแบบทดสอบเรื่อง **ประหยัด (การอดออม) - ความอดทน** ให้นักเรียนทำ

11. ครูแจกแบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประเมิน

12. ครูให้นักเรียนประเมินตัวเองในบันทึกความดีประจำวันของนักเรียน และครูอาจารย์

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารสำหรับครู 1 **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด (Seeking the Optimum)**

2. เอกสารสำหรับครู 2 **ประหยัด (การอดออม)**

3. ใบความรู้ที่ 1 **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด (Seeking the Optimum)**

4. ใบความรู้ที่ 2 **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความอดทน**

5. คลิปเรื่อง **ความอดทน - การอดออม (ของที่ยากได้)**

6. คลิป การ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง หนูดีขยันออม

7. คลิป การ์ตูนคุณธรรม ความย่อท้อ (ไม่อดทน) - เหตุของความล้มเหลว

8. คลิปเรื่อง **ความเพียร – อดทนเพื่อส่วนรวม (ในหลวงของเรา)**

(คลิป 5. – 8. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

1.1 การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น

1.2 จากการประเมินความประพฤติ

2. ประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรม

2.1 แบบทดสอบความรู้

2.2 แบบประเมินเจตคติการจัดกิจกรรม

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (ดูจากบันทึกความดีประจำวัน)

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีสำนึกในการมี**ประหยัด (อดออม) - ความอดทน** เพิ่มขึ้นได้ เช่น คลิป (6) สาวน้อยพยายาม (ความอดทน) ฯลฯ

เอกสารสำหรับครู 1

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด (Seeking the Optimum)

ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

การประหยัดและอดออมเป็นหัวใจของการตั้งหลักตั้งฐานให้มั่นคง คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์สิน หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สินสมบัติเป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) **ถึงพร้อมด้วยความหมั่น** คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและการประกอบอาชีพสุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบตรา หาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี หรือเรียกว่า **“หาเป็น”**
- 2) **ถึงพร้อมด้วยการรักษา** คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย หรือเรียกว่า **“เก็บเป็น”**
- 3) **คบหาคนดีเป็นมิตร** คือ รู้จักเสวนา คบหาคน ไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกลักษณะศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน หรือเรียกว่า **“สร้างเครือข่ายคนดีเป็น”**
- 4) **เลี้ยงชีวิตแต่พอดี** คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย หาราย ได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ หรือเรียกว่า **“ใช้เป็น”**

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การศึกษาเริ่มต้น เมื่อคนกินอยู่เป็น เมื่อเรามีชีวิตอยู่ ก็จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐาน การศึกษาพื้นฐาน คือ เรื่องการบริโภคปัจจัยสี่ด้วยปัญญา ด้วยการพิจารณา มีสติ ไม่บริโภคด้วยตัณหา

1) การบริโภคด้วยปัญญาต่างกับการบริโภคด้วยตัณหา ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ใ้การรับประทานอาหารหรือการบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆเป็นเครื่องเกื้อหนุน ให้เรามีกำลัง เพื่อจะได้ทำกิจทำหน้าที่ ศึกษาเล่าเรียน ทำงานทำการ บำเพ็ญเพียรให้ได้ผล ให้เราดำเนินชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเอง และทำสิ่งที่ดีงามให้ยิ่งขึ้นไป

2) การบริโภคด้วยปัญญา จึงหมายถึง การจำกัดปริมาณอาหารให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย จำกัดประเภทอาหารให้พอดีที่จะได้สิ่งที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ และได้สัดส่วน บริโภคใช้สอยทรัพยากรและสิ่งต่างๆอย่างประหยัด รู้คุณค่าที่แท้จริง ไม่เลยเถิดจนเบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น

3) การเบียดเบียนตนเอง คือ การรับประทานอาหารแล้วทำให้สุขภาพร่างกายเสียไป เพราะเห็นแก่คุณค่าเทียม เห็นแก่ความเอร็ดอร่อย โก้หรู กินทิ้งกินขว้าง กินจนท้องอืดเฟ้อ หรือกินอาหารที่เป็นพิษ การเบียดเบียนผู้อื่น จนทำให้สังคมเดือด ร้อน เพราะแย่งชิงเอาเปรียบกัน หรือเอาจากผู้อื่นมากโดยใช้เหตุ และทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้หมดไปอย่างรวดเร็ว

เด็กที่มีความพอใจในปัจจุบัน 4 ตามพอดี จะเป็นผู้ที่ไม่เกิดความทຸນทຸราย สุขง่ายด้วยวัตถุเพียงเล็กน้อยที่จำเป็นต่อการดำรง ชีวิต มีเวลาและแรงกายไปทุ่มเทอุทิศให้กับการปฏิบัติกิจหน้าที่ของตน มีวิถีชีวิตที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และมองเห็นคุณค่าของทรัพยากร รู้จักใช้อย่างระมัดระวังและคุ้มค่า มีความเข้าใจ ความตระหนัก เกิดจิตสำนึกสาธารณะ มีอุปนิสัยกินอยู่อย่างพอเพียง รู้อยู่ รู้กิน รู้ประมาณตน มีทักษะในการพึ่งพาและดูแลรับผิดชอบในกิจวัตรของตัวเอง รู้จักขออนุมัติและตรวจสอบตนเอง รู้จักพิจารณาด้วยเหตุผล แยกแยะคุณโทษ มีวินัย และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการแก้ ปัญหา เผชิญอุปสรรค และสามารถแสวงหาทางออกที่ถูกต้องเหมาะสมได้มีความภาคภูมิใจในตนเองที่มีบทบาทร่วมสร้างสานวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัดให้เด็กอย่างไร?

โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บ่มเพาะปัญญาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย เพื่อให้ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้เข้าถึงคุณค่าแท้ของความเป็นมนุษย์ ดำเนินชีวิตด้วยความตื่นรู้ มีสติ มีวิจารณญาณ เชื่อมโยงตัวเองกับธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิต การกระทำทั้งหลายต้องเกิดจากจิตสำนึกหรือความตระหนักในคุณและโทษที่มีต่อตนเองและส่วนรวมจนเกิดสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของจิตใจ เป็นปัจจัยภายในที่ต้องการอาศัยการบ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับปัจจัยภายนอกในการจัดระบบแบบแผนที่ชัดเจน ปฏิบัติได้ง่าย และที่

สำคัญคือ เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล มีความต่อเนื่อง จนกลายเป็นวิถีปฏิบัติที่รับผิดชอบร่วมกัน ตัวอย่างเช่น

1. โรงเรียนทำเป็นระบบครบวงจร เป็นการจัดทำโครงการต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่

(1) **สถานีแยกขยะ** ขยะที่เราทิ้งกันทุกวัน เชื่อไหมว่า ของบางอย่างกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่า ทางโรงเรียนสามารถนำไปหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ ด้วยการเปลี่ยนขยะที่ส่งกลืนรบกวน ให้เป็นโอกาสแห่งการเรียนรู้ของทั้งเด็ก ครู และผู้ปกครอง ที่ช่วยกันแยกทรัพยากรออกจากขยะ นำมาล้าง ผึ่ง ก่อตั้งหรือนำไปใช้ประโยชน์อื่นต่อ ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนที่สามารถจัดการขยะและของเสียได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(2) **การจัดการขยะ** เริ่มจาก

- แยกทรัพยากรออกจากขยะ
- เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร ได้แก่ เศษอาหารนำไปเป็นอาหารสัตว์ สิ่งย่อยสลายง่าย ส่งไปหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ นำไปขายให้แหล่งรับซื้อ
- ปรับพฤติกรรม เพื่อลดการสร้างขยะ

(3) **รณรงค์ ให้ ลด-ละ-เลิก** วิธีการบริโภคที่ก่อให้เกิดของเสีย โดยเฉพาะขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก เช่น ขวดน้ำ ถุงพลาสติก กล่องโฟม ส่งเสริมให้ใช้ภาชนะที่สามารถล้างและนำกลับมาใช้ได้ อีก เช่น ปิ่นโต ตะกร้า ถุงผ้า เป็นต้น

(4) **โรงครัว ร้านอาหาร** เศษอาหารจากที่ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สามารถนำมาเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ ส่วนเศษผัก ผลไม้ เศษใบไม้ สามารถนำมาแปรเปลี่ยนทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำชีวภาพรดน้ำแปลงผักอินทรีย์และต้นไม้ในโรงครัว

(5) **โรงหมักปุ๋ย** นำเศษอาหารและเศษกิ่งไม้ ใบไม้ รวมทั้งการหมักน้ำชีวภาพจากเศษผลไม้ (โดยเฉพาะสับปะรด) นำกลับมาใช้และแจกจ่ายให้คนในชุมชนต่างๆ

(6) **น้ำใช้-น้ำทิ้ง** จากอาคารเรียน จากโรงครัว ถูกนำมาบำบัดในบ่อบำบัดระบบปิดและระบบเปิด ที่นักเรียนสามารถร่วมกันทำโครงการบำบัดน้ำเสีย โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ประดิษฐ์คิดค้นทดลองระบบบำบัดน้ำที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ก่อนจะกลายป็นน้ำใสใช้รดน้ำต้นไม้ และคืนลงสู่คลองสาธารณะ เป็นการร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนและเกิดจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง ที่สมาชิกในชุมชนสามารถศึกษาดูการทำงานและตรวจสอบระบบได้

(7) **สถานีซ่อม-สร้าง** ของเสียที่ซ่อมหรือสรรค์สร้างเป็นสิ่งใหม่ เศษวัสดุต่างๆ ถูกนำมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้น กระดานดำ เครื่องเรือน เครื่องใช้ต่างๆ ที่เกิดจากการใช้งานในโรงเรียน

(8) อาคารเรียน จัดให้ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ มีต้นไม้ใหญ่เขียวขจี มีสวนปาร่มรื่น เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียนในเรื่องธรรมชาติและระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี อีกทั้งต้นไม้ใหญ่จากต้นไม้และสวนป่า ก็ถูกนำมาใช้เผาเป็นถ่าน กลับไปใช้ในโรงครัว ช่วยประหยัดพลังงานได้

(9) บึงน้ำ ห้องเรียนธรรมชาติสำหรับเด็กทุกวัยในโรงเรียน ควรออกแบบให้มีบึงน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการจัดการระบบระบายน้ำ ที่จะช่วยรับน้ำได้มากในหน้าฝน ช่วยป้องกันน้ำท่วม และสามารถเก็บน้ำไว้ใช้รดต้นไม้ในหน้าแล้งได้อีกด้วย การได้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ย่อมทำให้เด็กเห็นคุณค่า รู้จักดูแลรักษา ห่วงแหนธรรมชาติแวดล้อมที่ตัวเองอาศัยวิ่งเล่น ปีนป่าย เก็บเศษไม้ ลูกไม้ มาทำของเล่น

2. บ่มเพาะความพอเพียงให้เป็นกิจวัตร ตัวอย่างเช่น

(1) จัดเตรียมอาหารที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ โรงเรียนจัดอาหารให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองบริโภค ด้วยการปลูกผักปลอดสารพิษรับประทานเอง เปิดโอกาสให้ผู้ทำเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคได้มาพบกัน งดใช้ขวด ถุง ด้วยพลาสติก กล่องโฟม ส่งเสริมให้ผู้ชื้อนำกล่องหรือปิ่นโตมาใส่อาหาร เพื่อลดขยะพลาสติก

(2) มีของใช้ส่วนตัว ทุกคนในโรงเรียนมีของใช้ประจำตัว เช่น แก้วน้ำ ช้อนส้อม ปิ่นโต กล่อง ถุงผ้า เพื่อลดการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ทุกคนสามารถล้างภาชนะที่ใช้ และนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

(3) ดูแลทำความสะอาด ในห้องเรียน ห้องทำงาน เสมือนเป็นบ้านของตัวเอง ทำน้ำยาล้างมือ น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาดต่างๆที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในโรงเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด ให้ลูกอย่างไร?

1) **สำรวจการใช้จ่าย** สำหรับที่บ้าน ในครอบครัว พ่อแม่ลองซักชวนลูกๆสำรวจสิ่งของต่างๆในบ้าน แล้วรวมราคารวๆ ว่ามีราคามหาศาลเพียงใด ที่บ้านของเราอยู่กันกี่คน ชวนกันสำรวจครัว และการกินของสมาชิกในบ้านว่า กินเพื่อสุขภาพดีจริงหรือ มีมากเกินไปไหม แต่ละเดือนจ่ายค่าอาหาร ค่าไฟเท่าไร เราสร้างขยะจากการกินมหาศาลเพียงใด ทุกวันนี้เรามีความสุขจริงหรือ กับวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย ชื้อ หา กิน ใช้ เรื่อยๆไป จะซื้ออะไรใกล้ไกลแค่ไหนก็สะดวกสบาย ชื้อผ่านออนไลน์ กดคลิกเดียว ก็ซื้อได้ ยิ่งชื้อง่าย ก็ยิ่งเปลือง่าย อะไรก็จะต้องมี ต้องใช้ ต้องชื้อไปหมด เราต้องหาทรัพย์สินเงินทองมากมายเท่าไร จึงจะเพียงพอกับวิถีชีวิตที่ไม่พอเพียง บางทีเราอาจลืมนึกไปว่า สิ่งที่เรากิน เราใช้ มีที่มาที่ไปอย่างไร เบียดเบียนใครอยู่หรือไม่

กินมาก + ใช้มาก = ทรัพยากรหายไป + สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย + ขยะทิ้งไว้มากมาย
 ความฟุ้งเฟ้อเกินพอดี = เบียดเบียนโลก เบียดเบียนทุกคน = เบียดเบียนตัวเอง

ถึงเวลาหรือยัง ที่เราทุกคนจะหยุดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และหันกลับมามีความสุขกับวิถีชีวิตที่พอเพียง ความพอเพียงไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแค่มีสติ มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต สติ ทำให้เรารู้เนื้อ รู้ตัว รู้กิน รู้ใช้ ไม่เบียดเบียนตัวเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ความสุขจากความพอเพียง จึงเกิดขึ้นได้ง่ายๆ ไม่ว่าเราจะเป็นใคร มีอาชีพอะไร ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหรือชนบท ก็ทำชีวิตให้พอเพียงได้

2) สร้างภูมิคุ้มกันให้ลูก นิศยประหยัด สร้างให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆกับลูกของเรา ด้วยการที่บ้านเราจะ

- รองน้ำใส่แก้วเวลาแปร่งฟัน ไม่เปิดน้ำไหลทิ้ง อาบน้ำธรรมดา ไม่ต้องใช้น้ำอุ่น
- ดื่มน้ำอัดลมน้อยๆ ดื่มน้ำธรรมดามากๆ ดื่มนมหมดแล้ว นากลองไปตัด ล้าง ตากนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก
- ปลุกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง ให้ลูกช่วยรดน้ำ ติดตามดูการเจริญเติบโต ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ดูต้นไม้ ดูแมลง เก็บผักที่ปลูกมาทำอาหาร เข้าครัวแสนสนุก และรับประทานอาหารให้หมดจาน ไม่กินเหลือทิ้งขว้าง เห็นคุณค่าของอาหาร รับประทานให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย
- เปิดโอกาสให้ลูกได้เป็นผู้บริการผู้อื่น ด้วยการจัดโต๊ะอาหาร จัดเก็บภาชนะ ล้างจานชาม ทำความสะอาดห้อง นอน บ้านเรือนของตัวเอง จะทำให้ลูกเรียนรู้ที่จะให้บริการ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ นึกถึงผู้อื่น รู้จักสังเกต เอาใจเขามาใส่ใจเรา ที่สำคัญได้ตระหนักถึงผลจากการกระทำของตัวเองที่มีผลต่อส่วนร่วม ทั้งด้านดีและด้านที่ต้องแก้ไขปรับปรุง
- สร้างนิสัยคอยถามและนิศยประหยัดให้เกิดขึ้นกับลูก ด้วยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน ฝึกลูกให้ตระหนักและคิดถึงผู้อื่นในเชิงประหยัด รู้คุณค่าที่แท้จริงของสิ่งต่างๆ จนกระทั่งกลายเป็นนิสัย รู้จักคำว่า “จำเป็น” (บริโภคด้วยปัญญา) กับคำว่า “อยาก” (บริโภคด้วยตัณหา) และเห็นพ่อแม่ทำให้อู ทำให้อูเห็นอยู่เป็นประจำ ลูกก็จะมีแนวคิด แนวพูด แนวการกระทำ ตามอย่างที่คุณพ่อคุณแม่ทำให้นั้น

(3) สร้างนิสัยประหยัดให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีระบบจัดการที่จะช่วยเอื้อให้สมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่พอเพียง และเบียดเบียนโลกให้น้อยที่สุด โดยแต่ละคนลงมือจัดการขยะที่เกิดจากมือเรา ก็จะเป็นการกระตุ้นเตือนตนเองให้ใช้ให้น้อยลงทุกครั้ง เริ่มจากการทำจากจุดเล็กๆ แล้ว

ขยายผลให้กว้างออกไปในทุกด้านของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว และพยายามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสร้างระบบแบบแผนที่เอื้อให้เกิดวิถีชีวิตที่พอเพียงและประหยัดร่วมกัน พยายามทำเรื่องใหญ่ให้กลายเป็นเรื่องเล็ก เรื่องที่สมาชิกทุกคนทำได้ จนเป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันในเรื่องการรู้อยู่ รู้กิน และรู้ประมาณตนเองอย่างพอเหมาะพอดีได้ด้วยตนเองเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

เกร็ดความรู้เพื่อครู

โรงเรียนควรเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมองค์กรและวิถีชุมชนที่ใช้วิถีพอเพียงในชุมชนอย่างเข้มแข็ง เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน สนับสนุน เอื้อเพื่อ ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนี้

1) จัดให้มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียน เพราะหัวใจของเศรษฐกิจพอเพียง คือ สติและปัญญา ผู้รู้ คือ รู้ตัวเอง ผักผ่อนตนจนเกิดปัญญา สามารถตระหนักถึงคุณธรรม มีหิริโอตตปปะ (ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป) ความเมตตา กรุณา การไม่เบียดเบียนใคร รวมทั้งการมีปัญญา รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ควรทำที่จะเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความประหยัด พอดี พอเพียง จึงเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน และสร้างให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนเป็นบุคคลที่น่ารัก น่าคบ ทำให้โรงเรียนเกิดความอบอุ่น เอื้ออาทร เป็นชุมชนที่น่าอยู่

2) บูรณาการหลักวิชาการลงสู่วิถีชีวิต ครูจัดการเรียนการสอน ด้วยการให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากการทำโครงการ การลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ จากบุคคลและชุมชนต้นแบบ จนเกิดความเข้าใจในการใช้ชีวิต อยู่กับธรรมชาติอย่างสมดุล เป็นการเรียนรู้ที่แนบอยู่กับวิถีการดำเนินกิจวัตรประจำวัน และการจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น กับชุมชน และสังคมภายนอกโรงเรียน สามารถรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม เข้าถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนของตน ตลอดจนสังคมได้

3) โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย จัดพื้นที่ต่างๆในบริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย มีการรณรงค์ ลด-ละ-เลิก การบริโภคที่เกินจำเป็น ก่อให้เกิดขยะล้น มีการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดูแลจัดการทรัพยากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ จัดพื้นที่ให้คนในชุมชนทำเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการบริโภคการแลกเปลี่ยนในครัวเรือน

4) **ปลูกฝังความประหยัดและอดออม** จัดกิจกรรมต่างๆที่ปลูกฝังความประหยัดและอดออมให้กับทุกคนในชุมชน มีกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นไทย ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งเรียนรู้เท่าทันความหลากหลายของวัฒนธรรมต่างๆ

5) **เลือกวิถีบริโภคที่ฟุ่มเฟือย** คนในชุมชนพร้อมเพรียงและพร้อมใจกันลด-ละ-เลิก วิถีบริโภคที่ไม่พอเพียง ฟุ่มเฟือย เกินพอดี ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ เลือกทำในสิ่งที่ดี มีความประหยัด อดออม สร้างพฤติกรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้น จนกลายเป็นอุปนิสัยที่ดี ที่สามารถสร้างศรัทธาให้คนในชุมชนได้ปฏิบัติตาม

บรรณานุกรม

มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ. (2556). *พอดี พอใจ พอใช้ พอเพียง : ปฏิบัติการโรงเรียนเศรษฐกิจ*

พอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สานอักษร.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4)

กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *ธรรมานุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*.

(พิมพ์ครั้งที่ 57) กรุงเทพฯ :.

อดิศร จันทร์สุข. (2548). *รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการ*

สร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ. โครงการวิจัยภายใต้ทุนสนับสนุนจากศูนย์

ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนา

องค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

เอกสารสำหรับครู 2

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความอดทน

ความอดทน หมายถึง การข่มใจ การอดกลั้น อดใจ เมื่อเจอกับเหตุการณ์อันไม่ชอบใจ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ความยืนหยัดไม่ท้อถอยในการทำความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น

นิสัยอดทน คือ นิสัยที่ไม่ท้อถอยในการทำคุณงามความดีทุกชนิด ผู้ที่มีนิสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยล้มเลิก ทำความดีกลางคันทุกกรณี

สุภาษิต “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน”

“ฝนทิ้งให้เป็นเข็มน”

ข้อคิด “เปลี่ยนศัตรูให้กลายเป็นมิตร โดยทำสิ่งดีๆ ให้เขา”

“แม้จะไปไม่ถึงจุดหมายที่ใฝ่ฝัน ของง้าวต่อไปอย่าท้อถอย”

“แม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยหลังจากภารกิจในแต่ละวันเพียงใด จงยืนหยัดที่จะก้าวไปข้างหน้า”

“ความทุกข์ทำให้คนรู้จักคิด ความรู้จักคิดทำให้คนฉลาด ความฉลาดทำให้คนรู้จักอดทน”

ความอดทนมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. เมื่อถูกบีบบังคับ ถูกเยาะเย้ย ก็ต้องอดทน ไม่ยอมล้มเลิก
2. เมื่อถูกข่มขู่ ก็ต้องอดใจ ไม่ลุ่มหลง

ความอดทนที่ต้องรีบฝึกให้เป็นนิสัย 4 ประการ คือ

1. ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ หมายถึงความอดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ฝนแดด ฝนลม ฝนฝน ฝนความร้อน-หนาวของอากาศ เป็นต้น

บุคคลที่ขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเมื่อต้องประสบกับสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่ไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงต่างๆ ฤดูกาล แต่ละฤดูกาลยังเปลี่ยนแปลงทุกวันอีก ก็จะรู้สึกท้อถอย หหมดกำลังใจที่จะสานงานซึ่งกำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ยิ่งกว่านั้นความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ยังจะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมายถ้าบุคคลขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเสียแล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการทำทุกรูปแบบ

2. ความอดทนต่อทุกข์เวทนา หมายถึง ความอดทนต่อโรคร้ายไข้เจ็บ ตลอดจนความหิวโหย ความง่วงเหงาหาวนอน เป็นต้น

บุคคลบางคนอาจมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์เพราะมีโรคประจำตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น โรคภูมิแพ้ ฯลฯ หรือ เพราะประสบอุบัติเหตุร้ายแรง หรือ เพราะสาเหตุอื่นก็ตาม ถ้าเขามีความอดทนต่อทุกขเวทนา เขาก็จะมีจิตใจทรหดอดทนพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ อยู่เสมอ ย่อมสามารถประกอบคุณงามความดีต่างๆ ได้ ไม่แพ้ผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์

ในทำนองกลับกัน บุคคลที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี แต่บางครั้งเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย เล็กๆ น้อยๆ หรือ หิวโหยเพราะขาดแคลนอาหารกะทันหัน หรืออดหลับอดนอนเพราะมีงานเร่งด่วนที่ต้องทำให้เสร็จทันเวลา ถ้าขาดความอดทนต่อทุกขเวทนาเสียแล้ว เขาก็จะรู้สึกถดถอยหรือท้อแท้ไม่มีกำลังใจที่จะทำงานที่กำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ทั้งๆ ที่รู้อยู่เต็มอกว่า ถ้าทำสำเร็จจะได้รับอานิสงส์สุดจะพรรณนา

ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังความอดทนต่อทุกขเวทนาให้เกิดเป็นนิสัยตลอดชีวิตของคนเราจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรีบทำ

3. ความอดทนต่อความเจ็บใจ หมายถึง ความอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากพฤติกรรมของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะมีการกระทบกระทั่ง ด้วยคำพูดเยาะเย้ยถากถางด้วยกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนความไม่ยุติธรรมทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานทุกฝ่าย

ความเจ็บใจเกิดจากกิเลสตระกูลโทสะ ซึ่งแฝงอยู่ในใจของทุกคนตั้งแต่เกิด ถ้าคนเราสามารถข่มกิเลส คือ โทสะให้สงบลงได้ แม้ใครจะแสดงพฤติกรรมชั่วร้ายกระทบกระทั่งก้าวร้าวต่อเรา เราก็สามารถวางเฉยได้ด้วยใจสงบ ความเจ็บใจย่อมไม่เกิดขึ้น

ตามธรรมค่านั้น เราไม่สามารถห้ามผู้อื่นมิให้แสดงพฤติกรรมกระทบกระทั่งเราได้ แต่เราสามารถข่มใจของเราเองให้สงบได้ ด้วยการไม่ถือโทษโกรธผู้อื่นหรือด้วยการให้อภัยทานถ้าเราสามารถทำได้ ความริวฉาน ความอาฆาต บาตหมางระหว่างตัวเราและผู้อื่นย่อมไม่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การฝึกความอดทนต่อความเจ็บใจด้วยการข่มโทสะให้สงบลง ด้วยการวางเฉยไม่ถือโทษโกรธกันและกันจึงควรรีบปลูกฝังกันให้เป็นนิสัยตลอดชีวิตทุกคน

4. ความอดทนต่อความยั่วยวน หมายถึง ความอดทนต่อกิเลสตระกูลโมหะ คือความรู้ไม่จริงหรือความหลงใหลได้ปลื้ม เช่น หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอหลงใหล กับลาภ ยศ ชื่อเสียง ตลอดจนอบายมุขต่างๆ เป็นต้น

ความหลงใหลได้ปลื้มหรือเห่อเหิมกับลาภ ยศ และคำสรรเสริญ จะเป็นสาเหตุให้คนเราขาดปัญญาไตร่ตรองด้วยโยนิโสมนสิการ ขาดเหตุผลพินิจพิจารณาว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เป็นบุญหรือบาป ควรทำหรือไม่ควรทำ จึงมักเห็นผิดเป็นชอบ หรือคล้าเสี่ยงกระทำความผิดด้วยความประมาท ถ้าทำ

แล้วไม่ได้รับโทษอะไร ก็จะขำใจทำต่อไปจนคุ้นเป็นนิสัย ในที่สุดก็ต้องประสบปัญหาร้ายแรง ถึงขั้นถูกจับติดคุกติดตาราง ดังที่เป็นข่าวอยู่เสมอ

สำหรับบางคนที่พักผ่อนอยู่กับอายุขัย ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะนาทุน ผู้ให้บริการ หรือลูกค้า ผู้รับบริการ แม้บางคนจะร่ำรวยในตอนต้น แต่ในที่สุดต่างก็หนีไม่พ้นปัญหาเดือนร้อนด้วยกันทั้งสิ้น

เพราะขาดความอดทนต่อความชั่ววนนั้นเอง ผู้คนจำนวนมากในสังคมมนุษย์เรา ทุกเพศทุกวัย และทุกฐานะ จึงต้องประสบปัญหาเดือนร้อนต่างๆ นานาในชีวิตเสมอมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้น การปลูกฝังความอดทนต่อความชั่ววนให้เป็นปกตินิสัย จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำกันอย่างรีบด่วนตั้งแต่เยาว์วัย

ประโยชน์ของการมีความอดทน

1. ทำให้เราเป็นคนสุขุม รอบคอบ มีสติ
2. งานหรือกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี
3. เสริมสร้างให้เราเป็นคนมีมานะ มีความเพียรพยายามในการทำงานหรือความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ในชีวิต
4. มีความเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น
5. สอนให้เราไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย
6. เป็นที่รักของทุกคน

โทษของการไม่มีความอดทน

1. มีนิสัยว่าวาม ไม่มีความรอบคอบ
2. งานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เกิดความเสียหาย
3. เป็นคนหนักไม่เอา เบาไม่สู้ สร้างนิสัยเกียจคร้านในตัวเอง
4. ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่
5. ไม่เป็นที่รักของคนอื่น

โดยสรุปก็คือ นิสัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องรีบฝึกตั้งแต่เยาว์วัยทั้ง 3 ชนิดนี้คือ เคารพ วินัย อดทน ถือได้ว่าเป็นคุณธรรมสำคัญยิ่งที่สามารถคุ้มครองป้องกันบุคคล ให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยการประกอบแต่กรรมดีไม่มีข้อหย่อน คราใดที่เผชิญปัญหา ก็สามารถใช้คุณธรรมทั้ง 3 ประการนี้ มาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวให้แก่เยาวชนทุกๆ คนอย่างรีบด่วน เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยพื้นฐานประจำใจ

ที่มา: หนังสือ 5 ห้องชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า

ใบความรู้ที่ 1

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด (Seeking the Optimum)

ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

การประหยัดและอดออมเป็นหัวใจของการตั้งหลักตั้งฐานให้มั่นคง คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์สิน หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สินสมบัติเป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) **ถึงพร้อมด้วยความหมั่น** คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพสุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดคล้อง ตรวจสอบ หาวีการที่เหมาะสมที่ดี จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี หรือเรียกว่า **“หาเป็น”**

2) **ถึงพร้อมด้วยการรักษา** คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย หรือเรียกว่า **“เก็บเป็น”**

3) **คบหาคนดีเป็นมิตร** คือ รู้จักเสวนา คบหาคน ไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกลูกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลเกื้ออาชีพการงาน หรือเรียกว่า **“สร้างเครือข่ายคนดีเป็น”**

4) **เลี้ยงชีวิตแต่พอดี** คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฟืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้ราย ได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ หรือเรียกว่า **“ใช้เป็น”**

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ประหยัด มีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การศึกษาเริ่มต้น เมื่อคนกินอยู่เป็น เมื่อเรามีชีวิตอยู่ ก็จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐาน การศึกษาพื้นฐาน คือ เรื่องการบริโภคปัจจัยสี่ด้วยปัญญา ด้วยการพิจารณา มีสติ ไม่บริโภคด้วยตัณหา

1) การบริโภคด้วยปัญญาต่างกับการบริโภคด้วยตัณหา ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ใ้การรับประทานอาหารหรือการบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ เป็นเครื่องเกื้อหนุน ให้เรามีกำลัง เพื่อจะได้ทำกิจ ทำหน้าที่ ศึกษาเล่าเรียน ทำงานทำการ บำเพ็ญเพียรให้ได้ผล ให้เราดำเนินชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเอง และทำสิ่งที่ดีงามให้ยิ่งขึ้นไป

2) การบริโภคด้วยปัญญา จึงหมายถึง การจำกัดปริมาณอาหารให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย จำกัดประเภทอาหารให้พอดีที่จะได้สิ่งที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ และได้สัดส่วน บริโภคใช้สอยทรัพยากรและสิ่งต่างๆอย่างประหยัด รู้คุณค่าที่แท้จริง ไม่เลยเถิดจนเบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น

3) การเบียดเบียนตนเอง คือ การรับประทานอาหารแล้วทำให้สุขภาพร่างกายเสียไป เพราะเห็นแก่คุณค่าเทียม เห็นแก่ความเอร็ดอร่อย โก้หรู กินทิ้งกินขว้าง กินจนท้องอืดเฟ้อ หรือกินอาหารที่เป็นพิษ การเบียดเบียนผู้อื่น จนทำให้สังคมเดือด ร้อน เพราะแย่งชิงเอาเปรียบกัน หรือเอาจากผู้อื่นมากโดยใช้เหตุ และทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้หมดไปอย่างรวดเร็ว

เด็กที่มีความพอใจในปัจจัย 4 ตามพอดี จะเป็นผู้ที่ไม่เกิดความทรมานทรมาย สุขง่ายด้วยวัตถุเพียงเล็กน้อยที่จำเป็นต่อการดำรง ชีวิต มีเวลาและแรงกายไปทุ่มเทอุทิศให้กับการปฏิบัติกิจหน้าที่ของตน มีวิถีชีวิตที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และมองเห็นคุณค่าของทรัพยากร รู้จักใช้อย่างระมัดระวังและคุ้มค่า มีความเข้าใจ ความตระหนัก เกิดจิตสำนึกสาธารณะ มีอุปนิสัยกินอยู่อย่างพอเพียง รู้อยู่รู้กิน รู้ประมาณตน มีทักษะในการพึ่งพาและดูแลรับผิดชอบในกิจวัตรของตัวเอง รู้จักขออนุมัติและตรวจสอบตนเอง รู้จักพิจารณาด้วยเหตุผล แยกแยะคุณโทษ มีวินัย และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการแก้ ปัญหา เผชิญอุปสรรค และสามารถแสวงหาทางออกที่ถูกต้องเหมาะสมได้ มีความภาคภูมิใจในตนเองที่มีบทบาทร่วมสร้างสานวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของการประหยัด (อดออม) และผลเสียการไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย)

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการประหยัด (อดออม) - อดทน
1	
2	
3	

ที่	ผลเสียของการฟุ่มเฟือยไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย) – ไม่อดทน
1	
2	
3	

ใบความรู้ที่ 2

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความอดทน

ความอดทน หมายถึง การข่มใจ การอดกลั้น อดใจ เมื่อเจอกับเหตุการณ์อันไม่ชอบใจ นอกจากนี้ ยังหมายถึง ความยืนหยัดไม่ทอดทิ้งในการทำความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น

นิสัยอดทน คือ นิสัยที่ไม่ทอดทิ้งในการทำคุณงามความดีทุกชนิด ผู้ที่มีนิสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยล้มเลิก ทำความดีกลางคันทุกกรณี

สุภาษิต “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน”

“ฝนทิ้งให้เป็นเข็มน”

ข้อคิด “เปลี่ยนศัตรูให้กลายเป็นมิตร โดยทำสิ่งดีๆ ให้เขา”

“แม้จะไปไม่ถึงจุดหมายที่ไผ่ฝืน ของง้าวต่อไปอย่าทอดทิ้ง”

“แม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยหลังจากภารกิจในแต่ละวันเพียงใด จงยืนหยัดที่จะก้าวไปข้างหน้า”

“ความทุกข์ทำให้คนรู้จักคิด ความรู้จักคิดทำให้คนฉลาด ความฉลาดทำให้คนรู้จักอดทน”

ความอดทนที่ต้องรีบฝึกให้เป็นนิสัย 4 ประการ คือ

1. ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ หมายถึงความอดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ทนแดด ทนลม ทนฝน ทนความร้อน-หนาวของอากาศ เป็นต้น

บุคคลที่ขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเมื่อต้องประสบกับสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่ไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงทุกๆ ฤดูกาล แต่ละฤดูกาลยังเปลี่ยนแปลงทุกวันอีก ก็จะรู้สึกท้อถอย หหมดกำลังใจที่จะสานงานซึ่งกำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ยิ่งกว่านั้นความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ยังจะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมายถ้าบุคคลขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเสียแล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการทำทุกรูปแบบ

2. **ความอดทนต่อทุกขเวทนา** หมายถึง ความอดทนต่อโรคร้ายไข้เจ็บ ตลอดจนความหิวโหย ความง่วงเหงาหาวนอน เป็นต้น

บุคคลบางคนอาจมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์เพราะมีโรคประจำตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น โรคภูมิแพ้ ฯลฯ หรือ เพราะประสบอุบัติเหตุร้ายแรง หรือ เพราะสาเหตุอื่นก็ตาม ถ้าเขามีความอดทนต่อทุกขเวทนา เขาก็จะมีจิตใจทรหดอดทนพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ อยู่เสมอ ย่อมสามารถประกอบคุณงามความดีต่างๆ ได้ ไม่แพ้ผู้ที่สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์

ในทำนองกลับกัน บุคคลที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี แต่บางครั้งเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย เล็กๆ น้อยๆ หรือ หิวโหยเพราะขาดแคลนอาหารกะทันหัน หรืออดหลับอดนอนเพราะมีงานเร่งด่วนที่ต้องทำให้เสร็จทันเวลา ถ้าขาดความอดทนต่อทุกขเวทนาเสียแล้ว เขาก็จะรู้สึกถดถอยหรือท้อแท้ไม่มีกำลังใจที่จะทำงานที่กำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ทั้งๆ ที่รู้อยู่เต็มอกว่า ถ้าทำสำเร็จจะได้รับอันติสูงสุดจะพรรณนา

ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังความอดทนต่อทุกขเวทนาให้เกิดเป็นนิสัยตลอดชีวิตของคนเราจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรีบทำ

3. **ความอดทนต่อความเจ็บใจ** หมายถึง ความอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากพฤติกรรมของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะมีการกระทบกระทั่ง ด้วยคำพูดเยาะเย้ยถากถางด้วยกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนความไม่ยุติธรรมทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานทุกฝ่าย

ความเจ็บใจเกิดจากกิเลสตระกูลโทสะ ซึ่งแฝงอยู่ในใจของทุกคนตั้งแต่เกิด ถ้าคนเราสามารถข่มกิเลส คือ โทสะให้สงบลงได้ แม้ใครจะแสดงพฤติกรรมชั่วร้ายกระทบกระทั่งก้าวร้าวต่อเรา เราก็สามารถวางเฉยได้ด้วยใจสงบ ความเจ็บใจย่อมไม่เกิดขึ้น

ตามธรรมคานันั้น เราไม่สามารถห้ามผู้อื่นมิให้แสดงพฤติกรรมกระทบกระทั่งเราได้ แต่เราสามารถข่มใจของเราเองให้สงบได้ ด้วยการไม่ถือโทษโกรธผู้อื่นหรือด้วยการให้อภัยทานถ้าเราสามารถทำได้ ความริ้วรำน ความอาฆาต บาตหมางระหว่างตัวเราและผู้อื่นย่อมไม่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การฝึกความอดทนต่อความเจ็บใจด้วยการข่มโทสะให้สงบลง ด้วยการวางเฉย ไม่ถือโทษโกรธกันและกันจึงควรรีบปลูกฝังกันให้เป็นนิสัยตลอดชีวิตทุกคน

4. ความอดทนต่อความยั่วยวน หมายถึง ความอดทนต่อกิเลสตระกูลโมหะ คือความรู้ไม่จริงหรือความหลงใหลได้ปลื้ม เช่น หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอหลงใหล กับลาภ ยศ ชื่อเสียง ตลอดจนอบายมุขต่างๆ เป็นต้น

ความหลงใหลได้ปลื้มหรือเห่อเหิมกับลาภ ยศ และคำสรรเสริญ จะเป็นสาเหตุให้คนเราขาดปัญญาไตร่ตรองด้วยโยนิโสมนสิการ ขาดเหตุผลพินิจพิจารณาว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เป็นบุญหรือบาป ควรทำหรือไม่ควรทำ จึงมักเห็นผิดเป็นชอบ หรือกล้าเสี่ยงกระทำความผิดด้วยความประมาท ถ้าทำแล้วไม่ได้รับโทษอะไร ก็จะขำเผลอใจทำต่อไปจนคุ้นเป็นนิสัย ในที่สุดก็ต้องประสบปัญหาร้ายแรง ถึงขั้นถูกจับติดคุกติดตะราง ดังที่เป็นข่าวอยู่เสมอ

สำหรับบางคนที่พัวพันอยู่กับอบายมุข ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะนาทุน ผู้ให้บริการ หรือลูกค้า ผู้รับบริการ แม้บางคนจะร่ำรวยในตอนต้น แต่ในที่สุดต่างก็หนีไม่พ้นปัญหาเดือดร้อนด้วยกันทั้งสิ้น

เพราะขาดความอดทนต่อความยั่วยวน ผู้คนจำนวนมากในสังคมมนุษย์เรา ทุกเพศทุกวัยและทุกฐานะ จึงต้องประสบปัญหาเดือดร้อนต่างๆ นานาในชีวิตเสมอมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้น การปลูกฝังความอดทนต่อความยั่วยวนให้เป็นปกตินิสัย จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำกันอย่างรีบด่วนตั้งแต่เยาว์วัย

ประโยชน์ของการมีความอดทน

1. ทำให้เราเป็นคนสุขุม รอบคอบ มีสติ
2. งานหรือกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี
3. เสริมสร้างให้เราเป็นคนมีมานะ มีความเพียรพยายามในการทำงานหรือความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ในชีวิต
4. มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

5. สอนให้เราไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย

6. เป็นที่รักของทุกคน

โทษของการไม่มีความอดทน

1. มีนิสัยว่าวาม ไม่มีความรอบคอบ
2. งานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เกิดความเสียหาย
3. เป็นคนหนักไม่เอา เบาไม่สู้ สร้างนิสัยเกียจคร้านในตัวเอง
4. ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่
5. ไม่เป็นที่รักของคนอื่น

โดยสรุปก็คือ นิสัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องรีบฝึกตั้งแต่เยาว์วัยทั้ง 3 ชนิดนี้คือ เคารพ วินัย อดทน ถือได้ว่าเป็นคุณธรรมสำคัญยิ่งที่สามารถคุ้มครองป้องกันบุคคล ให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ประกอบแต่กรรมดีไม่มีข้อหย่อน คราใดที่เผชิญปัญหาก็สามารถใช้คุณธรรมทั้ง 3 ประการนี้ มาแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวให้แก่เยาวชนทุกๆ คนอย่างรีบด่วน เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยพื้นฐานประจำใจ

ผลดี/ประโยชน์ของความอดทน และการประหยัด (อดออม) ผลเสียของการท้อแท้ (ไม่อดทน) และการฟุ่มเฟือย (ไม่ประหยัด) รวมทั้งความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการประหยัด (อดออม) - อดทน	ที่	ผลเสียของการฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย) – ไม่อดทน
1	การประหยัดทำให้มีทรัพย์สินเงินทองมาก สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้มั่นคง	1	การฟุ่มเฟือยทำให้มีฐานะยากจน ไม่สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้
2	การประหยัดทำให้เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ดี	2	การฟุ่มเฟือยทำให้ไม่มีอาชีพที่มั่นคง
3	การประหยัดทำให้ใช้ทรัพย์สินสมบัติให้เป็นประโยชน์ได้ดี	3	การฟุ่มเฟือยทำให้ใช้เงิน สิ่งของฟุ่มเฟือย ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
4	ความอดทนทำให้เป็นคนสุขุม รอบคอบ มีสติ	4	การไม่มีความอดทนทำให้มีนิสัยว่าวาม ไม่มีความรอบคอบ
5	ความอดทนทำให้การทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างดี	5	การไม่มีความอดทนทำให้การทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เกิดความเสียหาย

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ
-----	----------------------------------

ที่	ผลเสียของการฟุ่มเฟือย
-----	-----------------------

	จากการประหยัด (อดออม) - อดทน
6	ความอดทนช่วยเสริมสร้างให้เราเป็นคนมีมานะ มีความเพียรพยายามในการทำงานหรือความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ในชีวิต
7	ความอดทนทำให้มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น
8	ความอดทนสอนเราไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย
9	ความอดทนทำให้เป็นที่รักของทุกคน

	ไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย) – ไม่อดทน
6	การไม่มีความอดทนทำให้เป็นคนหนักไม่เอา เบา ไม่สู้ สร้างนิสัยเกียจคร้านในตัวเอง
7	การไม่มีความอดทนทำให้ไม่มีความเป็นผู้ใหญ่
8	การไม่มีความอดทนทำให้เป็นคนท้อถอย ต่ออุปสรรคต่างๆ
9	การไม่มีความอดทนทำให้ไม่เป็นที่รักของคนอื่น

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง ประหยัด (อดออม) - อดทน (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	เป็นคนรู้จักเก็บออม
2	เป็นคนรู้จักถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ
3	ผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
4	เป็นผู้ที่รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม
5	เป็นผู้ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า
6	เป็นผู้รู้จักข่มใจ อดกลั้น อดใจ เมื่อเจอกับเหตุการณ์อันไม่ชอบใจ
7	เป็นผู้ยืนหยัดไม่ท้อถอยในการทำคุณงามความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น
8	เป็นผู้ที่มีนิสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยล้มเลิก ทำความดีกลางคันทุกกรณี

คำชี้แจง

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของความอดทน และการประหยัด (อดออม)
 ผลเสียของการท้อแท้ (ไม่อดทน) และการฟุ่มเฟือย (ไม่ประหยัด) รวมทั้งความคาดหวังของ
 พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากการประหยัด (อดออม) - อดทน	ที่	ผลเสียของการฟุ่มเฟือย ไม่ประหยัด (ฟุ่มเฟือย) – ไม่อดทน
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
6		6	
7		7	
8		8	
9		9	

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง ประหยัด (อดออม) - อดทน (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

แบบทดสอบความรู้

เรื่อง ประหยัด (อดออม) และอดทน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. คนที่มีการประหยัด ตรงกับข้อใด

- ก. เด็กชายโชคดีแม่ให้เงินไปทานอาหารที่โรงเรียนวันละ 50 บาท เขาใช้เงินเป็นเลยใช้ไปทั้งหมด
- ข. เด็กชายคำดีได้เงินค่าขนมวันละ 20 บาท เขาซื้อขนมไป 15 บาท ที่เหลือใส่กระปุกออมสิน
- ค. เด็กหญิงเอชยันทำการบ้าน แต่เวลานอน เขาจะเปิดไปไว้ตลอดคืน
- ง. เด็กหญิงซึ่งเปิดก๊อกน้ำไว้ตลอด ขณะที่แปรงฟันตอนเช้า

2. ถ้านักเรียนเป็นคนประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง

- ก. การเรียนจะบรรลุเป้าหมาย เพราะมีเพื่อนคอยช่วยเหลือ
- ข. มีเพื่อนน้อยลง เพราะเป็นคนตระหนี่ ไม่แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ๆ
- ค. ทำให้เป็นคนมีเงินทอง แต่ไม่เป็นที่รักของคนอื่น เพราะว่าเป็นคนขี้เหนียว
- ง. จะทำให้เป็นคนมีทรัพย์สินเงินทองมาก สามารถตั้งหลักตั้งฐานได้มั่นคง เช่น มีบ้าน มีรถ ฯลฯ

3. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่าคนๆ นั้นเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่าย

- ก. เด็กชายพอติปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงปลา และเลี้ยงไก่ ไว้กินเอง
- ข. เด็กหญิงแนนชอบชวนเพื่อนไปดูหนังตามห้างสรรพสินค้า
- ค. เด็กชายสองชอบซื้อกับข้าวในห้าง มาทานทุกวัน
- ง. เด็กหญิงสมฤดีชอบชวนเพื่อนไปซื้อของที่ห้าง

4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความอดทน

- ก. เด็กชายเก่งวิ่งออกกำลังกายวันเว้นวัน เพราะเพื่อนๆ ไม่ชวนไปวิ่ง จึงไปวิ่งบ้างเป็นบางวัน
- ข. เด็กหญิงศรีนั้รับจ้างประจำมาโรงเรียนทุกวัน ถึงแม้ว่าบ้านจะห่างจากโรงเรียนเพียง 2 กม.
- ค. เด็กชายบีไม่ยอมแพ้หรือท้อถอยในการเรียน ถึงแม้ว่าเขาจะสอบได้เกรด 1 และเกรด 2 ก็ตาม
- ง. เด็กหญิงแอนนาชอบทำการบ้านกับเพื่อนๆ เพราะต้องการลอกการบ้านเพื่อนด้วย

5. ข้อใดเป็นโทษของความท้อแท้ ไม่อดทน

- ก. เพื่อนๆ ยังสงสัยว่าทำไมทำอะไรไม่ได้ เพื่อนๆ ก็คงยินดีช่วยเหลือให้ลอกการบ้าน
- ข. ทำให้การเรียน การงานหรือกิจกรรมต่างๆ ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- ค. เพื่อนๆ ยังช่วยเหลือในการทำงานอยู่ เพราะมีเงินมาก
- ง. มีเพื่อนมากขึ้น เพราะเป็นที่รักของเพื่อนๆ

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ข

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, ตี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 7 สุภาพบุรุษประชาธิปไตย
(พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย
2. บอกลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยได้
3. สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

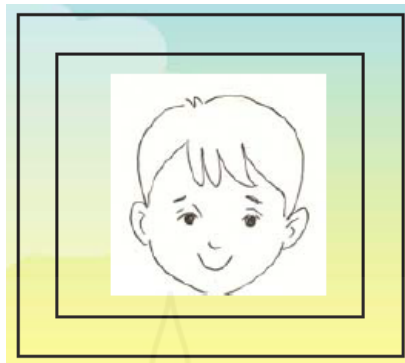
1. ครูให้นักเรียนเล่นเกม “เพื่อน...เรารักเธอนะ” ครูอธิบายกติกาในการเล่นเกมนั้น คือจะไม่มีใครพูดหรือใช้เสียง แต่ให้ทำตามคำสั่งของครูทีละขั้นตอนทันทีและให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด โดยทุกคน จะใช้ปากกา 1 ด้ามในการปฏิบัติกิจกรรมให้นำปากกาตัดหูข้างขวาไว้ แล้วฟังคำสั่งจากครู โดยจะมีเวลาเล่นเกมเพียง 5 นาที ขอให้ทุกคนรักษาเวลาและมีสมาธิในการเล่นเกมนั้น พร้อมแล้ว นำปากกาตัดหูแล้ว กอดอกไว้ โดยครูจะใช้คำสั่ง เริ่มได้ ให้นักเรียนเริ่มกิจกรรม และครูจะใช้คำสั่งหมดเวลาให้ทุกคน นำปากกาตัดหูไว้อย่างเดิมแล้วกอดอกไว้

- ครูแจกกระดาษ A4 ให้นักเรียนทุกคนวางไว้บนโต๊ะ เมื่อครบทุกคน ครูเริ่มกิจกรรม โดยกล่าวว่า

- ต่อไปให้นักเรียนตีกรอบสี่เหลี่ยม โดยให้ห่างจากริมกระดาษทุก 4 ด้าน ด้านละ 1/2 เซนติเมตร มีเวลา 1/2 นาที เริ่มได้

- หมดเวลา..... ต่อไปให้นักเรียนวาดรูปตนเองเหมือนส่องกระจกตั้งแต่ใบหน้าขึ้นไป มีเวลา 2 นาที เริ่มได้

- หมดเวลา..... ต่อไปให้นักเรียนนำภาพตนเองไปหาเพื่อนที่นักเรียนไว้ใจและ
แลกเปลี่ยนกับเพื่อน มีเวลา 1/2 นาที เริ่มได้ (กรณีนักเรียนไม่มีคู่ ให้แลกกัน 3 คน ไม่ให้ซ้ำของตนเอง)

- หมดเวลา..... ต่อไปให้นักเรียนดูรูปเพื่อนที่แลกกันไว้แล้วให้นักเรียนช่วย
เติมภาพ ให้สมบูรณ์ขึ้น มีเวลา 1 นาที เริ่มได้

- หมดเวลา..... ให้นักเรียนเขียนคำชมเพื่อน 3 ข้อ แล้วลงชื่อกำกับ มีเวลา 1 นาที
เริ่มได้

- หมดเวลา..... ให้นักเรียนนำภาพคืนเพื่อน จบเกม

2. ครูนำอภิปรายการเล่นเกมนี้อย่างนี้

- นักเรียนตั้งใจวาดรูปตนเองให้ดีที่สุดแล้วใช่หรือไม่ (ตัวอย่างคำตอบ : ใช่ ถ้ามีเวลามากกว่านี้ นักเรียนคิดว่าจะวาดได้ดีกว่านี้)

- ตอนที่นักเรียนตกแต่งภาพของเพื่อนเพิ่มเติม นักเรียนคิดว่าจะทำให้ภาพของเพื่อนดูดีที่สุดใช่หรือไม่ (ตัวอย่างคำตอบ : ใช่ เพราะว่าเพื่อนวาดไว้ก็ดูอยู่แล้ว ดังนั้นหากเราวาดเพิ่มเติมจะต้องระมัดระวังให้ภาพดูดีขึ้นเพื่อนจะได้ไม่โกรธ)

- นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนนำภาพที่ตกแต่งแล้วมาคืนให้ พร้อมกับได้อ่านคำชมเชย (คำตอบ : พอใจ/ไม่พอใจ เมื่ออ่านคำชมแล้วรู้สึกพอใจเพราะเพื่อนชมเชยเราจึงไม่รู้สึกโกรธ)

3. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากการเล่นเกม ดังนี้

“นักเรียนจะสังเกตว่า เราได้พยายามวาดภาพตัวเองให้ดีที่สุดเมื่อมีผู้อื่นมาเติมภาพของเรา บางครั้งเราพอใจ บางครั้งเราไม่พอใจเพราะเราชอบภาพของเราอยู่แล้ว ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม แต่เมื่ออ่านคำชมเชยของเพื่อนจะรู้สึกที่เพื่อนปรารถนาดีกับเรา ต้องการให้เราดีขึ้น ดังนั้นเราควรขอบคุณคนที่ช่วยเสริมสร้างหรือตกแต่งเราด้วยการอบรม สั่งสอน แนะนำ เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อน และบุคคลอื่น เพราะว่าเขาปรารถนาให้เราดีขึ้น เราไม่ควร โกรธบุคคลที่ช่วยพัฒนาเราและการปรึกษาคนผิอาจทำให้ภาพของเราคือ ตัวเราไม่น่าดูก็เป็นได้

4. ครูเชื่อมโยงแนวคิดสำคัญของเกม กับเรื่อง “คุณลักษณะของพลเมืองดี” ซึ่งคุณลักษณะของพลเมืองดีเป็นคุณลักษณะที่นักเรียนทุกคนมีอยู่แล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากนักเรียนอาจไม่ทราบว่า พลเมืองดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร เหมือนภาพวาดที่นักเรียนวาดรูปตนเองจากสิ่งที่เราเป็น หากนักเรียนมีเวลามากขึ้นจะทำให้นักเรียนวาดรูปตนเองได้ดีขึ้น โดยการศึกษาหาความรู้ และพูดคุย แลกเปลี่ยนกับผู้รู้ที่นักเรียนอยากได้เป็นต้นแบบเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีตั้งแต่เยาว์วัย ส่งผลให้เกิดบุคลิกภาพของการเป็นพลเมืองที่ดี ของท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ

5. ครูให้นักเรียนจับคู่ถูกใจ ศึกษาใบความรู้ที่ 1 บทบาทและคุณธรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย และใบความรู้ที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

6. นักเรียนพูดสรุปความรู้ที่ได้ตามความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่อง

- บทบาทของพลเมืองดีในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
- คุณธรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย
- รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
- คุณลักษณะของพลเมืองดีที่นักเรียนอยากเป็น

7. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความคาดหวังของพ่อแม่ และสังคม การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ที่	<p style="text-align: center;">ความคาดหวังของสังคมเรื่อง การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)</p>
1	<p>ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ได้แก่ มีส่วนร่วมรับผิดชอบและรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตน โดยไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ - ติดตามข่าวสารบ้านเมือง และตรวจสอบดูแลการทำงานของรัฐบาล และท้องถิ่น - ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ - มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายหรือติดตามการออกกฎหมายของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง - เสียภาษีอากรทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ - ร่วมกันสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติเพื่อรักษามรดกของชาติให้คงอยู่และพัฒนาตามความเหมาะสม และร่วมกันสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น - ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	<p style="text-align: center;">ความคาดหวังของสังคมเรื่อง การเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)</p>
2	<p>มีคุณธรรมของการเป็นพลเมืองดีในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ การเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จ การไม่หวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง การรู้จักให้ การอุทิศเสียสละ ความรู้จัก ห่วงใย อดทน อดกลั้น เป็นต้น</p>

8. ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1 เรื่อง พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

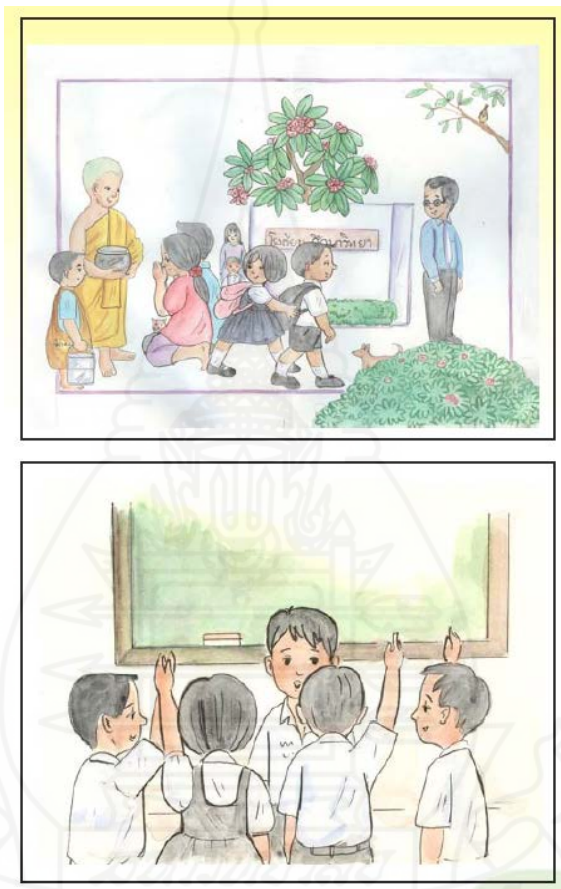
9. ให้นักเรียนทำแบบประเมินเจตคติ และทำแบบประเมินพฤติกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1 บทบาทและคุณธรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย
2. ใบความรู้ที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
3. ใบกิจกรรมที่ 1 พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย
4. กระดาษ A4 เท่าจำนวนนักเรียน
5. แบบสังเกตพฤติกรรม
6. แบบประเมินเจตคติ
7. แบบประเมินพฤติกรรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต สังเกตพฤติกรรมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่ม เช่น ความร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นต้น
2. ประเมินผลงาน จากการทำกิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ 1
3. ประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ใบความรู้ที่ 1

บทบาทและคุณธรรมของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

พลเมืองดีในประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยนั้น ควรจะยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย

และจะต้องรู้จักปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี และรู้จักนำหลักธรรมของศาสนาไปเป็นแนวทางการปฏิบัติตน

1. บทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ

ในการเป็นพลเมืองดีนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น บทบาทหน้าที่ของพลเมืองดี ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์

2) การติดตามข่าวสารบ้านเมือง และตรวจสอบดูแลการทำงาน การบริหารจัดการประเทศว่าเป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และเป็นไปโดยหลักคุณธรรมและนิติธรรม

3) การเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ คือ เลือกผู้ที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และมีความสามารถในการทำหน้าที่แก้ไขปัญหาแทนเราได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกผู้ใดหรือพรรคการเมืองใด ควรศึกษาหาข้อมูลทำความรู้จักผู้สมัครหรือ ศึกษานโยบายของพรรคการเมืองที่เราจะไปลงคะแนนเลือก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นต้น และการเลือกตั้งระดับประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายหรือติดตามการออกกฎหมายของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้ไปทำหน้าที่ในการออกกฎหมายแทน และต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในระดับท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น หรือกฎหมายในระดับประเทศ ซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติตาม เช่น รัฐธรรมนูญกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ กฎหมายอาญา เป็นต้น

5. ผู้มีเงินได้ตามที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่เสียภาษีอากรทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

6. การร่วมกันสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติเพื่อรักษามรดกของชาติให้คงอยู่และพัฒนาตามความเหมาะสม และร่วมกันสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบรรพบุรุษได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน เป็นมรดกอันมีค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยต่อไป

7. การร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพราะทรัพยากรมีค่าบางอย่างอาจจะหมดไปได้ถ้าไม่ช่วยกันใช้อย่างประหยัด เช่น ป่าไม้ ไฟฟ้า น้ำ อากาศ ดิน แร่ธาตุ และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น การใช้พลังงานต่างๆ อาจทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงต้องรู้จักช่วยกันป้องกันและแก้ไข

2. คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดีในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

เมื่อนักเรียนเข้าใจคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีของสังคมประชาธิปไตยแล้วลองมาพิจารณา ถึงการเป็นพลเมืองดีที่มีคุณธรรม ความหมายของคุณธรรม คือ เครื่องกำกับที่อยู่ภายในของเรา ที่คอยควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของเราให้เป็นไปโดยมีความดี ความจริงและความงาม หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า คือ สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ เช่น ซื่อสัตย์ การเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จ การไม่หวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง การรู้จักให้ การอุทิศเสียสละ ความรู้จัก ห่วงใย อดทน อดกลั้น เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคุณธรรม 4 ประการ แก่ข้าราชการและประชาชน ในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ความว่า

ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเอง เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ไม่ประพฤติดังความสัสดุจริต ไม่ว่า จะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า พลเมืองดีของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องรู้จักปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รู้จักนำคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันมาเป็นแนวปฏิบัติ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ใบความรู้ที่ 2

รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

ตัวอย่างรูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยที่ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เขียนบรรยายในเรื่อง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็น คุณประโยชน์ และได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของแม่และเด็ก ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมาก อย่างที่พ่อแม่ผมมีอยู่ และแม่จะต้องไม่มีลูกอีก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันตามกฎหมาย หรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่ ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่ พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง 2-3 ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโต ในระยะที่สำคัญ ผมต้องการให้แม่ผมกับตัวผม ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียน จะได้มีความรู้หา กินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชีวิต ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ ไม่ว่าพ่อแม่ผม จะรวยหรือจน จะอยู่ในเมืองหรือชนบทแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจ ว่าตนได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่จะต้องมีชื่อ มีแป ไม่มีการข่มขู่ กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรจะมีความสัมพันธ์อันชอบธรรม และเป็นประโยชน์กับโลกภายนอก ผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิด และวิชาของมนุษย์ทั้งโลก และประเทศของผมจะได้มี โอกาสรับเงินทุนจากต่างประเทศ มาใช้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ผมต้องการให้ชาติของผมได้ขายผลิตผลแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวไร่ชาวนา ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขายงาน มีโอกาสรู้วิธีการทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดี และขายสินค้าได้ ราคายุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นมีส่วนในโรงงาน บริษัท ห้างร้านที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพงนัก จะฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ก็ได้ โดยไม่ต้องทนรบกวนจากการโฆษณามากนัก

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดี และรัฐบาลจะต้องให้บริการป้องกันโรคแก่ผมฟรีกับ บริการการแพทย์ รักษาพยาบาลอย่างถูก อย่างดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเฟลิตเฟลีนกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาท และชมศิลปะ วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่างๆ เทียวงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศลอะไรก็ได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำดื่มบริสุทธิ์สำหรับดื่ม

เรื่องอะไรที่ผมเองไม่ได้ หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอความร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปสหกรณ์ หรือ สโมสร หรือสหภาพ จะช่วยซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมจะเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่า ผมยินดีเสียภาษีอากรให้ส่วนรวมตามอัตรา

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัวผม ต้องการมีส่วนในการวินิจฉัย โชคชะตา ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของชาติ

เมื่อย่างผมก็ต้องการโอกาสต่างๆ เช่นเดียวกับผม และเราสองคนควรจะได้รับความรู้ และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม ซึ่งผมได้จ่ายบำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ๆ อย่างบ้าๆ คือ ตายในสงครามที่คนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศ เป็นพิษหรือตาย เพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สมบัติเหลืออยู่ เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตรของเธอลูกยังเล็ก อยู่ก็เก็บไว้ เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ ในการบำรุงชีวิตของคนอื่นๆ บ้าง

ตายแล้ว เผนผมเกิด อย่างฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือความหมายของชีวิต นี่แหละคือการพัฒนาที่จะควรให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกคน

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่อุตส่าห์อ่านมาจนจบ ขอความสุขสวัสดิ์และสันติสุขจงเป็นของท่านทั้งหลาย และพระท่านกล่าวไว้ดังนี้เกี่ยวกับความสวัสดิ์

“เราตถาคตไม่เห็นความสวัสดิ์อื่นใดของสัตว์ทั้งหลาย นอกจากปัญญา เรื่องตรัสรู้

ความเพียร ความสำเร็จอินทรีย์ และความเสียสละ”

ใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ตอนที่ 1

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย X บนตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง (5 คะแนน)

1. การกระทำในข้อใดที่จัดว่าผู้กระทำเป็นผู้มีเหตุผล
 - ก. คำ บอกกับชาวว่าแดงพูดจาไร้สาระ
 - ข. เขียวจะยอมรับและทำเฉพาะเรื่องที่มีเหตุผลชัดเจน
 - ค. แแดงเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่สุดเก่งที่สุดในกลุ่ม
 - ง. ชาว ประกาศในที่ประชุมกลุ่มว่า ขอให้ทุกคนตั้งใจฟัง
2. สร้อย ดาว และดวง ต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันในวิธีการเสนอผลงานกลุ่ม แต่ในที่สุดสามารถตกลงกันได้ โดยเลือกความคิดที่เห็นร่วมกันว่าดีที่สุด การกระทำของพวกเขาสอดคล้องกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. การยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน
 - ข. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
 - ค. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
 - ง. การยอมรับเสียงข้างมาก
3. ในวันแข่งขันกีฬาสิ่ ทรงชัยต้องหยุดขายพวงมาลัย 1 วัน เพราะเขาเป็นนักกีฬาของทีมสีฟ้า การกระทำของทรงชัยสอดคล้องกับข้อใด
 - ก. การมีเหตุผล
 - ข. ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - ค. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
 - ง. การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. การกระทำใดจัดว่าเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายระดับท้องถิ่น
 - ก. ใ้ทำร้ายร่างกายผู้อื่น
 - ข. อ่อนรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ค. อันไปเสียบยี่ห้อโรงเรียนที่เทศบาล
 - ง. เื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

5. นกน้อยรู้ว่ามิหวัคະແນມາພາກນໃນຊຸມຊົນໄປເຫຼົ້າ ແຄມແຈກເງິນ ແລະສິ່ງຂອງເພື່ອຈູງໃຈໃຫ້
ລູກແຄມແນໃຫ້ຜູ້ສັມຖຽນຮັບເລືອກຕັ້ງ ນກນ້ອຍຈຶ່ງໄປແຈ້ງຄວາມຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ດຳລົງ ການກະທຳຂອງ
ນກນ້ອຍສອດຄ້ອງກັບຂໍ້ໃດ

- ก. ช่วยป้องกันประเทศ
- ข. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
- ค. การปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่น
- ง. รักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกบทบาทของการเป็นพลเมืองดีที่ฉันทำได้ อย่างน้อย 5 ข้อ (5 คะแนน)

1.
2.
3.
4.
5.

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ตอนที่ 1 1.- ข, 2. – ก, 3. – ง, 4. – ค, 5. - ง

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

หน่วยที่ 3 วิธีประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมที่ 1 คิว..ครับคิว

(วินัยในโรงเรียน – การเข้าแถว/การเข้าคิว)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของโรงเรียนและกฎระเบียบของโรงเรียนที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยใช้ปัญญารธรรม และการวธรรม (การเข้าแถว/การเข้าคิว)
2. สามารถบอกกฎระเบียบของโรงเรียนที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยใช้ปัญญารธรรม และการวธรรม (การเข้าแถว/การเข้าคิว)ได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อกฎระเบียบของโรงเรียนที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยใช้ปัญญารธรรม และการวธรรม (การเข้าแถว/การเข้าคิว)
4. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยใช้ปัญญารธรรม และการวธรรม (การเข้าแถว/การเข้าคิว) ได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) โรงเรียนมีความสำคัญอย่างไรกับนักเรียน
 - 2) ทำไมโรงเรียนต้องมีกฎระเบียบของโรงเรียน
 - 3) มีใครบ้างที่เคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
 - 4) การที่เราฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นสิ่งดีหรือไม่ เพราะอะไร
 - 5) ครูถามนักเรียนและว่า กฎระเบียบของโรงเรียนมีอะไรบ้าง ยกตัวอย่างกฎระเบียบของโรงเรียน (การตัดผม การแต่งกาย การเข้าแถว การมาสาย ฯลฯ)
 - 6) กฎระเบียบของโรงเรียนมีประโยชน์อย่างไร
 - 7) ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นคนเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน ครูละไว้ให้นักเรียนคิดหลังจากดูคลิปทั้งหมดเสร็จแล้วค่อยถามอีกครั้ง
 - 8) เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็นแล้ว ครูแจกใบความรู้ที่ 1 เรื่อง วินัยในโรงเรียน ให้นักเรียนไว้ศึกษาทบทวนอีกครั้ง

3. ครูเปิดคลิปเรื่อง คนไทยไร้วินัย ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคลิปคนแย่งกันซื้อน้ำมันปาล์มในห้างสรรพสินค้า
- 2) นักเรียนคิดว่า คนเหล่านี้เป็นคนเห็นแก่ตัวหรือไม่ เพราะอะไร
- 3) นักเรียนคิดว่าควรทำอะไร จึงจะเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 4) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคลิปคนแย่งตัวหนังในโรงภาพยนตร์
- 5) ในคลิปคนไทยไร้สำนึก คนเหล่านั้นทำผิด เห็นแก่ตัว ไม่มีระเบียบวินัยอะไรบ้าง
 - (1) จอดรถในที่ห้ามจอด
 - (2) ในรถไฟฟ้ามียกยัดยัดขึ้นฟิงแทน
 - (3) ทิ้งขยะ/เส้นผมในห้องน้ำ
 - (4) จิตเขียนคำต่างๆ ในห้องน้ำ
 - (5) ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ไม่ทิ้งลงถังขยะ แม้ว่าถังขยะจะอยู่ใกล้ๆ
 - (6) จิตเขียนในที่สาธารณะ
- 6) นักเรียนคิดว่า จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

4. ครูเปิดคลิปเรื่อง เคารพสิทธิ - วินัยตนเองของคนญี่ปุ่น (เข้าแถว) ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ทำไมประเทศญี่ปุ่นมีคนมากกว่าประเทศไทยสองเท่า แต่เขาอยู่กันอย่างดีเป็นระบบ (เพราะมีระเบียบวินัย)
- 2) คนญี่ปุ่นปฏิบัติตัวอย่างไร เวลาขึ้นรถไฟ (เข้าแถว/เข้าคิว)
- 3) ถ้ามีใครแซงคิว คนที่แซงคิวจะโดนอะไร (โดนประณาม)
- 4) คนที่ขึ้นรถไฟสามารถทำอะไรได้บ้าง แล้วเขาห้ามทำอะไร (หลับได้ เล่นเกมได้ในมือถือได้ แต่ห้าโทรศัพท์ เพราะรบกวนคนอื่น)
- 5) การขึ้นบันไดเลื่อนเขาทำกันอย่างไร (เข้าคิวขึ้นบันไดเลื่อน คนไม่รีบจะชิดซ้าย คนรีบสามารถเดินขึ้นทางขวาได้เลย)
- 6) จากที่ดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถวไม่แซงคิว ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถวไม่แซงคิว มีระเบียบวินัย (เพราะ 1. เป็นวัฒนธรรมในสังคมญี่ปุ่น 2. คนที่แซงคิวถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่มีความดี 3. สิทธิและความเท่าเทียมกัน และ 4. สังคมญี่ปุ่นเชื่อว่า การเข้าคิวนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน)

2) นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้าถูกแฉก

3) นักเรียนจะแก้ปัญหาในขณะที่ถูกแฉกอย่างไร เช่น ได้พูดอะไรกับเพื่อนที่มาแฉก
กลัวหรือไม่ ถ้าพูด พูดว่าอย่างไร เป็นต้น

4) การแฉกมีผลดีหรือไม่ มีผลเสียหรือไม่ เพราะอะไร

5) การเข้าแถวมีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมอย่างไร

6) ในชีวิตประจำวันถ้าต้องเข้าแถวซึ่งต้องใช้เวลารอคอยนานๆ นักเรียนจะตัดสินใจ
อย่างไร จะแฉกหรือไม่ เพราะอะไร

6. ครูสรุปแนวคิดสำคัญการเข้าแถว/เข้าคิวเป็นการแสดงถึงความเป็นเด็กมีวินัย ยอมรับ
และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในสังคม เป็นเด็กดี เรียบร้อย เมื่อมีเหตุการณ์แฉก จะเกิดความวุ่นวาย
ไม่เป็นระเบียบแสดงถึงความเห็นแก่ตัวไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

7. ครูแจกใบความรู้เรื่อง **ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถวไม่แฉก** ให้นักเรียนได้อ่านทบทวนอีก
ครั้ง

8. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และส่งตัวแทนเพื่อรับเกมจิ๊กซอว์รูปภาพ เช่น
ภาพแข่งกันซื้ออาหาร ภาพนักเรียนเล่นในแถว ภาพแข่งกันขึ้นรถโดยสาร ภาพแข่งกันส่งงานครู
 เป็นต้น แล้วให้แต่ละกลุ่มต่อจิ๊กซอว์ที่ได้รับภายในเวลาที่กำหนด

9. ให้นักเรียนสังเกตภาพที่ต่อสำเร็จแล้วร่วมกันอภิปรายตามประเด็นคำถามต่อไปนี้

- ภาพอะไร
- นักเรียนเคยทำเหมือนเด็กในภาพนั้นหรือไม่
- การปฏิบัติตามภาพก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสีย อย่างไรบ้าง
- ถ้านักเรียนเป็นเด็กในภาพนักเรียนควรแก้ไขปัญหอย่างไร

10. ครูสรุปแนวคิดจากกิจกรรมดังนี้

การต่อจิ๊กซอว์รูปภาพให้สำเร็จต้องเกิดจากการวางแผน และแก้ปัญหาร่วมกัน ส่วนภาพ
สำเร็จของจิ๊กซอว์แสดงถึงการปฏิบัติตามของนักเรียนทางด้านวินัย ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียน ต้องปฏิบัติ
ให้ถูกต้องเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง และประโยชน์ต่อส่วนรวม ครูเชื่อมโยงชีวิตจริงว่า ในชีวิตของ
นักเรียนต้องเข้าแถว เข้าคิวอยู่เสมอ เช่น การเข้าแถว รับของ ซื้อของ หรือขึ้นรถโดยสาร เข้าห้องน้ำ
สาธารณะ เป็นต้น หากทุกคนในสังคม ร่วมมือกันปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน สังคมย่อมเกิดความ
สงบเรียบร้อย ชกเว้นกรณีฉุกเฉิน เช่น ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ ซึ่งเราควรเอื้ออาทรต่อกัน

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลดีของการมีวินัย (การเข้าแถว/เข้าคิว) และผลเสียของการ
ขาดวินัย (การเข้าแถว/เข้าคิว) รวมทั้งความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากการมีวินัย (การเข้าแถว/การเข้าคิว)
1	มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
2	ได้รับความสะดวกรวดเร็ว
3	ทุกคนยกย่องว่า เป็นคนมีคุณค่า เพราะเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
4	มีสิทธิและความเท่าเทียมกัน
5	เป็นคนมีมารยาท มีวัฒนธรรมที่ดี

ที่	ผลเสียของการมีวินัย (การไม่เข้าแถว/การแซงคิว)
1	ไม่เป็นระเบียบ
2	เกิดความวุ่นวาย
3	ถูกประณามว่า เป็นคนที่ไม่มีความค่า เพราะคนนั้นเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น
4	ละเมิดสิทธิคนอื่น
5	เป็นคนที่ไม่รู้จักคำว่าอาย ไร้มารยาท

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง การมีวินัย (การเข้าแถว/การเข้าคิว) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน สังคม และประเทศ
2	เคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการเข้าแถว/การเข้าคิวทุกสถานที่
3	รู้จักเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
4	เป็นคนดีมีมารยาท มีวัฒนธรรมที่ดีในการเข้าคิว

10. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ใบกิจกรรมที่ 1-3 ให้นักเรียนทำ

11. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. เกมต่อภาพ (จิกซอว์)

- ภาพเด็กแย่งกันซื้ออาหาร
- ภาพเด็กแย่งกันขึ้นรถโดยสาร
- ภาพเด็กแย่งกันส่งงานครู

2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง วินัยในโรงเรียน

3. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถวไม่แซงคิว

เอกสารสำหรับครู

1. เอกสารสำหรับครู 1 เกมต่อภาพ (จิกซอว์)
2. เอกสารสำหรับครู 2 สอนเด็กเรื่อง โรงเรียน
3. เอกสารสำหรับครู 3 เรื่อง ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถวไม่แซงคิว

การวัดและประเมินผล

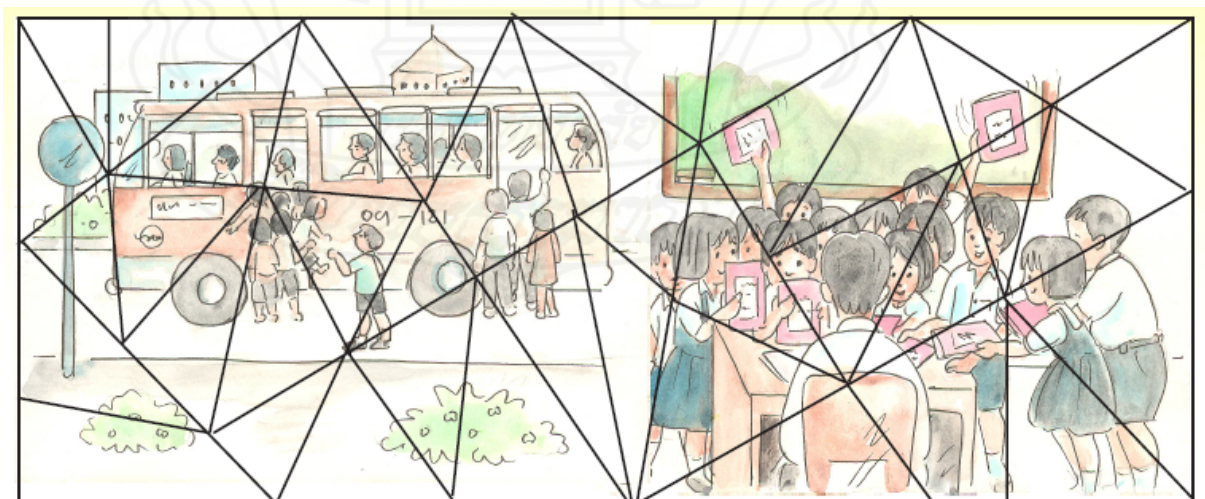
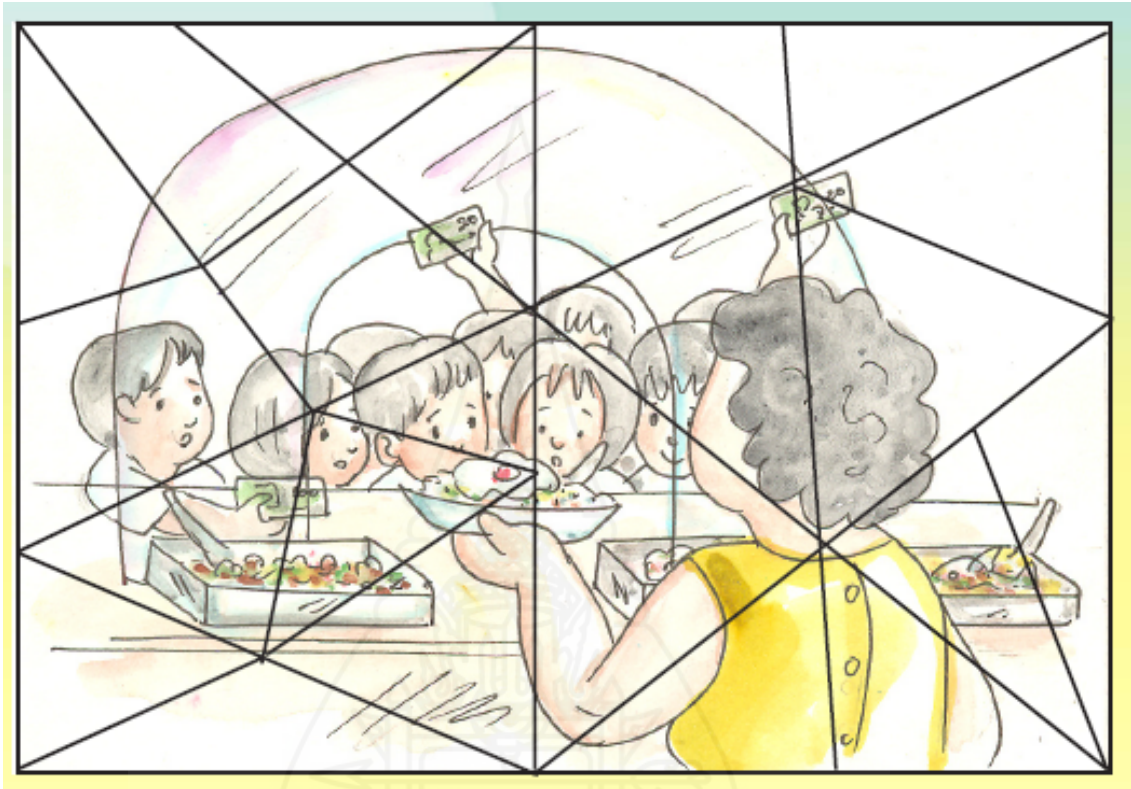
1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ใบกิจกรรมที่ 1 ทำอะไรมีวินัย คือ ไทยแท้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ใบกิจกรรมที่ 2 การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ใบกิจกรรมที่ 3 ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ครูสามารถเชื่อมโยงกับกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น การแต่งกาย การรักษาวินัยในห้องเรียน เป็นต้น หรือปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามสภาพปัญหา หรือบริบทของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักในปัญหาสังคมของตนเองจากการที่ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และมีส่วนร่วมในการรณรงค์แก้ไขปัญหานั้น

เอกสารสำหรับครู 1 เกมภาพจิกลงว

เกมต่อภาพ

เอกสารสำหรับครู 2

เรื่อง โรงเรียน (School)

โรงเรียน หมายถึง สถานที่ที่เด็กทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน จัดขึ้นเพื่อบริการดูแลเด็ก จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็ก และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กซึ่งหมายถึง การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเอง สื่อสารกับผู้อื่นเป็น และรู้จักการปรับตัว พ่อแม่ยุคปัจจุบันจึงสนใจนำลูกเข้าโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ลูกเจริญเติบโตเป็นผู้มีคุณภาพ โดยพ่อแม่จะต้องทำหน้าที่สอนลูกให้รู้จักโรงเรียนด้วย

การสอนเรื่องโรงเรียนมีความสำคัญอย่างไร?

โรงเรียนมีความสำคัญต่อเด็กดังนี้

1. โรงเรียน คือสถานที่อบรมสั่งสอนหรือจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ทำหน้าที่แทนพ่อแม่ ทั้งนี้เพราะสังคมในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และอื่นๆ สภาพครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะครอบครัวในเมือง และแนวโน้มนครครอบครัวในชนบทจะมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ เป็นครอบครัวเดี่ยวมีพ่อแม่ลูกอยู่ตามลำพัง แยกตัวออกจากญาติผู้ใหญ่ พ่อแม่ไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ และนิยมจ้างคนเลี้ยงดูลูกแทนที่ให้ญาติมาดูแล เป็นต้น ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมดังกล่าว พ่อแม่จึงนำลูกมาเข้าโรงเรียนมากขึ้นเพื่อช่วยลดปัญหาการอบรมเลี้ยงดูลูก

2. โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีครู เพื่อน และเจ้าหน้าที่คนงาน โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก สำหรับเด็กพัฒนาการทางสังคมของเด็กจะแสดงออกที่จะเรียนรู้ความเป็นตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากขึ้น สนใจที่ร่วมประสบการณ์ ในโรงเรียน เด็กจะเรียนรู้กฎระเบียบของสังคม การเล่นตามกติกา การเข้ากลุ่ม การเล่นเกม เป็นการสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้กฎของสังคม หากการเรียนรู้ถูกต้องจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี

3. โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญทางสังคมที่ได้หล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี และเมื่อเด็กอยู่โรงเรียนเป็นระยะเวลาหลายปี เด็กจะรับรู้คุณค่าของโรงเรียนที่อบรมบ่มนิสัยและให้ความรู้แก่ตน

การสอนเรื่องโรงเรียนมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

เด็กได้รับประโยชน์จากการรู้จักโรงเรียนดังนี้

1. เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ในชีวิต โรงเรียนเป็นสถานที่แตกต่างจากบ้าน เป็นสังคมใหม่ที่เด็กจะต้องเรียนรู้ การไปโรงเรียนเด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การปรับตัวเรื่องกิจวัตรประจำวันที่เคยปฏิบัติที่บ้านมาเป็นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น พบคุณครู ทักทายสวัสดิ์ การร้องเพลงชาติก่อนเข้าชั้นเรียน การรู้จักเพื่อนใหม่ที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง การเดินทางและกลับตอนบ่าย รู้จักการรอคอยผู้ปกครองมารับ เป็นต้น เรื่องเหล่านี้เด็กๆ จะค่อยเรียนรู้ การเข้าใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การเข้าใจพ่อแม่
2. เด็กได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
3. เด็กได้รับการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. เด็กได้อาศัยสถานที่ปลอดภัย จากสภาพปัจจุบันครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมาไม่น้อยกว่า 2 ทศวรรษแล้ว เมื่อพ่อแม่ต้องไปทำงานนอกบ้านจึงนำเด็กไปเข้าโรงเรียน ด้วยให้ความไว้วางใจว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีครูที่มีความรู้ มีความสามารถ และมีคุณธรรมอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนเก่ง คนดีได้ เด็กจะอยู่จะปลอดภัยมากกว่าอยู่กับพี่เลี้ยง ซึ่งปัจจุบันแทบจะไม่มีคนไทยรับจ้างเลี้ยงดูเด็ก มักจะเป็นคนต่างด้าว พูดภาษาไทยได้น้อยหรือพูดไม่ได้เลย ไม่มีความรู้และทักษะการเลี้ยงเด็ก จึงไม่น่าไว้วางใจให้เลี้ยงดูเด็ก
5. การสอนให้ลูกรู้จักโรงเรียนเป็นประโยชน์ที่เตรียมให้เด็กมีความสุขที่จะไปเข้าสังคมอื่นนอกจากบ้าน ที่โรงเรียนเด็กจะได้รักการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมคาดหวัง

ครูสอนเรื่องโรงเรียนให้เด็กอย่างไร?

ครูให้ความรู้เรื่องโรงเรียนแก่เด็ก โดยสร้างทัศนคติที่ดีและปลูกฝังแนวปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อโรงเรียนให้เด็ก ผ่านกิจกรรมประจำวัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ครูจะเล่าเรื่องโรงเรียนตามสภาพจริงให้เด็กฟังว่าโรงเรียนชื่ออะไร มีความหมายอย่างไร อยู่ที่ไหน มีใครบ้างที่โรงเรียน (คุณครู เพื่อน) เด็กๆ มาโรงเรียนทำไม (มาเรียน มาเล่นของเล่น มาวาดรูป ฯลฯ) ใครรับส่งเด็ก ฯลฯ ให้รู้จักโรงเรียน บุคคลในโรงเรียนและวัตรปฏิบัติที่เตรียมตัวไปโรงเรียน การปฏิบัติตนที่ดีต่อเพื่อน ครู และสถานที่
2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เด็กทำกิจกรรมศิลปะเกี่ยวกับโรงเรียน เช่น วาดภาพ ระบายสี ปั้นตัดกระดาษ ฉีกกระดาษ เกี่ยวกับโรงเรียน ทำหนังสือทำมือง่ายๆ เรื่องโรงเรียน คุณครูและเพื่อน
3. กิจกรรมกลางแจ้ง เด็กๆจะได้เล่นเครื่องเล่นสนามชนิดต่างๆ ในสนามเด็กเล่นร่วมกับเพื่อนๆ โดยครูจะเสริมเรื่องโรงเรียนมีที่เล่นแสนสนุก มีเพื่อนที่เด็กเล่นด้วย เป็นต้น

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ความรู้เรื่องโรงเรียน เป็นสาระที่ควรรู้สำหรับเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ที่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้ตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียน เป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมใหม่ ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กเปรียบเสมือนพ่อแม่ของเด็ก โรงเรียนเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่โรงเรียนควรสร้างความอบอุ่นใจให้เด็ก ครูต้องแนะนำเด็กเรื่องสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน สร้างกิจกรรมให้เด็กดูแลและรับผิดชอบในโรงเรียน เช่น การปลูกต้นไม้ ดูแลต้นไม้ การรักษาความสะอาด ทิ้งขยะถูกที่ เป็นต้น สิ่งสำคัญ ครูคือบุคคลสำคัญที่สร้างทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนให้แก่เด็ก

ผู้เขียน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุบผา เรืองรอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

เอกสารสำหรับครู 3

เหตุผลที่ว่า “ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถว ไม่แซงคิว” โดย อาจารย์ฮารา ชินทาโร่

อาจารย์ฮารา ชินทาโร่ ซึ่งเป็นอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลา นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้เขียนถึงเหตุผลที่ว่า ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถว ไม่แซงคิว

โดยอาจารย์บอกว่าเขาเองก็ไม่ทราบว่ ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าคิวทุกครั้ง และแทบจะไม่มีใครกล้าแซงคิว ที่สำคัญมันยังเป็นหัวข้อที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยด้วย

1. เป็นวัฒนธรรมในสังคมญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นถูกสอนตั้งแต่สมัยอนุบาลศึกษา ทั้งพ่อแม่ ทั้งครู และทั้งบรรดาผู้ใหญ่จะดุเด็กๆ ที่แซงคิวหรือไม่เข้าคิว ตั้งแต่สมัยเด็ก ก็เข้าใจว่าการแซงคิวนั้นเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ นี่ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับดีหรือไม่ดี แต่อยู่ที่ว่าทำได้หรือทำไม่ได้มากกว่า เนื่องจากว่าทุกครั้งที่พยายามจะแซงคิว เด็กๆจะโดนผู้ใหญ่ดุ และไม่มีผู้ใหญ่ที่แซงคิว ทำให้ได้รู้ว่า จันก็ทำไม่ได้

2. คนที่แซงคิวถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่มีความเคารพ เพราะคนนั้นเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกรงใจคนอื่น และทำให้คนอื่นรอนานเพราะความเห็นแก่ตัวของตนเอง ชาวญี่ปุ่นแทบทุกคนเน้นความตรงต่อเวลามาก ดังนั้น การแซงคิว หมายความว่า คนที่แซงนั้น ไม่ให้เกียรติต่อเวลาของคนอื่น เมื่อคนใดคนหนึ่งไม่เห็นคุณค่าในเวลาของคนอื่น คนนั้นก็ถูกมองว่าคนที่ไร้คุณค่า

3. สิทธิและความเท่าเทียมกัน แม้ว่าคนที่อยู่ข้างหน้าของแถวนั้นเป็นคนใดก็ตาม เราก็รู้สึกว่าเขามีสิทธิมากกว่าเรา แม้ว่าเราจะมีอำนาจสูงกว่า มีเงินมากกว่า มีการศึกษาสูงกว่า ตำแหน่งที่สูงกว่าก็ตาม ในแถวนั้น คนที่มีสิทธิมากที่สุดก็คือคนที่มาเร็วที่สุด คนนั้นเป็นใคร ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เวลาคนญี่ปุ่นเค้าจะข้ามถนนยังต้องเข้าแถวเลย

4. สังคมญี่ปุ่นเชื่อว่า การเข้าคิวนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน เพราะถ้าไม่มีคิว คนที่ได้เปรียบที่สุดก็คือ คนที่ไม่รู้จักคำว่าอาย เราก็ไม่อยากจะให้สังคมของเราเป็นสังคมที่คนที่ไม่รู้จักคำว่า อาย ได้เปรียบ ทุกคนก็ยอมรับที่จะเข้าแถว แม้ว่าแถวนั้นจะยาวเป็นหลายกิโลก็ตาม

ในสังคมบางสังคม ในขณะที่เราเข้าแถว ผู้ใหญ่มาถึงที่นั้น มักจะมีคนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ และบอกว่า “เชิญทางนี้นะคะ/ครับ” หลังจากนั้นก็จะให้บริการแก่ท่านผู้ใหญ่คนนั้นก่อนคนที่เข้าแถวเป็นเวลานาน

ถ้าในประเทศญี่ปุ่น อาจจะมีคนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ (แม้ว่าหายาก) แต่คนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ก็ต้องบอกว่า “ขอบคุณครับท่าน ขอโทษนะครับ วันนี้ คิวมันจะยาวหน่อยครับ”

ใบความรู้ที่ 1

วินัยในโรงเรียน

วินัยคืออะไร

วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อปฏิบัติ

ความมีวินัย หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการควบคุมตนเองในการกระทำและการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของโรงเรียนในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ถ้าคนเราขาดวินัยนั้น คนเราจะไม่มีความระเบียบในจิตใจ เพราะฉะนั้นการมีวินัยที่ดี ต้องเริ่มที่ตนเอง ถ้าทุกคนมีวินัย สังคม ประเทศและจิตใจของคนเราก็จะดีขึ้น ทำให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ต่างคนต่างไม่เห็นแก่ตัว สังคมมีแต่การแบ่งปันกันมากขึ้น รู้จักกาลเทศะ มีความเรียบร้อย ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก สังคมสงบประเทศสงบ แต่ถ้าใช้วินัยในทางที่ผิดนั้นก็ไม่ดี จึงอยู่ที่ตัวเราว่า จะใช้ในทางที่ถูกหรือที่ผิด เพราะฉะนั้นวินัยต้องอยู่ควบคู่กับความคิดที่ดี

ความสำคัญของวินัย

- 1) วินัยทำให้ผู้รักษากลายเป็นคนดีเป็นเครื่องมือปกป้องความเสื่อมเสีย
- 2) วินัย เป็นเครื่องมือวัดความดีของคนใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ดีมาก ดีน้อยและไม่มีอะไรเป็นเครื่องมือวัดได้อย่างแม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัย ของผู้นั้นว่าเคร่งครัดในวินัยของตนเองเพียงใด
- 3) วินัยเป็นเครื่องแสดงความต่างระหว่างบุคคล
- 4) วินัยช่วยให้บุคลากรควบคุมดูแลตนเองและสังคมส่วนรวมได้ด้วยความสะดวก สุข เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานการทำงาน ช่วยนำคนไปสู่การทำความดีความเจริญ

วินัยในโรงเรียน

วินัยหรือกฎระเบียบในโรงเรียนมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว เพื่อสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุข ในฐานะลูกที่ควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ เช่น แบ่งเบาภาระของ พ่อแม่
2. การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน เพื่อที่เราจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเกิดความเป็นระเบียบ เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบเมื่อมาโรงเรียน ปฏิบัติตามข้อตกลงในห้องเรียน รู้จักแสดงความคิดเห็นตามสิทธิของตนเอง

3. การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนและสังคม เช่น ปฏิบัติตามกฎหมาย จรรยาบรรณเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

กฎระเบียบที่มีความผิดร้ายแรงมี 6 ข้อ คือ

1. ลักทรัพย์
2. ทะเลาะวิวาท
3. หนีเรียน
4. เสพสารเสพติด
5. ชู้สาว
6. เล่นการพนัน

ตัวอย่างวินัยที่สมควรทำในโรงเรียน

1. ทิ้งขยะให้ลงถังขยะ
2. แต่งตัวสุภาพเรียบร้อย
3. ทำตามกฎระเบียบ ของโรงเรียน เช่น

ผู้หญิง: ตัดผมให้เสมอดังหนู ถูงเท้าเกินตาตุ่ม เวลาพบบต้องพับให้ได้ 3 นิ้วมือ ใส่ถุงเท้าขาว

ผู้ชาย: ตัดผมทรงนักเรียน ถูงเท้าอยู่ตรงหน้าแข้ง ไม่พับ ไม่ม้วน

4. ตรงต่อเวลา
5. มีความซื่อสัตย์ต่อคำพูด

ตัวอย่างวินัยที่ไม่สมควรทำในโรงเรียน

1. ไม่มีจิตสาธารณะ
2. แต่งตัวไม่สุภาพ
3. ไม่ทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน
4. ไม่มีความตรงต่อเวลา
5. ไม่มีความซื่อสัตย์

ใบความรู้ที่ 2

เหตุผลที่ว่า “ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถว ไม่แซงคิว” โดย อาจารย์ฮาร่า ชินทาโร่

อาจารย์ฮาร่า ชินทาโร่

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ได้เขียนถึงเหตุผลที่ว่า ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าแถว ไม่แซงคิว

โดยอาจารย์บอกว่าเขาเองก็ไม่ทราบว่ ทำไมคนญี่ปุ่นเข้าคิวทุกครั้ง และแทบจะไม่มีใครกล้าแซงคิว ที่สำคัญมันยังเป็นหัวข้อที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัยด้วย

1. เป็นวัฒนธรรมในสังคมญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นถูกสอนตั้งแต่สมัยอนุบาลศึกษา ทั้งพ่อแม่ ทั้งครู และทั้งบรรดาผู้ใหญ่จะดูแลเด็กๆ ที่แซงคิวหรือไม่เข้าคิว ตั้งแต่สมัยเด็ก ก็เข้าใจว่าการแซงคิวนั้นเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ นี่ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับดีหรือไม่ดี แต่อยู่ที่ว่าทำได้หรือทำไม่ได้มากกว่า เนื่องจากว่าทุกครั้งที่พยายามจะแซงคิว เด็กๆจะโดนผู้ใหญ่ดู และไม่มีผู้ใหญ่ที่แซงคิว ทำให้เด็กรู้ว่า จันทักทำไม่ได้

คนญี่ปุ่นต่อคิวรอซื้อ iPhone 4S ที่ Apple store ประเทศญี่ปุ่น ในปี 2011

2. คนที่แซงคิวถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่มีคุณค่า เพราะคนนั้นเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกรงใจคนอื่น และทำให้คนอื่นรอนานเพราะความเห็นแก่ตัวของตนเอง ชาวญี่ปุ่นแทบทุกคนเน้นความตรง

ต่อเวลามาก ดังนั้น การแข่งคิว หมายความว่า คนที่แข่งนั้น ไม่ให้เกียรติต่อเวลาของคนอื่น เมื่อคนใดคนหนึ่งไม่เห็นคุณค่าในเวลาของคนอื่น คนนั้นก็ถูกมองว่าคนที่ไร้คุณค่า

แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นเผชิญกับสึนามิโศกนาฏกรรมน่าเศร้าเช่นนี้ ญี่ปุ่นก็ยังแสดง ภาพน่าประทับใจให้เห็นถึงสังคมที่มีรูปแบบอย่างดีสามารถรับมือกับวิกฤตอย่าง นิ่งสงบและมีระเบียบ

ชาวญี่ปุ่นเข้าคิวรอขึ้นรถบัสเพื่ออพยพออกจากเมืองเซ็นได จังหวัดมียางิ ประเทศญี่ปุ่น
ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวปี 2011

3. สิทธิและความเท่าเทียมกัน แม้ว่าคนที่อยู่ข้างหน้าของแถวนั้นเป็นคนใดก็ตาม เราก็รู้สึกว่าเขาสิทธิมากกว่าเรา แม้ว่าเราจะมีอำนาจสูงกว่า มีเงินมากกว่า มีการศึกษาสูงกว่า ตำแหน่งที่สูงกว่าก็ตาม ในแถวนั้น คนที่มีสิทธิมากที่สุดก็คือคนที่มาเร็วที่สุด คนนั้นเป็นใคร ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เวลาคนญี่ปุ่นเค้าจะข้ามถนนยังต้องเข้าแถวเลย

งานฉลองเค้กข้าวหรือโมจิ ที่จัดขึ้นในวัดในช่วงเทศกาลปีใหม่ ในประเทศญี่ปุ่น

4. สังคมญี่ปุ่นเชื่อว่า การเข้าคิวนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน เพราะถ้าไม่มีคิว คนที่ได้เปรียบที่สุดก็คือ คนที่ไม่รู้จักคำว่าอาย เราก็ไม่อยากจะให้สังคมของเราเป็นสังคมที่คนที่ไม่รู้จักคำว่า อาย ได้เปรียบ ทุกคนก็ยอมรับที่จะเข้าแถว แม้ว่าแถวนั้นจะยาวเป็นหลายกิโลก็ตาม

ในสังคมบางสังคม ในขณะที่เราเข้าแถว ผู้ใหญ่มาถึงที่นั้น มักจะมีคนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ และบอกว่า “เชิญทางนี้นะคะ/ครับ” หลังจากนั้นก็จะให้บริการแก่ท่านผู้ใหญ่คนนั้นก่อนคนที่เข้าแถวเป็นเวลานาน

ถ้าในประเทศญี่ปุ่น อาจจะมีคนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ (แม้ว่าหายาก) แต่คนที่ต้อนรับท่านผู้ใหญ่ก็ต้องบอกว่า “ขอบคุณครับท่าน ขอโทษนะครับ วันนี้ คิวนั้นจะยาวหน่อยครับ”

**ผลดีของการมีวินัย (การเข้าแถว/เข้าคิว) และผลเสียของการขาดวินัย
(การเข้าแถว/การเข้าคิว) รวมทั้งความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม**

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากการมีวินัย (การเข้าแถว/การเข้าคิว)	ที่	ผลเสียของการมีวินัย (การไม่เข้าแถว/การแซงคิว)
1	มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	1	ไม่เป็นระเบียบ
2	ได้รับความสะดวกรวดเร็ว	2	เกิดความวุ่นวาย
3	ทุกคนยกย่องว่า เป็นคนมีคุณค่า เพราะเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว	3	ถูกประณามว่า เป็นคนที่ไม่มีความค่า เพราะคนนั้นเป็นคนที่เห็นแก่ตัว เอาเปรียบผู้อื่น
4	มีสิทธิและความเท่าเทียมกัน	4	ละเมิดสิทธิคนอื่น
5	เป็นคนมีมารยาท มีวัฒนธรรมที่ดี	5	เป็นคนที่ไม่รู้จักรักคำว่าอายุ ไร้มารยาท

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง การมีวินัย (การเข้าแถว/การเข้าคิว) (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน สังคม และประเทศ
2	เคารพสิทธิของผู้อื่น โดยการเข้าแถว/การเข้าคิวทุกสถานที่
3	รู้จักเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
4	เป็นคนดีมีมารยาท มีวัฒนธรรมที่ดีในการเข้าคิว
5	เป็นคนอดทนอดกลั้น รู้จักรอคอย

ใบกิจกรรมที่ 1

ทำอะไรมีวินัย คือ ไทยแท้

1. ภาพจิกซอว์ ภาพไหนเป็นวัฒนธรรมที่ดีของเด็กไทย

(1)

(2)

(3)

2. จากภาพที่ (2)

เหตุที่นักเรียนไม่ข้ามถนนตรงทางข้าม เป็นเพราะ

- ☐ นักเรียนขี้เกียจ
- ☐ นักเรียนประหยัดเวลา
- ☐ นักเรียนทำตามใจตนเอง

3. จากภาพที่ (3)

ถ้านักเรียนเป็นเด็กในภาพ นักเรียนจะแก้ปัญหามาโรงเรียนได้อย่างไร

- ☐ ดั้นเช้า
- ☐ ไม่อาบน้ำ
- ☐ ไม่รับประทานอาหาร

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

ทำอะไรมีวินัยคือไทยแท้

1. ภาพจิกรซอว์

(1) ✓

(2)

(3)

2. จากภาพที่ (2)

เหตุที่นักเรียนไม่ข้ามถนนตรงทางข้าม เป็นเพราะ

- ☐ นักเรียนขี้เกียจ
- ☐ นักเรียนประหยัดเวลา
- ☒ นักเรียนทำตามใจตนเอง

3. จากภาพที่ (3)

ถ้านักเรียนเป็นเด็กในภาพ นักเรียนจะแก้ปัญหาการมาโรงเรียนสายอย่างไร

- ☒ ตื่นเช้า
- ☐ ไม่อาบน้ำ
- ☐ ไม่รับประทานอาหารเช้า

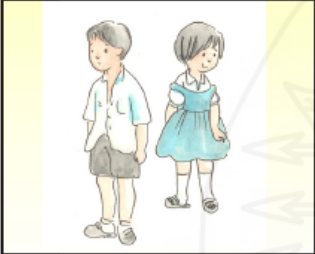

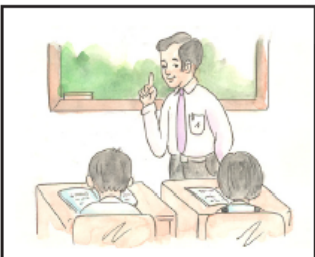

ใบกิจกรรมที่ 2

การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้ ภาพใดควรทำให้ใส่เครื่องหมาย ในช่อง ☺

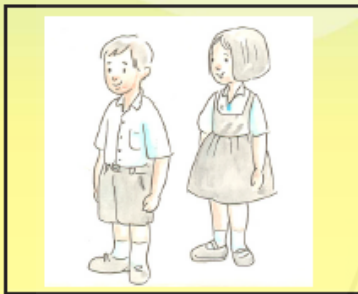
ภาพใดไม่ควรทำให้ใส่เครื่องหมาย X ในช่อง ☹

1.		☺ _____	☹ _____
2.		☺ _____	☹ _____
3.		☺ _____	☹ _____
4.		☺ _____	☹ _____
5.		☺ _____	☹ _____

6.

7.

8.

9.

10.

ตรวจคำตอบ นักเรียนตอบถูก จำนวน.....ข้อ

นักเรียนได้คะแนนคะแนน

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้ ภาพใดควรทำให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☺

ภาพใดไม่ควรทำให้ใส่เครื่องหมาย X ในช่อง ☹ X

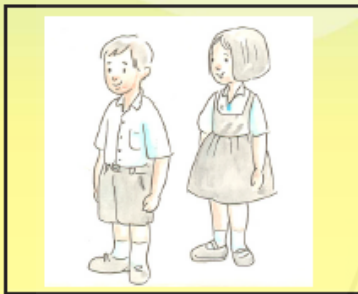
1.		☺ _____ ✓ _____	☹ _____ _____
2.		☺ _____ _____	☹ _____ X _____
3.		☺ _____ _____	☹ _____ X _____
4.		☺ _____ ✓ _____	☹ _____ _____
5.		☺ _____ ✓ _____	☹ _____ _____

6.

x

7.

✓

8.

x

9.

✓

10.

✓

ใบกิจกรรมที่ 3

ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายภาพการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย

1.

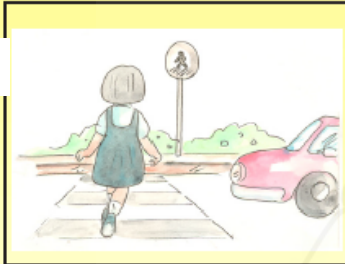
.....

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

.....

3.

.....

.....

.....

.....

4.

.....

.....

.....

.....

5.

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 2 สามัคคีมีพลัง (ความสามัคคี)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามัคคี
2. สามารถลักษณะของความสามัคคีได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อความสามัคคี
4. ปฏิบัติตนให้มีความสามัคคีได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. กรูบอว้ตฤประสงค้ของการจัดกิจกรรมนี้
2. กรูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) นักเรียนเคยทะเลาะกันบ้างไหม
 - 2) ทำไมเราต้องทะเลาะกัน
 - 3) การทะเลาะกันมีผลเสียอย่างไร
 - 4) ทำอย่างไรเราจึงจะไม่ทะเลาะกัน
 - 5) ถ้าเราจะทำงานที่ยิ่งใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จได้รวดเร็ว เราสามารถทำคนเดียวได้ไหม
 - 6) เราจะทำอย่างไร งานที่ยิ่งใหญ่จะประสบผลสำเร็จได้รวดเร็ว (เราต้องมีความสามัคคี)
3. กรูเปิดคลิปเรื่อง ปู่ มด นกแรงฤทธิ์ (สามัคคีคือพลัง) ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ปู่มีวิธีการอย่างไรถึงเอาชนะนกได้ (รวมตัวกันเือกล้อมปูตัดขนนก)
 - 2) มดมีวิธีการอย่างไรถึงเอาชนะตัวกินมดได้ (จับตัวกันเป็นก้อนอุดวงตัวกินมด จนตัวกินมดหายใจไม่ออก ก็เลยตาย)
 - 3) นกมีวิธีการอย่างไรถึงเอาชนะหลามวาฟได้ (รวมตัวกันเือกก้อนน้ำแข็ง จนทำให้หลามวาพชนก้อนน้ำแข็ง)
 - 4) การรวมตัวให้มีพลังต่อสู้ศัตรู ทั้งสามกรณีนั้นเราเรียกว่าอะไร (ความสามัคคี)
4. กรูเปิดคลิปเรื่อง หนังสือ ความสามัคคีคืออะไร Full HD (รางวัลที่ 1 ระดับประเทศ) ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ทำไมครูถึงทำโทษนักเรียนทั้งสามคน (เพราะแกล้งกันในห้องเรียน)
- 2) ครูทำโทษทั้งสามคนให้ทำอะไร (จับบอร์ด)
- 3) ทำไมนักเรียนช็อกฤษกร ไม่ยอมช่วยเหลือเพื่อน (เพราะความเห็นแก่ตัว)
- 4) คนไหนคนเราถึงทะเลาะกัน (เพราะความเห็นต่างกัน ไม่ยอมกัน)
- 5) ถ้าเรามีความสามัคคี แล้วเราจะได้อะไร (ได้รอยยิ้ม ได้เพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น งานสำเร็จ งาน Perfect ได้ความรัก)

6) ทำไมเราต้องสามัคคีกัน (เพราะการทำงานต่างๆ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของแต่ละคนมาช่วยกัน งานจึงจะสำเร็จด้วยดีมีคุณภาพ)

7) จากที่ดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนได้อะไรบ้าง

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดสำคัญเรื่องความสามัคคี (หากมีความสามัคคีแล้ว การงานและกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เราต้องรู้จักที่จะแบ่งปันและเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จะทำให้ชีวิตเรามีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงานต่างๆ อีกด้วย)

6. ครูแจกใบความรู้**คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)** ให้นักเรียนได้อ่าน แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของการมีความสามัคคี และผลเสียของการไม่มีความสามัคคี ลงตารางในใบกิจกรรมที่ 1 **คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี** ใช้เวลา 10 นาที

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของการมีความสามัคคี และผลเสียของการไม่มีความสามัคคี รวมทั้งความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความสามัคคี	ที่	ผลเสียของการไม่มีความสามัคคี
1	งานและกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี	1	งานและกิจกรรมต่างๆ เกิดความเสียหาย ล้มเหลว
2	รู้จักที่จะแบ่งปันและเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	2	เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ
3	ชีวิตมีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงาน	3	ชีวิตไม่มีความสุข
4	เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้าง	4	เป็นคนใจแคบ เอาความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่
5	เป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ	5	ไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ

ที่	ความคาดหวังของสังคมเรื่อง สามัคคี (พ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม)
1	ให้รู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
2	ชีวิตมีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงาน
3	เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้าง
4	เป็นคนโอบอ้อมอารี มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น

8. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

9. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)
2. คลิปเรื่อง ปูมด นกแรงฤทธิ์ (สามัคคีคือพลัง)
3. คลิปหนังสั้นเรื่อง ความสามัคคีคืออะไร Full HD (รางวัลที่ 1 ระดับประเทศ)
(คลิป 2. – 3. จาก <https://www.youtube.com/>)

เอกสารสำหรับครู

- ใบความรู้คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - ใบกิจกรรมที่ 1 คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)
 - แบบทดสอบความรู้คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีสำนึกในการมีความสามัคคี เพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากเป็นธรรมชาติในการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ชอบเรียนรู้โดยการดูภาพเคลื่อนไหว และออกความคิดเห็นมากกว่าการให้อ่านเพียงอย่างเดียว

เอกสารสำหรับครู

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)

สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอา รัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า **ความสมานฉันท์**

ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จ ลุล่วง แก้ปัญหาและขัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สำนวน “สามัคคีคือพลัง”

ข้อคิด

“มิตรภาพ ออกเงยได้ด้วยความจริงใจ”

“อย่าอยู่เฉยๆ เพราะคิดว่าตัวเองทำได้เล็กน้อย แต่จงทำเท่าที่ทำได้”

“อย่าให้ความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ มาเป็นตัวบั่นทอนมิตรภาพอันดี ที่มีต่อกัน”

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องสามัคคีมีความสำคัญอย่างไร?

ในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมงาน ร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว จะเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีหรือที่เรียกว่า ความสามัคคี ได้นั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า สาราณียธรรม หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน มี 6 ประการ นั่นคือ

1. **เมตตาการุณยธรรม** หรือ ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้า และลับหลัง

2. **เมตตาจริกรรม** หรือ พุดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. **เมตตานโนกรรม** หรือ คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4. **สาธารณโภคิ** หรือ ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน

5. **ศีลสามัญญตา** หรือ ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ดึงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

6. **ทัญญูสามัญญตา** หรือ ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายอันเดียวกัน

ธรรมทั้ง 6 ประการนี้ อันได้แก่ ทำ-พูด-คิดต่อกันด้วยเมตตา มีน้ำใจ แบ่งปัน ประพฤติสุจริต รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเคารพนับถือกัน ช่วยเหลือดูแลกัน มีความพร้อมเพรียง มีความร่วมมือ ผนึกกำลังกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากเราทุกคนได้ปฏิบัติ ก็จะเกิดเป็นคุณค่าที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีและมีความสุข ปลอดภัย อันเป็นสิ่งที่เราทุกคนล้วนปรารถนา

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องสามัคคีมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

ความสามัคคี มี 2 ประการ คือ

1. **ความสามัคคีทางกาย** ร่วมแรงร่วมใจทำงาน

2. **ความสามัคคีทางใจ** ร่วมมือร่วมใจปรึกษาหารือหาทางแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ความสามัคคีจึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ ก็คือ **ความรัก ความสามัคคี** เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ รู้จักรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความเคารพต่อกัน ขอมรับฟังกัน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อเด็กเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น คงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะรักกัน แต่ทุกคนก็งดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เด็กก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ด้วยการยอมรับความแตกต่างและเห็นคุณค่าของกันและกัน อย่างน้อยไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกัน ทุกคนสามารถไว้วางใจ ไม่ต้องคอยระแวงกัน รู้สึกปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกัน ก็สามารถเป็นสิ่งรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชนได้

ผลของความสามัคคี คือ เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ ก็ต้องอาศัยความสามัคคี การรวมใจสามัคคีกันจึงจะเกิดเป็นพลัง ส่วนการแตกสามัคคีกันทำให้มีกำลังน้อย ความสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข มีแต่ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ก็จะยอมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยแน่แท้

เด็กจะอยู่อย่างราบรื่นกลมกลืนกับผู้อื่นได้ ก็ต่อเมื่อเด็กเชื่อมั่นในความดี หรือเห็นว่าคุณสามัคคี การเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันเป็นสิ่งที่ดีงาม สามารถสมานน้ำใจผู้อื่นได้ และจะนำไปสู่ การร่วมมือเพื่อก่อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย แต่หากเด็กไม่มีความคิดดังกล่าว หรือมีความคิดในทางตรงข้ามว่า การแตกความสามัคคี การคดโกง เอาเปรียบเบียดเบียนกันไม่ใช่เรื่องเสียหาย ในที่สุดชีวิตเด็กก็จะมีแต่เรื่องเดือดร้อน ไม่เป็นที่ไว้วางใจหรือเป็นที่รักของใครเลย

สรุปประโยชน์ของความสามัคคี และโทษของการไม่มีความสามัคคี

ประโยชน์ของความสามัคคี

1. งานและกิจการต่างๆของกลุ่มสำเร็จลุล่วงได้ไปอย่างดี
2. รู้จักที่จะแบ่งปันและเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
3. ชีวิตมีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงาน
4. เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้าง
5. เป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ

โทษของการไม่มีความสามัคคี

1. งานและกิจการต่างๆ เกิดความเสียหาย ล้มเหลว
2. เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ
3. ชีวิตไม่มีความสุข
4. เป็นคนใจแคบ เอาความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่
5. ไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น

ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องสามัคคีให้นักเรียนอย่างไร?

ความสามัคคีเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยอะไร อะไรเป็นอุปสรรคที่ทำให้ความสามัคคีไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วอยู่ไม่นาน มีเหตุปัจจัยอะไรบ้างที่จะสนับสนุนให้ความสามัคคีที่เกิดขึ้นอยู่ได้นาน อะไรเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้ความสามัคคีที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมหายไป ครูจะสอนให้เด็กศึกษาจับหลักความเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย และใช้ความเพียรพยายาม ใช้สติปัญญาป้องกันไม่ให้เหตุ

ปัจจัยของความไม่สงบเกิดขึ้น แต่ถ้าเกิดขึ้นแล้ว ก็มีความฉลาด มีความเพียรพยายาม มีหลักในการระงับเหตุปัจจัยเหล่านั้น ฉลาดเรียนรู้ในวิธีที่จะสร้างสันติภาพที่ยังไม่เกิดขึ้น และที่จะรักษาสันติภาพที่เกิดขึ้นแล้ว โดยครูอาจสร้างความเข้าใจในเรื่องความสามัคคีให้เด็กได้จากเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่

1. **สอนเรื่องกีฬา** กีฬาเป็นเรื่องสนุก แต่บางครั้งเด็กก็คาดหวังที่จะต้องชนะเพียงอย่างเดียว ครูจึงให้เด็กคิดวิเคราะห์ถึงคุณค่าที่แท้จริงจากการเล่นกีฬาว่า “เราเล่นกีฬาทำไม” เพื่อสร้างความรักสามัคคีกับเพื่อน เพื่อออกกำลังกายให้สุขภาพแข็งแรง “การที่เด็กแพ้ แท้จริงแล้วเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษต่อเด็ก” เด็กๆ จะได้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถให้ดีขึ้นต่อไป ทั้งยังได้ฝึกและฝึกตัวเองจากการเล่นกีฬาตามกติกาที่กำหนดไว้ ไม่มุ่งหวังแค่จะชนะเพียงอย่างเดียว

2. **สอนเรื่องเล่น** การเล่นเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานมากสำหรับเด็ก จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กโปรดปราน แต่ในหลายๆ ครั้งการเล่นกลับกลายเป็นปัญหาระหว่างเด็กๆ หรือเด็กกับครูได้ไม่น้อย เพราะต้องคอยเป็นคนกลางแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเล่น ครูจะแนะนำให้เด็กคิดสืบสาวหาเหตุปัจจัยว่า “ความขัดแย้งนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และทำอย่างไรเราจึงจัดการความขัดแย้งนั้นไปได้” การเอาชนะหรือการทะเลาะกัน เป็นตัวแก้ปัญหามาจริงหรือไม่ แต่ถ้าเด็กๆ ลองเปลี่ยนวิธีเป็นการรู้จักให้ รู้จักเสียสละ แบ่งปัน “ความรู้สึกและสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจะเป็นอย่างไร” เป็นอีกวิธีในการสอนให้เด็กรู้จักการแบ่งปันและมีจิตใจเมตตา นึกถึงความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักให้อภัย กล้ายอมรับผิด และพร้อมจะแก้ไขปรับปรุงตัวเองใหม่

3. **สอนเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม** ครูอาจมอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม เริ่มจากการทำงานเป็นคู่ และเป็นกลุ่มเล็กๆ 3 - 5 คน เมื่อเห็นว่าเด็กๆ สามารถดูแลรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเองได้แล้ว การร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จะช่วยให้เด็กสามารถทำงานที่ยากลำบากให้สำเร็จได้ ช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง เพราะสามารถช่วยกันฟันฝ่าอุปสรรคจนลุล่วงไปได้ ผลดีจากการช่วยกันทำงานเป็นกลุ่ม คือ เด็กๆ จะได้สัมผัสความคิดเห็นและวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน เป็นการขยายมุมมองและประสบการณ์ให้กว้างขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่าง ทำให้คำนึงถึงความคิดและความต้องการของผู้อื่นมากขึ้น แทนที่จะยึดติดกับความคิดและความต้องการของตนเองอย่างเดียว

4. **สอนเรื่องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น** หลังจากที่ได้เด็กๆ ทำงานร่วมกันแล้ว ครูอาจจัดให้มีช่วงเวลาของการทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นต่างๆ จากการทำงานร่วมกัน อะไรเป็นข้อดีจากการทำงานครั้งนี้ และมีอะไรที่ต้องปรับปรุงเพื่อจะทำงานดีขึ้นได้ การทบทวนนี้จะทำให้เด็กๆ ได้แง่คิด ความรู้ หรือบทเรียนอันหลากหลายจากเพื่อน ครู หรือผู้ใหญ่ในชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตนเอง และยังช่วยให้เด็กแต่ละ

คนได้ทบทวนประสบการณ์ของตนเอง สามารถสรุปเป็นข้อคิดและบทเรียนสำหรับตัวเอง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้

5. สอนเรื่องการเจริญสติ เราทุกคนเป็นเพื่อนมนุษย์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีใครในโลกนี้ต้องการความทุกข์แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครในโลกนี้ที่จะปฏิเสธความสุขแม้แต่คนเดียว ทุกคนเหมือนกันหมด เด็กทุกคนจึงควรได้ฝึกตัวเองด้วยศีล ด้วยสมาธิ และเจริญสติให้ได้สัมผัสความสงบ ด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา อย่างรู้ความหมายและประโยชน์ของสติ ฝึกให้เด็กๆ มีสติในการฟัง อ่าน คิด ถาม และเขียน ด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ เมื่อเด็กมีความสงบภายในแล้ว ความดี้นร่นวุ่นวายที่จะแสวงหาความสุขนอกตัวก็น้อยลงเป็นธรรมดา มันยังไม่หายไปทีเดียว แต่อย่างน้อยเขาก็สามารถควบคุมตัวเองภายในกรอบของศีลธรรม ไม่เบียดเบียนใคร ไม่สร้างความทุกข์ ความเดือดร้อนกับครอบครัว กับชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากความสงบภายใน

เกร็ดความรู้เพื่อครู

โรงเรียนควรจัดการศึกษาในลักษณะที่เสริมสร้างให้เด็กเป็นคนตั้งมั่นอยู่ในศีล มีความเคารพนับถือตัวเอง มีความเคารพนับถือคนอื่น ไม่เบียดเบียนใคร ด้วยกาย ด้วยวาจา และเป็นผู้ที่คิดจะช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมเท่าที่จะทำได้ มีอุดมการณ์ในการสร้างประโยชน์ให้คนอื่นด้วย ปลุกฝังให้เด็กมีความเป็นห่วงต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเป็นห่วงต่อสิ่งแวดล้อม มีความเป็นห่วงต่ออนาคตของสังคม ของประเทศชาติ มีความคิดที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม จึงจะเป็นเอกลักษณ์ของมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ที่เราทุกคนสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่น และสามารถมีความสุข มีความสุข มีความรัก ความสามัคคี มีจิตใจเป็นบุญเป็นกุศล

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมไทยมีปัญหามากมาย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม สร้างทุกข์แก่ผู้คนเป็นอันมาก การขัดทุกข์และสร้างสุขจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูปลุกฝังให้เด็กคิดถึงผู้อื่นมากกว่าตัวเอง เพราะการคิดถึงแต่ตัวเอง ทำให้จิตใจคับแคบ อึดอัดหรือตัวตนใหญ่ขึ้น ทำให้ถูกระทบหรือเป็นทุกข์ได้ง่าย ขณะเดียวกันก็เป็นคนสุขยาก เพราะได้เท่าไร ก็ไม่พอใจเสียที ในทางตรงข้าม การคิดถึงผู้อื่น ช่วยให้ตัวตนเล็กลง เห็นความทุกข์ของตนเองเป็นเรื่องเล็กน้อย ยังช่วยผู้อื่นมากเท่าไร ก็ยิ่งมีความสุข เพราะได้เห็นผู้อื่นมีความสุขด้วย เพราะเราไม่อาจอยู่คนเดียวในโลกนี้ แต่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่น การช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข ก็ย่อมทำให้เรามีความสุขด้วย และยิ่งมีความเห็นแก่ตัวน้อยลงเพียงใด ก็ยิ่งมีความสุขเพิ่มขึ้นเพียงนั้น จิตที่พร้อมจะให้ จิตคิดที่จะให้ จิตพอใจที่จะให้ ยินดีที่จะช่วย ยินดีที่จะให้ เป็นคุณธรรมที่ทำให้มีความสุข เกิดความสามัคคี ความอบอุ่น ความรักกันอยู่ในชุมชน

บรรณานุกรม

ชยสาโรภิกขุ. (2552). *ศาสตร์ไหนสันติ*. กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. (2549). *โหลหนึ่งก็ถึง : คุณธรรม 12 ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถีพุทธ*.

จัดทำโดยโรงเรียนทอสี. กรุงเทพฯ : บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *ธรรมานุชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*.

(พิมพ์ครั้งที่ 57) กรุงเทพฯ.

พระไพศาล วิสาโล. (2552). *สุขแท้ด้วยปัญญา วิถีสู่สุขภาวะทางปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพฯ: ปาปิรุส พับลิเคชั่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้*

สุศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ผู้เขียน: อาจารย์ ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร ครูโรงเรียนทอสี

ใบความรู้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี (Harmony)

สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอา รัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า **ความสมานฉันท์**

ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จ ลุล่วง แก้ปัญหาและขัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สำนวน “สามัคคีคือพลัง”

ข้อคิด

“มิตรภาพ งอกเงยได้ด้วยความจริงใจ”

“อย่าอยู่เฉยๆ เพราะคิดว่าตัวเองทำได้เล็กน้อย แต่จงทำเท่าที่ทำได้”

“อย่าให้ความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ มาเป็นตัวบั่นทอนมิตรภาพอันดี ที่มีต่อกัน”

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องสามัคคีมีความสำคัญอย่างไร?

ในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมงาน ร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว จะเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีหรือที่เรียกว่า ความสามัคคี ได้นั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า **สารณียธรรม** หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน มี 6 ประการ นั่นคือ

1. **เมตตาการุณยธรรม** หรือ **ทำต่อกันด้วยเมตตา** คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือธุระต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. **เมตตาวชิกรรม** หรือ **พูดต่อกันด้วยเมตตา** คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. **เมตตานโนกรรม** หรือ **คิดต่อกันด้วยเมตตา** คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน
4. **สาธารณโภคิ** หรือ **ได้มาแบ่งกันกินใช้** คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน
5. **ศีลสามัญญตา** หรือ **ประพฤติให้ดีเหมือนเขา** คือ มีความประพฤติสุจริต คีตงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ
6. **ทัญญูสามัญญตา** หรือ **ปรับความเห็นเข้ากันได้** คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายอันเดียวกัน

ธรรมทั้ง 6 ประการนี้ อันได้แก่ ทำ-พูด-คิดต่อกันด้วยเมตตา มีน้ำใจ แบ่งปัน ประพฤติสุจริต รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเคารพนับถือกัน ช่วยเหลือดูแลกัน มีความพร้อมเพรียง มีความร่วมมือ ผนึกกำลังกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากเราทุกคนได้ปฏิบัติ ก็จะเกิดเป็นคุณค่าที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีและมีความสุข ปลอดภัย อันเป็นสิ่งที่เราทุกคนล้วนปรารถนา

คุณธรรมพื้นฐานเรื่องสามัคคีมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร?

ความสามัคคี มี 2 ประการ คือ

1. **ความสามัคคีทางกาย** ร่วมแรงร่วมใจทำงาน
2. **ความสามัคคีทางใจ** ร่วมมือร่วมใจปรึกษาหารือหาทางแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ความสามัคคีจึงเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ ก็คือ **ความรัก ความสามัคคี** เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ รู้จักรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความเคารพต่อกัน ยอมรับฟังกัน รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อนักเรียนเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น และกว้างขึ้น ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่ทุกคนจะรักกัน แต่ทุกคนก็ควรเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน นักเรียนก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ด้วยการยอมรับความแตกต่าง

และเห็นคุณค่าของกันและกัน อย่างน้อยไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกัน ทุกคนสามารถไว้วางใจ ไม่ต้องคอยระแวงกัน รู้สึกปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกัน ก็สามารถเป็นสิ่งรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในชุมชนได้

ผลของความสามัคคี คือ เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ ก็ต้องอาศัยความสามัคคี การรวมใจสามัคคีกันจึงจะเกิดเป็นพลัง

ส่วนผลการแตกความสามัคคีกัน จะทำให้มีกำลังน้อย ความสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข มีแต่ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ก็จะยอมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยแน่แท้

นักเรียนจะอยู่อย่างราบรื่นกลมกลืนกับผู้อื่นได้ ก็ต่อเมื่อนักเรียนเชื่อมั่นในความดี หรือเห็นว่า ความสามัคคี การเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันเป็นสิ่งที่ดีงาม สามารถสมานน้ำใจผู้อื่นได้ และจะนำไปสู่การร่วมมือเพื่อก่อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย แต่หากนักเรียนไม่มีความคิดดังกล่าว หรือมีความคิดในทางตรงข้ามว่า การแตกความสามัคคี การคดโกง เอาเปรียบเบียดเบียนกันไม่ใช่เรื่องเสียหาย ในที่สุดชีวิตของนักเรียนก็จะมีแต่เรื่องเดือดร้อน ไม่เป็นที่ไว้วางใจหรือเป็นที่รักของใครเลย

สรุปประโยชน์ของความสามัคคี และโทษของการไม่มีความสามัคคี

ประโยชน์ของความสามัคคี

1. งานและกิจการต่างๆของกลุ่มสำเร็จลุล่วงได้ไปอย่างดี
2. รู้จักที่จะแบ่งปันและเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
3. ชีวิตมีความสุข ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน
4. เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้าง
5. เป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ

โทษของการไม่มีความสามัคคี

1. งานและกิจการต่างๆ เกิดความเสียหาย ล้มเหลว
2. เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ
3. ชีวิตไม่มีความสุข
4. เป็นคนใจแคบ เอาความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่
5. ไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น

ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง ความสามัคคี

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคมเรื่อง ความสามัคคี
1	อยากให้นักเรียน/ลูกรู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
2	อยากให้นักเรียน/ลูกมีชีวิตที่มีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียนและหน้าที่การงาน
3	อยากให้นักเรียน/ลูกเป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้าง
4	อยากให้นักเรียน/ลูกเป็นคนโอบอ้อมอารี มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่น

ใบกิจกรรมที่ 1

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี

ชื่อ-สกุล ในกลุ่มสมาชิก

1. เลขที่.....
2. เลขที่.....
3. เลขที่.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนช่วยกันเติมคำในช่องว่าง เขียนสรุปผลดี/ประโยชน์ของการมีความสามัคคี และ
ผลเสียของการไม่มีความสามัคคี

1.สามัคคี คือ.....

.....

2.ผู้ที่มีความสามัคคี คือ

.....

3. ธารานิยม หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกรู้ถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน
อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน มี 6 ประการ
คือ

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากสามัคคี
1	
2	
3	
4	
5	

ที่	ผลเสียของการไม่มีความสามัคคี
1	
2	
3	
4	
5	

แบบทดสอบความรู้ คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง สามัคคี

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดมีความสามัคคี
 - ก. กลุ่มของเด็กชายโชคกำลังเล่นไฟฟ้ายาวอย่างเอาเป็นเอาตาย
 - ข. เด็กชายดำเป็นคนเก่งมาก เลขจัดบอร์ดวันปีใหม่คนเดียวก็ได้
 - ค. เด็กหญิงโสภิตและเพื่อนๆ อีก 5 คน ช่วยกันจัดงานเลี้ยงวันคริสต์มาสจนเสร็จ
 - ง. เด็กหญิงเขียว เด็กหญิงขาว และเด็กหญิงดำมีความคิดต่างกัน มักจะไม่ทำงานร่วมกัน
2. ถ้านักเรียนมีความสามัคคีกัน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง
 - ก. ทำให้ทุกคนทำงานด้วยความเรียบร้อย แต่กลุ่มส่วนใหญ่จะไม่รับคนจน
 - ข. ทำให้เป็นฮีโร่ของเพื่อนๆ แต่งานของแต่ละคน ก็ต่างคนต่างทำ เพื่อจะได้ทันเวลา
 - ค. การงานหรือกิจกรรมต้องเอาความคิดเห็นแต่ละคนเป็นใหญ่ จึงจะประสบผลสำเร็จลง
 - ง. การทำงานและทำกิจการต่างๆ ของกลุ่มจะสำเร็จลุล่วงได้ไปอย่างดี และได้ความรักจากเพื่อน
3. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่าคนๆ นั้นเป็นผู้ที่ทำต่อกันด้วยเมตตา
 - ก. เด็กชายพอเพียงคิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน
 - ข. เด็กหญิงแนนซึ่งแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 - ค. เด็กชายสองปันนาแบ่งปันลาผลที่ได้มาแม้ไม่ชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็ตาม
 - ง. เด็กหญิงสมใจเห็นชอบร่วมกันกับเพื่อน และตกลงกันได้ในหลักการสำคัญในการทำงาน
4. ข้อใดเป็นตัวอย่างของผู้ที่พูดต่อกันด้วยเมตตา
 - ก. เด็กชายการุณช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนเพื่อนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพเสมอ
 - ข. เด็กหญิงศรีสมรประพจน์ให้ดีเหมือนเขา รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมอยู่เสมอ
 - ค. เด็กชายปีเวอร์ปรับความเห็นเข้ากับเพื่อนได้ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน
 - ง. เด็กหญิงแอนตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน
5. ข้อใดเป็นโทษของการไม่มีความสามัคคี
 - ก. ทำให้เป็นคนใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้างบ้าง
 - ข. ทำให้การงานหรือกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แม้ไม่ได้ช่วยกันก็ตาม
 - ค. จะทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ และประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสีย
 - ง. จะทำให้เป็นคนที่รู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

คำตอบ ข้อ 1-ก, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ข, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ค

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 3 ร่วมด้วยช่วยกัน (ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม
2. บอกลักษณะการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม
4. ทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีคุณธรรม ปัญญาธรรมและสามัคคีธรรมได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างกับการทำงานคนเดียว
 - 2) มีใครบ้างที่ขอช่วยเหลือผู้อื่นทำงาน
 - 3) ทำไมถึงขอช่วยเหลือเขาทำงาน
 - 4) การร่วมมือกันทำงาน หรือการทำงานเป็นทีม ผลงานออกมาเป็นอย่างไรบ้าง
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง การกิน - การทำความสะอาดร่วมกันนักเรียนญี่ปุ่น ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) นักเรียนญี่ปุ่นเขาทำอะไรกับอาหารของเขา (ช่วยกันดักอาหารแจกเพื่อน ๆ)
 - 2) ก่อนทานอาหารนักเรียนญี่ปุ่นเขาทำอะไรเหมือนนักเรียนไทย (ไหว้ขอบคุณก่อนรับประทานอาหาร)
 - 3) ครูสร้างความพอดีเรื่องอาหารให้กับนักเรียนอย่างไร (เมื่อตัวเองคิดว่าอาหารที่เพื่อนดักให้นั้นมากเกินไป เขาจะเอาไปดักคืนที่เดิม เหลือไว้พอดีกับตัวเองที่สามารถรับประทานได้หมด)
 - 4) เมื่อเขารับประทานอาหารเสร็จ ทุกคนต้องทำอะไรกับภาชนะตัวเอง (นำมาเก็บไว้ในที่ที่เขเตรียมไว้เก็บ)
 - 5) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับนักเรียนญี่ปุ่นที่ช่วยกันทำงาน
 - 6) นักเรียนคิดว่า นักเรียนในห้องนี้สามารถทำได้เหมือนเด็กญี่ปุ่นไหม (ได้) แล้วทำอย่างไร
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง การทำงานเป็นทีม ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) ท่านมีวิธีการบินอย่างไร (จะบินเป็นรูปตัว V)
- 2) ทำไมท่านถึงบินอย่างนั้น (เพราะท่านจะบินเป็นทีม เพื่อลดการใช้พลังงานในการบินลงมาก เพิ่มประสิทธิภาพในการบิน)
- 3) การทำงานร่วมกันช่วยเหลือจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง (การทำงานไปในทิศทางเดียวกันจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรค โดยง่าย ถึงเป้าหมายโดยเร็ว)
- 4) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับกลุ่มของท่านตัวหนึ่งที่บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยที่ขณะบินไป
- 5) แล้วท่านที่เหลือทำอะไรกับท่านที่บาดเจ็บ (ช่วยพยุง พาไปด้วยกัน)
- 6) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการดูคลิป (การยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ การช่วยกันแก้ปัญหา การยอมรับความสามารถของแต่ละคน คำพูดดีๆ ที่ไพเราะ จะช่วยกระตุ้นให้กำลังใจกันและกัน ฯลฯ)
5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม หรือกลุ่มละ 4-5 คน
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มรับภาพจิ๊กซอว์เรื่องการปลูกต้นไม้ กลุ่มละ 1 ชุด
7. นักเรียนช่วยกันต่อภาพให้สมบูรณ์ภายในเวลา 10 นาที
8. ครูใช้คำถามให้กลุ่มตอบดังนี้
 - 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการต่อ Jigsaw ขึ้นนี้
 - 2) การทำงานกลุ่มมีปัญหาหรือไม่ แก้ไขอย่างไร
 - 3) งานกลุ่มสำเร็จได้เพราะอะไร (ตัวอย่างคำตอบ การแบ่งงานกันทำ ความสามัคคีช่วยเหลือกัน ช่วยกันวางแผน ช่วยกันคิด ฯลฯ)
9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดสำคัญจากการทำกิจกรรม ดังนี้

การทำงานกลุ่ม จะมีหัวหน้าเป็นผู้นำ และเพื่อนๆ เป็นผู้ตาม ทุกคนร่วมมือกัน วางแผน แก้ปัญหา ยอมรับฟังความคิดเห็น มีความสามัคคี งานจึงสำเร็จด้วยดี
10. ครูเชื่อมโยงกับชีวิตจริงว่า ในชีวิตของเราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น มีการทำงานร่วมกัน เรามีโอกาสเป็นหัวหน้า และเป็นลูกน้อง ควรวางแผนร่วมกันด้วยความสามัคคี งานทุกอย่างจึงจะสำเร็จ
11. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม (ความร่วมมือ) ผลเสียของการไม่ทำงานเป็นทีม และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความร่วมมือ-การทำงานเป็นทีม	ที่	ผลเสียของการขาดความร่วมมือ - การไม่ทำงานเป็นทีม
1	ทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความสง่าผ่าเผย	1	บุคลิกภาพไม่ดี ไม่สง่าผ่าเผย
2	มีเพื่อนมากขึ้น	2	มีเพื่อนน้อย
3	ทำให้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดีขึ้น	3	ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาแย่ลง
4	สามารถพัฒนานิสัยตนเองดีขึ้น	4	นิสัยไม่ดี
5	มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นดี	5	ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นดี
6	การทำงานเป็นระบบดี มีการแบ่งงานตาม หน้าที่ และความรับผิดชอบ	6	ไม่มีระบบการทำงาน
7	มีความรัก ความสามัคคีในหมู่เพื่อน	7	ไม่มีความรัก ความสามัคคีในหมู่เพื่อน
8	มีพลังในการเรียน และการทำงาน	8	การเรียน การทำงานล้าหลัง
9	เกิดการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน	9	ไม่ให้เกิดเกียรติกัน
10	ช่วยให้ผลของงานออกมาดีที่สุด	10	ผลงานไม่ดี ไม่พึงประสงค์

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง ความร่วมมือ-การทำงานเป็นทีม
1	มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับเพื่อน รักสามัคคี และให้ความร่วมมือกับเพื่อนทั้งด้านการเรียน และ การทำกิจกรรมต่างๆ
2	เป็นผู้มีนิสัยที่ดี ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือ ยอมรับผู้อื่น รู้จักรอคอย พุดจาไพเราะ เป็นต้น
3	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
4	ตั้งใจเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมาย
5	ทำงานเป็นระบบ มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ
6	เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

12. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกรอบ

13. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

14. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง การกิน - การทำความสะอาดร่วมกันนักเรียนญี่ปุ่น
2. คลิปเรื่อง การทำงานเป็นทีม
3. ภาพจิ๋กซอว์ กลุ่มละ 1 ชุด
4. ใบความรู้ที่ 1 และ 2 เรื่อง ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม

(คลิป 1. – 2. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เช่นคลิป การ์ตูนคุณธรรม

ตอน การทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีจิตสำนึก

ในความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม เพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู
ภาพจิ๋กซอว

เอกสารสำหรับครู

ความร่วมมือ (Cooperation)

ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่น ช่วยเหลือกันและกันด้วยความเต็มใจเพื่อให้งานนั้นๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้ ความสำเร็จในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นของคนเรา จะอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความร่วมมือ เนื่องจากคนเราจะอยู่ร่วมกันเป็นสังคม แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงมีความสัมพันธ์กันและกัน ทั้งความเป็นบุคคล ครอบครัว ชุมชน การกระทำของคนเรามีผลต่อตนเองและต่อสังคม เมื่อคนเรามีความร่วมมือกันย่อมมีประโยชน์แก่สังคม ที่จะเกื้อกูลให้เกิดความสงบสุขในสังคม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องอบรมสั่งสอนให้เด็กมีพื้นฐานความประพฤติกรรมเรื่องความร่วมมือตั้งแต่เด็ก

การสอนเด็กเรื่องความร่วมมือมีความสำคัญอย่างไร?

การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมความร่วมมือตั้งแต่เด็กเล็กนั้น เป็นการพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา และทุกด้านที่พัฒนาจะเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตในอนาคต การกระทำเรื่องความร่วมมือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาการทางสังคมทางบวก คือการเป็นผู้มีนิสัยที่ดี การส่งเสริมนิสัยความร่วมมือสามารถสอนได้ตั้งแต่เด็กแล้ว เด็กจะพัฒนามาอย่างต่อเนื่องหากได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้องจากพ่อแม่และครู ถ้าสิ่งแวดล้อมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเหมาะสม เด็กจะมีสังคมกับเพื่อน จะเกิดความร่วมมือ รู้จักที่รอคอย สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ประมาณ 2-5 คน เด็กจะเริ่มลดตนเองจากการเป็นศูนย์กลาง เริ่มให้ความเป็นมิตรกับเพื่อน รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ พัฒนาจากเด็กแต่ละวัยยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนลักษณะ ทางบวกและลบ ปฏิบัติตามกฎกติกาต่างๆ รู้จักที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

นิสัยที่ดีด้านความร่วมมือของเด็กที่แสดงออกได้ตามวัยเป็นสิ่งที่พ่อแม่และครูควรตระหนักว่า ในแต่ละช่วงวัยเด็กมีความสามารถแตกต่างกัน ความเข้าใจธรรมชาติของเด็กจะช่วยให้การอบรมเลี้ยงดูง่ายขึ้น เด็กสามารถพัฒนาตนเองได้จากการเล่นหรือปฏิบัติกิจกรรมที่มีเด็กมากกว่า 1 คน และใช้ข้อตกลงที่จะใช้ของร่วมกัน เช่น เล่นของเล่นที่มุมการเรียนรู้ในห้องเรียน เล่นเครื่องเล่นสนาม ฯลฯ ซึ่งมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันใช้ หรือการผลัดเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ เช่น การเป็นผู้นำการบริหารร่างกาย การผลัดกันชักธงชาติ การผลัดกันเป็นผู้บริการตักอาหารหรือรินน้ำให้เพื่อน การผลัดกันเป็นผู้นำการเล่นเกม

ความร่วมมือของเด็ก เช่น การช่วยเหลือ การยอมรับคนอื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม การรับผิดชอบ ฯ ล ฯ เป็นพฤติกรรมที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ดังนั้นการส่งเสริมความร่วมมือ

ให้แก่เด็กต้องอาศัยระยะเวลา ให้เด็กมีการปรับตัว เรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ยิ่งเด็กมีโอกาสใช้เวลาเข้ากลุ่มกับเพื่อนมากเท่าไรจะมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงมากขึ้นและ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการกระทำซ้ำๆ ด้วย

ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความร่วมมือจะส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี ด้วยการเอาใจใส่ผู้อื่น รู้จักการช่วยเหลือ การพูดจาสื่อสารอย่างไพเราะเพื่อสร้างความเป็นมิตรกับผู้อื่น ส่งผลให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพและมีความสุข การสอนเรื่องความร่วมมือจึงมีความสำคัญต่อเด็ก ดังนี้

1. เด็กเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้พฤติกรรมความร่วมมือได้ เมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนการเข้ากลุ่มกับผู้อื่นเด็กจะปรับตัว เรียนรู้ที่จะทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและจะเรียนรู้ความรู้สึกของคนอื่น
2. ความร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม การสอนสิ่งที่ดีเพื่อให้เด็กมีนิสัยทางสังคมที่ดีเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ต้องสอนเด็ก
3. การพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กจะมีความสัมพันธ์กัน การพัฒนาทางสังคมด้านความร่วมมือจะมีผลให้พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญาของเด็กเจริญไปด้วย
4. เด็กเป็นสมาชิกของสังคมและจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายภาคหน้า การสอนให้เด็กมีนิสัยทางสังคมที่ดีจึงเป็นที่คาดหวังได้ว่าสังคมจะมีผู้ใหญ่ที่ดี
5. การจัดประสบการณ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรา
6. สังคมจะเข้มแข็งเพราะทุกคนในสังคมร่วมมือกันทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม

การสอนเรื่องความร่วมมือมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การสอนเด็กเรื่องความร่วมมือจะเกิดประโยชน์ต่อเด็กดังนี้

1. เด็กจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ได้แก่ รู้จักเป็นผู้ช่วยเหลือคนอื่น รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักความรับผิดชอบ รู้จักการยอมรับผู้อื่น รู้จักการสื่อสาร เป็นต้น
2. เด็กจะมีเพื่อนที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเล่น การมีเพื่อนทำให้เด็กมีความสุขเพราะเป็นความต้องการของคนเราที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย
3. เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมและนำไปสู่การพัฒนาการด้านอื่นๆ คือ ด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. เด็กจะเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนานิสัยที่ดีของตนเอง

5. การสอนที่เหมาะสมย่อมเกิดประโยชน์เสมอ การอบรมสั่งสอนเรื่องความร่วมมือ จะสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน ระหว่างเด็กและผู้อื่น จากครอบครัวเป็นพื้นฐาน สืบเนื่องไปโรงเรียนและชุมชน ที่เป็นสังคมแห่งความสุข

ประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม (อนันต์ บุญประเทือง, 2552; AEC Job listing, 2017)

1. ช่วยให้การทำงานเป็นระบบที่ดี มีการแบ่งงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กลุ่มและทีมงานรับผิดชอบ เมื่อลงมือทำงานจะสามารถดำเนินงานได้รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพ และทำให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ช่วยให้มีการนำหลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในกลุ่มและทีมงาน เช่น การรู้เรา รู้เขา เอาใจเขา มาใส่ใจเรา งานของกลุ่มและทีมงานจะดำเนินไปด้วยดี
3. ช่วยให้เกิดความรู้สึกสามัคคีระหว่างสมาชิกของกลุ่มและทีมงาน ในการทำงานให้ประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานกลุ่มและทีมงาน
5. ช่วยสร้างพลังในการทำงาน การทำงานเป็นทีมจะมีความพร้อมทั้งทางด้านความคิด กำลังกายและกำลังใจ สามารถรวมกับเป็นหนึ่งเดียว และรวมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานร่วมกันได้ ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี
6. ช่วยให้เกิดความรู้สึกรับการยอมรับนับถือของสมาชิกในทีมงานที่เรียกว่า **การยอมรับ** มีการเคารพนับถือเป็นพี่เป็นน้อง ก่อให้เกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัย
7. ช่วยให้ผลของการออกมาดีที่สุด เพราะทีมงานมีการทบทวนงานอย่างสม่ำเสมอ ทีมงานใช้เวลาในการประเมิน พฤติกรรม และเรียนรู้ความผิดพลาดในการทำงานของทีม ซึ่งการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน และสามารถปรับปรุงงานให้ออกมาดีที่สุดได้

ครูจัดกิจกรรมเรื่องความร่วมมือให้นักเรียนที่โรงเรียนอย่างไร?

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ครูจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังนักเรียน ดังนี้

1. **เกมการศึกษา** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเล่นจากสื่อที่เป็นรูปธรรมใช้เป็นของเล่น มุ่งฝึกให้เด็กเกิดทักษะการคิดและแก้ปัญหาโดยส่งเสริมให้เด็กเล่นเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นเป็นกลุ่มทำให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เด็กได้มีโอกาสแสดงการแบ่งปัน ความช่วยเหลือและการยอมรับความเป็นตัวตนของเพื่อน

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ ครูจะให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมกับกลุ่ม ทำกิจกรรมพร้อมกับกลุ่ม แม้เด็กจะสร้างงานของตนเองก็ตาม เช่น ทำหอยคัส เทลี ระบายสีอิสระ ปั้นดินน้ำมัน ปั้นแป้ง ส่วนงานประดิษฐ์ อาจจะสร้างงานร่วมกัน ฯลฯ งานเหล่านี้ครูจะจัดเตรียมวัสดุให้เด็กอย่างเพียงพอ บางชนิดใช้เฉพาะคน เช่น กรรไกรตัดกระดาษ แต่บางชนิดใช้ร่วมกัน แบ่งกันใช้ หรือผลัดกันใช้ เช่น สี พู่กัน กระดาษสี กาว เป็นต้น เมื่อเสร็จกิจกรรมเด็กๆ จะต้องร่วมกันจัดเก็บอุปกรณ์ และมีเวลาสำหรับการแสดงความชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่น

3. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสไปเล่นนอกห้องเรียน เพื่อเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูจัดให้เด็ก ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬาและการละเล่นแบบไทย การเล่นทราย การเล่นน้ำ กิจกรรมกลางแจ้งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือกับเพื่อน นอกเหนือจากจุดประสงค์หลักคือ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่แล้ว การที่เด็กได้เล่นกิจกรรมกลางแจ้งที่กล่าวมานั้น เด็กจะพบเพื่อน มีข้อตกลงการเล่น

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ด้านสังคมจะช่วยให้เด็กเข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมได้อย่างมีความสุข ครูสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ได้แก่ กิจกรรมการทดลองปฏิบัติการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กทดลองปฏิบัติด้วยตนเองจากของจริง เช่น การทดลองประกอบอาหารเป็นกลุ่ม จากกระบวนการประกอบอาหารจะส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมมือและสื่อสารกันและกัน เริ่มจากการซักถามหรือบอกความต้องการของตนเอง ขณะทำอาหารเด็กจะรู้หน้าที่ของตนเอง รู้ความสามารถของเพื่อนที่แตกต่างกัน เกิดการยอมรับนับถือกันและกัน พบว่างานสำเร็จเพราะช่วยกันทำ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมครูและเด็กจะร่วมสนทนาสรุปประเด็นความร่วมมือด้วย

5. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ร่างกายมีปฏิริยาตอบสนองต่อดนตรีและจังหวะ ใช้อวัยวะในการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ ความคิดริเริ่ม ครูส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมด้านความร่วมมือได้จากการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้มีส่วนร่วม เช่นการร่วมสร้างตกลงจากกิจกรรมการทำตามคำสั่ง และ ข้อตกลง การทำท่าทางเป็นผู้นำผู้ตาม การเคลื่อนไหวพร้อมอุปกรณ์โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์ เด็กๆ ร่วมคิดวิธีการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์

6. การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้อยู่ร่วมกับเพื่อนและต้องอาศัยความร่วมมือจึงจะทำให้ปฏิบัติกิจกรรมประสบความสำเร็จ เช่น กิจกรรมยามเช้า เด็กจะเข้าแถวเคารพธงชาติ จะต้องจัดระเบียบการยืนตามลำดับความสูงต่ำของตนเอง การเข้าแถวเรียงตามลำดับ

ก่อนหลังรับประทานอาหาร การนั่งรับประทานอาหารเป็นกลุ่ม เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวต้องฝึกความร่วมมือให้ทุกคนปฏิบัติข้อตกลงเดียวกันเพื่อความเป็นระเบียบ จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือจะอยู่ในชีวิตเราแทบตลอดเวลาจึงเป็น โอกาสดีที่ครูจะจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

เกร็ดความรู้เพื่อครู

ครูมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมนิสัยดีด้านความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับเด็ก การจัดกิจกรรมบูรณาการเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นๆ อย่างเป็นระบบ ขยายการรับรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กจนทำให้เด็กปฏิบัติตนได้และพัฒนาต่อเนื่องไปตามวัย จะสามารถสร้างความสุขที่แท้จริงให้แก่เด็ก คือความสุขที่ได้จากเพื่อนมนุษย์ เกิดจากความสัมพันธ์กับผู้อื่น

บรรณานุกรม

บุบผา เรืองรอง. (2560). *สอนลูกเรื่องความร่วมมือ (Cooperation)*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อนันต์ บุญประเทือง. (2552). *ประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม*. [ออนไลน์] สืบค้นจาก:

<http://oknation.nationtv.tv/blog/anantbo>

อ้อมเดือน ธงเขียว. (2540). *การสร้างสื่อเพื่อพัฒนาจิตพิสัย*. ในเอกสารการประชุมปฏิบัติการ

โครงการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.

AEC Job listing. (2017). *ประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม*. [ออนไลน์] สืบค้นจาก:

<https://www.aecjoblisting.com/advice/ประโยชน์ของการทำงานเป็น/>

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง ความร่วมมือ (การทำงานเป็นทีม)

ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่น ช่วยเหลือกันและกันด้วย **ความเต็มใจเพื่อให้งานนั้นๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี** ทั้งนี้ ความสำเร็จในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นของคนเรา จะอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความร่วมมือ เนื่องจากคนเราจะอยู่ร่วมกันเป็นสังคม แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงมีความสัมพันธ์กันและกัน ทั้งความเป็นบุคคล ครอบครัว ชุมชน การกระทำของคนเรามีผลต่อตนเองและต่อสังคม เมื่อคนเรามีความร่วมมือกันย่อมมีประโยชน์แก่สังคม ที่จะก่อเกิดให้เกิดความสงบสุขในสังคม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องอบรมสั่งสอนให้เด็กมีพื้นฐานความประพฤติกรรมเรื่องความร่วมมือตั้งแต่เด็ก

ความร่วมมือมีความสำคัญอย่างไร?

การส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือตั้งแต่เด็กนั้น เป็นการพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา และทุกด้านที่พัฒนาจะเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิตในอนาคต การกระทำเรื่องความร่วมมือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาการทางสังคมทางบวก คือ การเป็นผู้มีนิสัยที่ดี มีสังคมกับเพื่อน การให้ความร่วมมือ การรู้จักที่รอคอย มีความเป็นมิตรกับเพื่อน การรู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และรู้จักที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ความร่วมมือของนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับคนอื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม การรับผิดชอบ ฯ ล ฯ เป็นพฤติกรรมที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ดังนั้นการส่งเสริมความร่วมมือให้แก่เด็กนักเรียนต้องอาศัยระยะเวลา ให้นักเรียนมีการปรับตัว เรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ยิ่งเด็กมีโอกาสใช้เวลาเข้ากลุ่มกับเพื่อนมากเท่าไรจะมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงมากขึ้นและจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการกระทำซ้ำๆ ด้วย

ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความร่วมมือจะส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีด้วยการเอาใจใส่ผู้อื่น รู้จักการช่วยเหลือ การพูดจาสื่อสารอย่างไพเราะเพื่อสร้างความเป็นมิตรกับผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพและมีความสุข การสอนเรื่องความร่วมมือจึงมีความสำคัญต่อนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้พฤติกรรมความร่วมมือได้ เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกฝนการเข้ากลุ่มกับผู้อื่นนักเรียนจะปรับตัว เรียนรู้ที่จะทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นและจะเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น
2. ความร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม การสอนสิ่งที่ดีเพื่อให้นักเรียนมีนิสัยทางสังคมที่ดีเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ต้องสอนนักเรียน
3. การพัฒนาการแต่ละด้านของนักเรียนจะมีความสัมพันธ์กัน การพัฒนาการทางสังคมด้านความร่วมมือจะมีผลให้พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญาของนักเรียนเจริญไปด้วย

4. นักเรียนเป็นสมาชิกของสังคมและจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายภาคหน้า การสอนให้นักเรียนมีนิสัยทางสังคมที่ดีจึงเป็นที่คาดหวังได้ว่าสังคมจะมีผู้ใหญ่ที่ดี
5. การจัดประสบการณ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรา
6. สังคมจะเข้มแข็งเพราะทุกคนในสังคมร่วมมือกันทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม

ความร่วมมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร?

ความร่วมมือจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ดังนี้

1. จะทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ได้แก่ รู้จักเป็นผู้ช่วยเหลือคนอื่น รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักความรับผิดชอบ รู้จักการยอมรับผู้อื่น รู้จักการสื่อสาร เป็นต้น
2. จะมีเพื่อนที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเล่น การมีเพื่อนทำให้นักเรียนมีความสุขเพราะเป็นความต้องการของคนเราที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย
3. จะมีพัฒนาการทางสังคมและนำไปสู่การพัฒนาการด้านอื่นๆ คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. จะเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนานิสัยที่ดีของตนเอง
5. นักเรียนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างนักเรียนและผู้อื่น จากครอบครัวเป็นพื้นฐาน สืบเนื่องไปโรงเรียนและชุมชน ที่เป็นสังคมแห่งความสุข

ประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม (อนันต์ บุญประเทือง, 2552; AEC Job listing, 2017)

1. ช่วยให้การทำงานเป็นระบบที่ดี มีการแบ่งงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กลุ่มและทีมงานรับผิดชอบ เมื่อลงมือทำงานจะสามารถดำเนินงานได้รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพ และทำให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ช่วยให้มีการนำหลักมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในกลุ่มและทีมงาน เช่น การรู้เรา รู้เขา เอาใจเขา มาใส่ใจเรา งานของกลุ่มและทีมงานจะดำเนินไปด้วยดี
3. ช่วยให้เกิดรู้สึกสามัคคีระหว่างสมาชิกของกลุ่มและทีมงาน ในการทำงานให้ประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานกลุ่มและทีมงาน
5. ช่วยสร้างพลังในการทำงาน การทำงานเป็นทีมจะมีความพร้อมทั้งทางด้านความคิด กำลังกายและกำลังใจ สามารถรวมกันเป็นหนึ่งเดียว และรวมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานร่วมกันได้ ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี
6. ช่วยให้เกิดความรู้สึกรับชอบนับถือของสมาชิกในทีมงานที่เรียกว่า การยอมรับ มีการเคารพนับถือเป็นพี่เป็นน้อง ก่อให้เกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัย
7. ช่วยให้ได้ผลของการออกมาดีที่สุด เพราะทีมงานมีการทบทวนงานอย่างสม่ำเสมอ ทีมงานใช้เวลาในการประเมิน พฤติกรรม และเรียนรู้ความผิดพลาดในการทำงานของทีม ซึ่งการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน และปรับปรุงงานให้ออกมาดีที่สุดได้

ใบความรู้ที่ 2

ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม และความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม

สรุปประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากความร่วมมือ - การทำงานเป็นทีม และผลเสียของการขาดความร่วมมือ - การไม่ทำงานเป็นทีม

ที่	ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความร่วมมือ-การทำงานเป็นทีม	ที่	ผลเสียของการขาดความร่วมมือ - การไม่ทำงานเป็นทีม
1	ทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความสง่าผ่าเผย	1	บุคลิกภาพไม่ดี ไม่สง่าผ่าเผย
2	มีเพื่อนมากขึ้น	2	มีเพื่อนน้อย
3	ทำให้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาดีขึ้น	3	ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาแย่ลง
4	สามารถพัฒนานิสัยตนเองดีขึ้น	4	นิสัยไม่ดี
5	มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นดี	5	ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นดี
6	การทำงานเป็นระบบดี มีการแบ่งงานตาม หน้าที่ และความรับผิดชอบ	6	ไม่มีระบบการทำงาน
7	มีความรัก ความสามัคคีในหมู่เพื่อน	7	ไม่มีความรัก ความสามัคคีในหมู่เพื่อน
8	มีพลังในการเรียน และการทำงาน	8	การเรียน การทำงานล้าเหลว
9	เกิดการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน	9	ไม่ให้เกิดรักกัน
10	ช่วยให้ผลของงานออกมาดีที่สุด	10	ผลงานไม่ดี ไม่พึงประสงค์

ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคมเรื่อง ความร่วมมือ-การทำงานเป็นทีม

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง ความร่วมมือ-การทำงานเป็นทีม
1	มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับเพื่อน มีความรักสามัคคี และให้ความร่วมมือกับเพื่อนทั้งด้านการ เรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ
2	เป็นผู้มีนิสัยที่ดี ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือ ยอมรับผู้อื่น รู้จักรอคอย พุดจาไพเราะ เป็นต้น
3	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
4	ตั้งใจเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมาย
5	ทำงานเป็นระบบ มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ
6	เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

แบบทดสอบความรู้

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง ความร่วมมือ – การทำงานเป็นทีม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ความร่วมมือในการทำงานคืออะไร

- ก. ตนเองและชักชวนเพื่อนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนให้ครบทุกข้อด้วยความเต็มใจ
- ข. การทำงานร่วมกับคนอื่น ช่วยเหลือกันและกันด้วยความเต็มใจเพื่อให้งานนั้นๆ สำเร็จ
- ค. การตั้งใจเรียน และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ของแต่ละคน
- ง. การฝึกฝนการเข้ากลุ่มกับผู้อื่นในการเรียน การทำสมาธิ และการทำบุญ

2. ถ้านักเรียนมีความร่วมมือกันในการทำงาน นักเรียนจะได้รับประโยชน์คืออะไรบ้าง

- ก. ทำให้ทุกคนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี แม้จะมีคนไม่เห็นด้วย
- ข. ทำให้มีความสุข ทำให้เราสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว
- ค. เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความสง่างาม มีสุขภาพดี และมีเงิน
- ง. มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับเพื่อน มีความรักสามัคคี และผลงานดี

3. ข้อใดเป็นประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม

- ก. เกิดการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ถึงแม้จะไม่ชอบกันก็ตาม
- ข. ช่วยให้งานสำเร็จ ถึงแม้จะทำโดยไม่รับฟังความคิดเห็นกัน
- ค. การทำงานเป็นระบบดี มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ
- ง. ประสบการณ์ทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเรา จึงทำให้เป็นคนเก่ง

4. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่า มีการทำงานเป็นทีมที่ดี

- ก. เด็กชายสมคิดช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มตามที่ครูมอบหมายจนงานสำเร็จคล่องไปด้วยดี
- ข. เด็กหญิงเบนซ์แบ่งงานให้เพื่อนๆ ทำตามที่สั่งทุกอย่าง เพราะเป็นหัวหน้าทีม
- ค. เด็กชายบีปรับความเข้าใจกับเพื่อน และรับฟังความคิดเห็นเพื่อน
- ง. เด็กหญิงศรีรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนอยู่เสมอ

5. ข้อใดเป็นผลเสียของการไม่ให้ความร่วมมือ – การทำงานคนเดียว (ไม่เป็นทีม)

- ก. ทำให้การทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ จะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แม้เพื่อนไม่ได้ช่วยกันก็ตาม
- ข. ทำให้การทำงานไม่เป็นระบบดี ไม่มีการแบ่งงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบงานที่ได้รับ
- ค. จะทำให้เป็นคนรู้จักที่จะแบ่งปัน และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- ง. จะทำให้ตนเองมีพลังในการเรียน และการทำงาน เพราะเป็นผู้นำคนเดียวที่ดี

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ข

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 4 น้องแมกซ์

(ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. บอกลักษณะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้
3. มีเจตที่ดีต่อความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างกับเพื่อนที่ไม่ให้ยืมของ เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ ฯลฯ
 - 2) มีใครบ้างที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขามีปัญหา
 - 3) ทำไมถึงชอบช่วยเหลือเพื่อน
 - 4) การแบ่งปันสิ่งของ อาหารขนม มีผลดีอย่างไร
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **น้องแมกซ์ (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) น้องแมกซ์เป็นคนอย่างไร (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน เช่น การเล่นชักเย่อ ก็ช่วยแบ่งให้เพื่อนๆ เล่นด้วย โดยเอาผ้ามาต่อกันเพิ่มที่ว่างขึ้นอีก แบ่งปันดินสอให้เพื่อนนอนด้วย)
 - 2) ใครเป็นผู้สั่งสอนให้น้องแมกซ์เป็นคนชอบแบ่งปันสิ่งของกับเพื่อนๆ (พ่อแม่ของน้องแมกซ์)
 - 3) ใครทำได้ดั่งน้องแมกซ์บ้าง ทำอะไรได้บ้างนอกเหนือจากที่น้องแมกซ์ทำ
 - 4) นักเรียนจะได้อะไรบ้าง หากนักเรียนเป็นผู้มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนๆ
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **แบ่งปันฉันและเธอ - การ์ตูนนิทานทักษะชีวิต (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) สัมคนเป็นอย่างไร (มีน้ำใจแบ่งขนมให้เพื่อน)
 - 2) ส่วนแสนชนเป็นคนอย่างไร (เป็นคนไม่มีน้ำใจ จี๋เหนียว)
 - 3) เพื่อนๆ ต้องทำอะไร แสนชนจึงจะให้ขนมกิน (เอาขนมมาแลก)

4) นักเรียนคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าคนเราไม่มีการแบ่งปันกัน (ไม่มีเพื่อน ไม่ได้รับการช่วยเหลือ)

5) การรู้จักแบ่งปันกัน มีผลดีอะไรบ้าง (ได้เพื่อน ได้ความรัก ได้ความสามัคคี ได้รับการช่วยเหลือ เป็นต้น)

6) ได้ข้อเตือนใจให้นักเรียนอย่างไรบ้าง

7) นักเรียนคิดอย่างไรกับคำพูดว่า “การให้” จะทำให้ผู้ให้มีความสุข

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) จอครถอย่างไร ถึงจะได้ชื่อว่ามิน้ำใจ (จอคให้เป็นระเบียบ)

2) คนจะข้ามถนน ทำอย่างไร ถึงจะได้ชื่อว่ามิน้ำใจ (จอครถให้คนข้าม)

3) ทำอย่างไร เมื่อเจอคนที่ถือของมาก ๆ (ช่วยถือของให้)

4) นักเรียนจะแบ่งปันน้ำใจให้กับครู เพื่อนๆ ได้อย่างไรบ้าง

6. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกของความรู้แบบ Jigsaw ให้นักเรียนแจกกันอ่านคนละตอน เมื่อแต่ละคนในกลุ่มอ่านจบแล้วให้นักเรียนแชร์ความรู้ที่นักเรียนได้อ่านให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง

7. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 ให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง แล้วช่วยกันเขียนสรุปตามตารางงานกรรณกิจกรมที่ให้มี

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผลเสียของการไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	ได้ช่วยเหลือสังคม
2	ได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ
3	เห็นถึงคุณค่าในตัวเอง
4	มีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต
5	ชีวิตมีความสุข

ที่	ผลเสียของการไม่มีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	เป็นคนเห็นแก่ตัว
2	ไม่ได้พบสิ่งใหม่ๆ
3	ไม่เห็นถึงคุณค่าในตัวเอง เป็นคนไร้ค่า
4	ไม่มีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต
5	ชีวิตไม่มีความสุข

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอ มีน้ำใจดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน
2	บริจาคเสื้อผ้า ของเล่นที่ยังดีแต่ไม่เล่นแล้วให้เด็กคนอื่นๆ ที่ขาดแคลน
3	ให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บ
4	เก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทใส่กระปุกสำหรับบริจาคช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะ
5	ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
6	เสียสละที่นั่งบนรถโดยสารให้แก่พระภิกษุ คนชรา หญิงตั้งครรภ์
7	ปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง
8	รู้จักให้มากกว่ารับ โดยการแสดงน้ำใจต่อคนรอบข้างทุกครั้งที่มีโอกาส เช่น มอบเงินหรือสิ่งของที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ยากไร้ ช่วยครูถือของ ช่วยสอนการบ้านให้เพื่อน เป็นต้น
9	รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
10	มีจิตใจโอบอ้อมอารี
11	มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ

9. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง น้องแมกซ์ (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)
2. คลิปเรื่อง แบ่งปันฉันและเธอ - การ์ตูนนิทานทักษะชีวิต (ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)
3. คลิปเรื่อง การ์ตูนคุณธรรม เคารพชีวิตผู้อื่น (ความเมตตากรุณา)
4. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง ผลดี/ประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผลเสียของการไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

6. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

7. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง สอนเด็กให้รู้จัก "เสียสละ" กิจกรรมควรรู้ของเด็กไทย ยุค

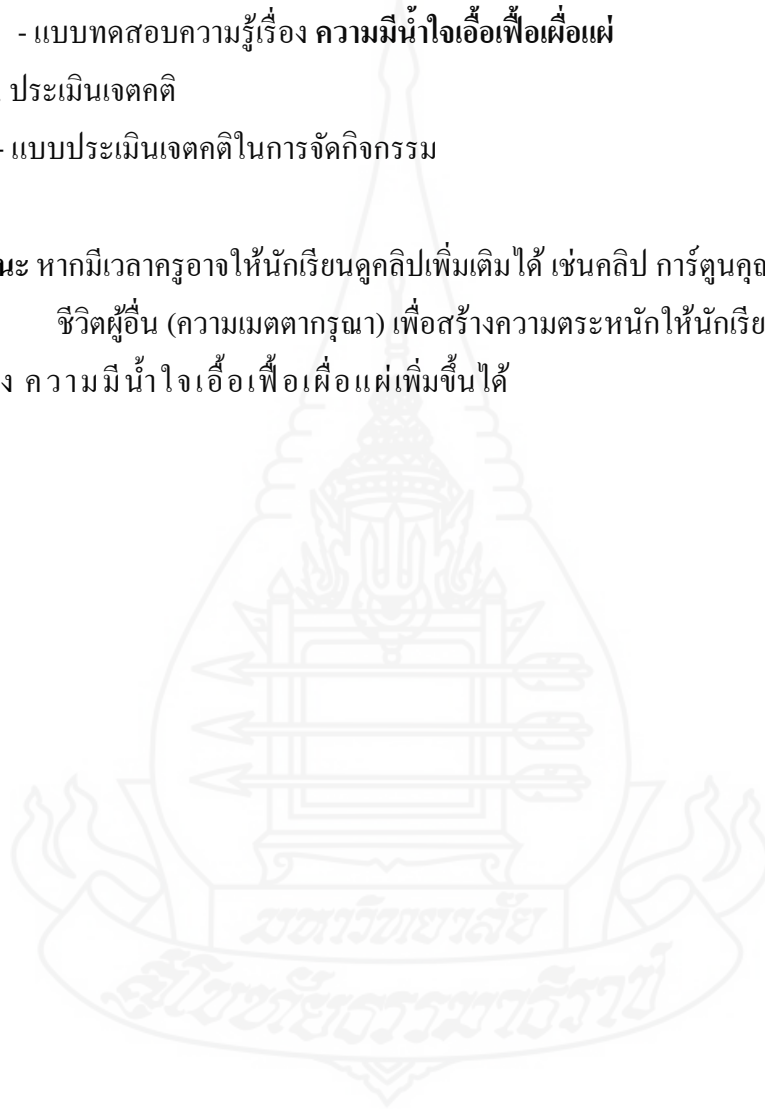
ใหม่

(คลิป 1. – 3. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เช่นคลิป การดุนคุณธรรม เคารพ
 ชีวิตผู้อื่น (ความเมตตากรุณา) เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีจิตสำนึกใน
 เรื่อง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู 1

ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

เอื้อเฟื้อ หมายถึง อุดหนุน เจือจาน แสดงน้ำใจดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของ โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ การสร้างถนนหนทาง สร้างสะพาน สร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียน สร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เป็นต้น เพื่อให้คนหมู่มากได้ใช้สอยร่วมกัน

ความมีน้ำใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยไม่หวังแทน แนะนำหลักการดำเนินชีวิต โดยอาศัยหลักธรรมและประสบการณ์ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ การเสียสละสุขและผลประโยชน์ส่วนตน เพื่อสุขและประโยชน์ส่วนรวม การเสียสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เล็กน้อย เพื่อประโยชน์ที่มากกว่า เป็นการสละกิเลสออกจากใจ

เมื่อระลึกถึงการเสียสละของตนอยู่เป็นนิตย์ว่า เป็นลาภของเราแท้ เราได้ปฏิบัติดีแล้ว คนอื่นถูกความตระหนี่รุ่มร่าเฝ้าใจอยู่ แต่เรามีได้เป็นเช่นเขา มีใจปราศจากความตระหนี่ มีอริยาศัยยินดีในการเสียสละ ใครต้องการขอ เราพอใจในการให้และการแบ่งปันกัน เมื่อระลึกอยู่อย่างนี้ จิตจะไม่ถูกราคะ โทสะ และโมหะรุกรานรังแก

ความมีน้ำใจมีอานิสงส์กำจัดความตระหนี่หวงแหน ความคิดกีดกันไม่ให้ผู้อื่นได้ดี เมื่อกำจัดความตระหนี่ได้อย่างนี้ ย่อมมีผลทำให้ตัวเราเอง มีจิตใจปลอดโปร่ง ไม่เคียดแค้น

ความมีน้ำใจ การเสียสละ เป็นบารมีธรรมของผู้มีอริยาศัยเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยบารมีธรรมนี้ เป็นหลักที่ทำให้บุคคลมุ่งมั่นในการทำความคิด แม้จะประสบปัญหาอุปสรรคมากมาย จะไม่หวั่นไหว มีจิตใจเสียสละ เอื้อเฟื้อด้วยวัตถุสิ่งของและสละความไม่พอใจกัน ความขัดเคืองใจต่อกันออกไปจากจิตใจ จึงทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสงบสุข

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำทุกระดับชั้น ต้องการเป็นผู้นำมากกว่าผู้นำโดยทั่วไป แต่การจะเป็นผู้นำในหน้าที่การงาน และครองใจผู้ตามได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากคุณสมบัติเฉพาะตัวคือมีความรู้ มีความสามารถเป็นที่ยอมรับแล้ว ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละที่ประกอบด้วยเหตุผล สมบูรณ์ ไม่ใช่การเสียสละให้โดยปราศจากเหตุผล นี่เองที่เป็นจุดเด่นสำคัญ ที่ทำให้ผู้นำทุกระดับชั้น สามารถบริหารจัดการงานและบุคลากรในองค์กรและขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นผลสำเร็จ ตามความปรารถนาที่ตั้งใจไว้

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. 9) เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหาร

<https://prezi.com/ejfqoav1voz/presentation/>

เอกสารสำหรับครู 2

สอนเด็กให้รู้จัก "เสียสละ" กิจกรรมควรฝึกรของเด็กไทยยุคใหม่

การสอนให้เด็กเห็นค่าของการ "เสียสละ" จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับเด็กในยุคปัจจุบัน แต่การเสียสละที่เราจะกล่าวถึงในวันนี้ ไม่ใช่การซื้อขนมแพงๆ หรือนำดินสอไปแจกเพื่อนๆ เพื่อให้เพื่อนรัก ไม่ใช่การเสียสละทำรายงานกลุ่มเองคนเดียว โดยที่เพื่อนไม่ต้องช่วยทำ - ไม่ต้องช่วยออกเงิน หากเป็นการเสียสละที่ทำให้เด็กได้เห็นถึงคุณค่าของตนเอง ได้ค้นพบตัวเองว่า ด้วยมือเล็กๆ ของเด็กคนหนึ่งสามารถทำอะไรเพื่อคนอื่นได้มากมาย

ในฐานะพ่อแม่ หรือครูอาจารย์ หากจะเริ่มสอนให้เด็กรู้จักเสียสละ อาจเริ่มได้จาก

1. ชวนเด็กคุยเกี่ยวกับการบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือคนอื่น การพูดคุยช่วยให้เด็กเห็นภาพของผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยากได้ง่ายมากขึ้น
2. การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง
3. ถามความรู้สึกของเด็กหลังจากที่เขาได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

ตัวอย่างกิจกรรมง่ายๆ ที่เด็กจะสามารถทำได้ ได้แก่

- 1) บริจาคเสื้อผ้า ของเล่นที่ยังดีแต่ไม่เล่นแล้วให้เด็กคนอื่นๆ ที่ขาดแคลน
- 2) ให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บ (กรณีนี้ควรระวัง หากสัตว์ไม่เชื่อฟัง อาจทำร้ายเด็กได้)
- 3) สอนให้มีน้ำใจต่อเพื่อนบ้าน หากข้างบ้านมีคุณตาคุณยายอายุมากอยู่ตามลำพัง การช่วยเหลือ หรือแสดงน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ เท่าที่เด็กจะสามารถทำได้ก็เป็นสิ่งที่ดี เช่น ทำขนมกับคุณแม่แล้วนำไปแบ่งปัน
- 4) พ่อแม่ หรือครูอาจารย์อาจ让孩子เก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทไปใส่กระปุกสำหรับบริจาคช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากโดยเฉพาะ

ประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ ของการทำสิ่งดีๆ เพื่อคนอื่น

1. ได้ช่วยเหลือสังคม
2. จะทำให้เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ เช่น เด็กบางคนชอบสุนัข การพาเด็กไปเลี้ยงอาหารสุนัขป่วย พิกการ หรือรับเลี้ยงสุนัขไม่มีเจ้าของก็อาจเป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กคนดังกล่าวได้ค้นพบทางที่เขาชอบเมื่อโตขึ้นได้
3. ทำให้เด็กเห็นถึงคุณค่าในตัวเอง การได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นจะช่วยให้เขาได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของตนเอง และได้เห็นว่าการลงมือทำสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อคนอื่นนั้นช่วยให้ชีวิตไม่น่าเบื่อ

4. ทำให้เด็กมีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต

คงต้องบอกว่า "ไม่ผิด" ที่พ่อแม่ ครูอาจารย์จะให้ความรักความอบอุ่นกับเด็กอย่างเต็มที่เพื่อให้เขาเติบโตเป็นคนที่มีความเชื่อมั่น พร้อมที่จะเผชิญกับโลก แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า พ่อแม่ ครูอาจารย์ทุกท่านก็ล้วนอยากให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น พร้อมๆ กับหวังว่าโลกในวันข้างหน้าจะเต็มไปด้วยคนจิตใจดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเด็กของท่านด้วยเช่นกัน ดังนั้น การสอนให้เด็กๆ รู้จักเสียสละ จึงไม่ใช่เรื่องที่ล้าหลัง หรือน่าเบื่อหน่าย เพราะสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสังคมที่พ่อแม่ ครูอาจารย์อยากให้เกิดขึ้น

ลักษณะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม มีดังนี้

1. มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
2. มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อบุคคลรอบข้าง
3. มีความจริงใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
4. มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม

การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทั่วไปปฏิบัติได้ ดังนี้

1. ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
2. เสียสละที่นั่งบนรถโดยสารให้แก่พระภิกษุ คนชรา หญิงตั้งครรภ์
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง
4. รู้จักให้มากกว่ารับ โดยการแสดงน้ำใจต่อบุคคลรอบข้างทุกครั้งที่มีโอกาส เช่น มองเงินหรือสิ่งของที่จำเป็นให้แก่ผู้ยากไร้ ช่วยครูถือของ ช่วยสอนการบ้านให้เพื่อน เป็นต้น
5. รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยการปิดกั้นความคิดหรือการกระทำในทางที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้อื่น และไม่เบียดเบียนกัน
6. มีจิตใจโอบอ้อมอารี
7. มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ
8. มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

โดย MGR Online 26 กรกฎาคม 2553 06:48 น.

<http://www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?NewsID=9530000102530>

ใบความรู้ที่ 1 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

เอื้อเฟื้อ หมายถึง อุดหนุน เจือจาน แสดงน้ำใจดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของ โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ การสร้างถนนหนทาง สร้างสะพาน สร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียน สร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เป็นต้น เพื่อให้คนหมู่มากได้ใช้สอยร่วมกัน

การ "เสียสละ" เป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับเด็กในยุคปัจจุบัน แต่การเสียสละที่กล่าวถึงไม่ใช่การซื้อขนมแพงๆ หรือนำดินสอไปแจกเพื่อนๆ เพื่อให้เพื่อนรัก ไม่ใช่การเสียสละทำรายงานกลุ่มเองคนเดียว โดยที่เพื่อนไม่ต้องช่วยทำ - ไม่ต้องช่วยออกเงิน หากเป็นการเสียสละที่ทำให้เด็กได้เห็นถึงคุณค่าของตนเอง ได้ค้นพบตัวเองว่า ด้วยมือเล็กๆ ของเด็กคนหนึ่งสามารถทำอะไรเพื่อคนอื่นได้มากมาย

ตัวอย่างกิจกรรมง่ายๆ ที่นักเรียนจะสามารถทำได้ ได้แก่

- 1) บริจาคเสื้อผ้า ของเล่นที่ยังดีแต่ไม่เล่นแล้วให้เด็กคนอื่นๆ ที่ขาดแคลน
- 2) ให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บ (กรณีนี้ควรระวัง หากสัตว์ไม่เชื่องพอ อาจทำร้ายนักเรียนได้)
- 3) มีน้ำใจต่อเพื่อนบ้าน หากข้างบ้านมีคุณตาคุณยายอายุมากอยู่ตามลำพัง การช่วยเหลือหรือแสดงน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ เท่าที่นักเรียนจะสามารถทำได้ก็เป็นสิ่งที่ดี เช่น ทำขนมกับคุณแม่แล้วนำไปแบ่งปัน
- 4) เก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทใส่กระปุกสำหรับบริจาคช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะ

ประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ ของการทำสิ่งดีๆ เพื่อคนอื่น

1. ได้ช่วยเหลือสังคม
2. จะทำให้ได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ เช่น บางคนชอบสุนัข ก็ชวนพ่อแม่ไปเลี้ยงอาหารสุนัขป่วย พิกการ หรือรับเลี้ยงสุนัขไม่มีเจ้าของ
3. ทำให้เห็นถึงคุณค่าในตัวเอง การได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นจะช่วยให้เรารู้ถึงความสำคัญของตนเอง และเห็นว่า การลงมือทำสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อคนอื่นนั้นช่วยให้ชีวิตไม่น่าเบื่อ
4. ทำให้มีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต

ลักษณะความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม มีดังนี้

1. มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
2. มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อบุคคลรอบข้าง
3. มีความจริงใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
4. มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม

การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทั่วไป ปฏิบัติได้ดังนี้

1. ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
2. เสียสละที่นั่งบนรถโดยสารให้แก่พระภิกษุ คนชรา หญิงตั้งครรภ์
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง
4. รู้จักให้มากกว่ารับ โดยการแสดงน้ำใจต่อบุคคลรอบข้างทุกครั้งที่มีโอกาส เช่น มองเงินหรือสิ่งของที่จำเป็นให้แก่ผู้ยากไร้ ช่วยครูถือของ ช่วยสอนการบ้านให้เพื่อน เป็นต้น
5. รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยการปิดกั้นความคิดหรือการกระทำในทางที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้อื่น และไม่เบียดเบียนกัน
6. มีจิตใจโอบอ้อมอารี
7. มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ
8. มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันสรุปผลดี/ประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผลเสียของการ
การไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และ
สังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ที่	ผลเสียของการไม่มี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

ผลดี/ประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผลเสียของการไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ
ความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และสังคม (ตัวกำหนด)

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ที่	ผลเสียของการไม่มีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	ได้ช่วยเหลือสังคม	1	เป็นคนเห็นแก่ตัว
2	ได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ	2	ไม่ได้พบสิ่งใหม่ๆ
3	เห็นถึงคุณค่าในตัวเอง	3	ไม่เห็นถึงคุณค่าในตัวเอง เป็นคนไร้ค่า
4	มีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต	4	ไม่มีทัศนคติและมุมมองที่ดีต่อชีวิต
5	ชีวิตมีความสุข	5	ชีวิตไม่มีความสุข

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม (ตัวกำหนด) เรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
1	มีความห่วงใยคนรอบข้างอยู่เสมอ มีน้ำใจดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน
2	บริจาคเสื้อผ้า ของเล่นที่ยังดีแต่ไม่เล่นแล้วให้เด็กคนอื่นๆ ที่ขาดแคลน
3	ให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บ
4	เก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทใส่กระปุกสำหรับบริจาคช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะ
5	ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
6	เสียสละที่นั่งบนรถโดยสารให้แก่พระภิกษุ คนชรา หญิงตั้งครรภ์
7	ปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง
8	รู้จักให้มากกว่ารับ โดยการแสดงน้ำใจต่อคนรอบข้างทุกครั้งที่มีโอกาส เช่น มอบเงินหรือสิ่งของที่ทำเป็นให้แก่ผู้ยากไร้ ช่วยครูถือของ ช่วยสอนการบ้านให้เพื่อน เป็นต้น
9	รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
10	มีจิตใจโอบอ้อมอารี
11	มีความปรารถนาดีและจริงใจต่อผู้อื่นเสมอ

แบบทดสอบความรู้

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คืออะไร

- ก. การทำให้เห็นถึงคุณค่าของเพื่อน และการทำประโยชน์เพื่อตัวเอง
- ข. การซื้อขนมแพ้งๆ หรือนำดินสอไปแจกเพื่อนๆ เพื่อให้เพื่อนรัก
- ค. ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยวัตถุสิ่งของโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การบริจาคเสื้อผ้า ของเล่น
- ง. การเก็บออมเงินค่าขนมวันละบาทใส่กระปุก แล้วนำไปฝากออมสินเพื่อเอาไว้ใช้ใน

อนาคต

2. ข้อใดเป็นประโยชน์ของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

- ก. มีความเป็นห่วงเป็นใยต่อบุคคลข้างบ้าน
- ข. ทำให้ตัวเองมีคุณค่า และได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจ
- ค. มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือตัวเองให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน
- ง. ช่วยให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บจากการถูกรุมกัด

3. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทั่วไป

- ก. ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เช่น เสียสละที่นั่งบนรถโดยสาร ฯลฯ
- ข. ช่วยให้อาหารสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือช่วยสัตว์ที่บาดเจ็บจากการถูกรุมกัด
- ค. ไปเลี้ยงอาหารสุนัขป่วย พิกุล หรือรับเลี้ยงสุนัขไม่มีเจ้าของ
- ง. สละเงินทำบุญเพื่อได้ชีวิตโคกระบือตามวัดต่าง ๆ

4. ข้อใดบ่งบอกว่า บุคคลคนนี้เป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

- ก. เด็กชายดวงดีเอาขนมให้เพื่อนกินเสมอ แต่ต้องมีขนมมาแลก
- ข. เด็กหญิงต่ายทำรายงานกลุ่มเองคนเดียว โดยที่เพื่อนไม่ต้องช่วยทำ
- ค. เด็กชายปีเตอร์มักช่วยครูถือของ และช่วยสอนการบ้านให้เพื่อนเสมอ
- ง. เด็กหญิงเขียวบริจาคของเล่นที่ยังดีให้เด็กคนอื่นๆ ที่อยากได้ เพื่อให้เด็กๆ รัก

5. ข้อใดเป็นผลเสีย/โทษของการไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น

- ก. เพื่อนๆ จะยกย่องให้เป็นผู้นำกลุ่ม
- ข. ทำให้เพื่อนสงสาร และให้ความช่วยเหลือดี
- ค. จะทำให้ไม่มีใครเข้ามายุ่ง อยู่คนเดียวได้โดยไม่มีเพื่อน
- ง. จะทำให้ไม่มีเพื่อน เป็นคนไร้ค่า และชีวิตไม่มีความสุข

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ก, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ง

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

หน่วยที่ 4 วิธีประชาธิปไตยในชุมชน

กิจกรรมที่ 1 มีชีวิตที่ดีในชุมชน (วินัยในชุมชน – พลเมืองดีวิธีประชาธิปไตยในชุมชน)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและพลเมืองดีในวิธีประชาธิปไตย
2. บอกหน้าที่พลเมืองดีวิธีประชาธิปไตยในชุมชนได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองดีวิธีประชาธิปไตยในชุมชน
4. ปฏิบัติตนพลเมืองดีวิธีประชาธิปไตยในชุมชนได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) ชุมชนของนักเรียนมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง
 - 2) มีใครบ้างที่ช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชนของนักเรียน
 - 3) ทำไมถึงช่วยเหลือผู้อื่น
 - 4) ชุมชนมีความสำคัญกับเราอย่างไร
 - 5) ครูอธิบายถึงความสำคัญของชุมชนคร่าวๆ
 - 6) เราช่วยเหลือชุมชนทางอ้อม ทำโดยไม่ต้องให้ใครรู้ หรือเราเรียกว่าทำดีแบบปิดทองหลังพระได้ไหม
 - 7) อะไรบ้างที่เราสามารถทำในชุมชนได้ แบบปิดทองหลังพระ
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ความดีที่ทำ - ปิดทองหลังพระ** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ชายคนนี้เป็นคนอย่างไร (มีน้ำใจช่วยเหลือคน และสิ่งแวดลอม เช่น ดูแลต้นไม้ ช่วยเงินรถแม่ค้า ให้อาหารสุนัข ให้เงินขอทานเพื่อให้เด็กได้เรียน เอากล้วยฝากยายข้างบ้าน)
 - 2) นักเรียนคิดว่าเขาทำเพื่ออะไร (เพื่อให้สังคมน่าอยู่)
 - 3) เขาจะได้อะไรตอบแทน
 - ได้ความรู้สึกลึกๆใจที่ทำให้ลูกคนขอทานได้เรียนหนังสือ

5) นักเรียนจะได้อะไรบ้าง หากนักเรียนเป็นผู้ทำดีแบบนี้

1) ชุมชนน่าอยู่เป็นอย่างไร (มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน)

3) เขาทำอะไรกันบ้าง อธิบายความเชื่อมโยงวงจรการร่วมมือกันในกลุ่มชน ให้เกิด
 ผลต่อคนในกลุ่มชน โดยให้นักเรียนช่วยกันเขียนผังเชื่อมโยงบนกระดานดำ

(อาชีพปลูกปาล์ม → ทำปุ๋ยโอดีเซล → เอาปุ๋ยใส่เครื่องปั่นกระแสไฟฟ้า → เอาไฟฟ้าไปใช้กับเครื่องสีข้าว → หลี้อกลบเอาไปทำเป็นนุ้ย → ไปใส่ต้นไม้เพาะพันธุ์ไม้ → เอาปุ๋ยที่ได้อแจกจ่ายประชาชนไปปลูกเป็นป่าชุมชน)

4) นักเรียนได้ซื้อคิอะอะไรบ้าง จากการดูคลิปนี้ (ชุมชนเป็นสุขได้อยู่ที่ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันดูแล สร้างสรรค์ชุมชนให้น่าอยู่)

5. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปตามตาราง

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของชุมชนที่มีต่อนักเรียน ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียน และการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนในวิถีประชาธิปไตย

ท	ความสำคัญของชุมชนที่มีต่อนักเรียน
1	ชุมชนมีบุคคลที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกัน จะทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมและดูแลให้แก่นักเรียนในฐานะเป็นผู้ใหญ่ และเป็นผู้มีประสบการณ์มาก่อน เช่น ครู อาจารย์
2	ชุมชนมีความเอื้ออาทร การพึ่งพาอาศัยกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน
3	ชุมชนเป็นที่ที่อยู่ร่วมกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน

ที่	ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียน
1	ทำให้มีความรู้สึกรักถิ่นเกิดเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม
2	ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งมาจากสภาพแวดล้อม ทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
3	เป็นผู้มีความรอบรู้และทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม สามารถพัฒนาคุณค่าตนเองจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม
4	ทำให้มีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และบริบทสังคม ซึ่งทำให้เป็นผู้มีโลกทัศน์กว้าง เข้าใจความหมายของชีวิตและสรรพสิ่งต่างๆ

ที่	การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนในวิถีประชาธิปไตย
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ไม่วิ่งข้ามถนนตัดหน้ารถ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ เป็นต้น
2	เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ เช่น ประเพณีการทำบุญเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง
3	บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่างๆ ช่วยดูแลต้นไม้ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน
4	ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

7. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ให้นักเรียนทำ

8. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

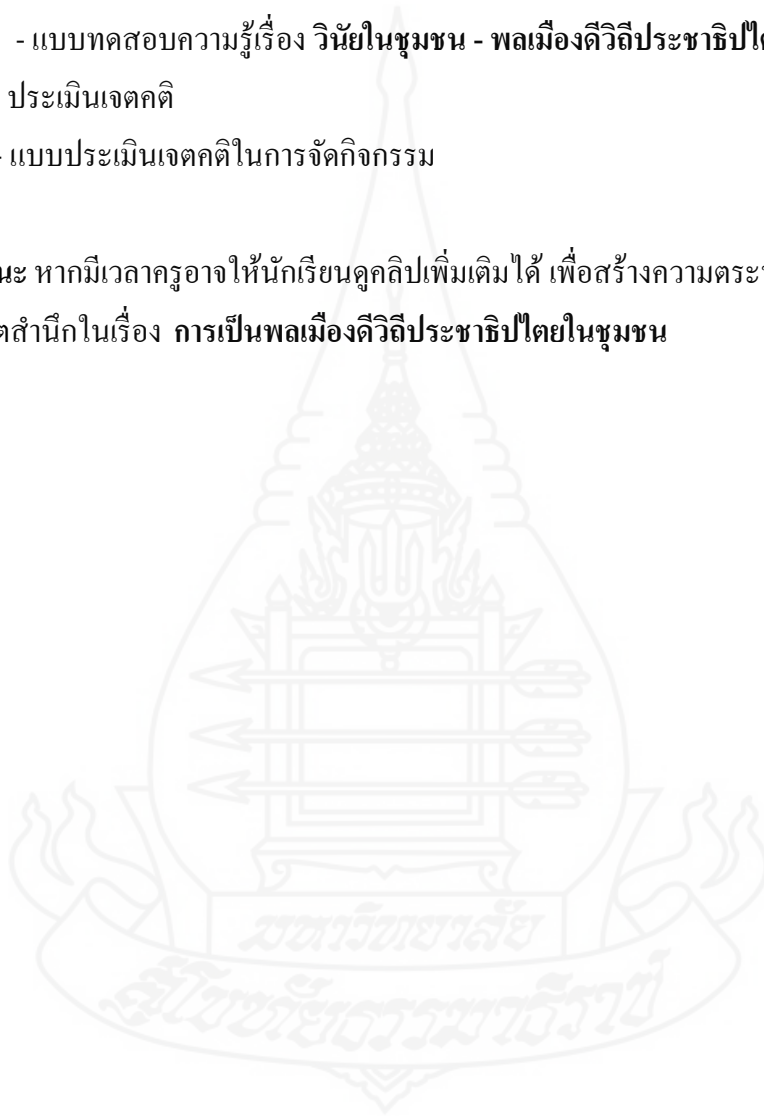
1. คลิปเรื่อง ความดีที่ทำได้ - ปิดทองหลังพระ
2. คลิปเรื่อง ชุมชนเป็นสุข สสส.
3. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ชุมชน
4. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง ชุมชน

(คลิป 1. – 2. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง วินัยในชุมชน - พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียน
มีจิตสำนึกในเรื่อง การเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน

เอกสารสำหรับครู

เรื่องชุมชน (Community)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆกลุ่มมารวมกันอยู่ในขอบเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน เป็นเขตพื้นที่ที่มีความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนมีความยึดเหนี่ยวผูกพันบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากชุมชนอื่น เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา กลุ่มเพื่อนบ้าน ในชุมชนหนึ่งๆจึงมีกลุ่มบุคคลหลายๆกลุ่มมาอยู่ร่วมกันในขอบเขตทางภูมิศาสตร์เดียวกัน กลุ่มคนเหล่านั้นจะประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกันหรือมีวัฒนธรรมร่วมกัน เด็กคือสมาชิกคนหนึ่งๆของชุมชน ผู้ใหญ่จึงต้องอบรมสั่งสอนให้เด็กได้ รู้จักและรักชุมชนของตน

การสอนเรื่องชุมชนมีความสำคัญอย่างไร?

ชุมชนคือ ที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยของครอบครัวเด็ก และเพื่อนบ้านอีกจำนวนมากที่มีความสนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและอื่นๆคล้ายกัน ในชุมชนมีสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและคนอื่นๆ ด้วย เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ร้านค้า ตลาด สวนสาธารณะ สถานีรถขนส่ง วัด หรือโบสถ์ เป็นต้น แต่ละสถานที่ที่มีความสำคัญแตกต่างกันไป แต่มีจุดประสงค์ร่วมกัน คือ ให้ความรู้ เสริมคุณธรรม สร้างเสริมความสุข หรือสุขภาพให้แก่สมาชิกของชุมชน เช่น โรงเรียนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และทักษะอันจำเป็นในการดำรงชีพของสมาชิกในสังคม สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่สมาชิก สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม หน้าที่ในการสร้างกลุ่มเพื่อนซึ่งก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อนเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจของสมาชิกในสังคม และการกำหนดสถานภาพทางสังคมได้แก่ มีตำแหน่งของครู ลูกศิษย์ เป็นต้น โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ส่วนวัดคือสถานที่ทางพระพุทธศาสนา จะมีสถานที่สำคัญ เช่น อุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ และพระภิกษุสงฆ์อาศัยจำศีล ภาวนาอยู่ สถานที่สำคัญในชุมชนที่สัมพันธ์กับเด็กคือ คลินิก หรือโรงพยาบาลซึ่งเป็นสถานที่สำหรับการบริการทางด้านสุขภาพ ทั้งส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูภาวะความเจ็บป่วย หรือโรคต่างๆ แก่เด็ก จากตัวอย่างสถานที่ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนหนึ่งๆจะมีสถานที่และบุคคลที่ทำหน้าที่ในการบริการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

- ชุมชนมีบุคคลที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์สำหรับเด็กมาอยู่ร่วมกัน เช่น ญาติผู้ใหญ่ คุณครู แพทย์ พยาบาล พระ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมและดูแลให้แก่เด็กในฐานะเป็นผู้ใหญ่ และเป็นผู้มีประสบการณ์มาก่อน จุดประสงค์ที่ต้องการให้เด็กมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย สามารถสืบเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณี เช่น ครูมีหน้าที่สอน อบรมนักเรียน ปลุกฝัง

วัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ในชุมชน ดำรงทำหน้าที่ปกป้อง ช่วยเหลือและดูแลทรัพย์สิน
ประชาชน ทหารทำหน้าที่ปกป้องประเทศ

- ชุมชนมีความเอื้ออาทร การพึ่งพาอาศัยกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน สิ่งเหล่านี้คือพื้นฐาน
ของการดำรงชีวิตที่ดีงาม เมื่อเด็กได้รับการขัดเกลาทางสังคม เขาจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมให้แก่
ชุมชนต่อไป ดังเช่นการที่เด็กไปโรงเรียนมีครูทำหน้าที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนความประพฤติ
นักเรียนให้เป็นคนดี เด็กคือผู้อ่อนเยาว์จะเชื่อฟัง ครูเป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์ความรู้ มีความดีงาม
ที่เด็กศรัทธาตามคำบอกเล่าและซึมซับข้อปฏิบัติที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติให้เห็นแล้วนำมาปฏิบัติต่อ

- ชุมชนเป็นที่ที่อยู่ร่วมกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน (Relationship) เพราะชุมชนมี
พื้นที่ อาณาเขต มีผู้คนอาศัย มีกิจกรรมลักษณะเดียวกันที่เกิดจากความสนใจตรงกัน ผู้คนจึงมี
ลักษณะที่ร่วมกันและมีความผูกพันกัน

จากความสำคัญของชุมชนดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเป็นผู้ที่มีคุณภาพตามที่
สังคมคาดหวังและเป็นการกำลังสำคัญของสังคมต่อไป

การสอนเรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร?

การที่เด็กได้รับการสอนเรื่องชุมชน จะทำให้เด็กได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เด็กจะมีความรู้สึกมั่นคงเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม เมื่อเด็กอยู่ในกลุ่ม เด็กจะได้รับ
โอกาสติดต่อกับเพื่อนและคนอื่นๆ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้และเป็นสังคมเดียวกัน
2. เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งมาจากสภาพแวดล้อม ทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณี (Cultural Tradition) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (pattern of
Community) จึงทำให้เด็กเกิดทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งทักษะอื่นที่จำเป็นต้องคิดตัวไป
ในภายภาคหน้า
3. เด็กจะเป็นผู้มีความรอบรู้และทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม สามารถพัฒนาคุณค่า
ตนเองจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม
4. การที่เด็กมีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ
ความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และบริบทสังคม เด็กจะเป็นผู้มีโลกทัศน์กว้าง เข้าใจความหมาย
ของชีวิตและสรรพสิ่งต่างๆ

การปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะสมาชิกของชุมชน

การปฏิบัติตนในฐานะตนในฐานะสมาชิกของชุมชน สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งในวัยของ
นักเรียนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ไม่วิ่งข้ามถนนตัดหน้ารถ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ ไม่ทำลายสิ่งของที่เป็นของสาธารณะ และทรัพย์สินส่วนตัวของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายเพราะความสนุกสนานของตนเอง

2. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ในแต่ละชุมชนจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการทำบุญเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง

3. บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่างๆ ช่วยดูแลต้นไม้ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน

4. ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เช่น ชุมชนที่มีป่าชายเลน ควรจะร่วมใจกันอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้เป็นที่อยู่ของสัตว์ต่างๆ รวมทั้งยังเป็นแหล่งหลบภัยของลูกสัตว์น้ำอีกด้วย

ชุมชนที่อยู่ติดชายทะเล ควรร่วมใจกันรักษาความสะอาดของชายหาด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนควรเป็นความร่วมมือกันหลายฝ่าย ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

ครูสอนเรื่องชุมชนให้เด็กที่โรงเรียนอย่างไร?

ครูจะปลูกฝังให้เด็กรักชุมชน ภูมิใจชุมชนของตนเองด้วยการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชุมชน ตลอดจนช่วยกันรักษาสถานที่และสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีสภาพที่ดีสืบต่อไป ผ่านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. เล่าเรื่องชุมชนที่เด็กอยู่ ตามสภาพจริงให้ฟัง เรื่องตำแหน่งที่ตั้งของบ้านเด็กๆ และเพื่อนบ้าน มีชื่อเรียกให้รู้จักกัน เช่น หมู่บ้านสันตโย หมู่บ้านท่าจิว หมู่บ้านคลองแคว เป็นต้น ให้เด็กได้เห็นสิ่งแวดล้อมรอบชุมชน บอกวิธีการรักษาสภาพแวดล้อม เช่น ไม่ทิ้งเศษขยะลงในแม่น้ำ ถนนสวนสาธารณะ ฯลฯ

2. พาเด็กไปทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆ ในชุมชน (ตามแต่โอกาส และความเหมาะสมของวัยเด็ก) เช่น วัด โรงพยาบาล ร้านค้า ตลาดสด ไปรษณีย์ ฯลฯ ให้ได้ร่วมกิจกรรมจากสถานที่นั้นๆ เช่น ถวายอาหารเพลให้พระสงฆ์ ร้องเพลงสวดในโบสถ์ ร่วมปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น

3. เล่านิทานท้องถิ่นหรือนิทานประจำถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจเล่าสืบทอดกันมา อาจจะ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรืออธิบายความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น เช่น เรื่องภูเขา เกาะ หิน ถ้ำ บุคคลในท้องถิ่น สถานที่ที่คนสร้างขึ้น นำมาเล่าให้ลูกฟัง เช่น ที่จังหวัดสงขลา จะมีนิทานเรื่อง เกาะหนู เกาะแมว เรื่องพระร่วงที่เกิดขึ้นที่จังหวัดสุโขทัย เรื่องพระปฐมเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐม เป็นต้น สำหรับการเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังนิทานท้องถิ่นนั้น ครูจะเล่าสั้นๆ แต่ให้ได้ใจความเพื่อให้เด็ก เข้าใจได้ โดยมีภาพประกอบของสถานที่นั้นๆ

4. นำเด็กร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนตามความเหมาะสม พร้อมบอกถึงเหตุผลที่เราปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านั้น เช่น การร่วมประเพณีลอยกระทง การแห่เทียนพรรษา การตักบาตรเทโว วัน สงกรานต์ไปรดน้ำผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นต้น ซึ่งแก่นแท้ของประเพณีดังกล่าวคือการแสดงความกตัญญูต่อผู้ มีพระคุณ

5. จัดหาหนังสือภาพเกี่ยวกับชุมชนของเด็กมาอ่านให้ฟังหรือให้เด็กอ่าน และจัดไว้ที่มุม หนังสือ กระตุ้นให้เด็กสนใจด้วยบอกคุณค่า ปลูกฝังความรักหวงแหน และวิธีการอนุรักษ์สิ่ง เหล่านั้นให้คงอยู่ในชุมชนสืบต่อไป

6. ร้องเพลงประจำชุมชนหรือท้องถิ่นให้เด็กฟัง อาจจะเป็นเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องประกอบการเล่น ฟังข่าวจากโทรทัศน์ อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือชวนดูภาพที่ เกี่ยวกับชุมชนตามความเหมาะสม เช่น ข่าววันเด็กที่ชุมชนจัดขึ้น ข่าวการแข่งขันกีฬา ข่าวการ ทำบุญตามประเพณี เป็นต้น

7. นำเด็กไปเยี่ยมชมงานประดิษฐ์หรืองานผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงความชื่นชม และนำของชุมชนมาใช้ให้เห็นคุณค่าของคนในชุมชน ซึ่งปัจจุบันเรารู้จักในชื่อสินค้า OTOP ได้แก่ อาหารพื้นบ้าน เช่น ขนมหม้อแกง ขนมทุเรียนกวน กล้วยตาก ฯลฯ สมุนไพรไทย เครื่องใช้จักสาน ผ้าทอมือ เป็นต้น

8. นำเด็กไปพิพิธภัณฑ์สถานในชุมชน หรือชมศิลปะของชุมชนตามโอกาส เช่น การแสดง มโหรีสพ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดต่างๆ

เกร็ดความรู้เพื่อครู

เรื่องของชุมชนจะต้องเป็นบทเรียนหนึ่งที่โรงเรียนจัดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ที่ครูต้อง ให้ความสำคัญและสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ในฐานะผู้ มีหน้าที่ถ่ายทอด วัฒนธรรม ประเพณี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก ควรเน้นประสบการณ์ตรง และให้มี ความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและ วัฒนธรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การเชิญวิทยากร

จากชุมชนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การทำของเล่นจากวัสดุท้องถิ่น การทำขนมพื้นบ้าน การนำนักเรียนไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น และหากโรงเรียนเน้นวัดผลการเรียนแบบโครงการ (Project Approach) กระบวนการสืบค้นของหลายโครงการจำเป็นต้องมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงจะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย

บรรณานุกรม

- ธงทอง จันทรางศุ. (2555). ภาพถ่าย “นำชมภาพฝาผนัง ของนาย วรดิเรก มรรคทรัพย์.
ในพระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: เอส.ซี. พรีเมียมแอนด์เพค จำกัด.
- บุบผา เรืองรอง. (มปป.). สอนลูกเรื่องชุมชน (Community). [ออนไลน์] สืบค้นจาก:
taamkru.com/th/สอนลูกเรื่องชุมชน/ เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2560.
- ปาริชาติ สุขุม. (2536). รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยในเมือง. ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาครอบครัวและสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. สืบค้นจาก:
www.rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2556
- พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542. แหล่งเรียนรู้. สืบค้นจาก:
www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2556.
- สุพัตรา สุภาพ. (2537). การขัดเกลาทางสังคม ในสังคมและวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.3. พิมพ์ครั้งที่ 3 .
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์

ใบความรู้ที่ 1

เรื่องชุมชน (Community)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในขอบเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน เป็นเขตพื้นที่ที่มีความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนมีความยึดเหนี่ยวผูกพันบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากชุมชนอื่น เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา ซึ่งจะประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกันหรือมีวัฒนธรรมร่วมกัน นักเรียนคือสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน

ชุมชนมีความสำคัญอย่างไร?

ชุมชนคือ ที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยของครอบครัวนักเรียน และเพื่อนบ้านอีกจำนวนมาก ที่มีความสนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและอื่นๆ คล้ายกัน ในชุมชนมีสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและคนอื่นๆ ด้วย เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ร้านค้า ตลาด สวนสาธารณะ สถานีรถขนส่ง วัดหรือโบสถ์ เป็นต้น แต่ละสถานที่ที่มีความสำคัญแตกต่างกันไป แต่มีจุดประสงค์ร่วมกัน คือ ให้ความรู้ เสริมคุณธรรม สร้างเสริมความสุข หรือสุขภาพให้แก่สมาชิกของชุมชน เช่น

โรงเรียน ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และทักษะอันจำเป็นในการดำรงชีพของสมาชิกในสังคม สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่สมาชิก สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม หน้าที่ในการสร้างกลุ่มเพื่อนซึ่งก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อนเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจของสมาชิกในสังคม และการกำหนดสถานภาพทางสังคมได้แก่ มีตำแหน่งของครู ลูกศิษย์ เป็นต้น โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน

วัดคือ สถานที่ทางพระพุทธศาสนา จะมีสถานที่สำคัญ เช่น อุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ และพระภิกษุสงฆ์อาศัยจำศีล ภาวนาอยู่

คลินิก หรือโรงพยาบาล ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับการบริการทางด้านสุขภาพ ทั้งส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูภาวะความเจ็บป่วย หรือโรคต่างๆ แก่นักเรียน

จากตัวอย่างสถานที่ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนหนึ่งๆจะมีสถานที่และบุคคลที่ทำหน้าที่ในการบริการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

1. ชุมชนมีบุคคลที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์สำหรับนักเรียนมาอยู่ร่วมกัน เช่น ญาติผู้ใหญ่ คุณครู แพทย์ พยาบาล พระ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมและดูแลให้นักเรียน ในฐานะเป็นผู้ใหญ่ และเป็นผู้มีประสบการณ์มาก่อน จุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย สามารถสืบเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณี เช่น ครูมีหน้าที่สอน อบรมนักเรียน ปลุกฝัง วัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ในชุมชน ดำรงทำหน้าที่ปกป้อง ช่วยเหลือและดูแลทรัพย์สิน ประชาชน ทหารทำหน้าที่ปกป้องประเทศ

2. ชุมชนมีความเอื้ออาทร การพึ่งพาอาศัยกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน สิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานของการดำรงชีวิตที่ดีงาม เมื่อเด็กได้รับการขัดเกลาทางสังคม เขาจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนต่อไป ดังเช่นการที่เด็กไปโรงเรียนมีครูทำหน้าที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอนความประพฤติ นักเรียนให้เป็นคนดี เด็กคือผู้อ่อนเยาว์จะเชื่อฟัง ครูเป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์ความรู้ มีความดีงามที่เด็กศรัทธาตามคำบอกเล่าและซึมซับข้อปฏิบัติที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติให้เห็นแล้วนำมาปฏิบัติต่อ

3. ชุมชนเป็นที่ที่อยู่ร่วมกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน (Relationship) เพราะชุมชนมีพื้นที่ อาณาเขต มีผู้คนอาศัย มีกิจกรรมลักษณะเดียวกันที่เกิดจากความสนใจตรงกัน ผู้คนจึงมีลักษณะที่ร่วมกันและมีความผูกพันกัน

จากความสำคัญของชุมชนดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเป็นผู้ที่มีคุณภาพตามที่ตั้งสมคณาดหวังและเป็นการกำลังสำคัญของสังคมต่อไป

ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร?

การที่นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องชุมชน จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ดังนี้

1. จะทำให้มีความรู้ลึกซึ้งมั่นคงเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม เมื่อนักเรียนอยู่ในกลุ่ม นักเรียนจะได้รับโอกาสติดต่อเพื่อนและคนอื่นๆ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้และเป็นสังคมเดียวกัน

2. จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งมาจากสภาพแวดล้อม ทั้งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural Tradition) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of Community) จึงทำให้นักเรียนเกิดทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งทักษะอื่นที่จำเป็นต้องคิดตัวไป ในภายภาคหน้า

3. จะทำให้เป็นผู้มีความรอบรู้และทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม สามารถพัฒนาคุณค่าตนเองจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมรับ ผิดชอบต่อสังคม

4. จะทำให้มีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และบริบทสังคม นักเรียนจะเป็นผู้มีโลกทัศน์กว้าง เข้าใจความหมายของชีวิตและสรรพสิ่งต่างๆ

การปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะสมาชิกของชุมชน

การปฏิบัติตนในฐานะตนในฐานะสมาชิกของชุมชน สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งในวัยของนักเรียนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ไม่วิ่งข้ามถนนตัดหน้ารถ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ ไม่ทำลายสิ่งของที่เป็นของสาธารณะ และทรัพย์สินส่วนตัวของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายเพราะความสนุกสนานของตนเอง

2. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ในแต่ละชุมชนจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการทำบุญเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง

3. บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่างๆ ช่วยดูแลต้นไม้ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน

4. ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เช่น ชุมชนที่มีป่าชายเลน ควรจะร่วมใจกันอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้เป็นที่อยู่ของสัตว์ต่างๆ รวมทั้งยังเป็นแหล่งหลบภัยของลูกสัตว์น้ำอีกด้วย

ชุมชนที่อยู่ติดชายทะเล ควรร่วมใจกันรักษาความสะอาดของชายหาด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนควรเป็นความร่วมมือกันหลายฝ่าย ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

เรื่อง ชุมชน – พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของชุมชนที่มีต่อนักเรียน ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียน และการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนในวิถีประชาธิปไตย ลงในตาราง

ที่	ความสำคัญของชุมชนที่มีต่อนักเรียน
1	
2	
3	

ที่	ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียน
1	
2	
3	
4	

ที่	การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนในวิถีประชาธิปไตย
1	
2	
3	
4	

เรื่อง ชุมชน – พลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย

ที่	ความสำคัญของชุมชนที่มีต่อนักเรียน
1	ชุมชนมีบุคคลที่สำคัญ และมีความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกัน จะทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม และดูแลให้แก่กันนักเรียน ในฐานะเป็นผู้ใหญ่ และเป็นผู้มีประสบการณ์มาก่อน เช่น ครู อาจารย์
2	ชุมชนมีความเอื้ออาทร การพึ่งพาอาศัยกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน
3	ชุมชนเป็นที่ที่อยู่ร่วมกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน

ที่	ความรู้เรื่องชุมชนมีประโยชน์ต่อนักเรียน
1	ทำให้มีความรู้สึกมั่นคงเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม
2	ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งมาจากสภาพแวดล้อม ทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
3	เป็นผู้มีความรอบรู้และทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม สามารถพัฒนาคุณค่าตนเองจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม
4	ทำให้มีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และบริบทสังคม ซึ่งทำให้เป็นผู้มีโลกทัศน์กว้าง เข้าใจความหมายของชีวิต และสรรพสิ่งต่างๆ

ที่	การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนในวิถีประชาธิปไตย
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ไม่วิ่งข้ามถนนตัดหน้ารถ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ เป็นต้น
2	เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ เช่น ประเพณีการทำบุญเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง
3	บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่างๆ ช่วยดูแลต้นไม้ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน
4	ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

แบบทดสอบความรู้

มีชีวิตที่ดีในชุมชน

(วินัยในชุมชน – พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ได้ดีที่สุด
 - ก. เป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
 - ข. เป็นแหล่งที่ทุกคนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - ค. เป็นที่ตั้งของโรงเรียน โรงพยาบาล และท่าเรือ ซึ่งเป็นที่เฉพาะของเอกชน
 - ง. ที่ตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยของคนทั่วไป และเพื่อนบ้าน ที่มีความสนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและอื่นๆ คล้ายกัน
2. ชุมชนมีความสำคัญอย่างไรกับนักเรียนที่ดีที่สุด
 - ก. เป็นที่ที่ได้อยู่อาศัยกับพ่อแม่ ส่วนเพื่อนบ้านมีความจำเป็นน้อย
 - ข. ได้รับความเอื้ออาทร ได้พึ่งพาอาศัยกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน
 - ค. ให้เรียนรู้การข้ามถนนตรงทางม้าลาย และทิ้งขยะได้ทั่วไป
 - ง. ให้มีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และเพื่อนในโรงเรียนเท่านั้น
3. นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรจากความรู้เรื่องชุมชน
 - ก. ได้ความรู้ที่ได้จากชุมชน มาใช้ในการเรียนในชั้นเรียน
 - ข. ได้ร่วมกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้มากขึ้น
 - ค. ทำให้มีความรู้สึกมั่นคงเพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในสังคม ได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี
 - ง. ได้ความรู้ที่ดี มีความรู้ความสามารถในการติดต่อประสานงาน เพื่อตนเองและครอบครัว
4. ข้อใดบ่งบอกให้รู้ว่า นักเรียนคนนี้ ได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชุมชน
 - ก. เด็กชายสุรเชษฐ์ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ เป็นต้น
 - ข. เด็กหญิงสมศรีไปทำบุญเฉพาะวันพระ แต่ไม่ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญอื่นๆ
 - ค. เด็กชายสมศักดิ์ชอบเก็บดอกไม้ในสวนสาธารณะไปบูชาพระที่บ้าน
 - ง. เด็กหญิงอรทัยข้ามถนนตามใจตนเอง เพราะประหยัเวลามาก
5. สถานที่ใดที่เป็นสถานที่หลัก ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ และทักษะอันจำเป็นในการดำรงชีพในสังคม สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่เด็กนักเรียน
 - ก. โบสถ์คริสต์จักรโรมันธรรม หรือโบสถ์ทั่วไป
 - ข. สถานศึกษา หรือโรงเรียนต่าง ๆ
 - ค. โรงพยาบาลสันทราย
 - ง. วัดสันทรายหลวง

คำตอบ ข้อ 1-ง, ข้อ 2-ข, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ก, ข้อ 5-ข

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 2 ขยะทองคำ

(การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทิ้งขยะ – การแยกขยะ
2. บอกลักษณะการทิ้งขยะ – การแยกขยะที่ถูกต้องได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อการทิ้งขยะ – การแยกขยะ
4. ปฏิบัติตนและรณรงค์ผู้อื่นให้เป็นผู้ทิ้งขยะ – การแยกขยะที่ถูกต้องได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) ชุมชนของนักเรียนมีขยะมากหรือเปล่า
 - 2) ทำไมขยะถึงเคลื่อนถนนหนทาง
 - 3) นักเรียนทิ้งขยะที่ไหน
 - 4) นักเรียนแยกขยะอย่างไร
 - 5) อะไรบ้างที่เราสามารถทำให้ชุมชนปลอดขยะบนถนนหนทาง หรือที่สาธารณะได้
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง การทิ้งขยะ - แยกขยะ ของ Japan ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) คนญี่ปุ่นเป็นคนอย่างไร (มีระเบียบวินัย)
 - 2) มีระเบียบวินัยเรื่องอะไรบ้าง (การเข้าคิว การแยกขยะ)
 - 3) เขาแยกขยะอย่างไร (1.แยกหนังสือพิมพ์/กระดาษ 2.แยกขวดแก้ว 3.แยกขวดพลาสติกและกระป๋อง)
 - 4) เราทำได้อย่างคนญี่ปุ่นไหม
 - 5) ทำแล้วเราจะได้อะไรบ้าง (บ้านเมืองสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ขยะเอาไปขายได้)
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกันเก็บกวาดขยะ ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ประชาชนในชุมชนทำอะไรที่ไม่ให้ขยะเคลื่อนกลาดเรี่ยราดในที่สาธารณะ เช่น บนถนนหนทาง สวนสาธารณะ วัด ตลาด โรงภาพยนตร์ (ทิ้งขยะให้เป็นที่ ทิ้งลงถังขยะ)
 - 2) ประชาชนในชุมชนร่วมกันทำอะไรกับขยะได้บ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (ร่วมกันเก็บกวาดขยะให้สะอาด)

3) เมื่อช่วยกันดูแล้วยะแล้ว ประชาชนในชุมชนจะได้รับผลประโยชน์อะไรบ้าง

- ได้ลานกีฬาใหม่ ทำให้ได้ลานกีฬาใหม่ (ไม่มีขยะเกลื่อนกลาดบนสนามกีฬา)
- มีซูเปอร์มาร์เก็ต ทำให้มี Super Market (เพราะแม่น้ำลำคลองไม่มีขยะเน่า ปลา

จึงอาศัยอยู่ได้)

- ผลไม้ปลอดสารพิษ เพราะอะไร (ไม่มีขยะที่ทำให้เกิดสารพิษ)
- มีบิ๊มแก้สส่วนตัวฟรี ทำให้มีบิ๊มส่วนตัวได้ (ประชาชนสามารถทำแก๊สชีวภาพ

จากเศษอาหารใช้เองได้)

- มีรายได้ ทำให้มีรายได้ (เพราะเอาขยะที่ Recycle ไปขายได้)
- ทำให้มีอนาคต (เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเงินเหลือจากงบจัดการขยะ

จึงสามารถสร้างห้องสมุด ซื้อหนังสือให้ประชาชนอ่านได้ จึงทำให้ประชาชนฉลาดขึ้น)

4) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการดูคลิปทั้งสองคลิป (ในชุมชนเป็นสุขได้อยู่ที่ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันดูแล สร้างสรรค์ชุมชนให้น่าอยู่ โดยร่วมด้วยช่วยกันเก็บขยะ ไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด)

5. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปตามตาราง

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์ที่มีผลกระทบต่อนักเรียนและชุมชน

ที่	ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน	แยกเพื่อ
1	ขยะย่อยสลายได้ 46%	เอาไปหมักปุ๋ย ทำน้ำหมักชีวภาพ เลี้ยงสัตว์
2	ขยะรีไซเคิล 42%	แยกเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือนำกลับไปใช้ใหม่
3	ขยะทั่วไป 9 %	นำไปกำจัดโดยการฝังกลบหรือการเผา
4	ขยะอันตราย 3%	นำไปจัดการโดยวิธีการที่ถูกต้อง

ที่	ประเภทของขยะรีไซเคิล (Recycle)
1	กระดาษ เช่น กระดาษขาวดำ กระดาษสีต่างๆ เศษกระดาษ ฯลฯ
2	พลาสติก
3	แก้ว
4	เหล็ก, อลูมิเนียม
5	อื่นๆ
ที่	การคัดแยกขยะรีไซเคิลและการเพิ่มมูลค่า – ประโยชน์ของการรีไซเคิลขยะ
1	ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

2	ช่วยประหยัดพลังงาน
3	ช่วยลดภาวะโลกร้อน
4	ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ
5	ช่วยสร้างนิสัยออมให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา
6	ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

7. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

8. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง การทิ้งขยะ - แยกขยะ ของ Japan
 2. คลิปเรื่อง ร่วมด้วยช่วยกันเก็บกวาดขยะ
 3. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์
 4. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์
 5. ใบความรู้ที่ 2 Image เรื่อง การคัดแยกขยะ (ขยะทองคำ)
 6. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)
- (คลิป 1. – 2. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)
3. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ 1
4. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนเขียนโปสเตอร์หรือใบปลิวรณรงค์การแยกขยะในโรงเรียน และชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียน และชุมชนของนักเรียนมีจิตสำนึกและปฏิบัติตนได้ในเรื่อง การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และได้ประโยชน์ หรือจัดโครงการขยะทองคำเพื่อให้นักเรียนมีรายได้จากการเก็บขยะขาย

เอกสารสำหรับครู

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์ (มนตรี ชูนามชัย และกษิดิศ อื้อเชียวชาญกิจ, ศรีจันทร์ จันทรชีวะ, 2553) บันทึกนี้เขียนที่ GotoKnow โดย TULIBS ใน KM_TU_LIBS

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลก การที่ทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของโลกจะสูงขึ้น และความแห้งแล้งก็จะทวีความรุนแรง ทำให้ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2. ปรากฏการณ์ก๊าซเรือนกระจก ภาวะที่พื้นผิวโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น เนื่องจากการที่ก๊าซ CO₂ และก๊าซอื่นๆ กักเก็บความร้อนจากแสงอาทิตย์เอาไว้ในชั้นบรรยากาศมากเกินไปจนเกิดปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ปรากฏการณ์เรือนกระจก

ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกควบคุมโดยพิธีสารเกียวโต มี 6 ชนิด คือ

- ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ - ก๊าซมีเทน
- ก๊าซไนตรัสออกไซด์ - ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน
- ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน - ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์

แหล่งกำเนิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ส่วนใหญ่จะเกิดจากมนุษย์เป็นผู้ทำขึ้น คือการผลิตไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง อุตสาหกรรม

3. ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน

การจัดการขยะแต่ละองค์ประกอบ มีวิธีการดังนี้

- ขยะย่อยสลายได้ 46% เอาไปหมักปุ๋ย ทำน้ำหมักชีวภาพ เลี้ยงสัตว์
- ขยะรีไซเคิล 42% แยกเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือนำกลับไปใช้ใหม่
- ขยะทั่วไป 9 % นำไปกำจัดโดยการฝังกลบหรือการเผา
- ขยะอันตราย 3% นำไปจัดการโดยวิธีการที่ถูกต้อง

4. ประเภทของขยะรีไซเคิล

ขยะรีไซเคิลได้ จะมีอยู่ 5 ประเภท คือ

- 1) กระดาษ เช่น กระดาษขาวดำ กระดาษสีต่างๆ เศษกระดาษ ฯลฯ
- 2) พลาสติก จะมีทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่

2.1 โพลีเอทิลีนเทเรฟทาเลต (PET) สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยนิยม

นำมาผลิตเป็นเส้นใยโพลีเอสเตอร์ สำหรับทำเสื้อผ้า พรม เป็นต้น

2.2 โพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นสูง (HDPE) สามารถนำกลับมารีไซเคิลเพื่อผลิตขวดใส่น้ำยาซักผ้า แท่งไม้เทียม เพื่อใช้ทำรั้ว ศาลา เป็นต้น

2.3 โพลีไวนิลคลอไรด์ (PVC) สามารถนำกลับมารีไซเคิล เพื่อผลิตท่อน้ำประปา สำหรับการเกษตร กรวยจราจร เป็นต้น

2.4 โพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (LDPE) สามารถนำกลับมารีไซเคิลใช้ใหม่ได้ โดยใช้ผลิตเป็นถุงดำสำหรับใส่ขยะ ถุงหูหิ้ว เป็นต้น

2.5 โพลีโพรพิลีน (PP) สามารถนำกลับมารีไซเคิลใช้ใหม่ได้ โดยใช้ผลิตเป็นกล่องแบตเตอรี่รถยนต์ กันชนรถ เป็นต้น

2.6 โพลีสไตรีน (PS) สามารถนำกลับมารีไซเคิลใช้ใหม่ได้ โดยใช้ผลิตเป็นไม้แขวนเสื้อ กล่องวิดีโอ ไม้บรรทัด เป็นต้น

2.7 พลาสติกอื่นๆ (Other)

3) แก้ว

4) เหล็ก, อลูมิเนียม

5) อื่นๆ

5. การคัดแยกขยะรีไซเคิลและการเพิ่มมูลค่า การแยกขยะมีประโยชน์ ดังนี้

- ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ
- ช่วยประหยัดพลังงาน
- ช่วยลดภาวะโลกร้อน
- ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ
- ช่วยสร้างนิสัยออมให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา
- ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

6. การมีส่วนร่วมของพนักงานทำความสะอาด ทุกคนช่วยกันคัดแยกขยะกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ใบความรู้ที่ 1

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์

การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลก การที่ทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของโลกจะสูงขึ้น และความแห้งแล้งก็จะทวีความรุนแรง ทำให้ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2. ปรากฏการณ์ก๊าซเรือนกระจก ภาวะที่พื้นผิวโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น เนื่องจากการที่ก๊าซ CO₂ และก๊าซอื่นๆ กักเก็บความร้อนจากแสงอาทิตย์เอาไว้ในชั้นบรรยากาศมากเกินไปจนเกิดปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ปรากฏการณ์เรือนกระจก

ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกควบคุมโดยพิธีสารเกียวโต มี 6 ชนิด คือ

- ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ - ก๊าซมีเทน
- ก๊าซไนตรัสออกไซด์ - ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน
- ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน - ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์

แหล่งกำเนิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ส่วนใหญ่จะเกิดจากมนุษย์เป็นผู้ทำขึ้น คือการผลิตไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง อุตสาหกรรม

3. ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน

การจัดการขยะแต่ละองค์ประกอบ มีวิธีการดังนี้

- ขยะย่อยสลายได้ 46% เอาไปหมักปุ๋ย ทำน้ำหมักชีวภาพ เลี้ยงสัตว์
- ขยะรีไซเคิล 42% แยกเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือนำกลับไปใช้ใหม่
- ขยะทั่วไป 9 % นำไปกำจัดโดยการฝังกลบหรือการเผา
- ขยะอันตราย 3% นำไปจัดการโดยวิธีการที่ถูกต้อง

4. ประเภทของขยะรีไซเคิล

ขยะรีไซเคิลได้ จะมีอยู่ 5 ประเภท คือ 1) กระดาษ เช่น กระดาษขาวดำ กระดาษสีต่างๆ เศษกระดาษ ฯลฯ 2) พลาสติก 3) แก้ว 4) เหล็ก, อลูมิเนียม และ 5) อื่นๆ

5. การคัดแยกขยะรีไซเคิลและการเพิ่มมูลค่า การแยกขยะมีประโยชน์ ดังนี้

- ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ
- ช่วยประหยัดพลังงาน
- ช่วยลดภาวะโลกร้อน
- ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ
- ช่วยสร้างนิสัยออมให้กับประชาชน และเด็กนักเรียน/นักศึกษา
- ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

6. การมีส่วนร่วมของพนักงานทำความสะอาด ทุกคนช่วยกันคัดแยกขยะกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ใบความรู้ที่ 2

การคัดแยกขยะ(ขยะทองคำ)

เส้นทางขยะ เมื่อแยกทิ้งแล้วขยะไปไหน?

การ แยกขยะ ให้มีประสิทธิภาพ...

ควร เริ่ม จากต้นทาง ที่บ้านท่าน

ขยะย่อยสลายได้	ขยะรีไซเคิล	ขยะอันตราย	ขยะทั่วไป
<p>นำไปผลิตเป็นพลังงาน Biogas / Biomass</p>	<p>นำมาผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์ใหม่อีกครั้ง</p>	<p>นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เพื่อไม่ให้รั่วซึมลงแหล่งน้ำ หรือชั้นผิวดิน</p>	<p>นำไปกำจัดให้ถูกต้อง ตามความเหมาะสม ของแต่ละชุมชน</p>

สถาบันพลังงาน ช.บ.
 (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)
 โทรสาร 053-942007 โทรสาร 053-942363

www.erd.cmu.ac.th
www.facebook.com/erdcmu

5Rs ลดโลกร้อน
 ง่ายๆๆ ภายในบ้านเรา

1. Refect (Reject) ขอร้องไม่
 การปฏิเสธสิ่งที่ไม่จำเป็น สิ่งที่ไม่ดี
 หรือไม่ชอบ
 เช่น ปฏิเสธการซื้อของใหม่ ซึ่ง
 ต้องใช้เงินประมาณ 1,000 บาท
 กว่าจะย่อยสลาย

2. Reduce ลดการใช้ ใช้ Reduce
 ลดการใช้สิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น
 เพื่อลดปริมาณขยะ
 เช่น ถุงพลาสติก 1 ใบ ต้องใช้เงินกว่า 50 บาท
 หรือ การซื้อของมากเกินไป
 และนำมาใช้ซ้ำๆกัน

3. Reuse ใช้ซ้ำใหม่
 การนำสิ่งของมาใช้ซ้ำใหม่
 การนำสิ่งของมาใช้ซ้ำใหม่
 การนำสิ่งของมาใช้ซ้ำใหม่
 เช่น ขวดแก้ว การนำของเก่ามา
 การนำของเก่ามา
 การนำของเก่ามา
 การนำของเก่ามา

4. Repair ซ่อมแซมได้ ให้ Repair
 การซ่อมแซมของเก่า
 ใช้สามารถใช้งานได้
 เช่น การซ่อมแซมเสื้อผ้า อุปกรณ์
 เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ชำรุดต่างๆ

5. Recycle ไม่ใช้...ส่งไป Recycle
 การนำสิ่งของที่ไม่สามารถ
 ใช้ได้ใหม่ โดยนำไปผ่านกระบวนการ
 หรือใช้เพื่อสร้าง
 สิ่งของใหม่ที่สามารถใช้ซ้ำได้ เพื่อเก็บ
 ใช้กระบวนการรีไซเคิล

ใบกิจกรรมที่ 1
เรื่อง การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและได้ประโยชน์ที่มีผลกระทบต่อนักเรียนและชุมชน

ที่	ประเภทของขยะมูลฝอยชุมชน	แยกเพื่อ
1		
2		
3		
4		

ที่	ประเภทของขยะรีไซเคิล (Recycle)
1	
2	
3	
4	
5	

ที่	การคัดแยกขยะรีไซเคิลและการเพิ่มมูลค่า – ประโยชน์ของการรีไซเคิลขยะ
1	
2	
3	
4	
5	
6	

แบบทดสอบความรู้ ขยะทองคำ (การทิ้งขยะ – การแยกขยะ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย **X** ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. การไม่กำจัดขยะ ขยะล้นเมือง มีโทษกับคนที่อาศัยอยู่ทุกประเทศอย่างไร
 - ก. ทำให้ขยะมีมากเกินไป คนเก็บขยะต้องทำงานมากขึ้น
 - ข. ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน เกิดก๊าซเรือนกระจก
 - ค. ทำให้ทุกคนรู้สึกเหม็น ไม่สบายใจมากขึ้น
 - ง. ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายขยะ
2. ขยะย่อยสลายได้ ได้แก่ เศษอาหาร เศษใบไม้ ใบหญ้า สามารถนำไปทำประโยชน์อะไรได้
 - ก. เอาไปทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ เลี้ยงสัตว์
 - ข. เอาไปขายตามร้านรับซื้อของเก่าได้
 - ค. เอาไปรีไซเคิลใช้ใหม่ได้
 - ง. เอาไปกำจัดตามวิธีการ
3. ข้อใดเป็นประเภทของขยะรีไซเคิล
 - ก. ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟ
 - ข. กระป๋องบรรจุสี กระป๋องยาฆ่าแมลง
 - ค. หลอดไฟนีออน กระป๋องบรรจุสารเคมี
 - ง. กระดาษ พลาสติก แก้ว เหล็ก อลูมิเนียม
4. ประโยชน์ของขยะรีไซเคิล ได้แก่อะไรบ้าง
 - ก. สามารถนำไปจำหน่ายห้างสรรพสินค้าได้
 - ข. นำไปให้เด็กๆ ใช้เป็นของเล่นตามบ้านได้
 - ค. ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน และนักเรียน/นักศึกษา
 - ง. ช่วยให้ทุกคนในชุมชนมีงานทำ โดยการเก็บขยะช่วยพนักงานเก็บขยะ
5. นักเรียนมีวิธีการใดที่จะไม่ใช้สิ่งทีก่อให้เกิดมลพิษกับสิ่งแวดล้อม
 - ก. หลีกเลี่ยงการใช้กล่องโฟม เพราะย่อยสลายยาก
 - ข. ควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุธรรมชาติมากขึ้น
 - ค. ควรเผาขยะแทนการฝังกลบ
 - ง. ทิ้งขยะตามแม่น้ำลำคลอง

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 3 คนดีศรีสังคม (พลเมืองดีในชุมชน – การทำความดี)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดีในชุมชน (การทำความดี)
2. บอกลักษณะพลเมืองดีในชุมชน (การทำความดี) ได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อพลเมืองดีในชุมชน (การทำความดี)
4. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในชุมชน (การทำความดี) ได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) นักเรียนเคยเห็นคนทำความดีในชุมชนของนักเรียนหรือไม่ เขาทำความดีอะไร
 - 2) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างกับที่ได้เห็นเขาทำความดี
 - 3) นักเรียนทำความดีอะไรได้บ้างในชุมชนของนักเรียน ครูละคำถามให้นักเรียนคิดหลังจากดูคลิปต่างๆ เสร็จครูถามอีกครั้งหนึ่ง
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ครูผู้สอนด้วยหัวใจ** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนคิดว่าเขาวัวเป็นคนอย่างไร (มีความผิดปกติ ไม่สูงส่งกับเพื่อน)
 - 2) เขาเป็นออทิสติก ออทิสติกเป็นอย่างไร (เป็นคนที่มีสมองผิดปกติ แต่มีความเป็นอัจฉริยะในตัวเองได้ เช่น เก่งดนตรี เก่งคณิตศาสตร์ เก่งดาราศาสตร์ เป็นต้น)
 - 3) ใครเป็นคนที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งด้านการเรียนและการงาน (ครู)
 - 4) นักเรียนคิดว่า ครูเป็นคนดีเพียงใด (เป็นผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่รองจากพ่อแม่ ครูเป็นผู้ให้การสอนนักเรียนแต่ละครั้งครูต้องเตรียมการสอน หาสื่อต่างๆ เช่น คลิป ตัวอย่าง เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด ฯลฯ)
 - 5) นักเรียนจะตอบแทนพระคุณครูได้อย่างไรบ้าง
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง **ลุงพอใจ – คนดีของสังคม** ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ลุงพอใจเป็นคนอย่างไร (ใจบุญ ทำบุญตักบาตรพระ, มีน้ำใจ แบ่งเงินค่าขนมให้เด็กผู้หญิง)

- 2) ลุงพอใจทำงานอะไร (เก็บขยะขาย)
- 3) ใครเป็นคนดีของสังคม (ลุงพอใจ)
- 4) ใครเป็นผู้มีความกตัญญู (เด็กผู้หญิงที่ลุงพอใจเอาเงินให้ซื้อไอศกรีม)
- 5) นักเรียนได้ซื้อคิอะไรบ้าง (การทำความดี ย่อมได้รับผลตอบแทนความดีเสมอ หรือ
ที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”)

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง ทดสอบสังคม - ปลอมตัวเป็นคนเร่ร่อนเพื่อขอข้าวกิน ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

- 1) แม่ค้าต่างๆ เป็นคนอย่างไร (เป็นคนดีมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของให้คนยากจน)
- 2) นักเรียนคิดว่าคนที่ปลอมตัวเป็นคนเร่ร่อน เป็นคนดีหรือไม่ อย่างไร (เป็นคนดี กลับไปตอบแทนแม่ค้า โดยซื้อของแม่ค้ามากขึ้น แล้วนำไปให้คนอื่นอีก)
- 3) จากคุคลิปมาทั้งหมดแล้ว นักเรียนได้ซื้อคิอะไรบ้าง

6. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกซองความรู้แบบ Jigsaw ให้นักเรียนแจกกัน อ่านคนละตอน เมื่อแต่ละคนในกลุ่มอ่านจบแล้วให้นักเรียนแชร์ความรู้ที่นักเรียนได้อ่านให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง

7. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 ให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง แล้วช่วยกันเขียนสรุปตามตารางงานกรรณกิจกรมที่ให้มีา

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์/ผลของการทำความดี ผลเสียของการทำความชั่ว และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการทำความดี	ที่	ผลเสียของการทำความชั่ว
1	ผู้ทำให้เกิดความสุขกาย สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง	1	เป็นทุกข์ทั้งกายใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง
2	ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข	2	ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันไม่มีความสุข
3	สังคมสงบสุข	3	สังคมเดือดร้อน
4	เกิดความรักความสามัคคี	4	เกิดการทะเลาะวิวาท
5	ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น	5	มีคนดุดินนินทา

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง การทำความดี
1	เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
2	ช่วยทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
3	ประหยัดอดออม
4	รักใคร่มีความสามัคคีกัน
5	เมื่อเติบโตต้องเลี้ยงดูบิดามารดา
6	เมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว ต้องทำบุญให้ท่าน
7	ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
8	แสดงความเคารพด้วยความนอบน้อม
9	พูดจาสุภาพอ่อนหวาน
10	ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
11	ระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของครู

9. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง ครูผู้สอนด้วยหัวใจ
2. คลิปเรื่อง ลุงพอใจ – คนดีของสังคม
3. คลิปเรื่อง ทดสอบสังคม - ปลอมตัวเป็นคนเร่ร่อนเพื่อขอข้าวกิน
4. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การทำความดี
5. ใบงานที่ 1 ผังความคิด (Mind Map) เรื่อง การทำความดีทางกาย ทางวาจา และ

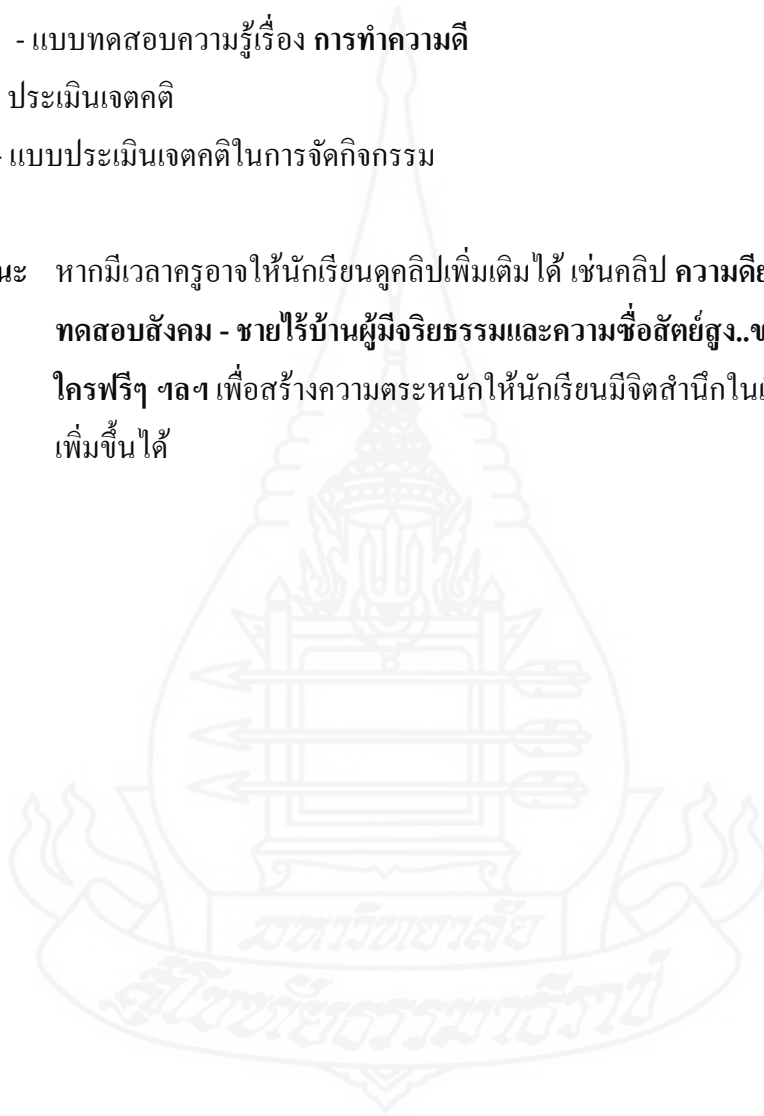
ทางใจ

6. ใบงานที่ 2 ประโยชน์/ผลของการทำความดี ผลเสียของการทำความชั่ว และ
ความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม
 7. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง การทำความดี
 8. เอกสารสำหรับครู 2 เรื่อง บันทึกความดี
- (คลิป 1. – 3. จาก <https://www.youtube.com/>)

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
2. การทดสอบความรู้
 - แบบทดสอบความรู้เรื่อง การทำความดี
3. ประเมินเจตคติ
 - แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เช่นคลิป ความดีย่อมนะทุกสิ่ง, ทดสอบสังคม - ขยไ้บ้านผู้มีจริยธรรมและความซื่อสัตย์สูง..ขอไม่รับเงินจากใครฟรีๆ ฯลฯ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีจิตสำนึกในเรื่อง การทำความดีเพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู 1

การทำความดี

การทำความดี คือ การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีซึ่งจะต้องเกิดจากเจตนาที่ดีการทำความดีสามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาและใจ ดังนี้

1. การทำความดีทางกาย สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) ตั้งใจเรียน
- 2) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น
- 3) ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
- 4) เมตตากรุณาต่อคนและสัตว์
- 5) ทำประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ

2. การทำความดีทางวาจา สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) พูดจาไพเราะ
- 2) พูดความจริง
- 3) พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์
- 4) พูดในสิ่งที่ถูกต้อง
- 5) พูดให้เกิดความสามัคคี

3. การทำความดีทางใจ สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น
- 2) มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง
- 3) คิดให้อภัยกับผู้ที่ทำผิดพลาด
- 4) พยายามข่มใจไม่ให้โกรธ เมื่อมีคนทำไม่ดีกับเรา

การทำความดีที่ปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาและใจ ดังภาพข้างล่างนี้

ผลของการทำความดี เช่น

- 1) ผู้ทำให้เกิดความสุขกาย สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- 2) ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 3) สังคมสงบสุข
- 4) เกิดความรักความสามัคคี
- 5) ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

ข้อดีของ ทำดี พุทธิ และคติ และข้อเสียของ ทำชั่ว พุทธิ และคติ

พระพุทธเจ้าท่านอธิบายไว้ว่า เมื่อคนเรา ทำดี พุทธิ และคติ นั้น มีข้อดีดังนี้

ที่	ข้อดีของ ทำดี พุทธิ และคติ
1	ตัวเราเองก็จะดีเตียนตนเองไม่ได้
2	ใครรู้ย่อมสรรเสริญ
3	ชื่อเสียงของความดีนั้นย่อมกระฉ่อนไปไกล
4	ไม่หลงไปกับสิ่งไม่เหมาะ
5	เมื่อตายก็ได้ไปในที่อันเหมาะ

ที่	ข้อเสียของ ทำชั่ว พุทธิ และคติ
1	ตัวเราเองก็จะดีเตียนตนเอง
2	ใครรู้เขาก็ว่าเอาได้
3	ชื่อเสียงความชั่วก็กระฉ่อนเช่นกัน
4	หลงไปกับสิ่งไม่เหมาะ
5	ตอนตายก็ได้ไปในที่อันไม่ควร

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นศาสนิกชน

- 1) ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาของตน
- 2) ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก
- 3) ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- 4) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- 5) เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นบุตร

- 1) เคารพและเชื่อฟังคำสั่ง
- 2) ช่วยทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
- 3) ประหยัดอดออม
- 4) รักใคร่มีความสามัคคีกัน
- 5) เมื่อเติบโตต้องเลี้ยงดูบิดามารดา
- 6) เมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว ต้องทำบุญให้ท่าน

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นลูกศิษย์

- 1) เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์
- 2) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 3) แสดงความเคารพด้วยความนอบน้อม
- 4) พูจาสุภาพอ่อนหวาน
- 5) ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
- 6) ระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของครู

เอกรินทร์ สิมหาศาล และคณะ. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.5. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ ๙: อักษรเจริญทัศน์. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/1604>.

เอกสารสำหรับครู 2

บันทึกความดี

บันทึกความดี เป็นสมุดที่ใช้ในการบันทึกในสิ่งที่ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่ทำให้เกิดผลดีอย่างมีคุณค่าต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม รวมถึงต่อตนเอง ซึ่ง “ความดี” ที่ทำให้เกิดผลดีอย่างมีคุณค่าต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม รวมถึงต่อตนเอง มีดังนี้

ผลดีต่อผู้อื่น โดยเฉพาะที่ไม่จำกัดพวก เหล่า ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ

ผลดีต่อส่วนรวม รวมถึงต่อหมู่คณะ ต่อองค์กร ต่อชุมชน ต่อสังคม ต่อโลก ฯลฯ

ผลดีต่อตนเอง ได้แก่การพัฒนาตนเองอย่างเป็นคุณและสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาทางกาย ทางอารมณ์ ทางความคิด ทางจิตวิญญาณ ทางสติ ปัญญา ความสามารถ ฯลฯ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำบันทึกความดี

จากการทำบันทึกความดีในครั้งนี้ ทำให้ได้รู้ว่า ในทุกๆวัน เราทำความดีได้ การทำความดีไม่ใช่เรื่องยาก มีอยู่ทั่วไปในสังคม การทำดีทำให้จิตใจสงบ จิตใจแจ่มใส เมื่อจิตใจสงบทุกอย่างก็จะดีเอง และความดีนั้นบางคนอาจไม่รู้ บางคนอาจไม่เห็น แต่เราก็สามารถรับรู้ได้ด้วยใจ แค่นั้นก็ทำให้เราอิ่มใจแล้ว ความดีแม้เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็มีความสุขใจทั้งผู้ให้และผู้รับ ดังนั้น การทำความดีไม่ใช่เรื่องยากเกินไปสำหรับทุกคน เมื่อทุกคนทำแต่ความดี ทุกคนก็จะสงบ สังคมก็จะสงบสุข ทุกคนก็อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ เมื่อทุกคนทำบันทึกความดี ทุกคนก็จะนึกถึงแต่เรื่องดี ทำแต่เรื่องดี สังคมที่มีแต่คนดี สังคมนั้นก็มีความสุข เมื่อทุกคนคิดแต่สิ่งดี ทำแต่สิ่งดี ก็จะคิดถึงส่วนรวม คิดที่จะให้สังคมมีการพัฒนา อยากให้สังคมนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมนั้นก็จะพัฒนาเพราะทุกคนคิดและทำแต่สิ่งที่ดีเพื่อสังคม

บรรณานุกรม

วันเพ็ญ เพ็ญ สมพงษ์ (2455). การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน. [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/blog/pensompong>

ใบความรู้ 1

การทำความดี

การทำความดี คือ การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีซึ่งจะต้องเกิดจากเจตนาที่ดีการทำความดีสามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาและใจ ดังนี้

1. การทำความดีทางกาย สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) ตั้งใจเรียน
- 2) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น
- 3) ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
- 4) เมตตากรุณาต่อคนและสัตว์
- 5) ทำประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ

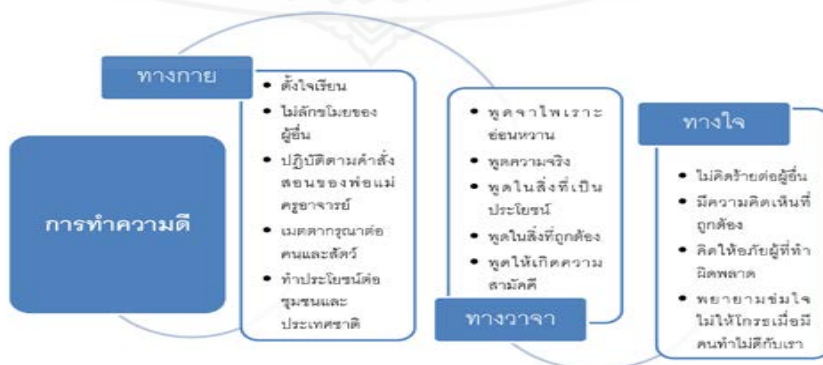
2. การทำความดีทางวาจา สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) พูดจาไพเราะ
- 2) พูดความจริง
- 3) พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์
- 4) พูดในสิ่งที่ถูกต้อง
- 5) พูดให้เกิดความสามัคคี

3. การทำความดีทางใจ สามารถประพฤติปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น
- 2) มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง
- 3) คิดให้อภัยกับผู้ที่ทำผิดพลาด
- 4) พยายามข่มใจไม่ให้โกรธ เมื่อมีคนทำไม่ดีกับเรา

การทำความดีที่ปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาและใจ ดังภาพข้างล่างนี้

ผลของการทำความดี เช่น

- 1) ผู้ทำเกิดความสุขกาย สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- 2) ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 3) สังคมสงบสุข
- 4) เกิดความรักความสามัคคี
- 5) ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

ข้อดีของ ทำดี พุทธิ และคติ และข้อเสียของ ทำชั่ว พุทธิ และคติ

พระพุทธเจ้าท่านอธิบายไว้ว่า เมื่อคนเรา ทำดี พุทธิ และคติ นั้น มีข้อดีดังนี้

ที่	ข้อดีของ ทำดี พุทธิ และคติ	ที่	ข้อเสียของ ทำชั่ว พุทธิ และคติ
1	ตัวเราเองก็จะดีเตียนตนเองไม่ได้	1	ตัวเราเองก็จะดีเตียนตนเอง
2	ใครรู้ย่อมสรรเสริญ	2	ใครรู้เขาก็ว่าเอาได้
3	ชื่อเสียงของความดีนั้นย่อมกระฉ่อนไปไกล	3	ชื่อเสียงความชั่วก็กระฉ่อนเช่นกัน
4	ไม่หลงไปกับสิ่งไม่เหมาะ	4	หลงไปกับสิ่งไม่เหมาะ
5	เมื่อตายก็ได้ไปในที่อันเหมาะ	5	ตอนตายก็ได้ไปในที่อันไม่ควร

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นศาสนิกชน

- 1) ยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาของตน
- 2) ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก
- 3) ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- 4) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- 5) เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นบุตร

- 1) เคารพและเชื่อฟังคำสั่ง
- 2) ช่วยทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
- 3) ประหยัดอดออม
- 4) รักใคร่มีความสามัคคีกัน
- 5) เมื่อเติบโตต้องเลี้ยงดูบิดามารดา
- 6) เมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว ต้องทำบุญให้ท่าน

การปฏิบัติตนในฐานะเป็นลูกศิษย์

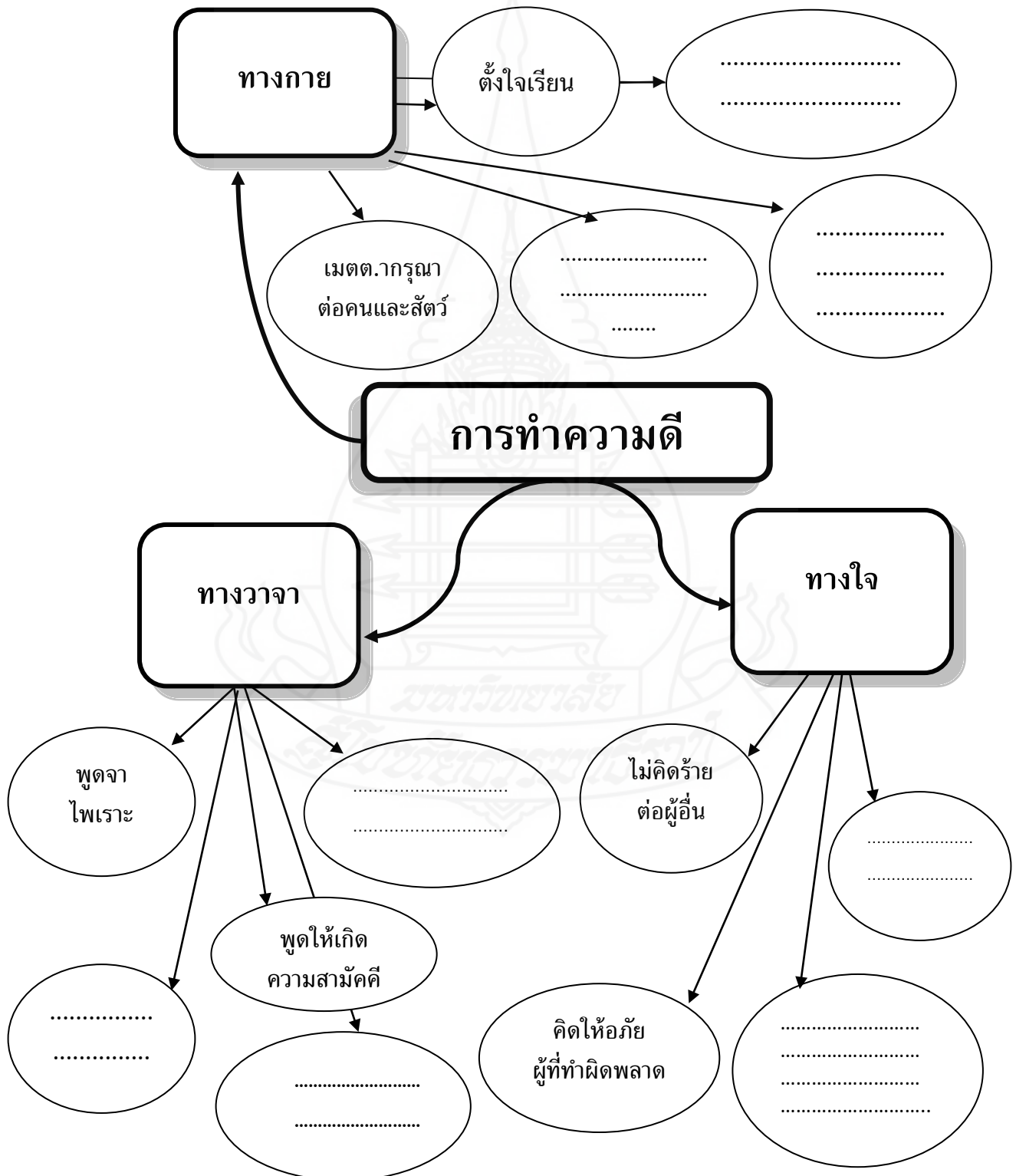
- 1) เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์
- 2) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 3) แสดงความเคารพด้วยความนอบน้อม
- 4) พูดยาสุภาพอ่อนหวาน
- 5) ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
- 6) ระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของครู

ใบกิจกรรมที่ 1

ผังความคิด (Mind Map)

เรื่อง การทำความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปการประพฤติปฏิบัติการทำความดี ทางกาย ทางวาจาและทางใจ
ดังผังความคิดข้างล่างนี้

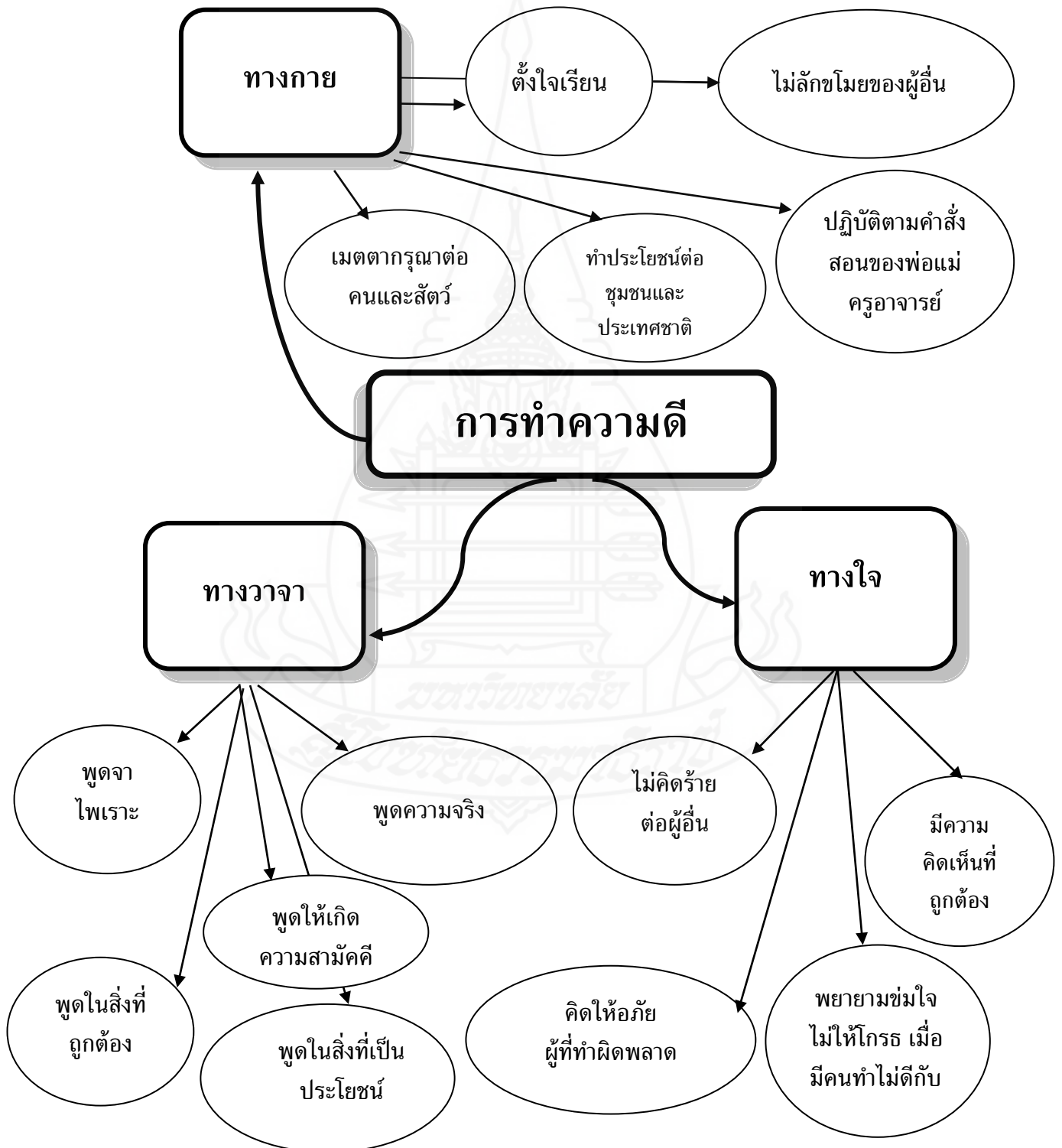

เจดยใบกิจกรรมที่ 1

ผังความคิด (Mind Map)

เรื่อง การทำความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปการประพฤติปฏิบัติการทำความดี ทางกาย ทางวาจาและทางใจ
ดังผังความคิดข้างล่างนี้

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง การทำความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์/ผลของการทำความดี ผลเสียของการทำความชั่ว และ
ความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากการทำความดี	ที่	ผลเสียของการทำความชั่ว
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง การทำความดี
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	

เจดีย์ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง การทำความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ

ที่	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการทำความดี
1	ผู้ทำให้เกิดความสุขกาย สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
2	ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
3	สังคมสงบสุข
4	เกิดความรักความสามัคคี
5	ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

ที่	ผลเสียของการการทำความชั่ว
1	เป็นทุกข์ทั้งกายใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง
2	ผู้ทำและผู้รับอยู่ร่วมกันไม่มีความสุข
3	สังคมเดือดร้อน
4	เกิดการทะเลาะวิวาท
5	มีคนตินินินทา

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง การทำความดี
1	เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
2	ช่วยทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
3	ประหยัดอดออม
4	รักใคร่มีความสามัคคีกัน
5	เมื่อเติบโตต้องเลี้ยงดูบิดามารดา
6	เมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว ต้องทำบุญให้ท่าน
7	ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
8	แสดงความเคารพด้วยความนอบน้อม
9	พูดจาสุภาพอ่อนหวาน
10	ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
11	ระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของครู

แบบทดสอบความรู้

เรื่อง คนดีศรีสังคม (พลเมืองดีในชุมชน – การทำความดี)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดที่เรียกว่า การทำความดีด้วยการประพฤติปฏิบัติ

- ก. ไม่คิดอาฆาตพยายาบาท
- ข. พุดให้เกิดความสามัคคี
- ค. ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์
- ง. พยายามข่มใจไม่ให้โกรธ เมื่อมีคนทำไม่ดีกับเรา

2. บุคคลใดที่เป็นผู้กระทำความดี “ทางวาจา”

- ก. เด็กชายณัฐ ไม่พูดโกหก พุดจามีคำว่า “ครับ” ทุกครั้งที่พุดกับครู
- ข. เด็กหญิงพอใจ ไม่เคยคิดร้ายต่อผู้อื่น และคิดแต่สิ่งที่ดีต้องเสมอ
- ค. เด็กชายบอกลช่วยดูบ้าน ล้างจาน และทำกับข้าวด้วยความเต็มใจ
- ง. เด็กหญิงลำดวนออมเงินใส่กระปุกทุกวันๆ ละ 5 บาท

3. ข้อใดเป็นผลการทำความดี ดีที่สุด

- ก. ทำให้ผู้ทำจะระลึกถึงและตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ครู
- ข. ทำให้ผู้ทำจะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ
- ค. ทำให้ผู้ทำได้รับการแสดงความเคารพด้วยความนอบน้อมถ่อมตน
- ง. ผู้ทำเกิดความสุกกาย สุขใจ เพราะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง และได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

4. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนดีในฐานะเป็นลูกที่ดี

- ก. ช่วยกวาดลานวัด และรดน้ำต้นไม้บริเวณสวนสาธารณะ
- ข. ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน เมื่อเติบโตได้เลี้ยงดูบิดามารดา
- ค. ช่วยแจกของให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ง. ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาของตน และช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก

5. บุคคลใดที่เป็นผู้กระทำความดีต่อครูอาจารย์

- ก. เด็กชายวิฑูรย์ช่วยครูทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
- ข. เด็กหญิงวรรณดีตั้งใจเรียน และปฏิบัติตามคำสั่งสอน
- ค. เด็กชายป่วนชอบเล่นไพ่ และคุยกับเพื่อน ในขณะที่ครูสอน
- ง. เด็กหญิงลำเจียกมักจะเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา ฯลฯ

คำตอบ ข้อ 1-ค, ข้อ 2-ก, ข้อ 3-ง, ข้อ 4-ข, ข้อ 5-ข

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 4 วิถีชีวิตในชุมชน (วิถีชีวิตประชาธิปไตยในวัฒนธรรม ประเพณีไทย)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ พฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตย คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม ที่มีคุณค่าปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมและประเพณีของไทย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนและครูสนทนาเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ ดังตัวอย่าง
 - ใครเคยไปเที่ยวงานสงกรานต์ต่างจังหวัดบ้าง ประเพณีสงกรานต์ที่นั่นเหมือนหรือแตกต่างจากประเพณีสงกรานต์ในท้องถิ่นของเราอย่างไร
 - นักเรียนคิดว่าประเพณีสงกรานต์มีความสำคัญอย่างไร
 - เหตุใดเราจึงต้องรักษาประเพณีสงกรานต์ไว้
2. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ **ประเพณีสงกรานต์ที่แสดงพฤติกรรมตามวิถีประชาธิปไตย** คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม ดังนี้

คารวธรรม – การเคารพนับถือพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ ได้แก่ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การขอพร สรงน้ำพระ ทำบุญตักบาตร

สามัคคีธรรม – ความร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรม ได้แก่ การช่วยกันเตรียมอาหารทำบุญ การเล่นสาดน้ำ การรวมญาติ การร่วมมือกันของชาวบ้านเตรียมจัดงานสรงน้ำพระที่วัด การลงแขก

ปัญญาธรรม – การใช้เหตุผลในการทำงาน ได้แก่ วางแผนเดินทางไปร่วมกิจกรรม วางแผนเตรียมจัดงานที่วัด ฟังธรรม
3. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม (กลุ่มละ 4-5 คน) ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มบอกวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นของตนเองคนละ 1 เรื่อง แต่ละกลุ่มคัดเลือกวัฒนธรรมประเพณีที่สมาชิกลงความเห็นว่าเป็นที่น่าสนใจที่สุด 1 เรื่อง
4. ในแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่กลุ่มคัดเลือกตามแนวทางวิถีประชาธิปไตย โดยศึกษาจากตัวอย่างประเพณีสงกรานต์
5. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานและส่งครู
6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดสำคัญว่าวัฒนธรรม ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นมีคุณค่าและเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามแนวทางในวิถีประชาธิปไตย

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพ และหนังสือ วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ
2. ใบกิจกรรมที่ 1 วิธีประชาธิปไตยในวัฒนธรรม ประเพณีไทย

การวัดผลการประเมินผล

1. การสังเกต สังเกตพฤติกรรมด้านคารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม จากการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน และกิจกรรมกลุ่ม
2. ประเมินผลงาน จากใบกิจกรรมที่ 1
3. ประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม
4. ประเมินพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน (แบบบันทึกความดีของครู และนักเรียน)

ใบกิจกรรมที่ 1

มีชีวิตในชุมชน (วิถีประชาธิปไตยในวัฒนธรรม ประเพณีไทย)

คำชี้แจง : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์วิถีประชาธิปไตยด้าน การวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญารธรรมในวัฒนธรรมและประเพณีไทย ที่กลุ่มคัดเลือกลงในตาราง

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 5 อาสาสมัครจิตอาสา (จิตสาธารณะ)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
2. บอกลักษณะจิตสาธารณะได้
3. มีเจตคติที่ดีต่อจิตสาธารณะ
4. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนี้
2. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามนักเรียนว่า
 - 1) นักเรียนเคยเก็บขยะในชุมชนของนักเรียนไปทิ้งถังหรือไม่
 - 2) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างกับที่ได้ทำเช่นนั้น
 - 3) ในชุมชนของนักเรียน ผู้มีจิตสาธารณะมีคุณลักษณะอย่างไร ครูละคำถามให้นักเรียนคิด หลังจากดูคลิปต่างๆ เสร็จครูถามอีกครั้งหนึ่ง
3. ครูเปิดคลิปเรื่อง จิตสาธารณะ - ภาพยนตร์สั้น เรื่อง ยอด _การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทำประโยชน์เพื่อสังคม ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ดูคลิปนี้แล้ว นักเรียนคิดว่ายอดเป็นคนอย่างไร (มีจิตใจดี จิตอาสาช่วยเก็บขยะ)
 - 2) คนทำดีแล้ว จะได้ผลตอบแทนอะไร (ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี เช่น นายยอดได้รับการยกย่องเป็นคนดี ได้รับโล่ประกาศคุณความดี)
4. ครูเปิดคลิปเรื่อง จิตอาสา - จิตสาธารณะผู้นำรัก ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้
 - 1) ทำไมนายจิตถึงต้องล้างส้วม (ไปโรงเรียนสาย)
 - 2) นายจิตเป็นคนอย่างไร (มีจิตใจดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น แม้กระทั่งสัตว์ เช่น เต่า)
 - 3) ทำไมจิตไปโรงเรียนสาย (ในระหว่างทางเขาช่วยเพื่อนบ้านอยู่ เช่น ไปซื้อน้ำมันให้กับผู้ชายที่ข้มมอเตอร์ไซด์ น้ำมันหมด, เก็บกวาดเศษขวดที่แตกเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่คนอื่น)
 - 4) นักเรียนคิดว่า การกระทำของจิตที่เห็นแก่ประโยชน์คนอื่นนั้น เขาเรียกว่าเป็นผู้มีจิตอะไร (มีจิตอาสา จิตสาธารณะ)

5) นักเรียนได้ซื้อคิอะไรบ้าง (ทุกคนทำผิดพลาดกันได้ เช่น รถครูเสีย ครูก็ไปโรงเรียนสายได้)

5. ครูเปิดคลิปเรื่อง จิตสาธารณะ – Lead India –The Tree (พลเมืองดีวิถี ปชต.) ให้ นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้

1) เด็กคนที่เสียสละมาดันต้นไม้ให้พ้นจากถนนเพื่อการจราจรจะได้ดำเนินต่อไป เป็นคนอย่างไร (เป็นคนดีมีน้ำใจ ทำดีเพื่อสาธารณะ)

2) นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับเด็กคนนี้ (เป็นคนดี มีจิตใจงาม มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์คนอื่นมากกว่าส่วนตัว)

3) จากคลิปมาทั้งหมดแล้ว นักเรียนได้ซื้อคิอะไรบ้าง

4) ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ มีอะไรมากบ้าง

4.1) คิดในทางบวก คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น

4.2) มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เกื้อกูล เป็นธรรมชาติ

4.3) ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่นิ่งดูเฉย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ

4.4) ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน

4.5) มีความเข้าใจผู้อื่น ไม่ทักถามผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น

4.6) มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

4.7) มีความรักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช

4.8) มีการสื่อสารที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ครูแจกซองความรู้แบบ Jigsaw ให้นักเรียนแจกกันอ่านคนละตอน เมื่อแต่ละคนในกลุ่มอ่านจบแล้วให้นักเรียนแชร์ความรู้ที่นักเรียนได้อ่านให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง

7. ครูแจกใบความรู้ที่ 1 ให้นักเรียนอ่านทบทวนอีกครั้ง แล้วช่วยกันเขียนสรุปตามตารางงานกรรณกิจกรมที่ให้มีมา

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์/ผลดีของผู้มีจิตสาธารณะที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกในชุมชน ผลเสียของผู้ไม่มีจิตสาธารณะที่ไม่มีพฤติกรรมที่แสดงออกในชุมชน และความคาดหวังของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสังคม

ที่-	ผลดี/ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ	ที่-	ผลเสียของการเป็นผู้ไม่มีจิตสาธารณะ
1	เป็นผู้ที่มีความคิดในทางที่ดีต่อคนอื่น และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น	1	มีความคิดร้ายต่อผู้อื่น และไม่ประสบความสำเร็จ
2	เป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ง่ายอย่างเป็นที่รักใคร่ของคนรอบข้าง และมักจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเมื่อตนเองเดือดร้อน	2	ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเมื่อตนเองเดือดร้อน
3	เป็นที่ต้องการของสังคม	3	เป็นที่รังเกียจของสังคม
4	ไม่เห็นแก่ตัว ได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนรอบข้าง	4	มีความเห็นแก่ตัว ไม่ได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนรอบข้าง
5	มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ไม่ท้อถอยและไม่ซ้ำเติมผู้อื่น	5	ไม่มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ชอบท้อถอยและซ้ำเติมผู้อื่น
6	เป็นคนที่มิมีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง เห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น	6	เป็นคนที่ไร้เหตุผล ชอบเอาแต่ใจตนเอง ไม่เห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น
7	จะได้รับความรัก และความเมตตาจากผู้อื่น	7	จะไม่ได้รับความรัก และความเมตตาจากผู้อื่น
8	มักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง	8	มักไม่ได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
9	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์อย่างมีความสุข	9	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ติดกับผู้อื่น ไม่สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์

ที่-	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม เรื่อง จิตสาธารณะ
1	คิดในทางบวก คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
2	มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เกื้อกูลเป็นธรรมชาติ
3	ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่นิ่งดูดาย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ
4	ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคมเรื่อง จิตสาธารณะ
5	มีความเข้าใจผู้อื่น ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
6	มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวง หาความรู้ใหม่ อยู่เสมอ
7	มีความรักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช
8	มีการสื่อสารที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

9. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ ให้นักเรียนทำ

10. ครูแจกแบบประเมินให้นักเรียนประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเรื่อง จิตสาธารณะ - ภาพยนตร์สั้น เรื่อง ยอด (การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทำประโยชน์เพื่อสังคม)

2. คลิปเรื่อง จิตสำนึก - จิตสาธารณะผู้นำรัก

3. คลิปเรื่อง จิตสาธารณะ – Lead India –The Tree (พลเมืองดีวิถี ปชต.)

4. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง จิตสาธารณะ

5. ใบงานที่ 1 ผังความคิด (Mind Map) เรื่อง จิตสาธารณะ

6. ใบงานที่ 2 ความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคม เรื่อง จิตสาธารณะ

7. เอกสารสำหรับครู 1 เรื่อง จิตสาธารณะ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม

2. การทดสอบความรู้

- แบบทดสอบความรู้เรื่อง จิตสาธารณะ

3. ประเมินเจตคติ

- แบบประเมินเจตคติในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ หากมีเวลาครูอาจให้นักเรียนดูคลิปเพิ่มเติมได้ เพื่อสร้างความตระหนักให้

นักเรียนมีจิตสำนึกในเรื่อง จิตสาธารณะ เพิ่มขึ้นได้

เอกสารสำหรับครู 1

จิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรารถนาจะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของคนว่าสามารถรวมแก้ไขปัญหาคือ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคมเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกวันนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความมีน้ำใจไมตรีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรา หรือเราไม่ได้เดือดร้อนด้วย แต่ก็เต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน นั่นคือ การแสดงออกมามีจิตสาธารณะนั่นเอง

จิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างไร?

การที่มนุษย์ในสังคมจะแสดงออกซึ่งการมีจิตสาธารณะนั้นเป็นเรื่องที่ยาก หากไม่ได้รับการเลี้ยงดูมาแบบส่งเสริมหรือเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ สังคมก็จะเป็นไปแบบเห็นแก่ตัว คือ ตัวใครตัวมัน ไม่สนใจสังคมรอบข้างคิดแต่ประโยชน์แห่งตนเท่านั้น ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น ดังนั้น การศึกษาแนวทางและความสำคัญของการมีจิตสาธารณะเพื่อให้เกิดในจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่เราควรกระทำ เพื่อสังคมที่น่าอยู่ต่อไป ทั้งนี้เพราะเด็กช่วงแรกเกิดจนถึงก่อน 10 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการรับการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ดัดง่าย” ฉะนั้นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการด้านสังคมและด้านจิตใจของเด็กจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม จะส่งผลให้ การเมือง เศรษฐกิจ ศีลธรรมในสังคมนั้นดีขึ้น

เด็กที่มีจิตสาธารณะมีลักษณะอย่างไร?

เด็กที่มีจิตสาธารณะจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมี

ส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง ซึ่งสังเกตได้ ดังนี้

- 1) คิดในทางบวก (Positive thinking) คือ คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
- 2) มีส่วนร่วม (Participation) คือ การมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เกื้อกูล เป็นธรรมชาติ
- 3) ทำตัวเป็นประโยชน์ (Useful) คือ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่นิ่งดูดาย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ
- 4) ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish) คือ การฝึกเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน
- 5) มีความเข้าใจ (Understand) คือ เข้าใจผู้อื่น (Empathy) ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
- 6) มีใจกว้าง (Broad Mind) คือ มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวง หาความรู้ใหม่อยู่เสมอ
- 7) มีความรัก (Love) คือ รักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช
- 8) มีการสื่อสารที่ดี (Communication) คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เด็กจะได้ประโยชน์อะไรจากการมีจิตสาธารณะ?

การที่เด็กๆ มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็น จิตสาธารณะ แล้วนั้น จะส่งผลที่ดีต่อตนเองได้ ดังนี้

- 1) เป็นเด็กที่มีความคิดในทางที่ดีต่อคนอื่น และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น
- 2) เป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ง่ายๆ เป็นที่รักใคร่ของคนรอบข้าง และมักจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเมื่อตนเองเดือดร้อน
- 3) ทำตัวเป็นประโยชน์ เป็นที่ต้องการของสังคม
- 4) ไม่เห็นแก่ตัว ได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนรอบข้าง
- 5) มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
- 6) เป็นคนที่มีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง เห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น

- 7) จะได้รับความรัก ความเมตตา กรุณา จากผู้อื่น
- 8) มักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
- 9) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ อย่างมีความสุข

พ่อแม่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกมีจิตสาธารณะได้อย่างไร?

จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก คอยแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะ และปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็ก ดังนี้

1) ฝึกระเบียบวินัย ให้มีความรับผิดชอบตามวัย เปิดโอกาสให้ลูกเรียนรู้ด้านวินัยจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ทั้งขยับลงดังทุกครั้ง

2) การมีกิจกรรม และใช้สิ่งของร่วมกันในสังคม การพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เด็กในการใช้สิ่งของร่วมกัน คุณแลทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมและมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกัน การปลูกฝังหรือเสริมสร้างไว้ตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง โดยในการปลูกฝังนั้น ควรให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ เช่น การใช้ลานกิจกรรมของชุมชน การพาออกไปสวนสาธารณะ การใช้ห้องสมุดประชาชน

3) ฝึกฝนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการกระทำที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างแท้จริงจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย และควรทำให้เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย และเกิดการพัฒนาตามลำดับ ซึ่งในการฝึก อบรม ปลูกฝัง หรือพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เด็กนั้น ควรมีครูหรือผู้ใหญ่คอยดูแลชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง เด็กจะได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม

4) เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูก แนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคม จะเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝัง อบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อยๆ ใ้มนำใจของเด็กให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง และการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นจำต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน

5) ร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังจิตสาธารณะ สถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีแต่ความคลอนแคลนสังคมก็พลอยคลอนแคลนไปด้วย และเด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่คลอนแคลนจะมีจิตสำนึกที่คลาดเคลื่อน การสอนและการอบรมของสถาบันครอบครัวควรดำเนินการให้สอดคล้องประสานไปในจุดหมายเดียวกันกับการสอนการอบรมของ

สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนาเพื่อปูพื้นฐาน หรือฝังรากให้เด็กมีจิตสำนึกที่เป็นสัมมาทิฐิ ตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เป็นกำลังในการสร้างสรรค์สังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

เกร็ดความรู้เพื่อครู

แนวทางที่สำคัญในการสร้างจิตสาธารณะที่ควรเน้นการส่งเสริม คือ สร้างวินัยในตนเอง ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 . จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยา*
ภาษา. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2560). *จิตสาธารณะ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดือนตุลา.
- วีรวัธ มามะศิรินันท์ และเสาวลักษณ์ อัสวเทววิช. (2551). *จิต 5 ปั้นยอดมนุษย์*.
 กรุงเทพฯ :บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท

ใบความรู้ 1

จิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึกตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรารถนาจะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองที่สามารถร่วมแก้ไขปัญหาคได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับคนในสังคมเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกวันนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความมีน้ำใจไมตรีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรา หรือเราไม่ได้เดือดร้อนด้วย แต่ก็เต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน นั่นคือ การแสดงความมีจิตสาธารณะนั่นเอง

จิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างไร?

การที่มนุษย์ในสังคมจะแสดงออกซึ่งการมีจิตสาธารณะนั้นเป็นเรื่องที่ยาก หากไม่ได้รับการเลี้ยงดูมาแบบส่งเสริมหรือเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ สังคมก็จะเป็นไปแบบเห็นแก่ตัว คือ ตัวใครตัวมัน ไม่สนใจสังคมรอบข้างคิดแต่ประโยชน์แห่งตนเท่านั้น ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง **อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำ** ที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ **ขาดคนอาสาสมัคร** พัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น ดังนั้น การมีจิตสาธารณะในจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อสังคมที่น่าอยู่ต่อไป

นักเรียนที่มีจิตสาธารณะมีลักษณะอย่างไร?

นักเรียนที่มีจิตสาธารณะจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษา

สาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง ซึ่งสังเกตได้ ดังนี้

- 1) คิดในทางบวก (Positive thinking) คือ คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
- 2) มีส่วนร่วม (Participation) คือ การมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เกื้อกูล เป็นธรรมชาติ
- 3) ทำตัวเป็นประโยชน์ (Useful) คือ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่นิ่งดูดาย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ
- 4) ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish) คือ การฝึกเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน
- 5) มีความเข้าใจ (Understand) คือ เข้าใจผู้อื่น (Empathy) ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
- 6) มีใจกว้าง (Broad Mind) คือ มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวง หาความรู้ใหม่อยู่เสมอ
- 7) มีความรัก (Love) คือ รักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช
- 8) มีการสื่อสารที่ดี (Communication) คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

นักเรียนจะได้ประโยชน์อะไรจากการมีจิตสาธารณะ?

การที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นจิตสาธารณะแล้วนั้น จะส่งผลที่ดีต่อตนเองได้ ดังนี้

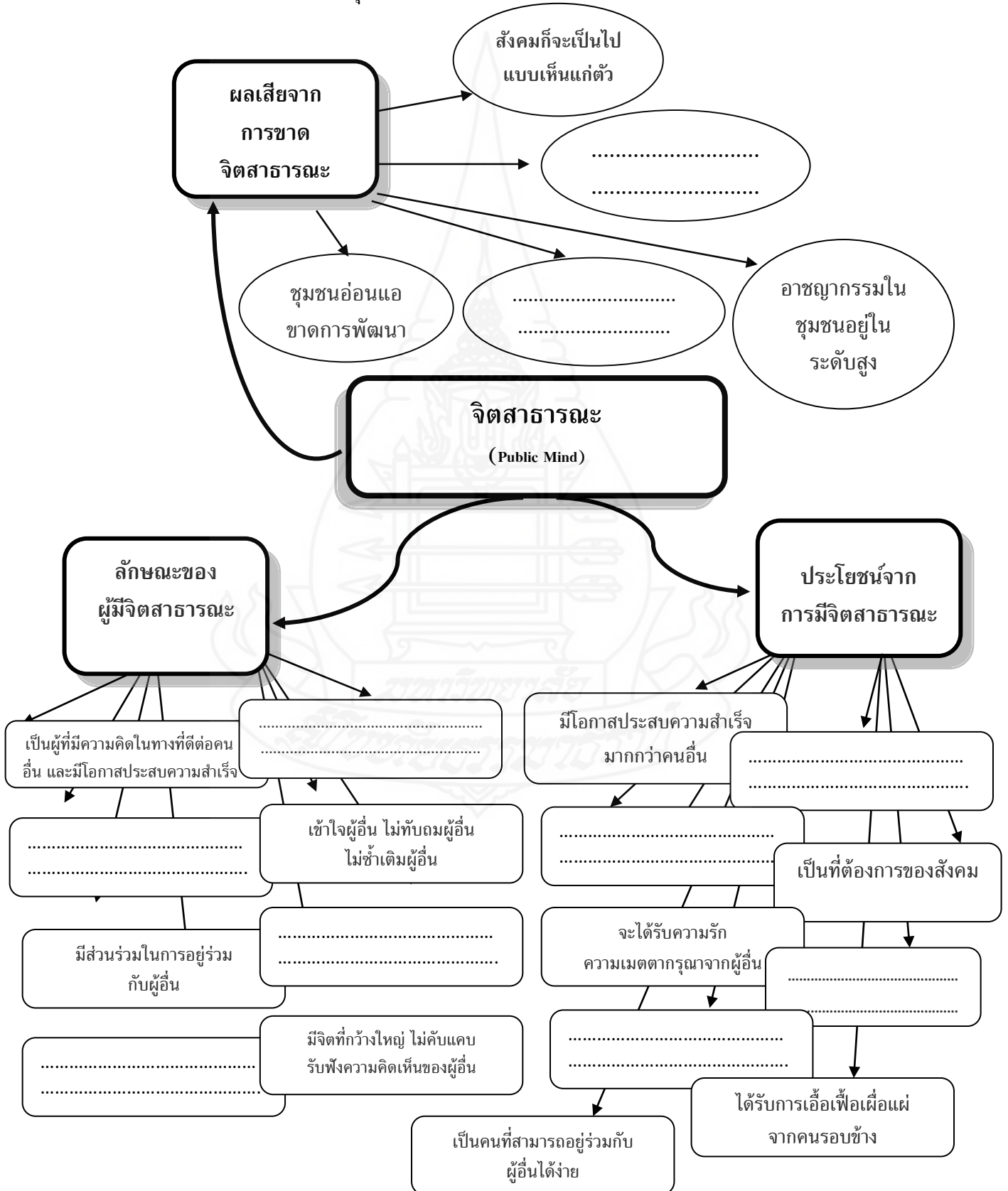
- 1) เป็นผู้ที่มีความคิดในทางที่ดีต่อคนอื่น และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น
- 2) เป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ง่าย อย่างเป็นที่รักใคร่ของคนรอบข้าง และมักจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเมื่อตนเองเดือดร้อน
- 3) ทำตัวเป็นประโยชน์ เป็นที่ต้องการของสังคม
- 4) ไม่เห็นแก่ตัว ได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนรอบข้าง
- 5) มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
- 6) เป็นคนที่มีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง เห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น
- 7) จะได้รับความรัก ความเมตตาจากผู้อื่น
- 8) มักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
- 9) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ อย่างมีความสุข

ใบกิจกรรมที่ 1

ผังความคิด (Mind Map)

จิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่อง จิตสาธารณะ ดังผังความคิดข้างล่างนี้

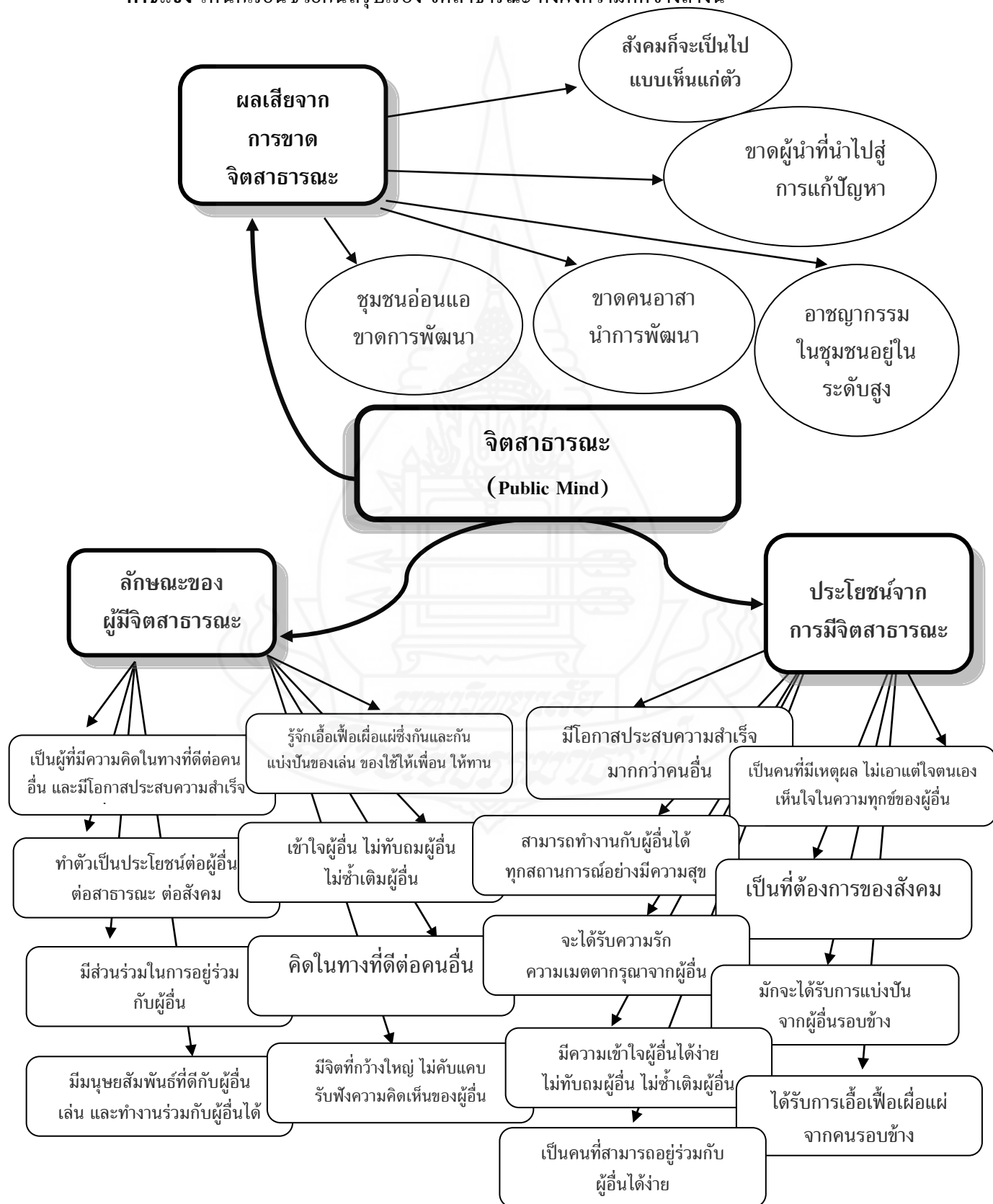

ใบเฉลยกิจกรรมที่ 1

ผังความคิด (Mind Map)

จิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่อง จิตสาธารณะ ดังฟังความคิดข้างล่างนี้

ใบกิจกรรมที่ 2

ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม ให้นักเรียนมีพฤติกรรม
เรื่อง จิตสาธารณะ

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

ผลเสียของการที่ไม่มีจิตสาธารณะ

ที่	ผลเสียของการเป็นผู้ ไม่มีจิตสาธารณะ
1	
2	
3	

ที่	ผลเสียของการเป็นผู้ ไม่มีจิตสาธารณะ
4	
5	

เคลยใบกักรรรมที่ 2

ที่	ความคาดหวังของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคม ให้นักเรียนมีพฤติกรรม เรื่อง จิตสาธารณะ
1	คิดในทางบวก คิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
2	มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การอยู่ร่วมกันอย่าง กลมกลืน เกื้อกูล เป็นธรรมชาติ
3	ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะ ต่อสังคม ไม่นิ่งดูเฉย อะไรที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะแม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำ
4	ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน แบ่งปันของเล่น ของใช้ให้เพื่อน รู้จักให้ทาน
5	มีความเข้าใจผู้อื่น ไม่ทับถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
6	มีจิตที่กว้างใหญ่ เปิดกว้าง ไม่คับแคบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูล แสวงหา ความรู้ใหม่อยู่เสมอ
7	มีความรักเพื่อน รักผู้อื่น เมตตาต่อสัตว์ และพืช
8	มีการสื่อสารที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้

ผลเสียของการที่ไม่มีจิตสาธารณะ

ที่	ผลเสียของการเป็นผู้ ไม่มีจิตสาธารณะ	ที่	ผลเสียของการเป็นผู้ ไม่มีจิตสาธารณะ
1	ไม่มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ชอบทับถม และซ้ำเติมผู้อื่น	4	มักไม่ได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
2	เป็นคนที่ไม่รู้เหตุผล ชอบเอาแต่ใจตนเอง ไม่เห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น	5	ไร้มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ไม่สามารถ ทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์
3	จะไม่ได้ได้รับความรัก และความเมตตา กรุณาจากผู้อื่น		

แบบทดสอบความรู้

เรื่อง อาสาสมัครจิตอาสา (จิตสาธารณะ)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย **X** ลงในกระดาษคำตอบ ก ข ค หรือ ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. บุคคลใดที่เรียกว่า เป็นผู้มีลักษณะจิตสาธารณะ ดีที่สุด
 - ก. เด็กชายเขียวช่วยพ่อแม่ดูบ้าน ล้างจาน และทำกับข้าวด้วยความเต็มใจ
 - ข. เด็กชายดำมีความรับผิดชอบต่อสนามเด็กเล่นในชุมชนด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ
 - ค. เด็กหญิงจอยตั้งใจเรียน และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
 - ง. เด็กหญิงดำควนและเด็กหญิงทองดีแสดงความเคารพด้วยความนอบน้อมถ่อมตนต่อครูอาจารย์
2. บุคคลใดที่ได้รับประโยชน์จากการที่มีจิตสาธารณะ
 - ก. เด็กหญิงบีบีเป็นผู้ที่มีความคิดในทางที่ดีต่อคนอื่น
 - ข. เด็กชายพงษ์ศักดิ์เป็นผู้มีจิตที่กว้างใหญ่ มักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - ค. เด็กชายปีเตอร์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 - ง. เด็กหญิงแมวเป็นที่ต้องการของสังคม และมักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง
3. ข้อใดเป็นผลการที่คนในชุมชนไม่มีจิตสาธารณะ ได้ดีที่สุด
 - ก. ทำให้มีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - ข. ทำให้เป็นคนที่มีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง
 - ค. ทำให้สังคมคนในชุมชนเป็นไปแบบเห็นแก่ตัว
 - ง. ทำให้มีความเข้าใจผู้อื่นได้ง่าย ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
4. ข้อใดเป็นการปฏิบัติตนดีของนักเรียนในฐานะเป็นผู้มีจิตสาธารณะ
 - ก. ช่วยกวาดลาน และรดน้ำต้นไม้บริเวณสวนในบ้าน
 - ข. ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ดูบ้าน รดน้ำต้นไม้ ซักผ้า และทำกับข้าว
 - ค. ช่วยแจกของให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ง. ตั้งใจเรียนในห้องเรียน และทำงานทุกอย่างตามที่ครูอาจารย์มอบหมาย
5. ชุมชนที่มีคนเป็นผู้ที่ขาดจิตสาธารณะ ชุมชนนั้นจะเป็นแบบใด
 - ก. เป็นชุมชนที่อ่อนแอ ขาดการพัฒนาและมีอาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
 - ข. เป็นชุมชนที่ผู้นำสามารถทำงานกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์อย่างมีความสุข
 - ค. เป็นชุมชนที่มีผู้คนส่วนใหญ่เข้าใจผู้อื่น ไม่ทักถมผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น
 - ง. เป็นชุมชนที่มักจะได้รับการแบ่งปันจากผู้อื่นรอบข้าง

คำตอบ ข้อ 1-ข, ข้อ 2-ง, ข้อ 3-ค, ข้อ 4-ค, ข้อ 5-ก

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมที่ 6 จิตใจสูง (จิตสาธารณะ)

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนถึงการจัดกิจกรรมนี้
 2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มระดมสมองวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดสด ตลาดนัด หรือตลาดน้ำในชุมชน เช่น ความสกปรกของพื้น น้ำเสีย ขยะ การใช้สิ่งสาธารณะแล้วไม่ดูแลรักษา เป็นต้น
 3. ให้นักเรียนอภิปราย สรุปหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข
 3. ให้นักเรียนวางแผนหารูปแบบการณรงค์ให้ผู้ขายและผู้ซื้อช่วยกันรักษาตลาดและสิ่งสาธารณะอื่นๆ ให้มีสภาพน่าใช้ สวยงาม สะอาด
 4. แต่ละกลุ่มนำเสนอรูปแบบหน้าชั้น ครูและเพื่อนนักเรียนร่วมอภิปราย
 5. นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เช่น การเขียนป้ายณรงค์ การเขียนการ์ดขอความร่วมมือ จากแม่ค้า และผู้ซื้อนำไปแจกในวันที่มีตลาดนัด เป็นต้น
 6. นักเรียนแต่ละกลุ่มวาดภาพประกอบการบรรยายเรื่องตลาดในฝัน ทำเป็นแผ่นป้ายโฆษณาติดตามที่สาธารณะ
 7. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากกิจกรรมดังนี้ การที่นักเรียนร่วมกันวางแผนและทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ แสดงถึงการที่มีคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน การณรงค์ด้วยวิธีการต่างๆ แสดงถึงความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชนที่มีต่อสิ่งที่เป็นสาธารณะ
- ครูเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงว่า สถานที่ต่างๆ ในชุมชนที่เราทุกคนต้องใช้ร่วมกันถือว่าเป็นสถานที่สาธารณะที่ทุกคนเป็นเจ้าของต้องช่วยกันรักษาและพัฒนาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ
- สื่อการเรียนรู้**

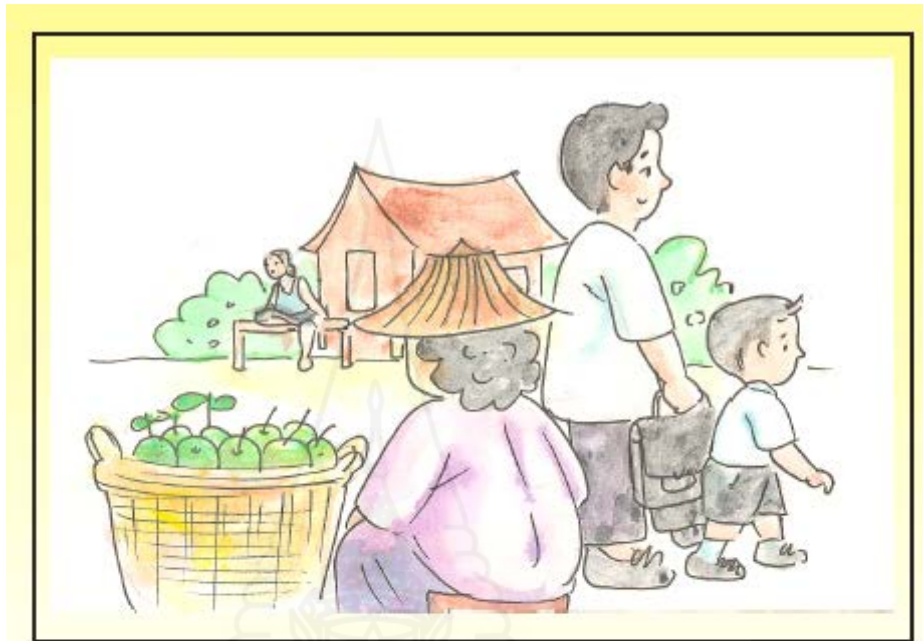
1. กระดาษเทา-ขาว กระดาษวาดภาพ สีไม้ หรือสีน้ำ
2. รูปตลาดน้ำ, ตลาดนัด, ตลาดสด

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การวิเคราะห์ปัญหาตลาดนัด ตลาดน้ำ ตลาดสด
 - บันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม
2. การประเมินผลงาน
 - การ์ด, ป้ายณรงค์

ข้อเสนอแนะ

ครูควรเลือกสถานการณ์ให้เหมาะกับสภาพจริงของนักเรียนและปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสม

ใบกิจกรรมที่ 1

ปัญหาในตลาดชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดสด
ตลาดนัด หรือตลาดน้ำในชุมชน

ที่	สาเหตุของปัญหา
1
2
3
4
5
6
7
8

ที่	แนวทางแก้ไข
1
2
3
4
5
6
7
8

แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						

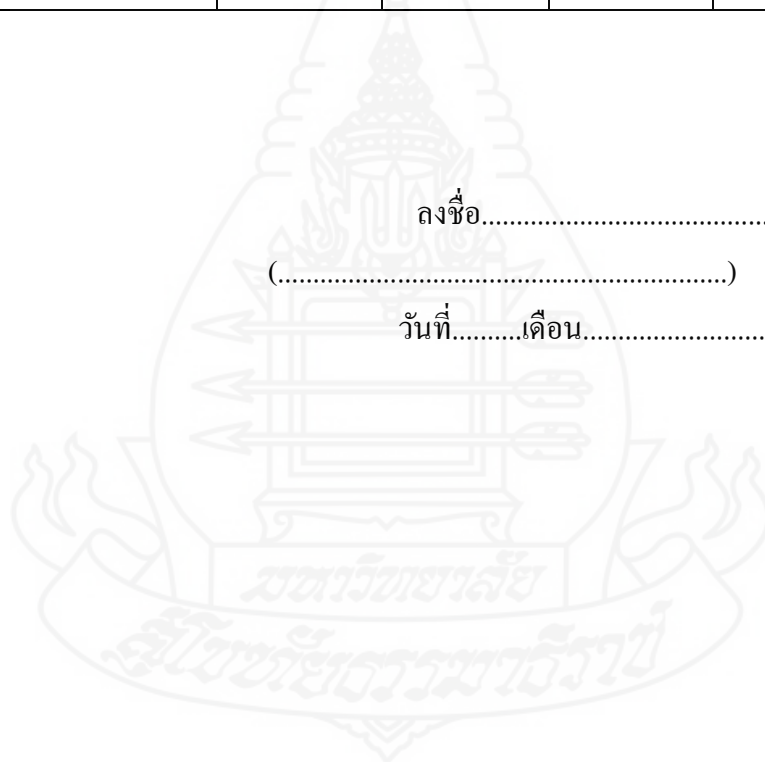
แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม (ต่อ)

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความร่วมมือ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานที่ดีเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลาการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน ส่วนใหญ่มีการประสานงานที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ยังขาดการประสานงานในกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมน้อยมากในช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มบางคนไม่ทำงานกลุ่มขาดการประสานงาน สมาชิกกลุ่มอื่นไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงของการนำเสนอ	1	4
ขั้นตอนการทำงาน	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานค่อนข้างชัดเจนตั้งแต่เริ่มการทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานแต่ยังมีความสำเร็จของงานไม่ค่อยสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานไม่ชัดเจน ทำให้ผลงานไม่สมบูรณ์	2	8
การแสดงความ ความคิดเห็น	สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกมากกว่าครึ่งร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น	1	4
ความ รับผิดชอบ	สมาชิกทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์	สมาชิกบางคนเลี่ยงงาน ไม่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายงานเสร็จแต่ไม่ค่อยสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกไม่มีความรับผิดชอบ ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมาย	1	4
รวม					5	20

แบบบันทึกการประเมินคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

เลขที่	ประเด็น/คะแนน	ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ความคิด สร้างสรรค์	รวม คะแนน
	ชื่อ – สกุล (กลุ่ม)	12	8	20
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม หัวข้อเรื่อง สมบูรณ์	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม กลุ่มหัวข้อเรื่อง ส่วนใหญ่	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม กลุ่มหัวข้อเรื่อง สมควร	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุมหัวข้อเรื่อง น้อย	3	12
ความคิด สร้างสรรค์	เป็นชิ้นงาน ที่แปลกใหม่ คิดขึ้นเอง ไม่เหมือน ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่แปลกใหม่ แต่มี บางส่วน คล้ายกับ ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่ปรับปรุง ดัดแปลง เล็กน้อยจาก ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงานที่ เหมือนกับ ตัวอย่าง	2	8
รวม					5	20

แบบบันทึกคะแนนการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนด้านเจตคติ (แบบสำรวจรายการ) 2

เรื่อง ชั้น ป.4/1

ครั้งที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

กิจกรรมเสริม

กิจกรรมที่ 1 คนดี (พลเมืองดีในชุมชน: การแรลลี่เชิงอนุรักษ์)

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. เตรียมการทำกิจกรรมด้วยการมอบให้นักเรียนแสวงหาความรู้เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยการสัมภาษณ์ พ่อ, แม่, ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. นักเรียนช่วยกันเขียนแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนลงในกระดาษขาว-เทา
3. นักเรียนตัดสินใจเลือกแนวทางที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน พร้อมทั้งระบุเหตุผลในการเลือกแนวทางนั้นๆ
4. ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยจัดกิจกรรมแรลลี่เชิงอนุรักษ์ ซึ่งจะใช้จักรยานหรือเดินแรลลี่ได้ตามความเหมาะสม โดยกำหนดจุดแรลลี่ ดังนี้
 - จุดที่ 1 งามพันธุ์ไม้ เป็นกิจกรรมขยายพันธุ์พืช
 - จุดที่ 2 สวมมือสร้างอากาศ เป็นกิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อผลิตออกซิเจน
 - จุดที่ 3 สวนสวยด้วยมือเรา เป็นกิจกรรมตกแต่งสวนด้วยพันธุ์ไม้ต่างๆ
5. ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรม แรลลี่ ไปในชุมชนที่เป็นจุดปฏิบัติกิจกรรม ทั้ง 3 จุด
6. นักเรียนเล่าความรู้สึกที่ได้รับจากการทำกิจกรรมตามจุดต่างๆ
7. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากการทำกิจกรรมว่า การแรลลี่เชิงอนุรักษ์ทำให้เรามีโอกาสพัฒนาชุมชน การปลูกต้นไม้ การเพาะพันธุ์ไม้ และการตกแต่งสวนล้วนเป็นความรับผิดชอบที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ทำให้ชุมชนน่าอยู่ และยังเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย

ครูเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงว่า การที่เราทุกคนเป็นสมาชิกในชุมชนนอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่คนในชุมชนนั้นๆ กำหนดขึ้นเพื่อความสงบเรียบร้อยแล้ว ทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อชุมชน เช่น อยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบพึ่งพา ร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ น่าอาศัยยิ่งขึ้น เป็นต้น

สื่อการเรียนรู้

1. จุดจักรยานแรลลี่ ทั้ง 3 จุด
2. บุคคลในชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
3. บุคคลในครอบครัว พ่อ, แม่

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ประเมินผลงาน
 - การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - การทำกิจกรรมตามจุดแรลลี่

กิจกรรมที่ 2 โลกสร้างสรรค์

สร้างสรรค์งานด้วยสามัคคีธรรมและปัญญาธรรม

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีความมุ่งมั่นร่วมกัน สร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม
2. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีมด้วยการใช้สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนเข้ากลุ่มตามความเหมาะสม ร่วมกันสร้างชิ้นงาน 1 ชิ้น ตามข้อตกลงของกลุ่ม ภายในเวลา 20 นาที โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ของกลุ่มเท่านั้น และห้ามใช้อุปกรณ์อื่น

กลุ่มที่ 1 ใบไม้ กาว เมล็ดพืช กรรไกร

กลุ่มที่ 2 กระดาษ กาว กรรไกร สีเมจิก

กลุ่มที่ 3 ถ้วยพลาสติก กรรไกร ลูกบิด กาว

กลุ่มที่ 4 แก้วน้ำพลาสติก กระดาษสี กาว กรรไกร

2. ให้ตัวแทนของกลุ่มนำเสนอผลงาน ดังนี้

- ชื่อผลงาน
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานชิ้นนี้
- นักเรียนสร้างผลงานชิ้นนี้ ด้วยเหตุผลใด
- การทำงานกลุ่มมีปัญหาหรือไม่ แก้ไขอย่างไร
- งานกลุ่มสำเร็จเพราะอะไร (ตัวอย่างคำตอบ การแบ่งงานกันทำ ความสามัคคี

ช่วยเหลือกัน ช่วยกันวางแผน ช่วยกันคิด ฯลฯ)

3. ครูให้กลุ่มสรุปประเด็น “ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับ...” ในรูปแบบแผนผังความคิดอย่างเสรี แล้วนำมาติดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

4. ครูสรุปแนวคิดสำคัญจากการทำกิจกรรม ดังนี้

การทำงานกลุ่ม จะมีหัวหน้าเป็นผู้นำ และเพื่อนๆ เป็นผู้ตาม ทุกคนร่วมมือกัน วางแผน แก้ปัญหา ขอมรับฟังความคิดเห็น มีความสามัคคี งานจึงสำเร็จด้วยดี

5.ครูเชื่อมโยงกับชีวิตจริงว่า ในชีวิตของเราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น มีการทำงานร่วมกัน เรามีโอกาสเป็นหัวหน้า และเป็นลูกน้อง ควรวางแผนร่วมกันด้วยความสามัคคี งานทุกอย่างจึงจะสำเร็จ

สื่อการเรียนรู้

1. อุปกรณ์การสร้างชิ้นงาน เช่น ไม้ กระดาษ เศษวัสดุ เมล็ดพืช ลูกปัด กาว สี กรรไกร (ซึ่งปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม)

2. กระดาษสำหรับทำแผนผังความคิด

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต

- กระบวนการทำงานแต่ละกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- การแสดงความคิดเห็น
- การยอมรับซึ่งกันและกัน

2. การประเมินผลงานของกลุ่ม

- ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์
- แผนผังความคิด

แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						

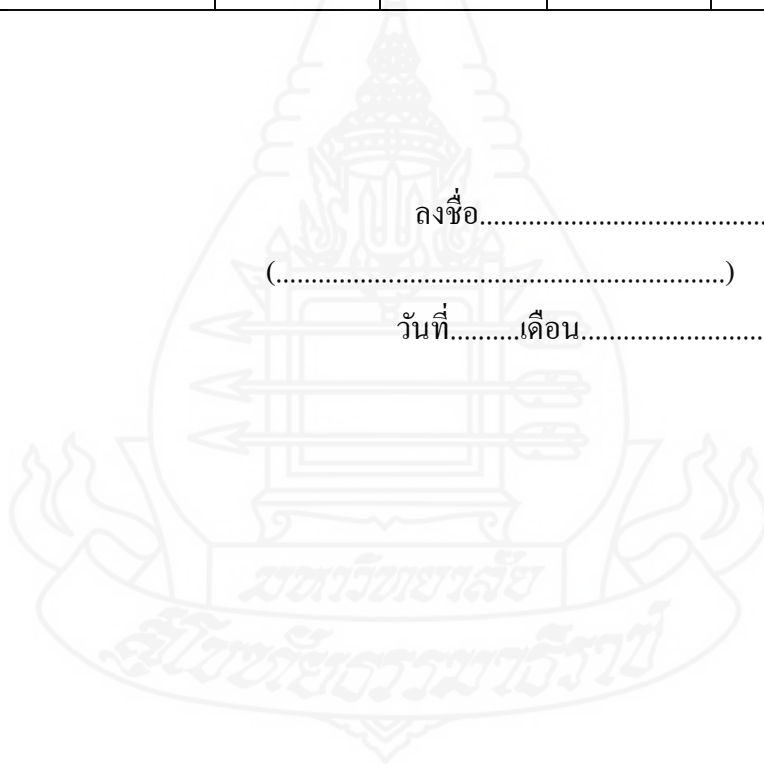
แบบบันทึกการประเมินการทำงานกลุ่ม (ต่อ)

เลขที่	ประเด็น/ คะแนน	ความ ร่วมมือ	ขั้นตอน	แสดงความ คิดเห็น	ความ รับผิดชอบ	รวม คะแนน
	ชื่อ-สกุล (กลุ่ม)	4	8	4	4	20
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความร่วมมือ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานที่ดีเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลาการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงาน ส่วนใหญ่มีการประสานงานที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ยังขาดการประสานงานในกลุ่ม เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นมีส่วนร่วมน้อยมากในช่วงของการนำเสนอ	สมาชิกในกลุ่มบางคนไม่ทำงานกลุ่มขาดการประสานงาน สมาชิกกลุ่มอื่นไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงของการนำเสนอ	1	4
ขั้นตอนการทำงาน	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานค่อนข้างชัดเจนตั้งแต่เริ่มการทำงาน จนกระทั่งเห็นผลงานสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานแต่ยังมีความสำเร็จของงานไม่ค่อยสมบูรณ์	มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานไม่ชัดเจน ทำให้ผลงานไม่สมบูรณ์	2	8
การแสดงความ ความคิดเห็น	สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกมากกว่าครึ่งร่วมแสดงความคิดเห็น	สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น	1	4
ความ รับผิดชอบ	สมาชิกทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์	สมาชิกบางคนเลี่ยงงาน ไม่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายงานเสร็จแต่ไม่ค่อยสมบูรณ์ทันเวลา	สมาชิกไม่มีความรับผิดชอบ ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมาย	1	4
รวม					5	20

แบบบันทึกการประเมินคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

เลขที่	ประเด็น/คะแนน	ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ความคิด สร้างสรรค์	รวม คะแนน
	ชื่อ – สกุล (กลุ่ม)	12	8	20
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพชิ้นงาน / ภาระงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน ระดับคะแนน				น้ำหนัก/ ความสำคัญ	คะแนน รวม
	4	3	2	1		
ความสมบูรณ์ ของชิ้นงาน	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม หัวข้อเรื่อง สมบูรณ์	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม กลุ่มหัวข้อเรื่อง ส่วนใหญ่	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุม กลุ่มหัวข้อเรื่อง สมควร	ชิ้นงานมีรายละเอียด ครอบคลุมหัวข้อเรื่อง น้อย	3	12
ความคิด สร้างสรรค์	เป็นชิ้นงาน ที่แปลกใหม่ คิดขึ้นเอง ไม่เหมือน ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่แปลกใหม่ แต่มี บางส่วน คล้ายกับ ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงาน ที่ปรับปรุง ดัดแปลง เล็กน้อยจาก ตัวอย่าง	เป็นชิ้นงานที่ เหมือนกับ ตัวอย่าง	2	8
รวม					5	20

แบบบันทึกคะแนนการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนด้านเจตคติ (แบบสำรวจรายการ)

เรื่อง ชั้น ป.4/1

ครั้งที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

[illegible]

แบบบันทึกคะแนนการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนด้านเจตคติ (แบบสำรวจรายการ) 2

เรื่อง ชั้น ป.4/1

ครั้งที่..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

แบบประเมินเจตคติต่อการจัดกิจกรรม (ในภาพรวม)

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นของนักเรียนมากที่สุด การประเมินนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนใดๆ ทั้งสิ้น

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. เนื้อหากิจกรรมในภาพรวม น่าสนใจเพียงใด					
2. สัดส่วนเนื้อหาความรู้กับกิจกรรมการปฏิบัติของวิชา ในภาพรวมเหมาะสมเพียงใด					
3. กิจกรรมภาพรวมในการปฏิบัติ เช่น การลงมือปฏิบัติ การซักถาม มีความเหมาะสมเพียงใด					
4. ครูมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพียงใด					
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เหมาะสมกับวิชานี้เพียงใด					
6. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ sheet, แผ่นพับ, แผ่น Chart, สี่, ใบงาน, ใบความรู้ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
7. สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ คลิปหนังสั้น คลิปการ์ตูน Power Point, Slide ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด					
8. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ได้มากน้อยเพียงใด					
9. ระยะเวลา/ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรม เหมาะสมเพียงใด					
10. ห้องเรียน/สถานที่จัดกิจกรรม มีความเหมาะสมเพียงใด					
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ					

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นายอิสระ เลียงเพราะดี	รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. ดร.สุชาติ ใจักดี	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. อาจารย์บุญด้อม นะคำ	ครู คศ. 3 โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

